

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ปี 2557

โดย

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล และคณะ

กันยายน 2557

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ปี 2557

โดย

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล และคณะ

เสนอ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

คำนำ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน 2557ฉบับนี้ เป็น การสรุปผลการดำเนินงานตั้งแต่เดือนตุลาคม 2556- เดือนกันยายน 2557 โดยมีคำถามวิจัย คือ 1)องค์ความรู้ จากการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บน ฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร 2)องค์ความรู้จากการพัฒนาแนว ทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูนเป็นอย่างไร 3)องค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ ธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคกลุ่มน้ำ (หัววัดวิจัย) เป็นอย่างไร 4)องค์ความรู้การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เป็นอย่างไร 5)องค์ความรู้จากการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ เป็น อย่างไร

ทางคณะทำงานได้พยายามดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ เพื่อให้ตอบคำถามวิจัยที่ตั้งไว้ และได้ สรุปผลการดำเนินงานตามรายละเอียดในรายงานวิจัยฉบับนี้ หากมีข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นประการใด ทางสถาบันวิจัยหรือผู้ช่วย ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ขอน้อมรับเพื่อปรับปรุงให้มีความ ถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อไป

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล และคณะ
กันยายน 2557

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร

คำนำ

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 คำถามวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์	5
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น	7
2.2 แนวคิดการจัดการทรัพยากร	9
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย	13
2.4 แนวคิดความมั่นคงด้านอาหาร	20
2.5 แนวคิดเกษตรกรรมยั่งยืน	24
2.6 หลักพุทธธรรม	26
2.7 การติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	29

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน

3.1 ขอบเขตการดำเนินงาน	35
3.2 กรอบการดำเนินงาน	36
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	40
3.5 ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงาน ปี 2557-2559	40
3.6 แผนการดำเนินงาน	46

บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2556 – 30 กันยายน 2557 (12 เดือน)

4.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในลุ่มน้ำหลัก 4 ลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน	61
4.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในลุ่มน้ำหลัก 4 ลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน	101

	หน้า
4.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคนี้เวศลุ่มน้ำ (ห้วยวัดวิจัย)	125
4.4 วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อถอดความรู้จากการวิเคราะห์การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	132
4.5 วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 เพื่อติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์	141
บทที่ 5 สรุปผลการดำเนินงาน และแนวทางการดำเนินงานระยะต่อไป	192
5.1 สรุปผลการดำเนินงาน	193
5.2 อภิปรายผล	196
5.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน	199
5.4 แผนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ปี 2558	202
บรรณานุกรม	206

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

โครงการวิจัยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนเป็นการดำเนินกิจกรรมในช่วง 12 เดือน (ตุลาคม 2556 – กันยายน 2557) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคกลุ่มน้ำ (หัววัดวิจัย)
4. เพื่อถอดความรู้จากการวิเคราะห์การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. เพื่อติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

โดยมีกระบวนการดำเนินโครงการ คือ

1. การพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมเน้นในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำในจังหวัดลำพูน การจัดกิจกรรมเพื่อค้นหาโจทย์วิจัย พื้นที่ และการพัฒนาโจทย์วิจัยในเชิงพุทธธรรมในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะทำงาน การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และนักวิจัย และการจัดกระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และมหาวิทยาลัยธนบุรี ศูนย์บริการวิชาการภาคเหนือลำพูน
2. การประสานความร่วมมือและการดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานองค์กร ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และมหาวิทยาลัยธนบุรี (ศูนย์การศึกษาภาคเหนือลำพูน) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการวิจัย หรือหัววัดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เวทีหัววัดวิจัยหละปูน) งานมหกรรมต่าง ๆ และเวทีการจัดงานนำเสนอแลกเปลี่ยนการดำเนินโครงการวิจัย การเผยแพร่การสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
4. การดำเนินงานในการติดตามโครงการวิจัยขาลง (ขาลงปกติ) ได้แก่ เวทีติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยในพื้นที่ในการหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัย การประสานหน่วยงานองค์กร ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การแนะนำให้คำปรึกษากับนักวิจัย
5. การพัฒนาแนวทางการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลไกสนับสนุนเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และฝ่ายอื่น ๆ
6. การสรุปบทเรียนในการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ
7. การพัฒนาทักษะเพิ่มเติมความรู้เจ้าหน้าที่/บุคลากรในสำนักงานนักวิจัย พี่เลี้ยงบุคลากรในหน่วยงาน

8. การนำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์(RE) ในรูปแบบการเขียน RE และการนำไปขยายผลในหน่วยงานองค์กร

ผลการดำเนินโครงการวิจัย

การพัฒนาแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหารบนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในลุ่มน้ำหลัก 4 ลุ่มน้ำในจังหวัดลำพูน โดยการประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Co-funding & Co-working) ได้มีการพัฒนาโครงการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 16 โครงการ สามารถจัดทำสัญญาโครงการในปี 2557 จำนวน 4 โครงการ และอยู่ในระหว่างการพัฒนา ร่วมกับกลไกภาคเหนือจำนวน 2 โครงการ เป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กร จำนวนทั้ง 6 โครงการในลักษณะการสนับสนุนบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ สถานที่ งบประมาณในการดำเนินการ เป็นการทำงานภายใต้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และมหาวิทยาลัยธนบุรี ศูนย์บริการวิชาการภาคเหนือลำพูน โดยเป็นโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน จำนวน 1 โครงการ พุทธธรรม 1 โครงการ และเศรษฐกิจชุมชน 1 โครงการ โครงการวิจัยประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน 1 โครงการ ประเด็นการจัดการทรัพยากร/ความมั่นคงด้านอาหาร 2 โครงการ

การพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงาน เป็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น การเข้าไปเป็นวิทยากรในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนของเทศบาลตำบลอุโมงค์ การเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพเกษตรระดับจังหวัดลำพูนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) การพัฒนาโครงการทุนทางวัฒนธรรมชุมชนร่วมกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) จำนวน 47 อปท. พื้นที่จังหวัดลำพูน โดยการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) การจัดเวทีพัฒนาศักยภาพบุคลากร เช่น การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและนักวิจัยให้กับนักวิจัยในโครงการวิจัยและบุคลากรของมหาวิทยาลัยธนบุรี ศูนย์การศึกษาภาคเหนือลำพูน ในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และมหาวิทยาลัยธนบุรี (ห้องเรียนลำพูน) ทั้งนี้ ได้มีการทบทวนข้อมูล ทุนเดิมการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) การวิเคราะห์โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ของแต่ละแห่ง การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ในการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ซึ่งต้องหาแนวทางในการสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)และชุมชนต่อไป

การพัฒนาแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมในพื้นที่จังหวัดลำพูน และในภูมิภาค
ลุ่มน้ำ(ห้วัดวิจัย) เป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการวิจัย หรือห้วัดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เวทีห้วัดวิจัยหละปุน) งานมหกรรมต่าง ๆ และเวทีการจัดงานนำเสนอแลกเปลี่ยนการดำเนินโครงการวิจัย การจัดกิจกรรมงาน “ช่วง” หรือ งานมหกรรมในระดับจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานองค์กร การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ web site/Blog/Face book/สารคดีร่วมกับทีวีไทย การจัดนิทรรศการ และหนังสือเล่มเล็ก และการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “ห้วัดวิจัยหละปุน” เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นระหว่างโครงการวิจัยแต่ละโครงการ การหนุนเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น การจัดนิทรรศการในกิจกรรมของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ รวมถึงการเผยแพร่ทางสื่อประชาสัมพันธ์

การวิเคราะห์การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดเวทีสรุปบทเรียนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) การดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ของศูนย์ประสานงานฯ ได้แบ่งการดำเนินงานอยู่ 3 ลักษณะ คือ การดำเนินงานร่วมกันในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น การสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของ อปท. เข้ามามีส่วนร่วมเป็นนักวิจัย เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินโครงการวิจัย การต่อยอดองค์ความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการดำเนินงานของ อปท.ในการนำเอาวิธีการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปปรับใช้ในองค์กร และการนำรูปแบบ/แนวคิด วิจัยเพื่อท้องถิ่น(CBR)ไปปรับใช้ใน อปท.

การพัฒนาแนวทางในการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ เป็นการจัดเวทีการประชุม คณะทำงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เป็นการประชุมเพื่อติดตาม และแลกเปลี่ยนการดำเนินงานของเครือข่ายสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน เป็นเวทีพิจารณาและพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการดำเนินงานในการติดตามโครงการวิจัยฯ (ขาลงปกติ) มีโครงการที่อยู่ระหว่างการปรับแก้รายงานฉบับสมบูรณ์ จำนวน 5 โครงการ อยู่ระหว่างจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ จำนวน 2 โครงการ ปิดโครงการ จำนวน 7 โครงการ ดำเนินงานระยะ 1 และระยะ 2 จำนวน 10 โครงการ และรออนุมัติ จำนวน 2 โครงการ รวมทั้งหมด 24 โครงการ มีโครงการที่เหลืกำลังพัฒนาโครงการจำนวน 16 โครงการ โดยได้นำเอาไปเขียนความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์(RE) จำนวนทั้งหมด 7 โครงการ/เรื่อง และเผยแพร่เป็นเอกสารเล่มเล็ก(โดยการสนับสนุนจากหน่วยงาน) จำนวน 1 เรื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของโครงการศูนย์ประสานงานฯ ในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนต่องานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในหน่วยงาน ได้แก่ ในด้านเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานขององค์กร และด้านบุคลากร ปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ได้แก่ ด้านบุคลากร การเมืองท้องถิ่น กฎระเบียบ ข้อบังคับ เวลา การดำเนินงานของหน่วยงานองค์กร ด้านภารกิจ/ภาระหน้าที่ของหน่วยงานองค์กร การเลือกตั้งทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้แก่ การจัดเวทีประจำเดือนของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร กลไกการประชาสัมพันธ์ การหนุนเสริมจากการเชื่อมโยงกับภาคีการทำงาน คณะกรรมการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันวิจัยหรือศูนย์ การสนับสนุนของคณะกรรมการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันวิจัยหรือศูนย์ และการหนุนเสริมของกลไกการสนับสนุนเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคเหนือ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้แก่ ด้านภาระหน้าที่ของนักวิจัย และชุมชน การเมืองการปกครอง และเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงาน ปี 2557-2559 การขับเคลื่อน CBR เชิงพุทธธรรมภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่หลัก 4 ลุ่มน้ำ (น้ำปิง น้ำกว๊าน น้ำลี้ และน้ำแม่ทา) โดยความร่วมมือของหน่วยงาน ในประเด็นทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ภายใต้วิสัยทัศน์ของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ คือ “เป็นสถาบันที่มุ่งสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ของท้องถิ่น ผ่าน

กระบวนการเรียนรู้ในอันที่จะส่งผลให้ชาวบ้านสามารถรวบรวมองค์ความรู้ และพัฒนาภูมิปัญญาไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ และรับใช้วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีพลัง” มีการวางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่รูปธรรมโดยการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) 2) การพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน 3) การพัฒนาบุคลากรนักวิจัย และในหน่วยงานภาคี และ 4) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์

แนวทางการดำเนินงานระยะต่อไป 1) การพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน 2) การพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรมบนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน 3) การพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนและในภูมิภาคกลุ่มน้ำ(หัววัดวิจัย) 4) การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)และชุมชนและ 5) แนวทางในการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ และมีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

บทที่ 1

โครงการ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ปี 2557

ความเป็นมาและความสำคัญ

สถาบันวิจัยหรือศูนย์วิจัย มีพัฒนาการขึ้นมาจากโครงการหรือศูนย์วิจัยหรือกลุ่มลำพูนเสวนาซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของนักวิชาการ ประชาชน และพระสงฆ์ ที่มีแนวคิดที่จะหาแนวทางในการพัฒนาเมืองลำพูนร่วมกัน ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2543 โดยมีเป้าหมายหลักของสถาบันฯ คือ การเป็นสถาบันการเรียนรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่นลำพูน ด้วยเป้าหมายหลักดังกล่าวทำให้การดำเนินงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์วิจัย ที่ผ่านมามี 2 ลักษณะ คือ การทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน ทำหน้าที่ในการหนุนเสริมการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดลำพูนและการเป็น สถาบันการจัดการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น : แส่นพะพญามหาวิทยาลัยชาวบ้าน ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานวิชาการที่ให้บริการองค์ความรู้และสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้มีการนำเอาองค์ความรู้ไปจัดการปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานองค์กร และบุคลากรต่าง ๆ

ในระหว่างปี พ.ศ.2543-2547 เป็นช่วงที่สถาบันวิจัยหรือศูนย์วิจัยให้ความสำคัญกับการเชื่อมประสานงานกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่ และค้นหาทิศทางการทำงานที่ชัดเจนของสถาบันวิจัยหรือศูนย์วิจัยในฐานะศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในช่วงเวลานี้มีโครงการวิจัยที่ได้รับการอนุมัติจาก สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จำนวนทั้งหมด 18 โครงการ ครอบคลุมประเด็นการจัดการศึกษา เด็กและเยาวชน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจชุมชน เกษตรกรรมยั่งยืน สุขภาพ สมุนไพร และหมอเมือง และการบริหารจัดการท้องถิ่น มีการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในพื้นที่หลายองค์กร เช่น เครือข่ายเด็กและเยาวชนจังหวัดลำพูน เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน โครงการวิจัยการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มสหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาพระบาทห้วยต้ม (โครงการหลวง) องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนตำบลต้นธง องค์การบริหารส่วนตำบลประตูป่า และองค์การบริหารส่วนตำบลศรีบัวบาน เป็นต้น ด้วยผลการดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ.2543 - 2547 ที่ผ่านมา ทำให้สถาบันวิจัยหรือศูนย์วิจัย ในฐานะศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ได้กำหนดประเด็นเรื่องการผลักดันให้องค์กรหน่วยงานในท้องถิ่นนำเอาระบบการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และองค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและจัดการปัญหาในพื้นที่ เป็นเป้าหมายสำคัญในการขับเคลื่อนงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา

ในช่วงปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา มีหน่วยงานหลายหน่วยงานเข้ามาทำงานเชื่อมประสานกับสถาบันวิจัยหรือศูนย์วิจัย ทั้งในบทบาทของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และสถาบันการจัดการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น : แส่นพะพญามหาวิทยาลัยชาวบ้าน ทำให้สถาบันวิจัยหรือศูนย์วิจัย มีภาระงานที่ต้องให้การดูแลค่อนข้างมาก ในขณะที่มีเจ้าหน้าที่ทำงานทั้งในส่วน of ศูนย์ประสานงานวิจัยฯ และสถาบันการจัดการเรียนรู้ฯ เพียง 3 คน ส่งผลทำให้การทำงานไม่สามารถตอบสนองความต้องการของพื้นที่ได้อย่างครอบคลุม นอกจากนี้ยังมีโครงการวิจัยล่าช้าเกิดขึ้นจำนวน 7 โครงการ ทำให้ในปี พ.ศ.2552 ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ได้กำหนดให้การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นเป้าหมายสำคัญในการทำงานอีกเป้าหมายหนึ่ง หลังจากนั้นในปี 2552 จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้ทิศทางการสร้างพี่เลี้ยงและหนุนเสริมโครงการวิจัยในพื้นที่ต้องชะงักไป จึงไม่สามารถตอบโจทย์สำหรับการขยายตัวการสร้างพี่เลี้ยงในพื้นที่ได้

จากบทเรียนการดำเนินงานในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาในปี 2553 การดำเนินงานในระยะเวลา 11 เดือน (พฤศจิกายน 2552 - กันยายน 2553) ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ โดยเฉพาะปัญหาทางด้านการเมืองในระดับท้องถิ่นที่ส่งผลให้เกิดการยกเลิกการทำสัญญาโครงการในบางพื้นที่ เกิดการล่าช้าในการดำเนินโครงการวิจัยในช่วงการเลือกตั้งตัวแทนท้องถิ่นที่มีนักวิจัยเป็นผู้สมัคร เช่น เทศบาลตำบลต้นธง เทศบาลตำบลท่าทุ่งหลวง เทศบาลตำบลทากาศเหนือ เทศบาลตำบลทาสี และเทศบาลตำบลมะกอก ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมในพื้นที่ได้ โดยในปี 2553 การสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูนจึงมุ่งเป้าไปที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อค้นหาแนวทางการทำงานวิจัยร่วมกัน โดยมีการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนา และแก้ไขปัญหาในอปท. ซึ่งในปี 2552 - 2553 ได้มีการพัฒนาโครงการร่วมกับ อปท. ได้แก่ เทศบาลตำบลอุโมงค์ องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนปม เทศบาลตำบลริมปิง และเทศบาลตำบลบ้านธิ ที่กำลังหารูปแบบการทำงานร่วมกัน หรือการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีบุคลากรของ อปท. เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยและนักวิจัยร่วมกับชุมชน

ทั้งนี้ทางศูนย์ประสานงานยังได้มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) ในการรวบรวมข้อมูลหมู่บ้านจำนวน 65 หมู่บ้านในจังหวัดลำพูน ปี 2553 ที่เป็นข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่ต่อไป ส่วนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายให้เกิดการนำเอากระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้เป็นกลไกการขับเคลื่อนงาน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) จังหวัดลำพูน สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ(ปปส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการนำเอาแนวคิดหลักการไปขับเคลื่อนงานและพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน โดย พมจ. ได้มีการดำเนินโครงการวิจัย จำนวน 4 พื้นที่ในเรื่องทุนทางสังคมกับระบบการจัดสวัสดิการสังคมในภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษาชุมชนชนบทในจังหวัดลำพูน ส่วนสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ (ปปส.) โดยผ่านมาทางมูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทย ได้มีการพัฒนาโครงการร่วมกันในการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ความรู้ของการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยจะมีการดำเนินโครงการทั้งในระดับภาคและระดับจังหวัด

การดำเนินการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในปี 2554 มีภารกิจอยู่ 2 ด้านหลัก ๆ คือ 1) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยทั้งที่ล่าช้าและขาด 2) การสนับสนุนโครงการวิจัยที่เน้นการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้มีการสนับสนุนโครงการวิจัยจำนวน 5 โครงการ เป็นการสนับสนุนโครงการวิจัยในเงื่อนไขที่ถูกจำกัดด้วยงบประมาณสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย อย่างไรก็ตาม ทางศูนย์ประสานงานฯ ได้ประเมินความเป็นไปได้ในการขับเคลื่อนงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า การขยายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไขของการทำงานและการลงทุนร่วมกัน (co-funding, co-working) โดยจะต้องมีการจัดทำข้อตกลงร่วม (MOU) ระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรม ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน ในปี 2554 ถึงแม้ไม่ได้มีการดำเนินโครงการวิจัยโดยความร่วมมือต่อกันโดยตรงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานองค์กร แต่ก็ได้มีการทำข้อตกลงร่วม (MOU) ระหว่างสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน กับมหาวิทยาลัยธนบุรี สาขาภาคเหนือลำพูน ในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อนำเอางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปเผยแพร่และขยายผลต่อ ตลอดจนการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การพัฒนานักวิจัยร่วมกับสำนักวิจัยและพัฒนาเครือข่ายมหาวิทยาลัยธนบุรีให้กับบุคลากร และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธนบุรี ตลอดจนบุคลากรจากองค์กรหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน นักวิจัยอิสระ บุคคลทั่วไป ให้สามารถเป็นนักวิจัยและพี่เลี้ยงโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้และการสนับสนุนให้บุคลากร และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธนบุรี ให้ทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” หนุนเสริมให้สามารถดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

การดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ ระยะ 3 ปี (2554 –2556) เป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพการวิจัย การพัฒนาคน การพัฒนาสื่อ และการศึกษา ภายใต้ประเด็น การจัดการทรัพยากรเกษตรกรรมยั่งยืน การศึกษา หนี้สิน และการท่องเที่ยวโดยชุมชนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (ภาคเหนือ) ที่มีเป้าหมายการสนับสนุนโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร เป็นการดำเนินการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ยุทธศาสตร์สถานการณ์ และบริบทของพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยมีการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น ในพื้นที่ลุ่มน้ำหลักที่สำคัญ 4 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำกว๊าน ลุ่มน้ำทา และลุ่มน้ำลี้ ในฐานะวัฒนธรรมของชาติพันธุ์หลัก 4 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ยอง (ลื้อ) ยาง (กระเหรี่ยง) โยน(โยนก) และเม็ง (มอญ) ตามฐานกลุ่มอาชีพ 2 กลุ่มหลัก คือ อาชีพการเกษตร และรับจ้างในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ (ลำพูน) สิ่งสำคัญที่เป็นความท้าทายในการทำงานของศูนย์ประสานงานวิจัยอย่างต่อเนื่องจาก ปี 2554 ซึ่งสืบเนื่องมาจากทิศทางการสนับสนุนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของสกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่มีนโยบายการสนับสนุนทุนวิจัยโดยเน้นให้เกิดความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ในลักษณะ Co-working และ Co-funding หรือสามารถนำเอากระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปสู่ (Install) การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ และมุ่งผลักดันให้ศูนย์ประสานงานต่างๆ ค้นหาแนวทางในการพัฒนาตัวเองไปเป็นหน่วยจัดการความรู้โดยอิสระมากขึ้น

จากบทเรียนในปี 2554 ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน จึงได้วางแนวทางการขับเคลื่อนงานของพื้นที่จังหวัดลำพูน เน้นไปทิศทางการพัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลความรู้ด้านทรัพยากรและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำหลักทั้ง 4 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำกว๊าน ลุ่มน้ำแม่ทา และลุ่มน้ำลี้ และใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาในเชิงประเด็นซึ่งผลการดำเนินงานปี 2555 ได้มีการดำเนินงานพัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลความรู้ชุมชนท้องถิ่นจังหวัดลำพูนเพิ่มขึ้นอีก 100 ชุมชน รวมเป็น 303 ชุมชน (ปี 2552 จำนวน 38 ชุมชน ปี 2553 จำนวน 65 ชุมชน ปี 2554 จำนวน 100 ชุมชน และปี 2555 จำนวน 100 ชุมชน) โดยการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

และในปี 2556 ได้มีการดำเนินงานสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการทบทวนทุนเดิมการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิเคราะห์โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของแต่ละแห่ง การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ในการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องหาแนวทางในการสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนต่อไป รวมถึงการพัฒนาแนวทางการทำงานร่วมกับหน่วยงานและองค์กร ในการนำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยไปปรับใช้และขยายผลกับหน่วยงานองค์กร และชุมชนอื่น ๆ ถึงแม้ว่าในปีนี้จะไม่สามารถดำเนินการรวบรวมฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นภายใต้โครงการ “ชื่อบ้าน นามเมือง” ท้องถิ่นการบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณต่อเนื่องมา นอกจากนี้ในปี 2556 ได้มีแนวทางการดำเนินงานวิจัยเชิงพุทธธรรมเพื่อพัฒนาและยกระดับจิตวิทยวิจัยและเพื่อให้สอดคล้องกับศูนย์ประสานงานที่ได้มีการดำเนินงานกับมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูนภายใต้การดำเนินงานวิจัยเชิงพุทธธรรม ทำให้ได้แนวทางในการขับเคลื่อนงานยุทธศาสตร์เชิงประเด็นที่ยังคงเน้นในเรื่อง

ของการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกิจกรรม และสร้างพื้นที่รูปธรรมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดลำพูนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากบทเรียนที่ผ่านมาได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงาน ปี 2557-2559 คือ การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่หลัก 4 กลุ่มน้ำ (น้ำปิง น้ำกก น้ำลี้ และน้ำแม่ทา) โดยความร่วมมือของหน่วยงาน ในประเด็นทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร มีการวางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมในพื้นที่รูปธรรมโดยการดำเนินงานร่วมกับ หน่วยงานองค์กร 2) การพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน 3) การพัฒนาบุคลากรนักวิจัย และในหน่วยงานภาคี และ 4) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์

โดยแนวทางการดำเนินงานปี 2557 ในการพัฒนาโจทย์วิจัยยังเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เดิมที่วางไว้จากข้อเสนอตั้งที่กล่าวมาข้างต้น ในการมุ่งเน้นเรื่องการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานองค์กร และสถาบันการศึกษา การบูรณาการและการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธ ทั้งนี้ยังเน้นการสนับสนุนโครงการวิจัยในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร บนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น โดยมีการประสานแลกเปลี่ยนกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีเป้าหมายคล้ายกัน คือ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน และพี่เลี้ยงแสนพะยอม ลำปาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยหนุนเสริมในประเด็นเชิงพุทธธรรม มีแนวทางการสนับสนุนโครงการวิจัย 2 แนวทาง คือ 1) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยงานเดิมที่มีอยู่ จำนวน 20 โครงการ และ 2) การพัฒนาโครงการวิจัยใหม่ในปี 2557 จำนวน 6-9 โครงการ รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน (หัววัดวิจัย) ในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

คำถามวิจัยหลัก

1. องค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร
2. องค์ความรู้จากการพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูนเป็นอย่างไร
3. องค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคกลุ่มน้ำ (หัววัดวิจัย) เป็นอย่างไร
4. องค์ความรู้การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เป็นอย่างไร
5. องค์ความรู้จากการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน

3. เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคกลุ่มน้ำ (หัววัดวิจัย)
4. เพื่อถอดความรู้จากการวิเคราะห์การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. เพื่อติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

มิติวิจัย

1. องค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน
2. องค์ความรู้จากการพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน
3. องค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคกลุ่มน้ำ (หัววัดวิจัย)
4. องค์ความรู้การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน
5. องค์ความรู้จากการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์
6. องค์ความรู้การพัฒนาแนวทางในการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ ให้เป็นโครงการวิจัยที่เป็นพื้นที่รูปธรรม(คุณภาพ)อย่างน้อย 1 โครงการ และมีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

มิติพัฒนา

1. โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เกิดจากการ Co-working และ co-funding กับ อปท. และหน่วยงาน โดยการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร บนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจำนวน 6-9 โครงการ
2. โครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ(ชาลง ปี 2556)จำนวน 20 โครงการสามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนดและมีการนำเอาผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างน้อยโครงการละ 1 เรื่อง
3. มีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (RE) จำนวน 10 เรื่อง
4. นักวิจัยเพื่อท้องถิ่นรุ่นใหม่ บุคลากรของ อปท. และหน่วยงานองค์กรภาคี ในพื้นที่เป้าหมายมีทักษะในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และเกิดพี่เลี้ยงโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในหน่วยงาน ที่เข้าร่วมทำวิจัย อย่างน้อยหน่วยงานละ 1 คน
5. เครือข่ายนักวิจัยในพื้นที่ลำพูนเกิดการหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยการใช้ฐานองค์ความรู้จากงานวิจัยและฐานความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

บทที่ 2

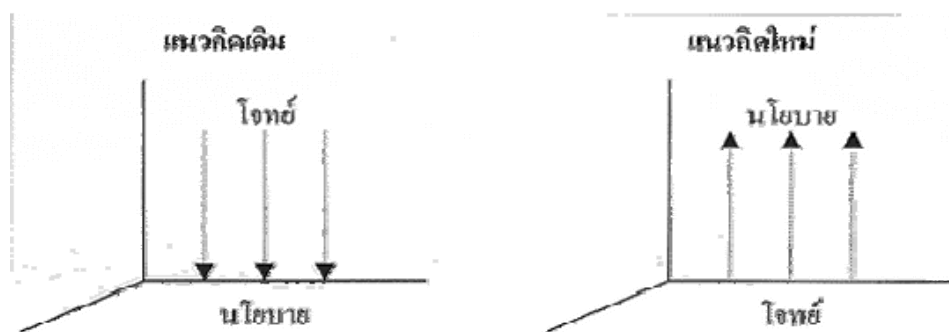
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ปี 2557 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- 2.2 แนวคิดการจัดการทรัพยากร
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย
- 2.4 แนวคิดความมั่นคงด้านอาหาร
- 2.5 แนวคิดเกษตรกรรมยั่งยืน
- 2.6 หลักพุทธธรรม
- 2.7 การติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

2.1 แนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงพยายามสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ในการสนับสนุนงานวิจัย คือ “ไม่ว่าเรื่องอะไรก็ตาม ที่จะทำวิจัย โจทย์ควรมาจากชุมชนท้องถิ่นทำแล้วก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในชุมชน ทำให้คนในชุมชน ได้เรียนรู้และเก่งขึ้น” บนฐานคิดตามความหมาย การวิจัยของ ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริกที่ได้กล่าวไว้ว่า “วิจัยที่แท้จริงนั้น จะต้องเป็นการวิจัยที่หมายความว่าความถึงการแสวงคำตอบที่เป็นระบบเปิด .. และเรื่องของการพัฒนาจะต้องตั้งโจทย์ที่เป็นระบบเปิด เพราะฉะนั้น นอกจากเข้าใจปัญหาและมองแนวทางในการแก้ปัญหา ... เราก็มีโจทย์ ในการวิจัยนั้นซึ่งได้ชี้ช่องทางให้เราเห็นถึง .. แนวทางการพัฒนา หมายความว่า เป็นการพัฒนาต่อไป ... เป็นการกำหนดแนวทาง การพัฒนาที่ขึ้นอยู่กับศักยภาพของท้องถิ่นโดยเฉพาะ ... การทำงานวิจัยในรูปแบบนี้ .. เราจะต้องมองเงื่อนไข ศักยภาพ เพื่อที่จะให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาตัวเองต่อไปได้” หายที่สุดแล้ว เมื่อมีงานวิจัยมีข้อมูลและประสบการณ์จากหลายๆ พื้นที่ หลายๆ ชุมชนทั่วประเทศเพียงพอ ก็คาดว่าจะสามารถนำไปสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ เพื่อผลักดันสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายในระดับภาค ระดับประเทศ ทำให้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นคลี่คลายในที่สุด

1. รูปแบบการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
2. การวิจัยเพื่อท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้

1. การวิจัยแบบเต็มรูปแบบ (PAR)

เป็นงานวิจัยที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบตามแนวความคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทั้งในเชิงเนื้อหา และในเชิงกระบวนการภายใต้หลักการว่า “เป็นปัญหาของชาวบ้าน ชาวบ้านเป็นที่วิจัยและมีปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหา” กล่าวคือ มีการสร้างความรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชุมชนสั่งสมมา และจากบทเรียนการทำงาน ของท้องถิ่นในอดีตเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทดลอง แก้ปัญหาของตนเอง ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่ม คน ชุมชน ท้องถิ่น และระดับเครือข่าย ผ่านการวางแผน ดำเนินการ ติดตามประเมินสรุปผล และรับผิดชอบ ร่วมกันของชุมชน โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 2 ปีงานวิจัยแบบนี้มี 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1.1 การวิจัยที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาสังคมในทุกประเด็น

เป็นการศึกษาในเชิงกระบวนการเคลื่อนไหว ของชุมชนท้องถิ่น ในบริบทหนึ่งๆ ต่อการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ชุมชนท้องถิ่น ร่วมกันดำเนินการ ได้แก่ ชุมชนกับการจัดการปัญหาต่างๆที่ชุมชนท้องถิ่นร่วมกันดำเนินการ ได้แก่ ชุมชนกับการจัดการปัญหาต่างๆ การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายปัญหาหรืออาชีพ การเรียนรู้และ การศึกษาทางเลือกซึ่งสามารถใช้เกณฑ์การสนับสนุนตามปกติ ของ สกว.ภาค ที่มีอยู่แล้ว

1.2 การวิจัยที่เน้นการทดลองเปรียบเทียบและทดสอบปัจจัยต่างๆ

เป็นการศึกษาเพื่อที่จะทดลองทดสอบทางเลือกจากหลายๆ ทางเลือก เพื่อที่จะหาทางเลือกที่มี ประสิทธิภาพคุ้มค่าและคุ้มค่าที่สุดของชุมชน โดยเน้นการพึ่งตนเองเป็นหลัก ได้แก่การทดลองปัจจัยต่างๆ ใน การผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยเน้นทางเลือกอาชีพเป็นหลักโดยพัฒนาเกณฑ์การสนับสนุน ที่ เหมาะสมกับแต่ละประเด็น ที่ต้องการทดลองเงื่อนไขของแต่ละท้องถิ่น และกลุ่มชาติพันธุ์

2. การวิจัยทางเลือกใหม่เพื่อท้องถิ่น

เป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่พัฒนามาจากแบบแรก เพื่อให้เหมาะสม กับความต้องการ และ สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และกลุ่มคนซึ่งหลากหลายระดับ หรือเพื่อให้ท้องถิ่น สามารถเลือกใช้ได้ ตามความเหมาะสม เป็นการเริ่มต้นทดลอง ทำงานวิจัยอย่างง่ายๆ โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่มากนัก ประมาณ 3 – 6 เดือน หรือไม่เกิน 1 ปี มีหลายทางเลือกดังนี้

1.1 การวิจัยเบื้องต้นเป็นกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัย และการรวบรวมความรู้ รวมถึงการเตรียม ชุมชนเตรียมทีมวิจัยชาวบ้าน เพื่อวางแผน และแก้ปัญหาในเบื้องต้น หรือพัฒนาไปสู่งานวิจัยเต็ม รูปแบบต่อไป เช่น การถอดความรู้จากงานพัฒนาในอดีตที่ทำสำเร็จมาแล้วการรวบรวมข้อมูล ความรู้เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนา เป็นต้น

1.2 การวิจัยที่เน้นการถอดความรู้ และรวบรวมองค์ความรู้ จากการทำงานพัฒนา ของชุมชนเป็น เรื่องที่ชุมชนอยากรู้ อยากรวบรวมความรู้ของตนเอง และชุมชนร่วมกันทำงานวิจัยโดยไม่ได้มุ่ง แก้ปัญหาชุมชนมากนัก เช่นการวิจัยเพื่อรวบรวมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน การศึกษารวบรวมความรู้ ประเพณี 12 เดือนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น

1.3 การวิจัยเชิงความร่วมมือเป็นการสนับสนุน การสร้างความรู้ ร่วมกับหน่วยงาน หรือภาคอื่นๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ในการทำงานเพื่อชุมชนท้องถิ่น เป็นความร่วมมือทั้งในแง่การมีเป้าหมาย เพื่อท้องถิ่น ความร่วมมือของคนหรือทีมงาน การสนับสนุนปัจจัยและทุนดำเนินการร่วมกัน งานวิจัยลักษณะนี้ จะมุ่งสร้างวิธีการทำงานที่เป็นทางเลือกใหม่ ของภาคภายนอก ร่วมกับคน ท้องถิ่น ต่อการพัฒนาและแก้ปัญหาท้องถิ่น โดยมุ่งสร้างสิ่งต่อไปนี้ เช่นการสร้างกลไกความ ร่วมมือการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่นการสร้างเครื่องมือ/ตัวชี้วัดการพัฒนาและการแก้ปัญหาท้องถิ่น การประเมินผลการทำงานร่วม การเชื่อมความรู้ระหว่างหน่วยงาน เป็นต้น

ทั้งนี้การวิจัยทางเลือกใหม่ทั้งสามลักษณะ เป็นการทำวิจัยในเบื้องต้น เพื่อพัฒนาความพร้อมของ ประเด็นศึกษา หรือกลุ่มคน โดยคาดหวังว่า จะนำไปสู่การทำวิจัยแบบเต็มรูปแบบต่อไป

2.2 แนวคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

แนวความคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยนายพรชัย ธรรมธรรม และนางจินตนา ทวีมา กล่าวเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวคิดหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

คือ

1. มุ่งหวังให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประกอบกันอยู่ในระบบธรรมชาติ มีศักยภาพที่สามารถให้ผลิตผลได้อย่างยั่งยืนถาวร และมั่นคง คือ มุ่งหวังให้เกิดความเพิ่มพูนภายในระบบที่จะนำมาใช้ได้โดยไม่มีผลกระทบกระเทือน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ
2. ต้องมีการจัดองค์ประกอบภายในระบบ ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศให้มี ชนิด ปริมาณ และสัดส่วนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ละชนิดเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ตามธรรมชาติเพื่อให้อยู่ในภาวะสมดุลของ ธรรมชาติ
3. ต้องยึดหลักการของอนุรักษ์วิทยาเป็นพื้นฐาน โดยจะต้องมีการรักษา สงวน ปรับปรุงซ่อมแซม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในทุกสภาพทั้งในสภาพที่ดีตามธรรมชาติ ในสภาพที่กำลังมีการใช้ และในสภาพที่ทรุดโทรมร่อยหรอ
4. กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการควบคุมและกำจัดของเสียมิให้เกิดขึ้นภายในระบบธรรมชาติ รวมไปถึงการนำของเสีย นั้น ๆ กลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง
5. ต้องกำหนดแนวทางในการจัดการเพื่อให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในแต่ละสถานที่และแต่ละสถานการณ์

จากแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีหลายชนิดและแต่ละชนิดก็มีคุณสมบัติและเอกลักษณ์ที่เฉพาะตัว ดังนั้น เพื่อให้การจัดการสามารถบรรลุเป้าหมายของแนวคิด จึงควรกำหนดหลักการจัดการหรือ แนวทางการจัดการให้สอดคล้องกับชนิดคุณสมบัติและเอกลักษณ์เฉพาะอย่างของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ดังนี้

แนวคิดการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากสาขาวิทยาศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีทฤษฎีว่าต้องจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ปัญหาทางทรัพยากรธรรมชาติสามารถนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ ทั้งวิทยาศาสตร์กายภาพและวิทยาศาสตร์สังคมมาช่วยแก้ปัญหาได้ โดยการผลิตและสร้างเทคโนโลยีเข้ามาจัดการ (พระธรรมปิฎก (ป.ปยุตโต) (2543 ,หน้า 73-74) กล่าวว่าแต่เดิมวิทยาศาสตร์ เป็นตัวการที่สร้างเทคโนโลยีเพื่อการผลิตโดยดึงทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ อย่างประมาท ดังนั้น ในปัจจุบันวิทยาศาสตร์ก็ต้องค้นหาวิธีการที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อแก้ปัญหาที่ได้ร่วม ก่อขึ้น

แนวคิดนี้มีทฤษฎีต่อปัญหาทรัพยากรธรรมชาติว่าเกิดจากระบบการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ซึ่งสามารถสืบค้น สอบสวน สังเกต และอธิบายได้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นการนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาทำความเข้าใจทรัพยากรธรรมชาติ การมองปัญหาจะเน้นในเชิงวัตถุเป็นสำคัญ และแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วยกลไกวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มนุษย์คิดค้นขึ้น และยังคงมุ่งเน้นการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์การดำเนินชีวิตของมนุษย์ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของแนวคิดนี้ก็เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์เป็นหลักซึ่ง อนุชาติ พวงสำลี (2547, หน้า 226) เห็นว่าเป็น

พัฒนาการทางสังคมและเป็นความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสมัยใหม่ (Modern environmentalism) แนวคิดนี้เป็นที่มาของคำว่า “มนุษย์เป็นนายของธรรมชาติ” (man is the master of nature) บางครั้งก็ถูกเรียกว่าแนวคิดที่มนุษย์เป็นใหญ่ (anthropocentrism) (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545, หน้า 251) ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอยู่ภายใต้วาทกรรมทางวิทยาศาสตร์ ที่เกิดขึ้นมานานกว่าทศวรรษ และยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน

แนวคิดนี้มีความเชื่อ 2 แนวทางสำคัญคือ (1) เชื่อว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกลไกของธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงทฤษฎีต่าง ๆ ตามแนวคิดนี้จึงเปรียบเสมือนกฎธรรมชาติ โดยมีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยเปิดเผยความจริงนั้นแก่เรา ซึ่งแนวคิดนี้จัดอยู่ในแนวปรัชญาปฏิฐานนิยม (positivism) 2 (2) เชื่อว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือของมนุษย์ ซึ่งหมายถึงทฤษฎีต่างๆ นั้นไม่ถือว่าจริงหรือเท็จเพียงแต่อยู่ที่ว่าจะใช้ได้หรือไม่เท่านั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งทฤษฎีเป็นเสมือนเครื่องมือของมนุษย์เท่านั้น แนวคิดนี้เชื่อว่าโลกวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา มนุษย์สามารถใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ได้

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของแนวคิดนี้ เน้นการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง เน้นที่ประสิทธิภาพ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น การแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรมด้วยการใช้สารเคมีหรือการใช้ดินหมุนเวียนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงธาตุไนโตรเจน การแก้ไขปัญหาสารตกค้างในแม่น้ำด้วยการลดสารพิษที่ถูกปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือการจัดการแก้ไขคุณภาพน้ำด้วยการเติมแบคทีเรียบางชนิดหรือด้วยการกำจัดตะกอนตกค้างการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษไม่ด้วยการศึกษากระบวนการทางอุทกวิทยาหรือการปลูกป่าแบบผสมผสาน จะเห็นได้ว่าวิธีการจัดการในแนวคิดนี้ จะมุ่งไปในเรื่องของวัตถุและกระบวนการเป็นสำคัญ

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ (สมพร แสงชัย, 2545, หน้า 12-13) เริ่มเมื่อราวปี ค.ศ. 1860 จาก Gifford Pinchot มีหลักการ คือ เป็นการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อคนรุ่นนี้และเพื่อคนส่วนใหญ่ของสังคม โดยต้องร่วมกันปกป้องการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติในการพัฒนาซึ่งแตกเป็น 2 แนวคิดย่อย คือ

- 1) แนวคิดที่เน้นประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- 2) แนวคิดที่เน้นความเสมอภาคในการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง เช่น การไม่ครอบครองที่ดินมากเกินไป การทำคลองชลประทาน เป็นต้น

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงเศรษฐศาสตร์ แบ่งเป็น 2 แนวทาง

1) แนวทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีฐานคติมาจากลัทธิทุนนิยมแต่มองเห็นความสำคัญ ของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงมีการนำทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาประยุกต์กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจสูงสุดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

2) แนวทางเศรษฐศาสตร์สีเขียว (green economics) เป็นการเปลี่ยนแนวคิดจากเดิมมาพิจารณาว่าต้องเปลี่ยนระบบคิดทางเศรษฐศาสตร์ โดยต้องมองคุณภาพชีวิตคู่กับคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ ปรัชญาหลักของเศรษฐศาสตร์สีเขียว คือ การวิเคราะห์ตามหลักที่ว่าอะไรคือ ความต้องการที่แท้จริงของมนุษย์ และมีหลักการสำคัญคือต้องลดกระบวนการผลิตที่มีของเสียมาก เน้นระบบกระจายการผลิตโดยอาศัยหลักการพึ่งตนเองใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถหาใหม่ได้ และรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถหาใหม่ได้ ระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนฐานของการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงนิเวศวิทยาการเมือง(political ecology) แนวคิดนี้เป็นการศึกษาปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง รวมไปถึงการกำหนดแนวทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งก็คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่อาศัยแนวคิดนี้นั่นเอง ซึ่งจะพิจารณาถึงการจัดการในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา สรีย หวันแก้ว ไชยยันต์ รัชชกุล กัญญา ลีลาสัย และศิริพร ยอดกมลศาสตร์, 2543 หน้า 247-253)

1) การจัดการแก้ปัญหาในเรื่องของบริบททางเศรษฐกิจการเมืองเป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น นโยบายของรัฐที่ดำเนินการปกป้องทรัพยากรอาจก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนที่เคยใช้ทรัพยากร หรือการกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มอำนาจเชิงพาณิชย์ หรือความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ เช่น สงครามระหว่างรัฐเป็นการทำลายนิเวศวิทยาและทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงการให้เงินสนับสนุนระหว่างรัฐในการพัฒนาเขื่อนซึ่งทำลายระบบนิเวศ

2) การจัดการภายใต้ระบบทุนนิยมโลกที่มีอำนาจในเชิงพาณิชย์กรรมโดยไร้พรมแดน อาจผ่านมารูปของบริษัทข้ามชาติเชิงพาณิชย์ที่แสวงหาทรัพยากรจากประเทศที่กำลังพัฒนา

3) การจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเข้าถึงทรัพยากร เช่น การศึกษาการต่อสู้แย่งชิงทรัพยากรชนชั้นปกครอง หรือชนชั้นเศรษฐกิจกับผู้ด้อยอำนาจหรือชนชั้นเศรษฐกิจกับผู้ด้อยอำนาจหรือชาวนา และผลสะท้อนทางการเมืองที่ตามมาหลังจากที่ทรัพยากรธรรมชาติเปลี่ยนแปลง

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางเศรษฐศาสตร์นิเวศ(ecological economics)เป็นการศึกษาปัญหาทรัพยากรธรรมชาติโดยพิจารณาความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจกับระบบนิเวศของโลก ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค โดยอาศัยการศึกษาผ่านศาสตร์ต่าง ๆ มีกรอบสถาบัน(กฎหมาย กฎระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรม) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อม ซึ่งต่างจากแนวทางเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติที่เน้นในการประเมินคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ , 2543 , หน้า 269-273)

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงสถาบัน (ทางสังคม) คือแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานของสังคม หรือแบบอย่างทางความคิดหรือการกระทำของสมาชิกในสังคมหนึ่ง ที่มีไว้เพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคมและมีหน้าที่ที่ทำให้สังคมคงสภาพอยู่ได้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549, หน้า 105, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2530, หน้า 85-87) ซึ่งแบบแผนดังกล่าวก็คือ บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ กฎระเบียบ ประเพณี รวมถึงระบบสัญลักษณ์การต่อต้านกับกระแสอุตสาหกรรมนิยม ทุนนิยม บริโภคนิยม ในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นเรื่องยากที่จะแก้ไขด้วยการเปลี่ยนวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลเพียงอย่างเดียว จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่เป็นรากฐานของสังคมในปัจจุบัน (Pracha Hutannuwat, 1999, p.502)

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน เป็นแนวคิดที่จัดการโดยชุมชน โดยอาศัยแบบแผนที่เป็นมาตรฐานในสังคมนั้น (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ, 2543, หน้า 239) แต่ไม่ใช่ความคิดเชิงชุมชนนิยม (Communitarianism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่แบ่งแยกชั่วคราวระหว่างชุมชนกับรัฐอย่างเด่นชัดทำให้ละเลยการจัดการร่วมกัน(co-management)ระหว่างชุมชนกับรัฐ แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างพลังชุมชนในพุทธปรัชญา ซึ่งรวมถึงการสร้างพลังทางความคิดและพลังทางการกระทำ (อุทิศ จิตเงิน, 2542, หน้า 10)

นอกจากนี้ Avner (2000, pp. 108-110) ยังกล่าวถึงแนวคิดที่เรียกว่า “ชุมชนแห่งการร่วมกันคิด” (the community of thinking together) ที่ประกอบไปด้วย (1) การแสดงออกทางความคิดหรือกระบวนการคิดหาเหตุผล (reflection) (2) ความมีเหตุผล (rationality) และ (3) กระบวนการสร้างความเป็นหนึ่ง (collectivity) ซึ่งตัวแบบชุมชนแห่งความคิดนี้รวมไปถึงการยอมรับการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์และบุคลิกภาพของสมาชิกในชุมชนนั้นหรือกล่าวอย่างสั้นคือชุมชนเป็นตัวสร้างกรอบการคิดหาเหตุผลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเครือข่าย

คำว่า “เครือข่าย” มีความหมายแตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละบุคคล แต่จากการวิเคราะห์เครือข่ายรูปแบบต่างๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในประเทศไทย ทั้งเครือข่ายในทางบวกและทางลบ อาทิ เครือข่ายห้วคณะแนวทางการเมือง เครือข่ายชุมชน เครือข่ายสังคมสงเคราะห์ เครือข่ายเพื่อสุขภาพ เครือข่ายการคอร์รัปชัน เครือข่ายห้วยเถื่อน เครือข่ายเกษตรกรรายย่อย สมัชชาคนจน ฯลฯ ผู้เขียนมีทัศนะเกี่ยวกับนิยามของเครือข่ายภาคประชาชนด้านคอร์รัปชันว่า หมายถึง “การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน กลุ่มเครือข่ายนี้ ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วม”

นพ.ธนา ประมุขกุล (www.anamai.moph.go.th) ได้ให้ความหมายถึงคำว่า “เครือข่าย” เป็นมโนภาพที่เห็นว่า สามารถสร้างความเข้าใจในเบื้องต้นได้โดยง่าย คือ ภาพข่ายใยแมงมุม ซึ่งแสดงให้เห็นการถักทอโยงใยกัน ของเส้นใยที่พาดผ่านกันไปมาหลายเส้น หลากทิศทาง ดังนั้น ความหมายอย่างง่ายที่ผมขอให้ไว้ ณ ที่นี้ สำหรับคำว่า เครือข่าย คือ “การเชื่อมโยงอย่างมีเป้าหมาย” การเชื่อมโยงนี้ อาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบที่ปฏิบัติการอยู่เข้าด้วยกัน เช่น การเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เข้าเป็นเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่าง บทบาทของบุคคล/องค์กรต่าง ๆ ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมใดๆ ของภาคีสมาชิก ซึ่งถ้าหากพิจารณาถึงลงไปอีกหน่อย ในความเป็นบุคคล/องค์กร ก็จะพบความแตกต่างของระบบการทำงาน (ของบุคคล) และความแตกต่างของระบบการทำงาน (ขององค์กร) ที่ปรากฏออกมา ตามการปฏิบัติตัว และตามบทบาทภารกิจที่มีลักษณะเฉพาะ ของแต่ละบุคคล/องค์กร การเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย จึงเท่ากับการเชื่อมโยงหลาย ๆ ระบบย่อย (ที่ต่างมีลักษณะจำเพาะของระบบ) ให้รวมกันขึ้นมาใหม่ เป็นอีกหนึ่งระบบ ของหน่วยสมาชิกทุกหน่วย ที่เข้ามารวมกัน

ทำไมต้องเป็นเครือข่าย

คงพอจะกล่าวได้ว่า จากพื้นฐานของการเชื่อมโยงระบบ ระหว่างบุคคล/องค์กร เป็นเครือข่าย ก็คือการรวบรวมความหลากหลาย เข้ามาเป็นหนึ่งเดียวกัน ให้เกิดมีความเป็นเอกภาพ คำว่า เอกภาพนี้ ในกระบวนการดำเนินงานเครือข่ายในเบื้องต้นนี้ว่า เป็นการมีเป้าหมายร่วมกัน เป้าหมายที่ตรงกันนี้เองที่นำไปสู่ความหลากหลายมาบรรจบ เชื่อมโยงกันได้ ผลจากการรวบรวมกันนี้ ย่อมก่อให้เกิดพลังในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้โดยเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสภาพสังคมปัจจุบัน ที่ลักษณะทางโครงสร้างสังคม และวิถีชีวิตของผู้คน มีความหลากหลายขึ้นกว่าเก่าก่อน ได้ก่อให้เกิดความสลับซับซ้อนของปัญหามากขึ้น เป็นเงาตามตัวเช่นกัน

การแก้ไขปัญหาวิธีคิด วิธีปฏิบัติในลักษณะวิธีการที่เคยทำกันมาแต่เดิมนั้น จึงมีประสิทธิผลน้อยลงเรื่อยๆ จนแทบจะกล่าวได้ว่า ไร้ประสิทธิผลไปเลย สำหรับปัญหาในขณะนี้ ดังนั้น วิธีคิด วิธีปฏิบัติ ในการแก้ปัญหา จึงต้องปรับเปลี่ยนไป โดยที่เห็นได้เด่นชัดก็คือ ถ้าการแก้ปัญหายังคงยึดอยู่บนพื้นฐานที่ให้หน่วยงานของรัฐเป็นตัวจักรสำคัญแล้วก็คงยากที่จะประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง เนื่องจากเราจะพบกับปัญหาสำคัญ อันเนื่องมาจากความเป็นระบบราชการของรัฐ คือ หนึ่ง การแยกส่วนกันในการทำงาน สอง ความติดขัดล่าช้า จากระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติ สาม การทำงานตามสายการบังคับบัญชา ที่อาศัยการสั่งการในแนวดิ่งและสี่ เป็นการรวมศูนย์อำนาจ – ทรัพยากร

ในขณะที่ เครือข่าย เป็นการเริ่มต้นด้วยการสร้างเป้าหมายร่วมกัน ของภาคีสมาชิก ซึ่งแม้ว่า สมาชิกที่เกี่ยวข้อง จะมีบทบาทหน้าที่ความถนัดต่างๆ กัน แต่เมื่อทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในเป้าหมาย หรือปัญหาร่วมกันแล้ว สมาชิกแต่ละส่วน ก็จะได้ปรับ และแสดงบทบาทตามศักยภาพ/ ความถนัดของตน เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายของเครือข่าย ได้อย่างตรงต่อสภาพที่แท้จริง โดยมีต่อการสั่งการใดๆ จากผู้กำหนดนโยบายในสายงานบังคับบัญชา ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักจะมิได้รู้ หรือเข้าใจในสภาพปัญหาที่แท้จริงของพื้นที่ ดังนั้น เครือข่ายจึงเป็นรูปแบบการทำงาน ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกัน ในแนวราบ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้วยการระดมสรรพกำลัง อันรวมถึงคน สติปัญญา ความสามารถ และทรัพยากรในการทำงาน เพื่อเอาชนะอุปสรรค ที่เป็นจุดอ่อนของระบบงานราชการ ดังกล่าวข้างต้น และเป็นแนวทางที่ตรงกันกับ แนวคิดของการพัฒนาปัจจุบัน ที่ให้ยึดพื้นที่ ประสานภารกิจ และร่วมทรัพยากร (Area, Function, Participation) เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา

การเกิดเครือข่ายเครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างก็มีจุดเริ่มต้น หรือถูกสร้างมาได้ด้วยวิธีการต่างๆ กัน ซึ่งได้สรุปเป็นหลักๆ ไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1) เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติเครือข่ายนี้มักเกิดจาก การที่ผู้คนมีความคิดตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกัน หรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน มารวมตัวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ ไปจนถึงร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า ในการดำรงอยู่ของกลุ่มสมาชิก อันเป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มเอง เครือข่ายเช่นนี้ มักเกิดในพื้นที่ชุมชน ที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน มารวมกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรมก่อนต่อเมื่อมีการเพิ่มขึ้นของสมาชิกมีการขยายพื้นที่ดำเนินการออกไป หรือมีการขยายเป้าหมาย (วัตถุประสงค์) ของกลุ่มมากขึ้น กลุ่มก็มักจะพัฒนาขึ้นมาเป็นเครือข่าย เพื่อให้เกิดความครอบคลุมต่อความต้องการของสมาชิก เครือข่ายเช่นนี้ มักมีเวลาการก่อร่างสร้างเครือขายนาน แต่เมื่อเกิดแล้ว ก็จะมีความเข้มแข็งยั่งยืน และมีแนวโน้มที่เครือข่ายจะขยายตัวเพิ่ม เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อเริ่มก่อตั้ง ซึ่งตัวอย่างเครือข่ายได้แก่ เครือข่ายอินแปงที่จังหวัดสกลนคร เป็นเครือข่ายที่เริ่มต้นจากครอบครัว เพียงไม่กี่ครอบครัว ในการมุ่งปลดภาระหนี้สิน จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ได้เกิดการขยายเครือข่ายออกไปสู่ หลายอำเภอ ในจังหวัดข้างเคียง และยังขยายวัตถุประสงค์ของเครือข่ายออกไปได้อีกหลายประการ

2) เครือข่ายจัดตั้งเครือข่ายจัดตั้งนี้ มักจะมีความเกี่ยวข้องกับนโยบาย หรือการดำเนินงาน ของภาครัฐ อยู่เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็เป็นไปตามแนวคิดเดิม ที่อาศัยกลไกของรัฐผลักดันให้เกิด ธุรกรรมของงานโดยเร็ว และโดยมากเข้าไว้อ่อน ภาคีสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่าย มิได้มีพื้นฐานความต้องการ ความคิด ความเข้าใจที่ตรงกันมาก่อน การรวมตัวกัน จึงเป็นลักษณะชั่วคราวชั่วคราว เป็นการเฉพาะกิจ ไม่มีความต่อเนื่อง และมักจะจางหายไปในที่สุด ยกเว้นว่าเครือข่ายจะได้รับการชี้แนะที่ดี อย่างที่ควร จนสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และนำไปสู่การพัฒนาเป็นเครือข่ายที่แท้จริงได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มจะยังคงรักษาสถานภาพเครือข่ายไว้ได้ แต่แนวโน้มเครือข่ายก็มักจะลดขนาดลง เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อเริ่มก่อตั้ง

3) เครือข่ายวิวัฒนาการเครือข่ายวิวัฒนาการนี้ เป็นอีกรูปแบบการกำเนิดเครือข่าย ที่มีได้เป็นไปโดยธรรมชาติแต่แรกเริ่ม และก็ได้ถูกจัดตั้งโดยตรง แต่จะเป็นไปในลักษณะของกระบวนการพัฒนา ผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กร มารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการที่จะสนับสนุนกัน และเรียนรู้ไปด้วยกันก่อน โดยอาจจะยังไม่ได้มีเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ร่วมเฉพาะใดๆ อย่างชัดเจนนัก หรือในอีกลักษณะหนึ่ง ถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับฟัง หรือการได้ไปเห็นเครือข่ายอื่นๆ แล้วเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธะสัญญา เป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือพัฒนาตนเองบ้าง เครือข่ายที่ว่านี้ แม้ว่าจะไม่ได้เกิดจาก แรงกระตุ้นภายในโดยตรงแต่แรก แต่ถ้าหากสมาชิกมีความตั้งใจจริง ที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี ได้รับการกระตุ้น สามารถร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนได้ โดยสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกแล้ว เครือข่ายนี้ก็จะสามารถพัฒนาตนเองต่อไป จนสร้างเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง เหมือนเครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติได้เช่นเดียวกัน เครือข่ายวิวัฒนาการที่กำลังพัฒนาตนเองอยู่ในขณะนี้ มีตัวอย่างมากมาย เช่น เครือข่ายประชาคมหมู่บ้าน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

องค์ประกอบของเครือข่าย

1) สมาชิกเนื่องจากเครือข่าย คือการเชื่อมโยง ดังนั้น จึงตรงไปตรงมา ที่เครือข่ายจะต้องเริ่มต้นจากการมีสมาชิกประกอบเข้ากันเป็นเครือข่าย โดยสมาชิกเหล่านี้ หากมีจำนวนมากก็อาจจำเป็นต้องมี คณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ในการจัดการประสานงาน ให้เครือข่ายดำเนินไปได้โดยราบรื่น และด้วยเหตุที่เครือข่ายมีสมาชิกหลายองค์กร หลายบทบาท สมาชิกทั้งหมดจึงอาจจำแนกคร่าวๆ ตามน้ำหนักความสำคัญของสมาชิกที่มีต่อเป้าหมายเครือข่าย เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ สมาชิกแกนหลักผู้เกี่ยวข้อง โดยตรงกับผลงานตามเป้าหมาย เครือข่าย และสมาชิกแกนเสริม ผู้เป็นฝ่ายสนับสนุน การจำแนกสมาชิกเป็น 2 กลุ่มนี้ มิได้กำหนดไว้เป็นสาระสำคัญ เพื่อการแบ่งแยกสมาชิก แต่เป็นการหยิบยกขึ้นมา เพื่อเป็นประโยชน์ในแง่ที่ต้องการให้สมาชิก ได้ตระหนักรู้ว่า บทบาทสมาชิกแต่ละส่วน อาจมีความแตกต่างกันไป ตามความสัมพันธ์ที่มีต่อเป้าหมาย เครือข่ายดังกล่าว ผู้ที่เป็นสมาชิกแกนหลัก ก็จะได้ตระหนักว่า ตนควรจะต้องทำอะไร ส่วนสมาชิกแกนเสริมก็เข้าไปมีบทบาท สนับสนุนอย่างเหมาะสม เพื่อมิให้สมาชิกแต่ละส่วน เกิดความสับสนในบทบาทของตน ในการช่วยกันให้เครือข่ายดำเนินการไปได้ อย่างยั่งยืน

2) กรรมการ/ผู้ประสานงานดังได้กล่าวแล้วว่า เครือข่ายที่มีสมาชิกจำนวนมาก จำเป็นต้องมี คณะกรรมการ หรือมีจำนวนไม่มาก ก็ยังจำเป็นต้องมีผู้ทำหน้าที่ประสานงาน เพราะอย่างน้อย ต้องได้นัดหมายพบปะกัน ในทำนองเดียวกัน กับการบริหารในองค์กรต่างๆ อย่างไรก็ตาม มีสิ่งที่เห็นว่า การเป็นเครือข่ายนั้น จะแตกต่างไปจากองค์กรการทำงาน ก็ตรงที่องค์กรจะให้ความสำคัญ กับผู้นำองค์กรมาก ในขณะที่การเป็นเครือข่าย จะให้ความสำคัญกับสมาชิกทุกคนเสมอกัน สมาชิกแต่ละคนมีอิสระทางความคิด การตัดสินใจของเครือข่าย จึงเป็นผลรวมทางความคิดของเหล่าสมาชิก ดังนั้น การขับเคลื่อนเครือข่าย จึงมีลักษณะการ "นำ" การดำเนินงานในแบบที่ไม่ต้องมีผู้นำ เพราะผู้นำที่แท้จริง คือ สมาชิกทั้งหมด และเพื่อให้เกิดการนำเครือข่ายไปได้ สิ่งที่เครือข่ายต้องการ จึงได้แก่ ผู้ประสานงานเพื่อให้เกิดการจัดการที่ดี ต่อกระบวนการที่ทำให้สมาชิก สามารถนำพาเครือข่ายขับเคลื่อนไป ด้วยพลังร่วมของสมาชิก

3) เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์เนื่องจากเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ ถือเป็นจุดร่วมสำคัญของการเป็นเครือข่าย ดังนั้น ความชัดเจนของเป้าหมาย จึงมีความสำคัญต่อการเข้าร่วม และคงอยู่ของสมาชิกที่มากขึ้น หลากหลาย เพราะสมาชิกที่เข้ามา คงต้องมีคำตอบสำหรับตัวเองว่า เข้าในเครือข่ายเพื่ออะไร และเครือข่ายสามารถตอบสนอง ต่อความต้องการ หรือภารกิจของตนเอง/องค์กรหรือไม่ นอกจากนี้ตัวเป้าหมายเอง จะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมของเครือข่ายที่จะตามมา ดังนั้น การกำหนดเป้าหมาย นอกจากจะต้องมีความชัดเจนแล้ว ยังต้องมีความเป็นไปได้ ของการที่เครือข่ายจะดำเนินการไปสู่เป้าหมายนั้นด้วย มิเช่นนั้น เป้าหมายก็จะเป็น

เพียง ความคิดฝัน ที่ไม่สามารถทำให้เป็นจริงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับเครือข่ายที่อยู่ในระยะเริ่มก่อตั้ง มีข้อแนะนำว่า ควรกำหนดเป้าหมายหลักเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่จะสามารถบรรลุให้ได้เสียก่อน ถ้าหากต้องการขยายวัตถุประสงค์ออกไปอีก จึงค่อยกำหนดในภายหลัง เมื่อเครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้นบ้างแล้ว

4) กิจกรรมเครือข่าย (จัดตั้ง) จำนวนมากที่มีองค์ประกอบทั้งสมาชิก (ที่ถูกแต่งตั้ง) และมีเป้าหมาย (ที่ถูกกำหนดมาให้) ครบถ้วน แต่กลับไม่สามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ของเครือข่าย โดยที่เครือข่ายคิด หรือดำเนินการเองได้ นอกจากต้องอาศัยองค์กร หน่วยงานภายนอก เป็นผู้จัดกิจกรรมให้ กิจกรรมจึงถูกจัดเป็นครั้งคราว ขาดความต่อเนื่อง และแม้ว่ากิจกรรมเกิดขึ้น สมาชิกก็อาจจะไม่รู้สึกรู้ว่า เป็นเรื่องของเครือข่าย เนื่องจากกิจกรรมนั้น มิได้เกิดจากความคิด การตัดสินใจของสมาชิกส่วนรวม แต่เป็นไปตามความประสงค์ของหน่วยงานผู้จัด (เจ้าของงบประมาณ) ซึ่งแตกต่างจากเครือข่าย ที่สามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของเครือข่ายได้ ด้วยอาศัยการมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมทรัพยากรของสมาชิกด้วยกันเอง ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้น มิใช่จะต้องเป็นกิจกรรมใหญ่โต ที่ต้องรวมสมาชิกทั้งหมดให้ได้เท่านั้น เพราะอาจมีกิจกรรมที่สมาชิกส่วนหนึ่ง มีความสนใจสนใจ ใคร่เรียนรู้จากสมาชิกอีกส่วนหนึ่ง เป็นการเฉพาะ ก็นับว่า เป็นกิจกรรมในเครือข่ายที่ควรสนับสนุนให้มี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง อย่างเป็นธรรมชาติ และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัว ในหมู่สมาชิกด้วยกันเอง

อนึ่งการจัดเวทีพบปะกัน ของสมาชิกจำนวนมากๆ นั้น จะสามารถกระตุ้นกระแส ให้เกิดความตื่นตัวได้ค่อนข้างดี แต่ก็อาจจะทำให้การมีปฏิสัมพันธ์เรียนรู้ ระหว่างสมาชิกกันเองน้อยลงบ้าง ซึ่งเป็นสภาพที่มีผู้เข้าร่วมประชุมมากๆ นอกจากนี้ การเตรียมการพบปะสำหรับคนหมู่มาก ก็ต้องการเวลา และทรัพยากรมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ เครือข่ายควรนำมาเป็นข้อพิจารณาด้วย ในการเลือกรูปแบบการพบปะกัน ของสมาชิก

ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่าย

1) ความเข้าใจเครือข่ายที่ตั้งขึ้น และล้มไปอย่างรวดเร็วในเวลาต่อมา มีสาเหตุสำคัญประการแรก มาจากการที่เครือข่ายไม่สามารถสร้างความเข้าใจให้ตรงกันได้ ระหว่างมวลสมาชิก โดยอาจเป็นความไม่เข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของเครือข่าย ตั้งแต่เริ่มต้น หรือเป็นความไม่เข้าใจ ในบทบาทของสมาชิกที่ตนเองเป็นอยู่นั้น ว่ามีบทบาทอย่างไร เป็นบทบาทหลัก หรือบทบาทสนับสนุน (ดังที่ได้จำแนกไว้ในเรื่อง สมาชิก: หัวข้อองค์ประกอบเครือข่าย) ดังนั้น เมื่อเครือข่ายที่ตั้งขึ้น ได้ดำเนินการไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง สมาชิกที่ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ หรือพบว่ามิวัตถุประสงค์ไม่ตรงกัน ก็อาจถอนตัวออกไป ด้วยเห็นว่า เครือข่ายไม่สามารถตอบสนอง ต่อความต้องการของตนเอง หรือสำหรับสมาชิกที่ไม่เข้าใจบทบาทของแต่ละส่วน ก็อาจเกิดเป็นความสับสนว่า กิจกรรมแต่ละกิจกรรม ใครควรเป็นแกนหลัก และใครควรเป็นผู้สนับสนุน (เช่น หน่วยงานภาครัฐ) ก็ไปทำบทบาทการเป็นแกนหลัก (แทนที่จะเป็นบทบาทของกลุ่มคน/ชุมชนเจ้าของพื้นที่) ในขณะที่ผู้ที่เป็นแกนหลักเอง ก็อาจจะยังเคยชินกับรูปแบบเดิม ของการเป็น "ผู้ร่วมกิจกรรม" ที่รอคอยการนำจากภายนอก

2) ความเป็นประชาธิปไตยด้วยความที่สมาชิกทุกคนในเครือข่าย มีอิสระทางความคิด สิ่งที่ตามมา ก็คือ ความหลากหลายที่มีทั้งคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน ของความคิดที่แสดงออกมา ดังนั้น จุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดความแตกต่างเหล่านี้ อยู่ด้วยกันได้อย่างราบรื่น คือ การให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทั้งหลาย ได้เห็นทางเลือกอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากที่ตนคิดเห็น ตามประสบการณ์ที่จำกัดของแต่ละบุคคล และเมื่อได้เกิดปฏิสัมพันธ์ ทางความคิดระหว่างกันแล้ว จุดดี - จุดด้อย

ของแต่ละทางเลือก จะได้รับการวิเคราะห์ อย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นผลจากการหลอมรวมของทุกความคิด มาเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด บนพื้นฐานการยอมรับของสมาชิกโดยรวม

3) ความจริงใจเนื่องจากการทำงานในเครือข่าย เน้นการประสานงานในแนวราบ ไม่เน้นการบังคับสั่งการ ดังนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิก จึงต้องเข้ามาด้วยความสมัครใจ และมีความจริงใจในการทำงานร่วมกัน โดยเห็นประโยชน์ร่วม ตามที่เครือข่ายกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ซึ่งบางครั้งประโยชน์ร่วมที่จะเกิดขึ้นได้นั้น อาจหมายถึงผลรวมของการเสียสละ ที่มาจากสมาชิกแต่ละส่วนนั่นเอง

4) การจัดการไม่ว่าในเครือข่ายใหญ่หรือเล็ก สมาชิกมากหรือน้อย การจัดการจะคงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญ ของความสำเร็จขององค์กรเสมอ และสำหรับการจัดการเครือข่าย ที่มีพื้นฐานสมาชิกหลากหลาย มารวมกันโดยอิสระ ไม่ถือการสั่งการเป็นกลไกหลักนั้น การจัดการจะมีความสำคัญยิ่งขึ้นไปอีก (ดังที่ได้กล่าวไปข้างแล้วเช่นกัน ในเรื่องของกรรมการ/ผู้ประสานงาน : หัวข้อ องค์ประกอบเครือข่าย) สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการเครือข่ายที่ต้องมีคือ ความยืดหยุ่นในการจัดการ ให้ได้กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เครือข่ายต้องติดต่อ ประสานงานกับกลุ่มองค์กรภายนอกอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือจากการจัดการของเครือข่าย

5) การสื่อสาร การสื่อสารคือ ตัวกลางที่ทำให้เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงติดต่อถึงกันได้ โดยเป็นที่ยอมรับกันเป็นอย่างดีว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ไม่ควรจะเป็นแบบทางเดียว เพราะนั่นคือ ระบบสั่งการ และก็ได้หมายถึงเพียงระบบการสื่อสาร เฉพาะระหว่างผู้มีหน้าที่ส่งสาร กับผู้รับสาร ถ้ามองย้อนกลับไปยังที่นั่น เพราะถ้านึกถึงภาพข่ายใยแมงมุมที่ได้กล่าวไว้แต่ตอนต้นแล้ว จะทำให้เข้าใจได้ในทันทีว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในเครือข่าย จะต้องมียุทธศาสตร์หลากหลายช่องทาง เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกกันเองได้โดยอิสระ คล่องตัว เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารกันให้มากที่สุด โดยที่แม้ว่าเครือข่ายจะมีระบบการสื่อสารหลัก ผ่านทางผู้ประสานงานอยู่ก็ตาม แต่ไม่ควรกำหนดเป็นระบบการสื่อสารที่ตายตัวขึ้นมา ว่าต้องผ่านเป็นขั้นเป็นตอนตามนั้น เพราะการกำหนดเช่นนี้อาจทำให้เครือข่าย ต้องเข้าไปติดอยู่ในระบบที่มากขึ้นตอน ที่สร้างขึ้นเองอีก ทั้งๆ ที่เครือข่ายก็พยายามจะหลีกเลี่ยงตัวเองออกมา จากกรอบที่เป็นปัญหาของระบบอยู่แล้ว การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายความเข้มแข็งของเครือข่ายขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิก ซึ่งสัมพันธ์ เศษะอิก และคณะ (2537) ได้ศึกษาศักยภาพและเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่าย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1) การร่วมคิดและวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุแห่งปัญหาและทางเลือกการแก้ไขปัญหา อันเป็นพื้นฐานทางความคิดในการประมวลความรู้ทั้งหลายของชุมชน

2) การตัดสินใจ อันเป็นหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมในการที่จะให้คนส่วนใหญ่ในชุมชนได้ใช้อำนาจของตนเอง ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

3) การวางแผนเมื่อตัดสินใจว่าจะดำเนินการ เป็นที่แน่นอนแล้วอยู่ที่การวางแผนอย่างเป็นระบบว่าควรอะไรก่อนหลังและอย่างไร

4) การปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติจริงตามสิ่งที่คิดและวางแผนไว้

5) การติดตามประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นการปรับปรุงและแก้ไขในสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วให้ดียิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป ความเข้มแข็งหรือความคงอยู่ของเครือข่ายชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่ายในทุกๆ กิจกรรมหรือขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งได้แก่ 1) การร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมวางแผน 4) ร่วมปฏิบัติ 5) ร่วมได้รับประโยชน์ และ 6) ร่วมประเมินผล

ลักษณะบ่งชี้เชิงคุณภาพความเข้มแข็งของเครือข่าย

1) สัมพันธภาพแม้เพียงคนสองคน ทำงานร่วมกันยังต้องการสัมพันธภาพที่ดี เป็นปัจจัยที่จะช่วยให้การงานราบรื่น สำหรับการทำงานในคนหมู่มาก อย่างเช่นเครือข่าย ปัจจัยด้านสัมพันธภาพจึงเพิ่มสำคัญยิ่งขึ้น ต่อการนำไปสู่ความสำเร็จ ของการเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง ถ้าหากสมาชิกมีความเข้าใจ และจริงจังในการเข้ามาร่วมเครือข่ายแล้ว สิ่งที่จะได้ตามมา คือ ความเชื่อมั่น วางใจในเครือข่าย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของสัมพันธภาพที่ดี ในหมู่สมาชิก การมีสัมพันธภาพที่ดีนี้ มีจำเพาะว่า ต้องเป็นไปในลักษณะที่คลุกคลี ใกล้ชิดกันเท่านั้น จึงจะเรียกว่า สัมพันธภาพที่ดี เพราะเครือข่ายที่สมาชิกอยู่ห่างไกลกัน ตามสภาพทางภูมิศาสตร์ และการสื่อสาร ยังไม่สมบูรณ์พร้อม สมาชิกก็อาจจะไม่สามารถสร้างความใกล้ชิด สนับสนุนกันได้ เหมือนกับเครือข่ายที่สมาชิกอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เช่น ที่อยู่ในตำบล หรือในจังหวัดเดียวกัน แต่เครือข่ายที่มีข้อจำกัดดังกล่าว ก็ยังคงสามารถสร้างสัมพันธภาพ ที่ดีได้ในลักษณะของความกลมเกลียว เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความอะลุ่มอล่วย ยืดหยุ่น ในความสัมพันธ์ของสมาชิก ที่เป็นไปตามธรรมชาติของกลุ่มที่มีความเข้าใจ และความจริงใจเป็นพื้นฐาน

2) ความชัดเจนของเป้าหมายการมีเป้าหมายที่ชัดเจนของเครือข่าย สะท้อนให้เห็นความเป็นเอกภาพทางความคิดเห็นในเครือข่ายเป็นเบื้องต้นก่อนที่จะนำไปสู่เอกภาพในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย ดังนั้นความชัดเจนของเป้าหมาย ซึ่งมาจากความคิดเห็นของมวลหมู่สมาชิก จึงสะท้อนถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายไปด้วยในตัว นอกจากนี้ การมีเป้าหมายที่เครือข่ายต้องการบรรลุชัดเจน ก็จะเป็นเสมือนเข็มทิศนำทาง ให้สมาชิกในเครือข่าย ได้เข้าใจตรงกัน และเดินไปในทิศทางเดียวกัน โดยไม่หลงใช้เวลา และทรัพยากร กับภารกิจที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของเครือข่าย

3) กระบวนการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจด้วยเหตุผลที่ว่า เครือข่ายต้องมีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะแสดงออกให้ปรากฏได้อย่างชัดเจน ในวาระที่จะต้องเสนอความคิดเห็น และตัดสินใจ หากเครือข่ายได้ให้โอกาสในการเสนอความคิดเห็น และให้สิทธิในการตัดสินใจแก่สมาชิก อย่างเป็นอิสระเต็มที่แล้วย่อมบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของการเป็นเครือข่าย ในกระบวนการที่ต่างไปจากองค์กรที่มีการผูก อำนาจ สิทธิขาด ในการคิด และตัดสินใจไว้กับบุคคลเพียงคนเดียว หรือกับกลุ่มบุคคลใดกลุ่มหนึ่ง ที่มีได้แสดงถึงโอกาสและสิทธิของสมาชิกทั้งหมด ผลจากการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และตัดสินใจ จะยังเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันของหมู่สมาชิกที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการระดมสรรพกำลังเมื่อเครือข่ายมีความต้องการ

4) ลักษณะกิจกรรม และความต่อเนื่องที่ผ่านมาอาจพบว่ามีการจัดกิจกรรมที่ระบุว่าเป็นกิจกรรมเครือข่ายโดยที่มีหน่วยงานเจ้าภาพเป็นผู้จัดให้ภาคีสมาชิก ได้มาพบปะกันอยู่ในหลายๆ เวที ซึ่งอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างเครือข่าย แต่หลังจากนั้นเครือข่ายที่จะมีความเข้มแข็ง อยู่ได้ด้วยตนเอง จะต้องพยายามพัฒนาไปสู่การคิด และดำเนินกิจกรรมด้วยเครือข่ายเอง เป็นหลัก โดยไม่ต้องรอว่าจะมีผู้มาจัดการให้ จึงจะเกิดกิจกรรมของเครือข่ายได้ ซึ่งเป็นลักษณะของการพึ่งพิงภายนอก ที่ไม่ใช่ว่าการอยู่ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ความสม่ำเสมอต่อเนื่องของกิจกรรม ก็เป็นสิ่งที่ช่วยบอกถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายเข้มแข็งด้วยเช่นกัน

5) แหล่งของทรัพยากร / ศักยภาพตราบดีที่เครือข่ายยังต้องรอคอยผู้รู้ และเพียงพอทรัพยากรจากภายนอก ตรานั้นเครือข่ายก็จะไม่ได้ชื่อว่าอยู่ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นการที่เครือข่ายสามารถแสวงหา และดึงศักยภาพ/ทรัพยากรที่มีอยู่ภายใต้เครือข่ายมาใช้ได้มากเพียงไร ความเข้มแข็งของเครือข่ายก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น เพราะการกระทำเช่นนี้นอกจากแสดงถึง การพึ่งพาตนเองได้แล้ว จะยังเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับสิ่งที่สมาชิกเป็นและที่เครือข่ายมีอยู่อย่างแท้จริงอย่างไรก็ตามควรเข้าใจตรงกันว่าการแสวงหาศักยภาพ/ทรัพยากรจาก

ภายในนี้ มิได้หมายความว่าเครือข่ายจะปฏิเสธการสนับสนุนจากภายนอก โดยสิ้นเชิง เพียงแต่ให้สมาชิกทุกคนตระหนักว่าเครือข่ายต้องมุ่งพึ่งพาตนเอง ก่อนนี้ก็ถึงการช่วยเหลือจากภายนอก

6) การเรียนรู้ และนวัตกรรมแม้ว่าจำนวนของสมาชิกในเครือข่าย จะทำให้เห็นภาพของขนาดเครือข่าย ในเชิงปริมาณ แต่ความเข้มแข็งของเครือข่าย ต้องดูที่คุณภาพประกอบ และเป็นคุณภาพที่มีความหมาย มากกว่าเป็นเพียงการบวกรวมเชิงปริมาณ นั้นหมายถึงว่าความหลากหลายที่มารวมกันของสมาชิก ควรก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาจนเกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมตามา คุณภาพใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ จึงอาจเป็นสิ่งที่เหล่าสมาชิก เกิดเป็นการเรียนรู้ขึ้นในตนเอง อันเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ ในกลุ่ม หรืออาจเป็นผลปรากฏรูปธรรมในกิจกรรมที่มีพัฒนาการไปเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงการเป็นนวัตกรรมต้นแบบให้กับผู้อื่นต่อไป

กล่าวโดยสรุปเครือข่ายเป็นกระบวนการทำงานที่มีการเชื่อมโยงประสานงาน ระหว่างบุคคล องค์กร หน่วยงานต่างๆ ที่มีฐานที่ตั้ง อยู่บนวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน และด้วยปรัชญาการอยู่ร่วมกัน โดยเห็นคุณค่าของสมาชิกทุกคน ทุกหน่วยเสมอกัน จึงสามารถสร้าง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาคีสมาชิกในแนวราบที่อาศัยความเข้าใจ และความจริงใจ เป็นกลไกให้เกิดการขับเคลื่อนของเครือข่ายแทนการใช้อำนาจ และการสั่งการในกรอบระบบแห่งการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นการปิดกั้นปัญญามนุษย์ และละเลยความหลากหลายที่เราสามารถอาศัยการจัดการที่ดี นำความหลากหลายเหล่านี้ มารวมกันอย่างเป็นเอกภาพเพื่อก่อให้เกิดคุณภาพใหม่ ทั้งในรูปแบบของการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติไปจนถึงการสร้างสรรค์นวัตกรรม นอกจากนี้ด้วยแนวทางการอยู่ร่วมกัน โดยการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิก คือ การแสดงให้เห็นคุณงามความดีมีน้ำใจ ที่อยู่เหนือความต้องการแก่งแย่ง แข่งขันกันของมนุษย์ซึ่งย่อมเป็นการขัดเกลาคติใจของเรา เหล่าสมาชิกในการลดละอัตตา ความเห็นแก่ได้ ลำพังตนให้ลดน้อยถอยลง และกลับซึมซับพลังความรักความเมตตา เข้ามาอยู่ในใจจนเต็มจนจนถึงที่สุดนั้น อาจเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายปลายทาง อันมีค่าที่ความเป็นเครือข่ายกำลังนำพาพวกเราไป โดยที่เราต่างมีรู้ตัว

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงด้านอาหาร

นิยามตาม พรบ. คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551ความมั่นคงด้านอาหาร หมายความว่า การเข้าถึงอาหารที่มีอย่างเพียงพอสำหรับการบริโภคของประชาชนในประเทศ อาหารมีความปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมตามความต้องการ ตามวัยเพื่อการมีสุขภาพที่ดี รวมทั้ง การมีระบบการผลิตที่เกื้อหนุน รักษาความสมดุลของระบบนิเวศวิทยา และความคงอยู่ของฐานทรัพยากรอาหารทางธรรมชาติของประเทศ ทั้งในภาวะปกติหรือเกิดภัยพิบัติ สาธารณภัยหรือการก่อการร้ายอันเกี่ยวเนื่องจากอาหาร

ประการแรก อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการรอดชีวิตและการมีสุขภาพทางกายที่ดี ความมั่นคงทางอาหารจึงเป็นเรื่องสำคัญทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ประการแรก แม้เราจะมีอาหารอุดมสมบูรณ์จนประสบปัญหาโรคอ้วนและโภชนาการเกิน ในประชากรกว่าร้อยละ 10 แล้ว แต่ยังมีคนที่อดอยาก หิวโหย ขาดอาหารและทุพโภชนาการอยู่จำนวนไม่น้อย เพราะปัญหาการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เหมาะสม คนที่มีอยู่แล้วยังได้มากเกินไป ในขณะที่คนที่ขาดกลับได้รับน้อยกว่าที่ควร

ประการที่สองอิทธิพลครอบงำของระบบทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ ทำให้เรามุ่งรับเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ของการแข่งขันและเห็นประโยชน์ของเงินตรา มากกว่าคุณค่าของมนุษย์ ทำให้ไม่ให้ความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาดั้งเดิม จึงเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางอาหาร

ประการที่สาม ความจำเป็นของการแสวงหาพลังงานทางเลือกใหม่ทำให้มีการใช้ที่ดินและทรัพยากรจำนวนมากที่เคยใช้ผลิตอาหาร ไปใช้ผลิตพลังงานทดแทน

สาเหตุของความไม่มั่นคงทางอาหาร

1. ปัญหาความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรอาหาร
 - การลดลงของพื้นที่ป่าไม้
 - การเสื่อมโทรมของดิน
 - ปัญหาของทรัพยากรน้ำ
2. ปัญหาของระบบการผลิตอาหารที่ไม่ยั่งยืน
 - ปัญหาพันธกรรมในการผลิตอาหาร
 - การพึ่งพาปุ๋ยและสารเคมีการเกษตร
 - การลดลงของเกษตรกรรายย่อยและการขยายตัวของธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่
3. ปัญหาโครงสร้างของที่ดินทำกินและสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร
4. บทบาทของค่าปลีขนาดใหญ่และโมเดิร์นเทรดที่มีบทบาทมากขึ้นในระบบกระจายอาหาร
5. การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลกและผลกระทบต่อผลิตอาหาร
6. ผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าและความตกลงระหว่างประเทศต่อระบบอาหาร
7. ปัญหาสุขภาวะที่เกิดจากระบบอาหาร
8. การแผ่ขยายของอาณานิคมทางอาหาร
9. วัฒนธรรมอาหารต่างชาติครอบงำวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น
10. การขาดนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

การฟื้นฟูวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น

วัฒนธรรมอาหารมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรและความมั่นคงทางอาหาร เพราะเมื่อใดก็ตามที่วิถีและแบบแผนการบริโภคของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ระบบการผลิตอาหารก็จะถูกเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ในบรรดาข้าวทั้งหมดที่คนไทยทุกภาครับประทานเป็นประจำ “น้ำพริก” น่าจะเป็นอาหารที่เป็นที่นิยมมากที่สุดเป็นอันดับแรก จนอาจเรียกได้ว่าน้ำพริกคือเสาหลักของระบบอาหารไทย น้ำพริกเป็นส่วนหนึ่งของระบบวัฒนธรรมไทย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับถัวน้ำพริกถัวย่อยๆ ถัวย่อยหนึ่งจะมีผลอย่างสำคัญต่อฐานทรัพยากร ระบบการผลิตอาหารและสุขภาวะของคนในสังคมไทยทั้งหมด

ความมั่นคงด้านอาหาร

ความมั่นคงด้านอาหาร ความหลากหลายของพันธุกรรมนำไปสู่ความหลากหลายของธัญพืช พืชผักผลไม้และเนื้อสัตว์ประเภทต่าง ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งความหลากหลายเหล่านี้ทำให้มนุษย์ในแต่ละท้องถิ่นมีอาหารเพื่อการบริโภคที่แตกต่างกันไปด้วย ความหลากหลายทางพันธุกรรมได้สร้างวัฒนธรรมการบริโภคที่หลากหลาย และทำให้มนุษย์สามารถพึ่งพาอาหารจากท้องถิ่นของตนเอง การแลกเปลี่ยนแบ่งปันพันธุกรรมพืชและสัตว์ระหว่างชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสมของสภาพนิเวศ รวมทั้งสภาพทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้คือ “ความมั่นคงทางอาหารของมนุษย์” หากความหลากหลายทางพันธุกรรมลดน้อยลง

ยอมทำให้มีอาหารเพื่อการบริโภคที่หลากหลายน้อยลงไปด้วย มนุษย์ก็ต้องหันไปพึ่งอาหารจากธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

ความมั่นคงด้านอาหาร (สุภา ไยเมือง ตัวชี้วัดความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน, นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี 2555.)

สุภา ไยเมือง: 2555 ได้ศึกษาเรื่องตัวชี้วัดความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน พบว่าในนิยามความหมาย “ความมั่นคงด้านอาหารของชุมชน” ชุมชนได้ให้นิยามความหมายของความมั่นคงด้านอาหารที่หลากหลาย และมีขอบเขตกว้าง สะท้อนถึงความเกี่ยวพันของวิถีชีวิต ของชุมชนกับระบบนิเวศที่มีความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ลุ่ม หรือที่ราบลุ่ม พื้นที่ดอน ที่สูง หรือพื้นที่ชุ่มน้ำ จากระบบนิเวศที่หลากหลายได้กำหนดการปลูกพืชที่แตกต่างกัน ทั้งข้าว ผัก ผลไม้ พืชไร่ และการเลี้ยงสัตว์ ความหมายของความมั่นคงด้านอาหารในนิยามของชุมชนจึงเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและวัฒนธรรมของชุมชนทั้งด้านการผลิตและระบบอาหาร รวมทั้งยังได้สะท้อนนัยยะของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในชุมชน และทำให้นิยามความหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไป ระบบเศรษฐกิจเงินตรา มีบทบาทขึ้นในชุมชน ควบคู่กับวัฒนธรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลง อันเนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกและสังคมไทย ความหมายของความมั่นคงด้านอาหารชุมชนไม่ได้นิยามความหมายเพียงแค่ความพอเพียงในการมีอาหารไว้บริโภคเท่านั้น แต่ได้รวมไปถึงความหมายในเรื่องการผลิตอาหารเอง หรือการให้ความหมายในเชิงเศรษฐกิจ คือการมีรายได้เพียงพอต่อการซื้ออาหาร โดยความหมายของความมั่นคงด้านอาหารในนัยยะที่สำคัญได้แก่ การพึ่งตนเองด้านอาหาร ด้านความพอเพียงในอาหารที่บริโภคความเกี่ยวพันกับฐานทรัพยากรธรรมชาติด้านอาชีพและรายได้ด้านความปลอดภัยด้านอาหารและคุณค่าทางโภชนาการและทางด้านวัฒนธรรมและความยั่งยืนกล่าวโดยภาพรวม ความมั่นคงด้านอาหารของชุมชน หมายถึง “ การมีอาหารกินอย่างเพียงพอตลอดปี โดยให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองด้านอาหาร สิทธิการเข้าถึงฐานทรัพยากรอาหารของชุมชน การเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต และระบบอาหารที่ยั่งยืน อาหารที่บริโภคต้องปลอดภัย มีโภชนาการ มีตลาดที่เป็นธรรม มีรายได้ที่เพียงพอ มั่นคง และมีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแล รวมถึงสร้างความเป็นธรรมและยั่งยืนในระบบอาหาร”

เฮเลน่า แอร์เบอร์ก-ฮอดจ์, ทอดด์ เมอร์ฟีลด์ และสตีเวน ทอร์ลิก: 2545 เศรษฐกิจอาหารท้องถิ่นทางเลือกทางรอดของเศรษฐกิจ สังคม นิเวศ สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา 2545 ความมั่นคงด้านอาหาร อันตรายของอาหารที่เป็นแบบเดียวกันหมด โลกาภิวัตน์ของอาหารทำให้ความมั่นคงด้านอาหารมีความเสี่ยงด้านอื่น ๆ อีก ในขณะที่อาหารของโลกมีลักษณะเหมือนกันมากขึ้นทุกที ผู้คนทุกที่ต่างพึ่งพาอาหารเพียงไม่กี่ชนิด เพิ่มแรงกดดันต่อที่ดินที่ใช้ผลิตธัญพืช พืชตระกูลถั่ว และเนื้อสัตว์เพียงไม่กี่ชนิดที่เป็นสินค้าตลาดโลก ในเวลาเดียวกัน การค้าเสรี และกลไกตลาดโลกก็กำลังทำให้พืชผลดั้งเดิมหมดไปจากตลาด

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ด้านเกษตรกรรมยั่งยืนและความมั่นคงด้านอาหาร เอกสารสัมมนาวิชาการ “หลากนิเวศ หลายวัฒนธรรม ในการจัดการความมั่นคงด้านอาหาร : ตัวตนคนภาคเหนือ” 22 กันยายน 2554 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหาร ได้แก่

- 1) ความสามารถในการมีอาหารไว้บริโภค (Availability) เกษตรกรรมยั่งยืนสามารถเชื่อมกับฐานการผลิตอาหาร ที่เป็นความสามารถในการมีอาหารไว้บริโภค 4 ฐาน ได้แก่
 - ฐานการผลิต เป็นการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ ในครัวเรือนงานวิจัยเป็นการค้นหา เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม สามารถทดแทนสารเคมีเกษตรได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ปุ๋ย ยา ฯลฯ เช่น กระเทียมคุณภาพ IMO กับการยอมรับของเกษตรกร การค้นหาคักยภาพปุ๋ยอินทรีย์ที่เหมาะสมกับข้าวโพด เป็นต้น

- ฐานทรัพยากร เกษตรยั่งยืน เป็นวิธีการผลิตและวิถีชีวิตที่ไม่ทำลายทรัพยากรด้วยแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงมีผลต่อคุณภาพของดิน น้ำ ป่าไม้ ทำให้แหล่งอาหารธรรมชาติไม่ถูกทำลายจากสารเคมีเกษตร และระบบเกษตรเชิงเดี่ยว 10 ปีที่ผ่านมาไม่มีโครงการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในระบบเกษตรยั่งยืนโดยตรง
 - ฐานวัฒนธรรม ชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นชุมชนเกษตรที่เชื่อในประเพณีวัฒนธรรม และประเพณี ปฏิบัติผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การเอามื้อเอารวัน(ลงแขก) ประเพณีเกี่ยวกับข้าวที่หลากหลายของชนเผ่าต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนและการจัดการข้าวของชุมชน และในระบบเครือญาติ เป็นต้น งานวิจัยทุกเรื่องพยายามค้นหา และใช้ประโยชน์จากทุนเดิมเหล่านี้ในกิจกรรมปฏิบัติการวิจัย
 - ฐานการค้า หรือเศรษฐกิจ การผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนนั้น มีเป้าหมายหลักเพื่อเป็นอาชีพและรายได้ร่วมกัน รายได้ที่มีทั้งรายได้รายวัน (ผัก ไข่ ปลา) รายได้รายเดือน (พืชไร่ ไม้ดอก ไม้ประดับ) รายได้รายปี (ไม้ผล ข้าว) ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าในระยะยาวจะสามารถจัดการเพื่อลดหนี้สิน ส่งลูกเรียน และใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้
- 2) คุณภาพของอาหาร และศักยภาพในการจัดการ ผลผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มีคุณภาพ มีความปลอดภัย มีความหลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตในรูปแบบผสมผสาน ทำให้สามารถเข้าถึงอาหารหลากหลายชนิดที่สดใหม่ มีผลดีต่อผู้ผลิตเอง รวมถึงกลุ่มผู้บริโภคที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยกลุ่มนี้เชื่อมโยงได้เกือบทุกโครงการ ในส่วนของการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การตลาดทางเลือก มาตรฐานและผู้บริโภค ซึ่งเป็นประเด็นที่มีงานวิจัยมากที่สุดในกลุ่มนี้ นอกจากระบบเกษตรกรรมยั่งยืนจะสามารถตอบสนองเกี่ยวกับความสามารถในการมีอาหารไว้บริโภคแล้ว ชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืนยังเกาะเกี่ยวกันเป็นกลุ่ม เครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันจากระดับหมู่บ้านอำเภอ จังหวัด ภาค และระดับประเทศ ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นชุมพลังอันสำคัญที่สามารถจัดการตนเอง และจัดการกลุ่มข่าย เพื่อการจัดการความมั่นคงด้านอาหารได้ในอนาคต
- 3) ความเสี่ยง หรือความเปราะบางต่อความมั่นคงด้านอาหารความเสี่ยงสำคัญที่มีการวิเคราะห์ร่วมกัน ทั้งจากงานวิจัยเกษตรยั่งยืน งานพัฒนา พบว่า ผู้เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับความเสี่ยงบนฐานการผลิตทางการเกษตรกระแสหลัก(เกษตรเคมี) ตั้งแต่คนทำเกษตรมีอายุเฉลี่ยมากขึ้น ลูกหลานมาสนใจทำเกษตรต่อจากพ่อแม่ ปัจจัยการผลิตราคาแพง มีการผูกขาดในระบบการค้า ทั้งเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี ดินเสื่อมคุณภาพ กรรมสิทธิ์ที่ดินไม่มี น้ำวิกฤติทั้งท่วมและแล้ง ผลกระทบจากโรคร้อน ระบบเกษตรพันธะสัญญาที่เกษตรกรถูกเอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น เพื่อท้องถิ่นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นส่วนใหญ่ จะประเมินความเสี่ยงพวกนี้ในช่วงวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาของระบบเกษตรกระแสหลัก ตามมุมมองที่ล่อกับโจทย์วิจัยแต่ละเรื่อง ซึ่งโครงการวิจัยส่วนใหญ่กล่าวถึงความเสี่ยงต่อความมั่นคงด้านอาหารในประเด็นย่อยภายใต้โจทย์วิจัยที่กำหนดในขอบเขตพื้นที่การวิจัย ที่จะเป็นในระดับหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ยังขาดโจทย์วิจัยเชิงสังเคราะห์ให้เห็นภาพความเสี่ยงในระดับเหนือชุมชน หรือลงลึกในรายละเอียดของความเสี่ยงที่อยู่ในภาวะวิกฤติ เช่น ระบบการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เกษตรพันธะสัญญา ระบบอาหารชุมชนที่เปลี่ยนไปตามกระแสบริโภคนิยม และกระบวนการ วิธีการสื่อสารสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะในความเสี่ยงเบื้องต้น

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรกรรมยั่งยืน

ในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงของระบบเกษตรกรรมตามยุคสมัย การเปลี่ยนผ่าน ของระบบเกษตรกรรม ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอาจแบ่งได้เป็น 3 ยุค คือ ยุกระบบเกษตรกรรมแบบยังชีพ (Subsistence Agriculture) ในช่วงแผนฯ 1 ถึงต้นแผนฯ 3 (พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2516) โดยมีเป้าหมายการผลิตเพื่อเลี้ยงชีพโดยใช้ต้นทุนต่ำ ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การเปลี่ยนแปลง เกิดจากการเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต่อมา คือ ยุกระบบ เกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ (Commercial Agriculture) ในช่วงปลายแผนฯ 3 ถึง ปลายแผนฯ 6 (พ.ศ. 2517 – พ.ศ. 2533) โดยมีเป้าหมายการผลิตเพื่อขายโดยใช้ปัจจัยการผลิตเต็มที่เพื่อให้ได้ ผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยพื้นที่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดจากการปฏิวัติเขียวและการ พัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร และต่อมา คือ ยุกระบบเกษตรกรรมเชิงทวิลักษณ์ (Dualistic Agriculture) ซึ่งหมายถึงระบบเกษตรกรรมที่มีทั้งการเกษตรเชิงแข่งขันและการเกษตรแบบยังชีพ ในช่วงต้นแผนฯ 7 ถึงแผนฯ 9 (พ.ศ. 2534 – พ.ศ. 2549) โดยมีเป้าหมายการผลิตเพื่อขายให้ได้ ผลตอบแทนสูงโดยลดต้นทุน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดจากกระแสการทำการเกษตร แบบยังชีพ และในช่วงท้ายนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานแนวคิด ทฤษฎีใหม่ และในปี พ.ศ. 2542 ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ซึ่งช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบเกษตรทางเลือกขยายกว้างขวางกลายเป็นกระแสหลักในประเทศไทย (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. 2551: 25 – 37)

การเกษตรมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความอดอยากของมวลมนุษยชาติด้วยการทำ หน้าที่สร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ อากาศ แสงแดด มาใช้ในการผลิตอาหารเลี้ยงพลโลก บทบาทดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติในฐานะ ทรัพยากรเพื่อการผลิต และมนุษย์ในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค

จากบทบาทข้างต้นทำให้การเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรม ด้วยคุณธรรมเป็น เรื่องของความดี ความถูกต้อง การเกษตรที่ดีที่ถูกต้องย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม ต้องมี ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและคุณภาพของผลผลิตที่จะไปสู่ผู้บริโภค หากการทำการเกษตรมีความเกี่ยวข้องกันเป็นระบบ หากมองการทำการเกษตรแบบองค์รวม อาจเรียกการทำการเกษตรทั้งหมดว่าเป็น “ระบบการเกษตร” ซึ่งจะเห็นได้ว่าพัฒนาการของระบบ การเกษตรเริ่มมาจากการเกษตรเพื่อปากท้องของตนเอง หรือการเกษตรแบบยังชีพ และนำไปสู่การ ทำเกษตรเพื่อปากท้องของผู้อื่นโดยมีการแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือเงินตรากับผลผลิตทางการ เกษตร หรือระบบการเกษตรเชิงการค้า

ปัญหาของระบบการเกษตรเชิงการค้าไม่ได้อยู่ที่ระบบหรืออยู่ที่เทคโนโลยี หากแต่อยู่ที่คนภายในระบบเกษตรเกิดความโลภ อยากได้มากขึ้นและมากขึ้น จนกลายเป็นการเอารัดเอาเปรียบมากเกินไป ขาดสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ ส่งผลต่อเพื่อนมนุษย์ และส่งผลต่อตนเอง

ผลของการพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมาขาดความสมดุลโดยมุ่งแต่ผลทางด้านเศรษฐกิจ ยิ่งพัฒนากลับพบความยากจนมากขึ้น เนื่องจากเกิดความไม่เท่าเทียมกันในการแบ่งสรรทรัพยากร ชาวบ้านทั่วไปถูกบีบคั้นให้ดินร่นต้องบุกรุกผืนป่าและใช้ทรัพยากรอย่างมากเพื่อให้อยู่รอดพอประทัง ชีวิต เมื่อมีการใช้ทรัพยากรมากทำให้ยิ่งเสื่อมโทรมเร็วมากขึ้น การดำรงชีวิตตามปกติต้อง ยากลำบากขึ้น เกิดเป็นวงจรแห่งความยากจนอย่างไม่สิ้นสุด ทางออกที่นักวิชาการเสนอไว้คือการ ใช้แนวคิดของการพัฒนาแบบยั่งยืนที่เน้นความสำคัญของการเสมอภาคทางสังคมและให้มีทรัพยากร ใช้เพียงพอกับความต้องการในอนาคต ด้วยการใช้อย่างประหยัดและแบ่งปัน ไม่มีผู้ใดผูกขาดเอารัด เอาเปรียบแต่ฝ่ายเดียว นั่นคือ การทำเกษตรกรรมยั่งยืน (Sustainable Agriculture)

เกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการเกษตรที่อิงอยู่บนแนวคิดแบบองค์รวม (Holistic Approach) ซึ่งมองว่าทุกอย่างต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องสร้างสมดุลตามหลักการพัฒนาแบบ ยั่งยืนใน 3 มิติ ได้แก่ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ และความยั่งยืนด้าน สังคม หมายความว่า ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ทรัพยากรธรรมชาติต้องได้รับการบำรุงรักษาให้ ดีขึ้นอย่างเหมาะสมไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ต้องมีความยุติธรรมทางสังคมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการ ใช้ทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถสร้างรายได้ อย่างเพียงพอตามอัตภาพในสภาพแวดล้อม ที่ตนเองอาศัยอยู่อย่างกลมกลืน ผลผลิตที่ผลิตได้ต้องอาศัยสมดุล ในกระบวนการผลิตจนถึงมือ ผู้บริโภคใน 3 มิติเช่นกัน คือ ต้องเป็นระบบการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เกษตรกรต้อง สามารถเลี้ยงตนเองได้ และต้องสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารเพื่อการบริโภคอย่างเพียงพอ กล่าวโดยสรุป เกษตรกรรมยั่งยืนคือรูปแบบและวิธีการทำการเกษตรที่เน้นการ ผสมผสานและการเกื้อกูลกัน ระหว่างสิ่งมีชีวิตและกิจกรรมการผลิตต่างๆ ในแปลงเกษตร โดยให้มี สภาพคล้ายคลึงกับธรรมชาติมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่อนุญาตให้ใช้สารเคมีในการเกษตร ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรรมยั่งยืนรูปแบบใด

ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน สามารถจำแนกได้หลากหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การเกษตรแบบผสมผสาน (Integrated Farming)
2. วนเกษตร (Agro forestry Farming)
3. การเกษตรอินทรีย์ (Organic Farming)
4. เกษตรกรรมธรรมชาติ (Natural Farming)
5. พุทธเกษตรกรรม
6. การเกษตรทฤษฎีใหม่

2.6 หลักพุทธธรรม

ความหมายของพุทธธรรม พุทธธรรม หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ตามคัมภีร์พระพุทธศาสนาแบ่งธรรมะเป็น 3 หมวดหรือที่เรียกว่าพระไตรปิฎก ได้แก่ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎกพระอภิธรรมปิฎก(www.nrw.ac.th/manit/lakputtatum_.html)

การศึกษาธรรมะ ต้องศึกษา ทั้งปริยัติคือความรู้เกี่ยวกับพระธรรม-วินัย (พุทธพจน์ของพระพุทธเจ้า) และต้องลงมือปฏิบัติเพื่อการบรรลุผล โดยยึดหลักทางสายกลางคือปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา

พุทธธรรม คือ คำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ และนำมาเผยแผ่สั่งสอนบุคคล ทั่วไปพุทธธรรมในพระพุทธศาสนามีเป็นจำนวนมากครอบคลุมตั้งแต่เรื่องพื้นฐานในการดำเนินชีวิตจนกระทั่งถึงเรื่องสูงสุดที่เป็นจุดหมายของพุทธศาสนา คือ นิพพาน พุทธธรรมทุกเรื่องล้วนแต่มีคุณค่าต่อชีวิตและสังคมทั้งสิ้นเช่นทำให้เกิด ความสุข ความเจริญแก่ผู้ปฏิบัติเกิดความสงบเรียบร้อยแก่สังคม (<http://wannapa.com/genc.html>)

ความหมายของหลักพุทธธรรม ความหมายของคำว่า “พุทธธรรม” หรือ “พระธรรม” คือ ธรรมะของพระพุทธเจ้านั้น มีมากมายถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีทั้งความทุกข์ และ วิธีการดับทุกข์

คำว่า “หลักพุทธธรรม” ในที่นี้หมายถึง หลักธรรม คำสอน ที่เชื่อกันว่า เป็นผลแห่งการค้นคว้า เป็นภูมิรู้ ภูมิปัญญา ของพระพุทธองค์ ที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2550 ปี แล้ว และได้ชื่อว่า เป็นภูมิปัญญาโลก เป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติ เป็นมรดกโลก ที่หาค่ามิได้

วิกิพีเดีย กล่าวว่า “พุทธธรรม หรือ พระธรรม หมายถึง ธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าทรง ค้นพบและนำออกเผยแผ่ หรือคำสอนของพระพุทธเจ้า เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของทุกข์และ วิธีการดับทุกข์ พุทธธรรมของพระพุทธเจ้านั้นแต่เริ่มสืบทอดกันด้วยวิธีท่องจำแบบปากต่อปาก สมัยต่อมาจึงได้มีการบันทึกไว้เป็นตัวอักษร คัมภีร์ที่บันทึกพุทธธรรมนั้น เรียกว่า พระไตรปิฎก และมีคำอธิบายจัดไว้เป็นหมวดคัมภีร์ เรียกชื่อต่างๆ อาทิ อรรถกถา, ฎีกา, อนุฎีกา เป็นต้น

ธรรม ที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบนั้น คำว่า “ค้นพบ” ย่อมหมายถึง “ธรรม” เป็นสิ่งที่มีอยู่เดิม มีมาก่อน ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมพระพุทธองค์ แต่เป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นก่อนที่พระพุทธองค์จะตรัสรู้ อาจพอกกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ ธรรม ก็คือการรับรู้ธรรมดาโลก เรียนรู้สิ่งที่เป็นปกติที่มีบ่อเกิดที่มาจากมาอย่างไร และไปอย่างไร เพราะหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ตรัสสอนไว้กว่าสองพันปีที่ ผ่านมานั้น เป็น “สัจธรรม” เพราะ “คนเราจะล่วงพ้นความทุกข์ได้ เพราะความเพียรในการทำความดี” ผู้ใส่ใจในธรรมเท่านั้น ถึงจะรู้ถ่องแท้ ดังนี้

“พุทธธรรม เป็นคำอธิบายคำสอนของพุทธศาสนาที่สมบูรณ์ที่สุดในโลก และเป็นวิชาการที่สุดในบรรดางานเขียนทางพระพุทธศาสนาในเมืองไทยในปัจจุบัน นี้...” (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2535)

“พุทธธรรมนั้น เป็นการรวบรวมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้เป็นระบบอย่างที่คุณในปัจจุบันเข้าใจได้ง่าย...เป็นหนังสือที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยทีเดียว ในพระพุทธศาสนาด้วยทั้งหมด และทั้งโลกด้วยหนังสือพุทธธรรมควรจะได้ Nobel Prize...” (ประเวศ วะสี, 2538)

“พุทธธรรม เป็นหนังสือเล่มเดียวที่แสดงถึงหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้อย่างลุ่มลึกเป็น ระบบและรอบด้านที่สุดเท่าที่เคยมีในภาษาไทย” (พระไพศาล วิสาโล, 2530)

หลักการของพุทธธรรม

พุทธธรรมมีหลักการว่า ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม ความจริงก็ดำรงอยู่ตามธรรมดาของมันเป็นกลาง ๆ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้คือ ค้นพบความจริงนั้นแล้วนำมาเปิดเผยไว้ สารของความจริงนี้ก็คือ (ความเป็นไปตาม)ธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย หรือกระบวนการแห่งเหตุปัจจัย ผู้ที่มองสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น ไม่ใช้มองตามที่ตนอยากหรือไม่อยากให้มันเป็น จึงจะเข้าใจความจริงที่เป็นกลางนี้ได้ เมื่อเข้าใจธรรมที่เป็นกลางนี้แล้ว ก็ย่อมมองเห็นความจริงอย่างกว้างๆ ครอบคลุมทั่วไปทั้งหมด มีทัศนะเปิดกว้าง หลุดพ้นเป็นอิสระอย่างแท้จริง โดยหลุดพ้นทั้งทางจิต คือ จิตหลุดพ้นจากสิ่งบีบคั้นครอบงำที่เรียกว่ากิเลสและความทุกข์ กลายเป็นจิตที่ปลอดโปร่ง เบิกบาน เป็นสุข และด้านปัญญา คือ หลุดพ้นด้วยรู้เท่าทันธรรมดา แล้วมองเห็นตัวความจริงที่ล้วนๆบริสุทธิ์ ไม่มีกิเลสเคลือบแคลงหรือทำให้เอนเอียงและรู้ชัดแจ้งที่ความจริงโดยตรง ไม่ต้องรู้ผ่านใครๆหรือรู้ตามที่ใครบอกอีกต่อไป...ลักษณะสำคัญของหลักพุทธธรรม (พุทธธรรม : คู่มือมนุษยศตวรรษที่ 21)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงลักษณะของพุทธธรรม สรุปได้ดังนี้

1. คำสอนเป็นกลาง ปฏิบัติสายกลาง หรือลักษณะที่เป็นสายกลาง ไม่สุดโต่งในทางความคิดหรือสุดโต่งในทางปฏิบัติตน เห็นความสำคัญทางด้านจิตใจ และทางด้านร่างกายซึ่งสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ จึงวางข้อปฏิบัติที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลางหรือ ข้อปฏิบัติที่เป็นสายกลาง (มรรคมีองค์ ๘) คือความพอดีและทัศนะเกี่ยวกับ สัจธรรม ก็เป็นกลาง ความจริงที่เป็นกลาง ตามเหตุปัจจัยไม่ขึ้นกับใคร (เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท)

2. พุทธธรรมมีหลักการเป็นสากล__หรือ สอนหลักความจริงที่เป็นสากล ความจริงเป็นสิ่งที่มิอยู่ตามธรรมชาติ คือธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายเป็นเช่นนั้นเอง เรียกว่าเป็นกฎธรรมชาติ ในทางปฏิบัติสอนให้คนมีเมตตากรุณาอย่างเป็นสากล ชาวพุทธต้องมีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั่วกันหมดไม่เลือกพวกเขาพวกใคร
3. พุทธธรรมให้ความสำคัญของสาระ (ธรรม) และรูปแบบ (วินัย) ธรรมวินัยจึงเป็นชื่อหนึ่งของพุทธศาสนา ต้องมีทั้งสองอย่าง ธรรมเป็นหลักความจริง ซึ่งมีอยู่แล้วตามธรรมชาติของมัน และเป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาปฏิบัติสามารถเข้าถึงได้ ส่วนวินัย เป็นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ กติกา หรือข้อบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติ เพื่อความเจริญ และความสงบสุข วินัยเปรียบได้กับศีล เช่นศีล ๕ เป็นต้น
4. พุทธธรรมสอนหลักกรรม พระพุทธศาสนายึดเอาการกระทำหรือความประพฤติเป็นเครื่องจำแนกคน ไม่แบ่งแยกด้วยชาติกำเนิด ผิวพรรณ เน้นการรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ไม่ขัดทอดสิ่งภายนอก มีการสำรวจตนเองเป็นเบื้องต้นก่อน นอกจากนี้สอนหลักกรรมให้รู้จักพึ่งตนเอง ไม่ฝากไว้กับโชคชะตา กรรมสอนคู่กับความเพียร ความสำเร็จเกิดขึ้นได้ จากความเพียร และจากการกระทำตามทางของเหตุและผล
5. สอนให้มองความจริงโดยแยกแยะจำแนกครบทุกด้านทุกมุม ตัวอย่างเช่น มีผู้ถามเรื่อง การพูดว่าสิ่งใดควรพูด สิ่งใดไม่ควรพูด พระพุทธองค์ตรัสแยกแยะให้ฟังว่า “วาจาใดไม่จริง ไม่เป็นประโยชน์ ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง ไม่เป็นประโยชน์ ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง เป็นประโยชน์ ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์เลือกกาลที่จะตรัส วาจาใดไม่จริง ไม่เป็นประโยชน์ ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง ไม่เป็นประโยชน์ ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส และ วาจาใดเป็นคำจริง เป็นประโยชน์ ถูกใจผู้ฟัง พระองค์เลือกกาลที่จะตรัส” ลักษณะท่าทีของการสนองตอบหรือปฏิกิริยา ต่อสิ่งทั้งหลายแบบชาวพุทธ ต้องมองอย่างวิเคราะห์ แยกแยะ จำแนก แจกแจง ครบทุกด้าน
6. หลักการสำคัญของพุทธศาสนาคือ มุ่งอิสรภาพ ดังพุทธพจน์ว่า “มหาสมุทรแม้จะกว้างใหญ่เพียงใดก็ตาม แต่น้ำในมหาสมุทรที่มากมายนั้น มีรสเดียวคือรสเค็มฉันใด ธรรมวินัยของพระองค์ที่สอนไว้มากมาย ทั้งหมดก็มีรสเดียว คือวิมุติรส ได้แก่ ความหลุดพ้นจากทุกข์และปวงกิเลส ฉะนั้น”
7. เป็นศาสนาแห่งปัญญา ดังพุทธพจน์ว่า “ธรรมทั้งหลายทั้งปวงมีปัญญาเป็นยอดยิ่ง” หลักปัญญาสำคัญ เพราะปัญญาเป็นตัวตัดสินในการเข้าถึงจุดหมายของพระพุทธศาสนา โดยให้ความสำคัญแก่ศรัทธา ศีล สมาธิ ว่าเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้เพื่อเข้าถึงจุดหมาย โดยมีปัญญาเป็นตัวตัดสินสูงสุด นั่นคือศรัทธา ก็ขาดปัญญาไม่ได้ ศีล ก็เพื่อประคับประคองจนเกิดปัญญา สมาธิ ก็ต้องนำไปสู่ปัญญา มิฉะนั้นจะหลงผิด หลงทาง ปัญญา จึงเป็นคุณธรรมสำคัญ เป็นเอก ปัญญาในขั้นสูงสุดคือปัญญาในขั้นที่รู้เท่าทันสัจธรรม เรียกว่า วิปัสสนาปัญญา
8. สอนหลักอนัตตา พระ พุทธศาสนาประกาศหลักสำคัญเกี่ยวกับความจริงของสิ่งทั้งหลายหรือของสภาวะธรรม ต่างๆ คือ หลักอนัตตา เป็นหลักใหม่ที่โลกไม่เคยค้นพบมาก่อน ความยึดติดในอัตตาหรือตัวตนเป็นสิ่งฝังลึกแน่นในจิตใจมนุษย์ แต่แท้จริงผู้มีปัญญาเห็นว่าสิ่งทั้งหลายที่ดำรงอยู่เป็นไปตามธรรมชาติของมัน ไม่มีใครเป็นเจ้าของไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามใจปรารถนาได้เลย
9. การมีทัศนคติที่มองสิ่งทั้งหลายตามความสัมพันธ์แห่งเหตุและปัจจัย เชื่อมโยงกัน อิงอาศัยกันเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัยนั่นเอง

10. ยืนยันในศักยภาพสูงสุดของมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์ประเสริฐด้วยการฝึกฝนพัฒนา เมื่อพัฒนา แล้วก็เป็นผู้ประเสริฐสุด ดังพุทธพจน์ว่า ผู้ที่ฝึกแล้วเป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่มนุษย์ (ทนต์ เสนุโธ มนุสเสสุ) และเมื่อฝึกดีแล้วมนุษย์ก็จะประเสริฐกว่าเทพทั้งหลาย พระพุทธองค์ฝึกพระองค์ดีแล้ว แม้เทพทั้งหลายก็น้อมนมัสการ
11. เป็นศาสนาแห่งการศึกษา นำเอาการศึกษาเข้ามาเป็นสาระสำคัญ เป็นเนื้อแท้ของการดำเนินชีวิตหลักปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาเรียกว่า มรรค หมายถึงทางดำเนินชีวิต ดังนั้นวิถีชีวิตของชาวพุทธคือการดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ 8 เรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา หรือไตรสิกขา ในที่สุดจะบรรลุจุดหมายแห่งชีวิตที่ดีงาม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
12. ให้ความสำคัญทั้งแก่ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในได้แก่ โยนิโสมนสิการ คือ การคิดใคร่ครวญในธรรมโดยแยบคาย ลึกซึ้ง อย่างผู้มีปัญญา คือรู้จักคิด คิดเป็น ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภัตตาคารที่ดี มีครูอาจารย์ที่ดี มีพ่อแม่ที่ดี ให้ความรู้ที่ถูกต้อง เป็นตัวอย่างที่ดี มีแหล่งความรู้ มีสื่อมวลชนที่ให้สติปัญญา
13. สอนให้ตื่นตัวด้วยความไม่ประมาท พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำ อปมาทธรรม หรือ ความไม่ประมาท ถึงกับตรัสเป็นปัจฉิมวาจา คือพระดำรัสสุดท้ายก่อนจะปรินิพพาน ว่า “สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด”
14. สอนให้เห็นทุกข์ แต่เป็นสุข นั่นคือพระพุทธศาสนาสอนให้มองเห็นความทุกข์ แต่ให้ปฏิบัติด้วยความสุข (ทุกข์ สอนไว้ในหลักไตรสิกขา คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และ ทุกข์ ในหลักอริยสัจ 4 ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) เมื่อความทุกข์มีอยู่จริง พระพุทธศาสนาก็สอนให้เผชิญหน้าความทุกข์นั้นไม่เลียงหนี แต่ให้มองดูทุกข์นั้นด้วยความรู้เท่าทัน จึงทำให้มีจิตใจปลอดโปร่ง เป็นอิสระ มีปัญญาไม่ถูกทุกข์บีบคั้น
15. มุ่งประโยชน์สุขเพื่อมวลชน_พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักนี้เสมอ เมื่อเริ่มประกาศพระศาสนาทรงตรัสแก่ภิกษุว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนทั้งหลาย เพื่อความสุขแก่ชนทั้งหลาย เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก” ดังนั้นการดำเนินชีวิตของชาวพุทธทั้งหลายจึงควรดำเนินตามพระดำรัสนี้คือ การทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและแก่สังคม เมื่อทำความเข้าใจหลักพุทธธรรมที่สำคัญดังกล่าวแล้ว จะทำให้สามารถเข้าใจแนวทางการดำเนินชีวิตตามแบบวิถีพุทธได้กระจ่างชัดเจน ยิ่งขึ้น

2.7 แนวคิดการติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

เป้าหมาย ความสำเร็จ และหลักการของการติดตามสนับสนุนดังนี้

1) เป้าหมายการติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ภายใต้แนวความคิด งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนได้รับประโยชน์ จากการทำวิจัย หรืองานวิจัยสามารถสนองตอบ ต่อการแก้ปัญหาชาวบ้าน สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาทั้งในแง่การพัฒนา กลไกการแก้ปัญหาของชุมชน การสร้างรูปธรรม หรือรูปแบบการแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถพัฒนาความคิด และองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยผ่านกระบวนการวิจัย อย่างมีส่วนร่วมจากกลุ่มคนที่หลากหลาย ซึ่งจะนำไปสู่ การปรับกระบวนการทัศน์ ในการพัฒนาสังคม ส่งเสริมแห่งความรู้ และยึดถือส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ไม่ใช้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว อยู่เหนือเหตุและผล หรือใช้ปัจเจก ในการตัดสินใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องส่วนรวม หรือกล่าวได้ว่า งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นของคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น

ดังนั้น เป้าหมายของการติดตาม สนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงต้องมีความสอดคล้อง กับแนวความคิดดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1.1 การเสริมศักยภาพของทีมวิจัย และชาวบ้าน ประกอบด้วย

- ด้านการเรียนรู้วิถีคิด วิถีวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยง ทักษะการเก็บ ข้อมูลและการจัดระบบข้อมูล สามารถมอง/วิเคราะห์ปัญหา และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ได้อย่างละเอียด และครอบคลุมมากขึ้น ตลอดจนสามารถ ใช้ข้อมูลเป็นฐานในการวางแผน และ ตัดสินใจบางอย่างของชุมชน
- ด้านการสร้างกระบวนการ มีส่วนร่วมและการประสานศักยภาพ ภาวศึที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกัน และแก้ปัญหาาร่วมกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การพัฒนาความรู้ท้องถิ่นและยกระดับองค์ความรู้ให้เป็นระบบ ประกอบด้วย

- การศึกษารวบรวม และสร้างความรู้ท้องถิ่น และพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชน อย่างมีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของชุมชน
- การเชื่อมผู้รู้ภายนอก เข้าไปมีส่วนร่วม ในการจัดการกับข้อมูลความรู้ของชุมชน เพื่อยกระดับการเชื่อมความรู้ ที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปสู่ การผลักดันในเชิงนโยบาย การขึ้นทางสังคม และการยกระดับแนวคิด ทฤษฎีบางอย่าง ที่สำคัญต่อการพัฒนาสังคม

1.3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อการจัดการ กระบวนการทางปัญญาของสังคมไทย ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเชื่อมโยง และเกื้อหนุนกัน ทั้งในส่วนของการบวนการศึกษา การวิจัยและการพัฒนา จนถึงระดับความสามารถ ในการขับเคลื่อนสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในเชิงประเด็นปัญหา หรือประเด็นศึกษาและเชิง พื้นที่ ที่มีระบบนิเวศน์ และวัฒนธรรมชุมชนเหมือนกันหรือเชิงพื้นที่ ตามขอบเขตการปกครอง

1.4 การสร้างมาตรฐานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับ โดยเน้นความโปร่งใส เปิดเผยต่อสาธารณะ และการให้โอกาสและเอื้อประโยชน์ ต่อคนทุกกลุ่มในสังคม โดยเฉพาะคนจน คนด้อยโอกาส และยังเน้นคุณภาพงานวิจัย ทั้งในแง่การสร้างองค์ความรู้ของท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพคน การพัฒนากลไกและรูปธรรมการแก้ปัญหา ทั้งนี้ เพื่อการยอมรับทางสังคม และการรับใช้ ท้องถิ่นตามแนวความคิด เป้าหมาย และภารกิจขององค์กร

2) ความสำคัญของการติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

การจัดกระบวนการ ติดตามสนับสนุน งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัย ที่มีผลอย่างมาก ต่อการบรรลุเป้าหมายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้ได้คุณภาพงานวิจัยทั้งในเชิงเนื้อหา และกระบวนการ ทั้งในแง่การหนุนเสริมทีมวิจัย และชุมชน เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ สามารถตอบคำถาม ที่ตั้งไว้ได้ ตลอดจนสร้างกระบวนการเรียนรู้ ในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นภายใน ชุมชน โดยหนุนเสริม ในเรื่องแนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น วิธีการ/เครื่องมือ/กระบวนการ ในการดิงการมีส่วนร่วม การจดบันทึก การเขียนรายงาน การให้ข้อเสนอแนะ/แนวทางในการแก้ไขปัญหาาระหว่างดำเนินโครงการ หรือ ทิศทางการดำเนินงานต่อไป นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพ ระหว่างทีมวิจัย-Node-สกว.ให้ดียิ่งขึ้น จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างทีมติดตามสนับสนุน กับทีมวิจัย ระหว่างทีมวิจัย กับทีมวิจัย หรือทีมวิจัย กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3) หลักการติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

เป็นการทบทวนไตร่ตรอง ปรับปรุง วางแผน ภายใต้กระบวนการวิจัยเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โครงการวิจัย สามารถดำเนินการ ได้ตามเป้าหมาย ที่วางไว้ทั้งในระดับโครงการวิจัย และระหว่าง

โครงการวิจัย หรือระดับที่เหนือกว่าโครงการ ดังนั้น การติดตามงานวิจัย เพื่อท้องถิ่น ไม่ได้มุ่งเฉพาะโครงการวิจัยหนึ่งๆ เท่านั้น หากแต่ต้องมองไปสู่ภาพรวม การแก้ปัญหาของท้องถิ่นด้วย ซึ่งจะต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่น ความร่วมมือ และการดึงศักยภาพจากกลุ่มคนที่หลากหลาย หนุนเสริมกัน เพื่อสร้างความรู้ท้องถิ่น และการใช้ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่นอย่างเท่าทัน รวมถึงการให้คุณค่า ความหมาย ของความรู้ที่หลากหลาย สู่การแก้ปัญหาร่วมกันด้วย นอกจากนี้ ยังเน้นหลักกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การให้คนและชุมชน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา การให้คุณค่ากับปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

แนวทางพัฒนาระบบการติดตามสนับสนุน

ด้วยความสำคัญ ดังกล่าวข้างต้น และเพื่อให้บรรลุ ตามเป้าหมายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นลักษณะกระบวนการ ควบคู่กับงานวิชาการ แบบชาวบ้าน (การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดระบบข้อมูล และการเขียนข้อมูล โดยไม่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลมากนัก) ซึ่งต้องใช้เวลา และทักษะในการจัดการ ค่อนข้างมาก พอจะสรุปแนวทาง ในการพัฒนา ระบบการติดตาม สนับสนุนสำหรับพี่เลี้ยง ได้ดังนี้

1) การจัดระบบฐานข้อมูลโครงการวิจัย ควรพัฒนา ระบบฐานข้อมูลเบื้องต้น ของโครงการวิจัย เพื่อให้สะดวกต่อการนำมาใช้ และง่ายต่อการทำความเข้าใจ ในการติดตามสนับสนุน รายโครงการ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง การจัดเก็บฐานข้อมูล

- ชื่อโครงการวิจัย.....
- ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย และที่อยู่.....
- คำถามวิจัย.....
- วัตถุประสงค์ และผลที่คาดว่าจะได้รับ.....
- กิจกรรม และระยะเวลาโครงการ.....
- พื้นที่โครงการ และประเด็นศึกษา.....
- ทูตเดิมของชุมชน.....
- เงื่อนไขตามสัญญา และกำหนดเวลาในการส่งรายงานการวิจัย..
- ประเด็น และข้อสังเกตอื่น ๆ เกี่ยวกับโครงการ.....

2) การวางแผน ติดตามสนับสนุนโครงการวิจัย โดยนำข้อมูล จากการวิเคราะห์โครงการ (ตามหัวข้อการวิเคราะห์โครงการ เพื่อการติดตามสนับสนุน) จากระบบฐานข้อมูล มาวางแผนการหนุนเสริม เช่น

2.1 หากนักวิจัย ขาดทักษะในการบันทึก การเขียน ไม่สามารถส่งรายงานได้ตามกำหนด ก็ต้องเสริมทักษะ การบันทึกให้กับนักวิจัย หรือจัดหา ผู้ที่สามารถเขียนได้ ในชุมชนเข้าไปเสริมที่มวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ หรือจัดจ้างคนเขียนรายงาน ตามกิจกรรมโครงการ หรือตามระยะ การส่งรายงานของโครงการ หรือจัดฝึกอบรมให้กับทีมวิจัย ในเรื่องดังกล่าวไปพร้อมๆ กัน

2.2 จัดเวทีการเรียนรู้ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน โดยพิจารณา ตามระยะเวลา ดำเนินโครงการ แต่ละช่วง หรือช่วงของการส่งรายงานการวิจัย เช่น จัดเวทีสรุปความรู้ และบทเรียนจากโครงการวิจัย เพื่อจัดทำรายงานความก้าวหน้า หรือการสรุปความรู้ หลังสิ้นสุดโครงการวิจัย เป็นต้น

2.3 เสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และโอกาสการเรียนรู้ ของทีมวิจัย / ชุมชนโดยใช้พื้นที่โครงการวิจัย และกลุ่มโครงการวิจัยเป็นพื้นฐาน เช่น เวทีสรุปบทเรียนโครงการวิจัยระดับพื้นที่ Node หรือเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โครงการวิจัย ชุดการศึกษากับชุมชน เป็นต้น

2.4 ปรับแผนการดำเนินกิจกรรมบางอย่าง ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน หรือสถานการณ์บางอย่าง หรือในกรณี ที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์

3) **ประสานผู้เข้าร่วม กระบวนการติดตาม** ควรมีการประสานกลุ่มคน ที่มีมุมมองต่อประเด็นวิจัย อย่างหลากหลาย ทั้งในท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4) **การเตรียมความพร้อม** ก่อนการดำเนินการติดตาม ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

4.1 การเตรียมข้อมูล เอกสารโครงการ เพื่อให้ทีมงานได้ศึกษา และวิเคราะห์ทุนเดิม เงื่อนไขต่างๆ ใน สัญญาโครงการ และความสัมพันธ์ ระหว่างชื่อโครงการ คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ กิจกรรม ผลที่คาดว่าจะ ได้รับ ตลอดจนเตรียมข้อมูลความรู้ในประเด็นที่จะไปติดตาม เพื่อเชื่อมโยงความรู้อย่างเป็นระบบ วางกรอบ/ แนวทางในการแลกเปลี่ยน ตั้งคำถาม ต่อโครงการวิจัยอย่างเหมาะสม และการเตรียมการลงความเห็นในเรื่อง ที่สำคัญๆ เช่น การอนุมัติโครงการให้ดำเนินการต่อเนื่อง การหนุนเสริมจากพี่เลี้ยงและคนภายนอกในเรื่องที่ นักวิจัยขาดทักษะ เป็นต้น

4.2 การเตรียมทีมงาน และประสานงาน จะต้องมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ การติดตามในแต่ละครั้งว่า เพื่ออะไร เช่น เพื่อถอดบทเรียน เสริมเครื่องมือ/เทคนิคบางอย่าง หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อ ความพร้อม ของทีม ความถนัดของทีม และดูว่าทีมขาดอะไร ที่ต้องการความช่วยเหลือ จากภายนอกบ้าง พร้อมทั้งกำหนดบทบาทของทีม เช่น เป็นผู้ตั้งคำถาม ผู้บันทึก ผู้จับประเด็น และสรุป หรือเป็นผู้เตรียม เครื่องมือ / วิธีการ ที่จะนำไปใช้ก่อนดำเนินงาน ตลอดจน การติดต่อประสานงาน กับทีมวิจัย / ชุมชน เพื่อ กำหนดวัน เวลา นัดหมายกับนักวิจัย หรือกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

4.3 การเตรียมประเด็นแลกเปลี่ยน เป็นการประเมินสถานภาพโครงการวิจัย เพื่อการวางแผน หนุน เสริมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่การสังเคราะห์ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และวางแนวทางการเคลื่อน งาน ในระยะต่อไป มีประเด็นพิจารณา ดังนี้

- การดำเนินกิจกรรม เป็นตามวัตถุประสงค์ หรือแผนงาน ที่กำหนดไว้ในโครงการ หรือไม่อย่างไร
- การมีส่วนร่วมของทีมนักวิจัย และชาวบ้าน ต่อการดำเนินโครงการวิจัย มีลักษณะเป็นอย่างไร
- เกิดข้อมูล หรือองค์ความรู้ใหม่ๆ จากการดำเนินงานวิจัยอะไรบ้าง
- เกิดพัฒนาการ หรือการเรียนรู้ของทีมนักวิจัย หรือศักยภาพของทีมนักวิจัย เพิ่มขึ้นหรือไม่ เมื่อ ดำเนินการวิจัย ผ่านไประยะหนึ่ง เช่น ทักษะในการวิเคราะห์สรุปข้อมูล การจัดกระบวนการ อย่างมีส่วนร่วม ฯลฯ และเกิดกลไก การแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมหรือไม่ เช่น เกิดกลุ่มหรือ เครือข่ายชาวบ้าน ต่อการแก้ปัญหาในเรื่องนั้นๆ
- การบริหารจัดการ งบประมาณของทีมนักวิจัย เป็นอย่างไร โปร่งใส รับรู้ร่วมกันหรือไม่ หรือแบ่งปัน ผลประโยชน์ อย่างสมเหตุสมผลหรือไม่
- มีปัญหา/อุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยหรือไม่ อย่างไร สามารถแก้ไข ได้หรือไม่ และแก้ไข ด้วยวิธีการใด
- ทีมนักวิจัยได้วางทิศทาง/แนวทาง และแผนงานในอนาคต ของโครงการไว้หรือไม่ อย่างไร
- ทีมนักวิจัย ต้องการการหนุนเสริม หรือช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง
- ข้อสังเกต หรือข้อค้นพบอื่น ๆ เช่น ประเด็นใหม่ ศักยภาพพื้นที่ (กายภาพ คน การจัดการ) ศักยภาพข้อมูล

4.4 การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสรุปจับประเด็นให้พร้อม เช่น กระดาษบรูฟ ปากกา เมจิก กระดาษขาว ตลอดจนสมุด ปากกา กล้องบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง แบบฟอร์ม เพื่อจดบันทึก การ ติดตามอย่างต่อเนื่อง

5) **วิธีการ และเครื่องมือในการติดตาม** พี่เลี้ยงจะต้องศึกษาเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ ฝึกทักษะ การใช้วิธีการ / เครื่องมือต่างๆ ที่สำคัญ ในการติดตาม และประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ วัฒนธรรม ชุมชน ซึ่งมีดังนี้

5.1 การตั้งคำถามที่สัมพันธ์ และเชื่อมโยงคำตอบอย่างเป็นระบบ ซึ่งควรตั้งคำถาม ที่มีลักษณะเป็น คำถามปลายเปิด เป็นกลาง ไม่มีการชี้นำ และเป็นคำถามเชิงบวก ที่ทำให้เกิดพลังใจ โดยอาจเริ่มจากการตั้ง คำถามที่ง่าย ๆ ใกล้ตัวนักวิจัยก่อน เช่น “กลุ่มแม่บ้านเกิดขึ้นมานานหรือยังคะ” “ใครเป็นผู้นำกลุ่มคะ” เพื่อให้แต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ได้อย่างอิสระ จากนั้น จึงเริ่มถามคำถาม ที่เชื่อมโยงข้อมูล ที่ได้ จากการพูดคุยไปเรื่อยๆ ควบคุมให้อยู่ในประเด็นที่ต้องการ ซึ่งได้วางแนวทางไว้แต่แรก แต่ไม่ให้เกิดการพูดคุย สะดุด จนได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

5.2 การใช้เทคนิค การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินสถานการณ์ชุมชน (Participatory Rapid Appraisal : PRA) เพื่อเก็บข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินชุมชน หรือตรวจสอบข้อมูล และ การดำเนินงานในพื้นที่

5.3 การสรุปประเด็น หรือสาระสำคัญ ให้เห็นเป็นภาพหรือแผนภูมิ เพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ หรือ แนวทางการดำเนินงาน ไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น แผนที่ความคิด (Mind Map) แผนภาพวงกลม (Pie Diagram) การวิเคราะห์จุดอ่อน/จุดแข็ง (SWOT Analysis) การใช้บัตรคำ การวาดภาพ

5.4 การจัดเวที หรือการประชุมแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการที่เรียบง่าย เป็นธรรมชาติ เหมาะสม กับบริบทชุมชน เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างอนาคต (Future Search Conference: F.S.C.) Appreciation-Influence-Control (A-I-C) เพื่อต้องการมีส่วนร่วม สร้างโอกาส และกระบวนการเรียนรู้ของทีม วิจัย/ชุมชนให้มากที่สุด

5.5 ความสามารถในการจัดการ และประสานงาน พี่เลี้ยง ต้องมีประสานจัดการ ให้เกิดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง วางแผนการทำงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง

5.6 การจดบันทึกข้อมูล ควรบันทึกข้อมูล ที่ได้จากการติดตามทั้งหมด ทั้งในด้านกระบวนการ เทคนิค วิธีการที่ใช้ ผลการวิเคราะห์ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้ทีมวิจัยให้ไว้ และที่ได้ให้ไว้กับทีมวิจัย โดยละเอียด ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการวางแผน การติดตามสนับสนุน อย่างต่อเนื่อง โดยอาจจัดทำ เป็นแบบฟอร์มการบันทึก ดังตัวอย่าง

5.7 การสรุปบทเรียนทั้งด้านกระบวนการ และเนื้อหา จากการดำเนินงานทั้งหมด เพื่อประเมิน ประสิทธิภาพ ของการทำงาน และปรับปรุงแก้ไข กระบวนการติดตามครั้งต่อไป ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เครื่องมือ/วิธีการ ทั้งหมด เป็นเพียงการสรุปการนำเครื่องมือ/วิธีการแต่ละประเภท มาใช้ในกระบวนการวิจัย เพื่อท้องถิ่น โดยอ้างอิง จากงานศึกษารวบรวม และเรียบเรียงว่าด้วย เครื่องมือ/วิธีการที่ใช้ในกระบวนการวิจัย และพัฒนา จากผลงานของผู้รู้หลายๆ ท่าน ซึ่งถ้าหากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม ในเครื่องมือแต่ละประเภท สามารถศึกษาได้ จากเอกสาร ว่าด้วยเรื่องดังกล่าว ซึ่งจัดทำขึ้นโดย สกว. และหน่วยงาน/องค์กรอื่นๆ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน แนวทางการดำเนินงานปี 2557 ในการพัฒนาโจทย์วิจัยยังเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เดิมที่วางไว้ ในการมุ่งเน้นเรื่องการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานองค์กร และสถาบันการศึกษา การบูรณาการและการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธ ทั้งนี้ยังเน้นการสนับสนุนโครงการวิจัยในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรม ยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร บนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น โดยมีการประสานแลกเปลี่ยนกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีเป้าหมายคล้ายกัน คือ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน และพี่เลี้ยงแผนผัหายาลำปาง โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยหนุนเสริมในประเด็นเชิงพุทธธรรม มีแนวทางการสนับสนุนโครงการวิจัย 2 แนวทาง คือ 1) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยงานเดิมที่มีอยู่จำนวน 20 โครงการ และ 2) การพัฒนาโครงการวิจัยใหม่ในปี 2557 จำนวน 6-9 โครงการ รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน (หัววัดวิจัย) ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา (1 ตุลาคม 2556 – 31 มีนาคม 2557) ได้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของศูนย์ประสานงานฯ และวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1 ขอบเขตการดำเนินงาน

ขอบเขตเนื้อหา

1. การพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน
2. การพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน
3. การพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนและในภูมิภาคกลุ่มน้ำ (หัววัดวิจัย)
4. การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน
5. แนวทางในการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ และมีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

ขอบเขตพื้นที่

1. การติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน ได้แก่ อำเภอป่าซาง อำเภอลี้ อำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอเมือง อำเภอบ้านธิ และอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และในภูมิภาคกลุ่มน้ำแม่ทา คือ ใน 3 ตำบล อำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่(รวมพื้นที่ทำงานร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวง)
2. การพัฒนาโครงการวิจัยในพื้นที่ใหม่ในพื้นที่ และอปท. ในจังหวัดลำพูน คือ ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอลี้ อำเภอแม่ทา อำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านธิ อำเภอเวียงหนองล่อง และอำเภอทุ่งหัวช้าง

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

1. นักวิจัยและชุมชนในพื้นที่อำเภอป่าซาง อำเภอลี้ อำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอเมือง อำเภอบ้านธิ อำเภอบ้านโฮ้ง อำเภอเวียงหนองล่อง และอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และ 3 ตำบล ในอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่
2. อปท. ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลตำบลบ้านกลาง เทศบาลตำบลเวียงยอง เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลตำบลต้นธง เทศบาลตำบลหนองหนาม เทศบาลตำบลเหมืองจี้ เทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง เทศบาลบ้านโฮ้ง อบต.ศรีเตี้ย เทศบาลตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง อบต.ตะเคียนปม อบต.บ้านปวง อบต.ทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง เทศบาลตำบลป่าซาง เทศบาลตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง เทศบาลตำบลทาภาคนเหนือ เทศบาลตำบลทาทุ่งหลวง เทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา เทศบาลตำบลบ้านธิ อบต.ห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ และเทศบาลตำบลหนองล่อง เทศบาลตำบลหนองยวง อำเภอเวียงหนองล่อง
3. หน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน) มหาวิทยาลัยธนบุรี(ศูนย์ลำพูน) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) สถาบันการจัดการความรู้ทางสังคม (สจส.) เครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) โรงพยาบาลบ้านธิ เครือข่ายองค์กรชุมชน (พอช.) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน(กษ.) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน (สสจ.) เป็นต้น

ขอบเขตระยะเวลา

ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2557 ถึงเดือนเมษายน 2557 รวมระยะเวลา 12 เดือน

3.2 กรอบแนวทางการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงาน และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน

วิธีการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่

1.1 การพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมเน้นในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำในจังหวัดลำพูน ได้แก่

- การจัดกิจกรรมเพื่อค้นหาโจทย์วิจัย พื้นที่ และการพัฒนาโจทย์วิจัยในเชิงพุทธธรรมในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลไกสนับสนุนเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และฝ่ายอื่น ๆ การประสานความร่วมมือและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับหน่วยงาน องค์กรในพื้นที่ และองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการสืบค้นและการพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดเวทีพัฒนาโครงการวิจัยในพื้นที่ เพื่อ

พัฒนาโครงการวิจัยให้ได้แนวทางการวิจัยที่เหมาะสม (โจทย์ แนวคิด กระบวนการ) เป็นการจัดเวทีและเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในระดับจังหวัดและระดับภาค เช่น การจัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร

1.2 การดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)

- ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ทั้งภายในและภายนอกชุมชนท้องถิ่น
- การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและหน่วยงาน องค์กร
- การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

1.3 ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยธนบุรี(ศูนย์การศึกษาภาคเหนือลำพูน)

1.4 การจัดเวทีสรุปบทเรียนเพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระยะต่อไป (ดำเนินการระยะ 2)

1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการจัดเวทีเสวนา เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก แบบฟอร์มลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม การค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน

วิธีการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่

2.1 การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะทำงาน (คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง) เป็นการจัดเวทีรับฟังข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 การจัดเวทีพิจารณาโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการกลั่นกรอง ให้ข้อเสนอแนะต่อข้อเสนอโครงการวิจัย และการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นต่าง ๆ

2.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และนักวิจัย ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร เช่น ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน และพี่เลี้ยงแผนพะญาลำปาง

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการจัดเวทีเสวนา เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก แบบฟอร์มลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม การค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคกลุ่มน้ำ(หัววัดวิจัย) (ดำเนินการระยะ 2 เนื่องจากมีกระบวนการติดตามในพื้นที่และแลกเปลี่ยนจากการเข้าร่วมกิจกรรมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากแล้วในระยะที่ 1 ทั้งในส่วนของงบประมาณโครงการวิจัย และจากการสนับสนุนหน่วยงานองค์กร)

วิธีการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่

3.1 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการวิจัย หรือหัวข้องานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เวทีหัววัดวิจัยหละปูน) และเวทีการจัดงานนำเสนอแลกเปลี่ยนการดำเนินโครงการวิจัย เช่น การจัดกิจกรรมหัวข้องานวิจัย (สัจจร) ในพื้นที่

3.2 งานมหกรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เสนอฉายากำกิดหละปูน) การจัดตลาดนัดความรู้/ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น เวทีรายงานผลการดำเนินงาน การสรุปบทเรียนการดำเนินงาน การนำเสนอข้อมูลความรู้กับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานองค์กร

3.3 การถอดความรู้รูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคกลุ่มน้ำ(หัววัดวิจัย)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการจัดเวทีเสวนา เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก แบบฟอร์มลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม การค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อถอดความรู้จากการวิเคราะห์การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ดำเนินการระยะ 2)

วิธีการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่

4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงาน

4.2 การถอดองค์ความรู้แนวทางการพัฒนาความร่วมมือการทำงานร่วมกับอปท. และหน่วยงานในลักษณะสร้างข้อตกลงร่วมกัน รูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยโดยการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัย เช่น การจัดเวทีสรุปบทเรียนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการจัดเวทีเสวนา เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก แบบฟอร์มลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 เพื่อติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

วิธีการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ได้แก่

5.1 วิธีการดำเนินงานในการติดตามโครงการวิจัยฯ

- เวทีติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยในพื้นที่ในการหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัย
- การประสานหน่วยงานองค์กร ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การแนะนำให้คำปรึกษากับนักวิจัย
- เวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน

5.2 การเผยแพร่การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การจัดรายการวิทยุชุมชน การประชาสัมพันธ์ website/Blog/Face book/สารคดีร่วมกับทีวีไทย การจัดนิทรรศการ และหนังสือเล่มเล็ก และการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การจัดกิจกรรมงาน “ช่วง” หรือ งานมหกรรมในระดับจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานองค์กรและเครือข่ายนักวิจัย

5.3 การนำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์(RE)

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมุดบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการจัดเวทีเสวนา เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก แบบฟอร์มลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินโครงการของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ คือ

1) การเก็บข้อมูลพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหารบนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำในจังหวัดลำพูน

2) เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงาน

3) การเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน และในภูมิภาคกลุ่มน้ำ(ห้วยตว๊าย)

4) การเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาแนวทางในการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของโครงการศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบวัตถุประสงค์ของการดำเนินการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

3.5 ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงาน ปี 2557-2559

การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่หลัก 4 กลุ่มน้ำ (น้ำปิง น้ำกวง น้ำลี้ และน้ำแม่ทา) โดยความร่วมมือของหน่วยงาน ในประเด็นทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ภายใต้วิสัยทัศน์ของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ คือ “เป็นสถาบันที่มุ่งสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ของท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในอันที่จะส่งผลให้ชาวบ้านสามารถรวบรวมองค์ความรู้ และพัฒนาภูมิปัญญาไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ และรับใช้วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีพลัง” มีการวางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. การสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นและสร้างพื้นที่รูปธรรม โดยการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน
3. การพัฒนาบุคลากรนักวิจัย และในหน่วยงานภาคี
4. การสื่อสารและประชาสัมพันธ์

กรอบแนวทางยุทธศาสตร์ การทำงาน	เป้าหมาย/ตัวชี้วัด		
	ปีที่ 1 (พ.ศ. 2557)	ปีที่ 2 (พ.ศ. 2558)	ปีที่ 3 (พ.ศ. 2559)
1. การสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นและสร้างพื้นที่รูปธรรมโดยการ ดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น - การหารูปแบบการสนับสนุน โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิง พุทธธรรม - การติดตามโครงการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงาน - การพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น โดยการสร้างรูปธรรม โครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม ร่วมกับอปท.และหน่วยงาน - การพัฒนาแนวทางในการ ติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัย ที่อยู่ระหว่างการดำเนิน โครงการ - การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน	1. แนวทางการสนับสนุนโครงการวิจัย เพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมในประเด็น การจัดการทรัพยากร เกษตรกรรม ยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหารบน ฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในลุ่มน้ำหลัก 4 ลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน 2. จำนวนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมใน ประเด็นทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ในพื้นที่ ลุ่มน้ำหลัก 4 ลุ่มน้ำ 3. ความร่วมมือกับหน่วยงานในการ ติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น 4. การติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่ อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ <u>จำนวน 20 โครงการ</u> ให้สามารถ ดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มี การนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ และสามารถปิดโครงการได้ใน ระยะเวลาตามสัญญา 5. จำนวนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และ พื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม จำนวนไม่	1. แนวทางการสนับสนุน โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ ธรรมในประเด็นการจัดการ ทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และ ด้านความมั่นคงอาหารบน ฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในลุ่มน้ำ หลัก 4 ลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน 2. จำนวนโครงการวิจัยในประเด็น ทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และ ความมั่นคงด้านอาหาร ในพื้นที่ลุ่ม น้ำหลัก 4 ลุ่มน้ำ 3. ความร่วมมือกับหน่วยงานในการ ติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น 4. การติดตามหนุนเสริม โครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการ ดำเนินโครงการให้สามารถ ดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มี การนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ ประโยชน์ และสามารถปิด โครงการได้ในระยะเวลาตาม สัญญา	1. รูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัย เพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมในประเด็น การจัดการทรัพยากร เกษตรกรรม ยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในลุ่มน้ำ หลัก 4 ลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน 2. การติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่ อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการให้ สามารถดำเนินการได้บรรลุ วัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ ความรู้ไปใช้ประโยชน์ และสามารถ ปิดโครงการได้ในระยะเวลาตาม สัญญา 3. ความร่วมมือกับอปท. และ หน่วยงานในการติดตามสนับสนุน โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 4. องค์ความรู้การขับเคลื่อนงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นในความร่วมมือของ อปท.และหน่วยงาน 5. จำนวนโครงการวิจัยในประเด็น ทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และ ความมั่นคงด้านอาหาร ในพื้นที่ลุ่ม

กรอบแนวทางยุทธศาสตร์ การทำงาน	เป้าหมาย/ตัวชี้วัด		
	ปีที่ 1 (พ.ศ. 2557)	ปีที่ 2 (พ.ศ. 2558)	ปีที่ 3 (พ.ศ. 2559)
	น้อยกว่า 1 โครงการ	5. จำนวนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น พื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม จำนวนไม่น้อยกว่า 1 โครงการ 6. จำนวนหน่วยงานที่ทำข้อตกลง ร่วม (MOU) 7. จำนวนงบประมาณและบุคลากร ของหน่วยงานในการสนับสนุน โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น	น้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำ โดย การสร้าง รูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม 6. จำนวนหน่วยงานที่ทำข้อตกลงร่วม (MOU) 7. จำนวนงบประมาณและบุคลากร ของหน่วยงานในการสนับสนุน โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 8. องค์ความรู้แนวทางการทำข้อตกลง ร่วมระหว่าง 3 ฝ่าย (ชุมชน อปท. และ ศูนย์ประสานงานฯ)
2. การพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชน ท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของ จังหวัดลำพูน - การประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับองค์กรภายนอก - การประสานความร่วมมือ/ หนุนเสริมการทำงานร่วมกัน ระหว่างศูนย์ประสานงานที่มี การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ใน	1. เกิดเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิง พุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชน ท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำ ของจังหวัดลำพูน 2. ความร่วมมือหนุนเสริมการ ทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์ ประสานงานที่มีการขับเคลื่อน งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ในประเด็น ทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืนและความ มั่นคงด้านอาหาร ของศูนย์ ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	1. เกิดเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูล ชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน 2. ได้แนวทางการหนุนเสริมการ ขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เชิงพุทธธรรมร่วมกันระหว่าง ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ศูนย์ ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดน่าน และพี่เลี้ยงแสน พะญาลำปาง	1. ได้รูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม บน ฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่ม น้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัด ลำพูน 2. ได้รูปแบบการหนุนเสริมการ ขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เชิงพุทธธรรมร่วมกันระหว่าง ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ศูนย์ ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดน่าน และพี่เลี้ยงแสน

กรอบแนวทางยุทธศาสตร์ การทำงาน	เป้าหมาย/ตัวชี้วัด		
	ปีที่ 1 (พ.ศ. 2557)	ปีที่ 2 (พ.ศ. 2558)	ปีที่ 3 (พ.ศ. 2559)
ประเด็น ทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืนและความ มั่นคงด้านอาหาร	จังหวัดลำพูน ศูนย์ประสานงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน และ พี่เลี้ยงแสนพะญาลำปาง		พะญาลำปาง
3.การพัฒนาบุคลากรนักวิจัยและ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาคี - การอบรมบุคลากรนักวิจัยและ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานใน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น - กิจกรรมการพัฒนาเครือข่าย นักวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน (หัววัดวิจัย) - การพัฒนาแนวทางการ สนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เชิงพุทธธรรม ในประเด็น ทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร	1. บุคลากรนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ใน หน่วยงาน มีความเข้าใจใน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2. จำนวนนักวิจัยผ่านการฝึกอบรม และเข้าร่วมกระบวนการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น 3. จำนวนบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ ในหน่วยงานเข้าร่วม กระบวนการวิจัย 4. การเข้าร่วมกิจกรรมและการ หนุนเสริมประสานเชื่อมโยง ระหว่างกันของนักวิจัยในพื้นที่ จังหวัดลำพูน เช่น การแจ้งเหตุ เตือนภัยน้ำท่วม กิจกรรมหัววัด วิจัย กิจกรรมตามวัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชน(งานบวชป่า สืบทอดลำนํ้า แห่ช้างเผือก ผ้าป่าลุ่มน้ำ)	1. บุคลากรนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ ในหน่วยงาน มีความเข้าใจใน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2. จำนวนนักวิจัยผ่านการ ฝึกอบรมและเข้าร่วม กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 3. จำนวนบุคลากรที่เป็น เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเข้าร่วม กระบวนการวิจัย 4. การเข้าร่วมกิจกรรมและการ หนุนเสริมประสานเชื่อมโยง ระหว่างกันของนักวิจัยใน พื้นที่จังหวัดลำพูนเช่น การ แจ้งเหตุเตือนภัยน้ำท่วม กิจกรรมหัววัดวิจัย กิจกรรม ตามวัฒนธรรมความเชื่อของ ชุมชน(งานบวชป่า สืบทอด ลำนํ้า แห่ช้างเผือก ผ้าป่าลุ่ม น้ำ)	1. บุคลากรนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ ในหน่วยงาน มีความเข้าใจใน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2. จำนวนนักวิจัยผ่านการ ฝึกอบรมและเข้าร่วม กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 3. จำนวนบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ ในหน่วยงานเข้าร่วม กระบวนการวิจัย 4. การเข้าร่วมกิจกรรมและการ หนุนเสริมประสานเชื่อมโยง ระหว่างกันของนักวิจัยในพื้นที่ จังหวัดลำพูนเช่น การแจ้งเหตุ เตือนภัยน้ำท่วม กิจกรรมหัววัด วิจัย กิจกรรมตามวัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชน(งานบวชป่า สืบทอดลำนํ้า แห่ช้างเผือก ผ้าป่าลุ่มน้ำ) 5. องค์ความรู้ใน

กรอบแนวทางยุทธศาสตร์ การทำงาน	เป้าหมาย/ตัวชี้วัด		
	ปีที่ 1 (พ.ศ. 2557)	ปีที่ 2 (พ.ศ. 2558)	ปีที่ 3 (พ.ศ. 2559)
			กระบวนการพัฒนาบุคลากรใน หน่วยงาน
4.การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ - การจัดรายการวิทยุชุมชน (เครือข่ายวิทยุชุมชนจังหวัด ลำพูน 6 สถานี) - การผลิตวีดีทัศน์ (VCD) - การจัดทำwebsite Blog Face book นิทรรศการ หนังสือเล่ม เล็ก สมุดปกขาว	- การสื่อสารที่สอดคล้องความ ต้องการและครอบคลุม กลุ่มเป้าหมาย - การสื่อสารให้กับชุมชน และ หน่วยงานต่าง ๆ ได้นำเอาความรู้ จากงานวิจัยไปปรับใช้เป็น แนวทาง - จำนวนแหล่งทุนในการสนับสนุน การจัดทำสื่อ	- การสื่อสารที่สอดคล้องความ ต้องการและครอบคลุม กลุ่มเป้าหมาย - การสื่อสารให้กับชุมชน และ หน่วยงานต่าง ๆ ได้นำเอา ความรู้จากงานวิจัยไปปรับใช้ เป็นแนวทาง - จำนวนแหล่งทุนในการ สนับสนุนการจัดทำสื่อ - จำนวนงบประมาณในการ สนับสนุนการจัดทำสื่อของ หน่วยงานภาคี	- การสื่อสารที่สอดคล้องความ ต้องการและครอบคลุม กลุ่มเป้าหมาย - การสื่อสารให้กับชุมชน และ หน่วยงานต่าง ๆ ได้นำเอา ความรู้จากงานวิจัยไปปรับใช้ เป็นแนวทาง - จำนวนแหล่งทุนในการ สนับสนุนการจัดทำสื่อ - จำนวนงบประมาณในการ สนับสนุนการจัดทำสื่อของ หน่วยงานภาคี

3.6 แผนการดำเนินงาน

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
1. การสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น				
1.1 การพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เชิง พุทธธรรม ในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร โดยการประสานหน่วยงานองค์กร เน้น สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น (อปท.) ได้แก่ 1) โครงการวิจัยแนวทาง การพัฒนาการใช้มูล สัตว์ (วัวนม) เพื่อเพิ่มรายได้ และลดมลพิษ ของ เกษตรกรผู้เลี้ยงวัวนมชุมชนต้นแบบบ้านห้วย ม่วง หมู่ 3 ตำบลห้วยยาบ อ.บ้านธิ จังหวัด ลำพูน หัวหน้าโครงการ จ.ส.อ.สันติ มุลวงศ์	- การประสานความร่วมมือและการ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับ หน่วยงาน องค์กรในพื้นที่ - การจัดเวทีพัฒนาโครงการวิจัยใน พื้นที่ เพื่อพัฒนาโครงการวิจัยให้ ได้แนวทางการวิจัยที่เหมาะสม (โจทย์ แนวคิด กระบวนการ) - การจัดเวทีรับฟังข้อเสนอแนะจาก คณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง - จัดทำข้อเสนอโครงการนำเสนอ สกว.	- แนวทางการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ ธรรมธรรม ในประเด็นการจัดการ ทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และ ความมั่นคงด้านอาหาร โดยการ ประสานหน่วยงานองค์กร - โครงการวิจัยที่เหมาะสมสอดคล้องกับ ท้องถิ่น แนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการ ขับเคลื่อนงานของศูนย์ประสานงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน - สัญญาโครงการ - ความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กร	ต.ค. 56 – ก.ย. 57 (เดือนละ 1 ครั้ง)	โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
อาจารย์มหาวิทยาลัยธนบุรี 2) โครงการวิจัยหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน หัวหน้าโครงการ นายภานุพงษ์ ไชยวรรณ อาจารย์พิเศษ มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และ พ.ต.ชนินทร์ พุฒิเศรษฐ์ นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 3) โครงการวิจัยรูปแบบการทำการเกษตรของชุมชนวิถีพุทธเพื่อพุทธศาสนาและแผ่นดินมูลนิธิสวนพุทธธรรม ตำบลหนองหนาม อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน หัวหน้าโครงการ นายอดิศักดิ์ จันทราชา ผู้จัดการมูลนิธิสวนพุทธธรรม และรองศาสตราจารย์ ดร.พิธากรณ์ ธนิตเบญจสิทธิ์ คณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ 4) โครงการวิจัยการสืบสานความเชื่อวิถีวัฒนธรรมตามครุฑาชัยะวงศาของชุมชนบ้านใหม่ น้ำดิบขมพู ตำบลป่าไผ่ อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน หัวหน้าโครงการ นางนงนุช ใจอ่อน ศิษย์เก่า มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน / คณะการกองทุน		ปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) และหน่วยงาน จำนวนไม่น้อยกว่า 5 หน่วยงาน ในปี 2557		

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
ฟื้นฟูเกษตรกรจังหวัดลำพูน 5) โครงการการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและ อบต.ห้วยยาบ ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน หัวหน้าโครงการ นางสาวพรทิพย์ ชาดีดี อาจารย์มหาวิทยาลัยธนบุรี 6) โครงการ การจัดการทรัพยากรกลุ่มน้ำแม่ออน ต่อความมั่นคงด้านอาหารของชุมชนกลุ่มน้ำแม่ออน ตำบลออนเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ หัวหน้าโครงการ นายสนั่น บุญมี อดีตผู้บริหารโรงเรียน และอดีตกำนันตำบลออนเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 7) โครงการแนวคิดพุทธธรรม 5 อ.กับการพัฒนาเยาวชนกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดงดำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน หัวหน้าโครงการ นางประคอง สาต๊ะ 8) โครงการการจัดการขยะอินทรีย์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกรตำบลประตูป่า หัวหน้าโครงการ นายทองดี อินทะ ปราชญ์ ชาวบ้านและหมอดินอาสาตำบลประตูป่า 9) โครงการแนวทางการพัฒนาด้านตลาด				

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
เกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน หัวหน้าโครงการ นางแสงจันทร์ มะโนสร้อย ปราชญ์ชาวบ้านศูนย์การเรียนรู้เกษตรธรรมชาติ(ไส้เดือนดิน)แสงจันทร์ 10) โครงการแนวทางการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำแม่ทาตอนบน หัวหน้าโครงการ นายจักรพันธ์ เพียรพนัสสัถ์ ข้าราชการบำนาญ สปป.เขต 1 อำเภอแม่ทา 11) โครงการแนวทางการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำแม่ขนาด ตำบลทาภาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน หัวหน้าโครงการ นายอนุวัฒน์ วรารัตนชัยกุล ผู้ใหญ่บ้านแม่สะแง๊ะ				
1.2 การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัย(ขาลง) <u>โครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำสัญญาโครงการ จำนวน 3 โครงการ</u> 1) โครงการ การจัดการแหล่งน้ำสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 2) โครงการ การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายทอมือที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเงือก ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	- เฝ้าติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยในพื้นที่ในการหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัย - การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการวิจัย - การประสานข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ แนะนำให้คำปรึกษากับนักวิจัย	- การพัฒนากระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และเครือข่ายความร่วมมือ - บทเรียนการดำเนินงานหนุนเสริมกระบวนการดำเนินโครงการวิจัย - บทเรียนการหนุนเสริมโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยความร่วมมือกับมูลนิธิโครงการหลวง จำนวน 2 โครงการ - การสนับสนุนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในพื้นที่รูปธรรม จำนวน 1 โครงการ	ต.ค. 56 – ก.ย. 57	โครงการวิจัยในจังหวัดลำพูน จำนวน 20โครงการวิจัย

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
3) โครงการการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาร่วมกันในโรงเรียนขนาดเล็กของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเมืองลำพูนที่ 1 <u>โครงการที่อยู่ระหว่างรออนุมัติปิดโครงการ</u> <u>จำนวน 2 โครงการ</u> 1) โครงการนวัตกรรมองค์กรกับการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน 2) โครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน <u>โครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างปรับแก้รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ จำนวน ๘ โครงการ</u> 1) โครงการแนวทางการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำลำชี ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน 2) โครงการการพัฒนาข้อกำหนดการอยู่ร่วมกันของชุมชนศีล 5 ของบ้านพระบาทห้วยต้ม หมู่ 8 และบ้านชัยวงษา หมู่ 22 ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ระยะที่ 1 3) โครงการแนวทางการพัฒนาเกษตรกรใน				

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
พื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าบ่อลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน และชุมชน 4) โครงการแนวทางลดค่าใช้จ่ายงานศพโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 5) โครงการแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านแม่สะแงะ หมู่ 15 ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน 6) โครงการการจัดการป่าชุมชนที่เอื้อต่อวิถีชีวิตของชุมชนในการสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนตำบลดงคำ อ.ลี้ จ.ลำพูน 7) โครงการ การดูแลสุขภาพด้วยอาหารพื้นบ้านของชุมชนบ้านสันตติ์เต้า อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน 8) โครงการการจัดการจัดพิธีกรรมงานศพที่ลดผลกระทบต่อชุมชนเขตบริการณาปณกิจสถาน บ้านหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ระยะที่ 1 <u>โครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการระยะ 2 และระยะที่ 1 จำนวน 7 โครงการ</u> 1) โครงการ กระบวนการฟื้นฟูอาหารพื้นบ้าน				

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
มอญสู่การเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชนองค์ความรู้ท้องถิ่นและความมั่นคงด้านอาหารของชุมชนบ้านหนองตู๋-บ่อควา ต.บ้านเรือน อ.ป่าซาง จ.ลำพูน 2) โครงการกระบวนการจัดการหนี้สินของครัวเรือน โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มเด็กและเยาวชนบ้านห้วยยาบ หมู่ 5 ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่ 3) โครงการ แนวทางการทำการเกษตรพึ่งตนเองของชุมชนบ้านใหม่ดอนแก้ว หมู่ 2 ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่ 4) โครงการแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้วยวิถีพุทธธรรมในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์สตรี ตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 5) โครงการ การปรับเปลี่ยนสู่ระบบเกษตรยั่งยืนโดยชุมชนตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 6) โครงการศรีเตี้ย แนวทางการพัฒนาเกษตรกร ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูนสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักธรรมอัทธปาจิยตา 7) โครงการ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะยัณฑ์ดอยแช่ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน				

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
1.3 การพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในลุ่มน้ำหลัก 4 ลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน	- ติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัย - เติมเต็มให้ข้อเสนอแนะ การจัดทำฐานข้อมูลที่เป็นระบบชัดเจนในการเป็นพื้นที่รูปธรรม	- โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในลุ่มน้ำหลัก 4 ลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน จำนวนอย่างน้อย 1 โครงการ	ต.ค. 56 – ก.ย. 57	โครงการวิจัย
2. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน โดยเน้นการดำเนินโครงการวิจัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)				
2.1 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ทั้งภายในและภายนอกชุมชน	- การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ทั้งภายในและภายนอกชุมชน	- การใช้ความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการขับเคลื่อนงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น หน่วยงาน และองค์กร	ต.ค. 56 – ก.ย. 57	หน่วยงาน องค์กร ที่เกี่ยวข้อง
2.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานองค์กร	- การจัดเวทีทำความเข้าใจ การสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน - การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและหน่วยงานองค์กร	- แนวทาง/วิธีการสร้างความร่วมมือร่วมกับหน่วยงาน องค์กรในการทำข้อตกลงร่วมกัน และความร่วมมือโดยวิธีอื่น ๆ		
2.3 การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และชุมชน	-	- พื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และชุมชน อย่างน้อย 1 โครงการ		
3. การพัฒนาทักษะนักวิจัย (การพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อสร้างนักวิจัยและพี่เลี้ยงงานวิจัยในหน่วยงาน)				
3.1 การอบรมพัฒนาศักยภาพนักวิจัย/พี่เลี้ยงจากหน่วยงานภาคี - แนวคิดวิจัยเพื่อท้องถิ่น - การเรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชน การศึกษา	- การจัดเวทีอบรมการพัฒนาทักษะและเตรียมความพร้อมนักวิจัยตามประเด็นที่นักวิจัยสนใจ - การเรียนรู้จากเวทีเรียนรู้จากโครงการต่าง ๆ	- พัฒนาทักษะ และเตรียมความพร้อมนักวิจัยในการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น - นักวิจัยได้นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้และมีจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และ	ต.ค. 56 – มี.ค. 57	โครงการวิจัย นักวิจัย บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และผู้ที่สนใจ

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
วิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม - การเชื่อมโยงกับกระแสโลก/ความมั่นคงด้านอาหาร - กระบวนการออกแบบการเรียนรู้ - การถอดบทเรียน/ถอดความรู้ - การทำ social mapping - การคืนความรู้สู่ชุมชน - การเขียนรายงานวิจัย - ฯลฯ		ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น - เกิดพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในอปท. และหน่วยงานที่ทำโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น		
3.2 การแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย	- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย (หัววัดวิจัย/มหกรรมแสนพะญากำกิดทะเลปูน)	- ได้แลกเปลี่ยนบทเรียนการทำงานซึ่งกันและได้ - ได้เพื่อนได้กำลังใจในการทำงาน	ต.ค. 56 – ก.ย. 57	นักวิจัยในโครงการวิจัยเครือข่ายภาคี
4. การสังเคราะห์องค์ความรู้จากการทำงานวิจัยและการหนุนเสริมงานวิจัย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ และแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่น				
4.1 การรวบรวมความรู้จากการถอดความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น/การทำงานกับหน่วยงาน				
5 การถอดองค์ความรู้แนวทางการพัฒนา	- การจัดเวทีการถอดบทเรียน และ	- องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา	ต.ค. 56 – ก.ย. 57	โครงการวิจัย เครือข่าย

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
ความร่วมมือการทำงานร่วมกับอปท. และหน่วยงานในลักษณะสร้างข้อตกลงร่วมกัน 6 การถอดองค์ความรู้การพัฒนาแบบ การสนับสนุนโครงการวิจัยโดยการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร โดยการประสานความร่วมมือกับอปท.และหน่วยงานต่าง ๆ 7 การถอดองค์ความรู้การพัฒนาแนวทางในการติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ ให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ และสามารถปิดโครงการได้ในระยะเวลาตามสัญญา	สังเคราะห์ความรู้	แนวทางความร่วมมือการทำงานร่วมกับหน่วยงาน ในลักษณะสร้างข้อตกลงร่วมกัน - องค์ความรู้การพัฒนาแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยโดยการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร โดยการประสานความร่วมมือกับอปท.และหน่วยงานต่าง ๆ - องค์ความรู้การพัฒนาแนวทางในการติดตามโครงการที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ - องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่เลี้ยงงานวิจัยในหน่วยงานต่าง ๆ		ภาคีหน่วยงาน องค์กรชุมชนท้องถิ่น
4.2 การพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน(ห้วยตึงรัง) เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประเด็น(เนื้อหา)บุคลากร(นักวิจัย) และพื้นที่				
4.2.1 การจัดกิจกรรมห้วยตึงรังวิจัย (สัญจร)ในพื้นที่	- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัยโดยการสัญจรไปตามแต่ละพื้นที่ - การแลกเปลี่ยนโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน “ห้วยตึงรังวิจัยทะเลปุ่น”	- แลกเปลี่ยนบทเรียนการทำงานวิจัย - การให้คำแนะนำ ข้อมูลระหว่างนักวิจัย - เกิดความร่วมมือ และมีการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน	ต.ค. 56 – ก.ย. 57	โครงการวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
		- เกิดเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ทำให้เกิดเครือข่ายความรู้ ความสัมพันธ์ และการหนุนเสริมซึ่งกันและกัน		
4.2.2 งานมหกรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เสนอแนะ) การกำหนดทิศทางการจัดตลาดนัดความรู้/การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น เวทีรายงานผลการดำเนินงาน การสรุปบทเรียนการดำเนินงาน การนำเสนอข้อมูลความรู้กับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานองค์กร	- การจัดงานมหกรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เสนอแนะ) - การจัดเวทีรายงานผลการดำเนินงาน การสรุปบทเรียน - การนำเสนอข้อมูลความรู้กับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงาน	- เกิดการแลกเปลี่ยนรู้ร่วมกัน - เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น - เครือข่ายความรู้และความร่วมมือ/ความสัมพันธ์ของนักวิจัย/นักจัดการความรู้(เครือข่ายพื้นที่/คน/ความรู้/งบประมาณ)	ต.ค. 56 – ก.ย. 57	โครงการวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง
4.2.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานวิจัยประเด็นเชิงพุทธธรรม ระหว่าง ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน และพี่เลี้ยงเสนอแนะผลลัพท์	- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานวิจัยประเด็นเชิงพุทธธรรม	- แนวทางการหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานวิจัยประเด็นเชิงพุทธธรรม - เครือข่ายความร่วมมือข้ามจังหวัด	ต.ค. 56 – ก.ย. 57	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน และพี่เลี้ยงเสนอแนะผลลัพท์

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
4.3 การใช้ความรู้จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่น 4.3.1 เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแต่ละประเด็น	- การแลกเปลี่ยนความรู้ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแต่ละประเด็น เช่น เกษตรกรรมยั่งยืน การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การลดค่าใช้จ่ายในชุมชน หลักสูตรท้องถิ่น พลังงานทางเลือก นิคมอุตสาหกรรม ปฏิรูปประเทศไทย เป็นต้น - การถอดบทเรียน และสังเคราะห์ความรู้จากเวที	องค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในแต่ละประเด็นที่จะสามารถผลักดันให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์และแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่น	ต.ค. 56 – ก.ย. 57	โครงการวิจัย เครือข่ายภาคีหน่วยงาน องค์กรชุมชนท้องถิ่น
5. การสรุปบทเรียนการทำงาน				
5.1 การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะทำงาน(คณะกรรมการเจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง) 5.2 การจัดเวทีสรุปบทเรียนเพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและการกำหนดทิศทางการทำงานในระยะต่อไป	- จัดเวทีประชุมคณะกรรมการเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวการทำงาน/สรุปบทเรียน ประเมินผล การเรียนรู้ - การพัฒนาโครงการวิจัยและติดตามความเคลื่อนไหวของโครงการ - วิเคราะห์ รวบรวมจัดทำเป็นเอกสาร ● การสนับสนุนงานวิจัย	- องค์ความรู้ที่เป็นบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมา - การปรับปรุงทิศทางและแนวทางการทำงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน	ต.ค. 56 – ก.ย. 57 (รวม 12 ครั้ง)	คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ

ชื่อกิจกรรม	กระบวนการเรียนรู้		ช่วงเวลา วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย
	กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	ข้อมูลความรู้/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
	● การประสานภาคี ● การจัดทำฐานข้อมูล			
6. การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ - การประชาสัมพันธ์ทางการจัดรายการวิทยุชุมชน (เครือข่ายวิทยุชุมชนจังหวัดลำพูน 6 สถานี) - การผลิตวีดิทัศน์ (VCD) - การจัดทำ website Blog Face book นิทรรศการ หนังสือเล่มเล็ก สมุดปกขาว	- การประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ	- รูปแบบการสื่อสารที่สอดคล้องกับความต้องการและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย - ทำให้มีการสื่อสารให้กับชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ได้นำเอาความรู้จากงานวิจัยไปปรับใช้เป็นแนวทาง - การประสานแหล่งทุนในการสนับสนุนการจัดทำสื่อ เช่น สจส. ทีวีไทย เครือข่ายองค์กรงดเหล้า	ต.ค. 56 – ก.ย. 57	สถาบันฯ หน่วยงานภาคีต่างๆ
8. การจัดทำรายงาน	- จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน	- ผลการดำเนินงานของสถาบันฯ	มี.ค., ก.ย. 57	ผู้ประสานงาน และทีมงานสนับสนุน

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2556 – กันยายน 2557 (12 เดือน)

การดำเนินงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา เป็นการดำเนินการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนของศูนย์ประสานงานฯ ในปี 1 (2557-2559) และยุทธศาสตร์ของเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ การดำเนินงานในกรอบการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นการกำหนดแนวทางให้สอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนของฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือเรื่องความมั่นคงด้านอาหาร (Food Security) โดยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในแนวทางการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมประเด็นการจัดการทรัพยากร กับความมั่นคงทางด้านอาหาร บนฐานความรู้และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เป็นศูนย์ประสานงานฯ ที่ทำงานกับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ตั้งแต่การจัดตั้งใหม่ ๆ เมื่อปี 2543

โดยการดำเนินงานปี 2557 ในการพัฒนาโจทย์วิจัยจึงเป็นการมุ่งเน้นเรื่องการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานองค์กร และสถาบันการศึกษา การบูรณาการและการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธ ทั้งนี้ยังเน้นการสนับสนุนโครงการวิจัยในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร บนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น โดยมีการประสานแลกเปลี่ยนกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีเป้าหมายคล้ายกัน คือ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน และพี่เลี้ยงแสนพะยอมลำปาง โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยหนุนเสริมในประเด็นเชิงพุทธธรรม มีแนวทางการสนับสนุนโครงการวิจัย 2 แนวทาง คือ 1) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยงานเดิมที่มีอยู่ จำนวน 20 โครงการ และ 2) การพัฒนาโครงการวิจัยใหม่ในปี 2557 จำนวน 6-9 โครงการ รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน (หัววัดวิจัย ผลการดำเนินโครงการตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน ได้แก่

1) การพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมเน้นในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำในจังหวัดลำพูน

เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมกับกลไกสนับสนุนเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และฝ่ายอื่น ๆ การประสานความร่วมมือและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับหน่วยงาน องค์กรในพื้นที่ การจัดเวทีพัฒนาโครงการวิจัยในพื้นที่ เพื่อพัฒนาโครงการวิจัยให้ได้แนวทางการวิจัยที่เหมาะสม (โจทย์ แนวคิด กระบวนการ) การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะทำงาน (คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง) เป็นการจัดเวทีรับฟังข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวข้อง การจัดเวทีสรุปบทเรียนเพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระยะต่อไป จัดทำข้อเสนอโครงการนำส่ง สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (ผ่านเวทีกลไกเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ) โดยสรุปผลการดำเนินกิจกรรมได้ดังนี้

(1) โครงการวิจัยแนวทาง การพัฒนาการใช้มูลสัตว์ (วัวนม) เพื่อเพิ่มรายได้ และลดมลพิษ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงวัวนมชุมชนต้นแบบบ้านห้วยม่วง หมู่ 3 ตำบลห้วยยาบ อ.บ้านธิ จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ จ.ส.อ.สันติ มุลวงศ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยธนบุรี

เป็นโครงการที่พัฒนาโครงการร่วมกับ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยธนบุรี (ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยธนบุรี ภาคเหนือ) ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ซึ่งหลังจากที่ได้มีการหารือกันหลายรอบทั้งจากการหารือร่วมกับผู้บริหาร อบต.ห้วยยาบ การจัดเวทีเพื่อพัฒนาศักยภาพทั้งในส่วนของอาจารย์จากมหาวิทยาลัยธนบุรี และเจ้าหน้าที่ อบต.ห้วยยาบ โดยมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการวิจัยนอกจากการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งในส่วนของ อบต.ห้วยยาบ และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยธนบุรี ยังเป็นการนำงานวิจัยเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาพร้อมกับชุมชนท้องถิ่น โดยวางวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อทบทวนการใช้ประโยชน์จากมูลสัตว์ของเกษตรกรผู้เลี้ยงวัวนม ตำบลห้วยยาบ โดยทำการศึกษาชุมชนนำร่องบ้านห้วยม่วง หมู่ 3 ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน และเพื่อหาแนวทางในการใช้มูลสัตว์เพื่อเพิ่มรายได้และลดมลพิษของเกษตรกร โครงการวิจัยกำลังพัฒนาโครงการในการสร้างความเข้าใจร่วมกันกับชุมชน และอาจารย์ผู้ที่จะมาช่วยและเรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชน

(2) โครงการวิจัยหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเหมืองจี้ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายภานุพงษ์ ไชยวรรณ อาจารย์พิเศษ มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และ พ.ต.ชนินทร พุฒิเศรษฐ์ นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเหมืองจี้ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

เป็นโครงการที่เริ่มจากการได้แลกเปลี่ยนแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน รวมถึงการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถาบันวิจัยทรัพยากร และ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน โดยได้มีการพัฒนาโครงการร่วมกับผู้บริหารของเทศบาลตำบลเหมืองจี้ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยร่วมกัน โดยส่วนตัวนายกเทศมนตรี ได้มีความสนใจในเรื่องพุทธธรรมเป็นบุคคลที่ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี พุณ்பารุงพุทธศาสนา ปฏิบัติธรรมเป็นประจำ และตั้งใจที่อยากเห็นการบริหารองค์กรตามหลักธรรมภิบาลและหลักคุณธรรม

เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการเห็นความสำคัญในวิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ควรหยิบยกมาในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ทางเทศบาลตำบลเหมืองจี้ได้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ทำให้นายคนเดิม (พ.ต.ชนินทร์ พุฒิสระฐ) ที่จะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าโครงการไม่ได้รับการเลือกตั้งกลับมาดำรงตำแหน่ง จึงทำให้โครงการต้องยุติลง

(3) โครงการวิจัยรูปแบบการทำการเกษตรของชุมชนวิถีพุทธเพื่อพุทธศาสนาและแผ่นดิน มูลนิธิสวนพุทธธรรม ตำบลหนองหนาม อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายอดิศักดิ์ จันทราชา ประธานมูลนิธิสวนพุทธธรรม และนายพัฒนะ ทุนอินทร์/ เกษตรกร/พุทธบุตร มูลนิธิสวนพุทธธรรม

โครงการนี้ ได้มีการพัฒนาโครงการจากการดำเนินโครงการวิจัยต่อยอดมาจากโครงการนวัตกรรมองค์การกับการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน โดยเฉพาะหัวหน้าโครงการ ซึ่งมีบทบาทในฐานะผู้นำองค์กร เพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรม โครงการนี้น่าสนใจที่สามารถให้เกษตรกรได้สามารถพึ่งพาตนเอง และสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยยึดหลักศาสนาเป็นกรอบในการดำเนินงาน หลักที่สำคัญของสมาชิกหรือครอบครัวพุทธบุตร ที่มาอาศัยอยู่ร่วมกันก็ดี หรืออยู่ในแต่ละชุมชนก็ดี จะมีวิถีการปฏิบัติที่ยึดหลักและอุทิศตนในการทำหน้าที่เพื่อศาสนาและแผ่นดิน ที่เป็นหลักในการดำเนินของมูลนิธิสวนพุทธธรรม หลังจาก ที่นายพัฒนะ ทุนอินทร์ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นเลขาโครงการได้ลาออกจากการทำงานที่มูลนิธิสวนพุทธธรรมแล้ว ทำให้ทางโครงการต้องเปลี่ยนนักวิจัยที่มีทักษะความรู้ในการจัดทำเอกสารมาขับเคลื่อนต่อ โดยจะได้มีการพัฒนาร่วมกันต่อไป

(4) โครงการวิจัยการสืบสานความเชื่อวิถีวัฒนธรรมตามครุบาชัยยะวงศาของชุมชนบ้านใหม่ น้ำดิบชมพู ตำบลป่าไผ่ อำเภอสี จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางนงนุช ใจอ่อน ศิษย์เก่า มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน / คณะการกองทุนฟื้นฟูเกษตรกรจังหวัดลำพูน

เป็นการประชุมหารือกับแกนนำชุมชน และนิสิต มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ในการพัฒนาเป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น หมู่บ้านห้วยน้ำดิบชมพู เป็นหมู่บ้านที่เกิดขึ้นในปี 2524 โดยมีการอพยพมาจากอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้มีการอพยพตามหลวงปู่ครุบาขาวปี ซึ่งต่อมาหลวงปู่ครุบาขาวปีได้มอบหมายให้หลวงปู่ครุบาชัยยะวงศาได้ดูแลและอบรมสั่งสอนประชาชนในหมู่บ้านนี้ ในปัจจุบันหมู่บ้านห้วยน้ำดิบชมพู มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมดประมาณ 160 ครอบครั มีจำนวนประชากรประมาณ 650 คน มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบเหมือนกับที่หมู่บ้านพระบาทห้วยต้ม ที่ถือศีล 5 เป็นหลัก และไม่ทานเนื้อสัตว์ แต่หมู่บ้านนี้ยังไม่เคร่งครัดเท่าหมู่บ้านพระบาทห้วยต้ม การจัดงานตามประเพณีของชาวกระเหรี่ยงที่มีการใช้สัตว์และเครื่องต้มแอลกอฮอล์เป็นเครื่องเซ่นไหว้ยังคงมีอยู่ ทั้งนี้การพัฒนาเป็นโครงการวิจัยได้มีการหารือในหัวข้อที่สำคัญที่ประเพณีดั้งเดิมตามกฎเกณฑ์ที่หลวงปู่ครุบาได้สั่งสอนไว้เริ่มจะสูญหายไป คนในหมู่บ้านโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญเท่าที่ควร ประเด็นด้านการประกอบอาชีพก็เป็นประเด็นที่สำคัญที่ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพในการการเกษตร(ลำไยและข้าวโพด) และอาชีพรับจ้างแรงงานเกษตรและรับจ้างทั่วไป การพึ่งพาปัจจัยภายนอกยังมีอยู่มากโดยเฉพาะการซื้อข้าวไว้สำหรับการบริโภคเนื่องจากชาวบ้านไม่ได้มีการทำนาปลูกข้าวกัน ความเป็นไปได้ของการดำเนินโครงการวิจัย มีปัจจัยสนับสนุนอยู่ 3 ส่วน คือ ตัวชาวบ้าน/แกนนำชุมชน พี่เลี้ยงที่เป็นนิสิต มจร.วิทยาลัยสงฆ์(หนุนเสริมด้านเอกสาร/เนื้อหา) และ อบต.ป่าไผ่ ที่จะเข้ามาช่วยในการสนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัยต่อไป ทั้งนี้ทางชุมชนจะได้ไปประชุมชาวบ้านเพื่อปรึกษาหารือกันและหานักวิจัยที่จะได้นำมาพัฒนาโครงการวิจัยร่วมกับสกว.ต่อไป เนื่องจากหัวหน้าโครงการวิจัยมีปัญหาด้านสุขภาพจึงทำให้ต้องชะลอโครงการไปก่อนรอนกว่าจะมีความพร้อมเพื่อดำเนินการต่อไป

(5) โครงการการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและ อบต.ห้วยยาบ ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางสาวพรทิพย์ ชาตดี อาจารย์มหาวิทยาลัยธนบุรี

เป็นอีกโครงการหนึ่งที่กำลังพัฒนาโครงการร่วมกันของมหาวิทยาลัยธนบุรี กับ อบต.ห้วยยาบ ที่ได้กำหนดแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยให้มีตัวแทนของชุมชนมาเป็นหัวหน้าโครงการร่วมกับอาจารย์จากมหาวิทยาลัยธนบุรี ที่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้อาจารย์ได้ทำหน้าที่เป็นเสมือนเลขาและพี่เลี้ยงโครงการร่วมกับเจ้าหน้าที่ อบต.ห้วยยาบ และชุมชนทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนกิจกรรม โครงการนี้อยู่ระหว่าง

พัฒนาโครงการร่วมกับชุมชน โดยวางวัตถุประสงค์ไว้ เพื่อทบทวนต้นทุนหรือศักยภาพของชุมชนในตำบลห้วยยาบ การร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาระดับต้นทุนเพื่อนำมาเป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลห้วยยาบ โดยการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ ทั้งนี้อาจารย์จากมหาวิทยาลัยธนบุรีได้มีการวางแผนทางร่วมกันกับผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ(อบต.) ซึ่งต้องมีขับเคลื่อนและการพัฒนาโครงการร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยร่วมกันกับชุมชน โครงการนี้หลังจากได้มีการทบทวนการดำเนินโครงการร่วมกับอาจารย์ และชุมชนแล้ว เห็นว่ายังขาดความพร้อมอยู่หลายด้านเพื่อดำเนินงานวิจัยทั้งในส่วน of ชุมชนที่ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญในประเด็นการท่องเที่ยว และอาจารย์ที่ยังขาดความพร้อมสำหรับการดำเนินงานวิจัยนี้ จึงขอยุติโครงการไว้ก่อน

(6) โครงการ การจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำแม่ออน ต่อความมั่นคงด้านอาหารของชุมชนลุ่มน้ำแม่ออน ตำบลออนเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

หัวหน้าโครงการ นายสนั่น บุญมี อดีตผู้บริหารโรงเรียน และอดีตกำนันตำบลออนเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากเข้าเวทีพัฒนาโครงการในเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ 2 รอบแล้ว โครงการได้ปรับแก้ไขเพื่อขออนุมัติ แต่มีปัญหาในการดำเนินโครงการในประเด็นการจัดการทรัพยากรน้ำแม่ออน ที่ทางโครงการเกรงว่าจะส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งให้กับชุมชนจึงขอยุติการดำเนินโครงการ

(7) โครงการแนวคิดพุทธธรรม 5 อ.กับการพัฒนาเยาวชนกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางประคอง สาตะ

เป็นโครงการวิจัยที่ทำร่วมกับเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตำบลดงคำ และเครือข่ายสวัสดิการชุมชนจังหวัดลำพูน โดยเน้นเยาวชนเป็นเป้าหมายหลัก และนำหลักธรรมคำสอนที่ได้ร่วมกันกำหนดเป็นแนวทางการขับเคลื่อน ซึ่งทางโครงการได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาโครงการกับ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือในการอบรมการพัฒนาโจทย์วิจัย และได้มีการจัดทำข้อเสนอโครงการมายังศูนย์ประสานงานฯ แล้ว โดยทางศูนย์ประสานงานฯ ได้นำเข้าสู่เวทีพิจารณาโครงการของศูนย์ประสานงานฯ ไปแล้ว 1 ครั้ง โดยให้ลงไปสร้างความเข้าใจและพัฒนาโครงการร่วมกับชุมชนและเยาวชน ทั้งนี้ทางหัวหน้าโครงการวิจัยติดภารกิจในการลงสมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลดงคำ จึงจำเป็นต้องขอเลื่อนการพัฒนาโครงการออกไปก่อน จนกว่าการเลือกตั้งจะแล้วเสร็จจึงจะมีการพัฒนาโครงการเพื่อดำเนินการต่อไป

(8) โครงการแนวทางการนำวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นมาใช้ในการลดต้นทุนการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิง ตำบลประตูป่า ตำบลลิมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และตำบลสันทราย อำเภอสарภี จังหวัดเชียงใหม่

หัวหน้าโครงการ นายทองดี อินตะ

ได้มีการนำเสนอโครงการเข้าพิจารณาของคณะผู้ทรงคุณวุฒิของศูนย์ประสานงานฯ และเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือแล้ว มีข้อเสนอให้ปรับปรุงข้อเสนอโครงการ โดยควรเติมนักวิชาการที่เกี่ยวข้องหาญเรื่องการวิเคราะห์สูตรการทำเรื่องนี้เข้ามาช่วยเสริม ซึ่งจะเกิดผลที่ได้รับการยอมรับและมั่นใจในการใช้ประโยชน์ได้จริง โครงการยังไม่มีกรอบอธิบายว่าการพัฒนาเกษตรกร จะพัฒนาไปเพื่ออะไร การออกแบบกิจกรรม ควรพิจารณาว่าจะมีแนวทางการดำเนินการอย่างไร คุณภาพอาหารเป็นอย่างไร สารอาหารที่ใช้เป็นอย่างไร ผู้รู้ในเรื่องเหล่านี้มีใครบ้าง ภาวคิที่จะเข้ามาร่วมเป็นใคร เกษตรกรต้นแบบที่ใช้จะได้ผลอย่างไรบ้าง กลุ่มที่คาดว่าจะยอมรับ เป็นใครบ้าง ควรมีการพูดคุยเพื่อรับอาสาสมัครที่จะทดลองทำครั้งนี้ เพื่อให้เห็นข้อมูลที่จะช่วยออกแบบกิจกรรมการทำงานได้อย่างชัดเจน เป็นกลุ่มหลัก ส่วนกลุ่มอื่นอยากทำเพิ่มก็ได้ การปฏิบัติการด้วยตนเอง การนำมาทดลองใช้จะทำอย่างไร จะมีระบบการออกแบบอย่างไร จะทำแบบปัจเจก หรือทำร่วมอย่างไร ควรมีการออกแบบการเรียนรู้หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากผู้รู้ กิจกรรมการอบรมและการดูงาน อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้คนจะลดต้นทุนได้ แต่สิ่งที่จำเป็นต้องเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม การนำเศษอาหารมาทำเพื่อใช้กับการปลูกพืชอินทรีย์ จะใช้ได้หรือไม่ เพราะอาจมีโรค นำสนใจว่าจะใช้กับพืชผักโดยตรง หรือใช้ในการบำรุงดิน ยากที่จะตรวจจว่าจะมีเชื้อโรคปนเปื้อนหรือไม่อย่างไร การลดต้นทุน ควรแสดงให้เห็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ เพื่อสร้างความชัดเจนของผลเชิงประจักษ์ และสร้างพลังในการขยายผล ควรออกแบบกระบวนการในการสร้างการยอมรับให้กับคนอื่น การตรวจสอบประเมินผล ควรมีการประเมินผลผลิตทางการเกษตร ในทางผลทางเกษตร และสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง ในเรื่องคุณภาพ ผลตอบแทน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ควรระบุให้ชัดเจนว่าการตรวจสอบแต่ละเรื่อง จะทำกับกลุ่มเป้าหมายใด มีการหาหรือเรื่องการบริหารจัดการกับหน่วยงานอื่นในเรื่องงบประมาณ อย่างไร ควรถูกกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จว่ามีอะไร และจะเสริมศักยภาพอย่างไร ทั้งนี้ทางโครงการจะได้ดำเนินการร่วมกับเทศบาลตำบลประตูป่า เพื่อเป็นพื้นที่นำร่องและขยายผลต่อไป

(9) โครงการแนวทางการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางแสงจันทร์ มะโนสร้อย

โครงการวิจัยนี้พัฒนามาจากการจัดเวทีเพื่อทบทวนปัญหาสถานการณ์ของเกษตรกรที่ได้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูเกษตรกร และการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตพืชผักอินทรีย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ซึ่งทางสมาชิกกลุ่มเกษตรกรกองทุนฟื้นฟูเกษตรกรในอำเภอเวียงหนองล่อง และเกษตรกรที่ได้ทำการผลิตพืชผักปลอดภัยและอินทรีย์ มีความสนใจในการดำเนินโครงการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเวียงหนองล่อง(เทศบาลตำบลวังผาง) ได้มีโครงการสนับสนุนการเกษตรปลอดภัย ทั้งนี้ยังมีปัญหาทั้งกระบวนการผลิต การรวมกลุ่ม และการจัดจำหน่ายที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินโครงการวิจัยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นแกนนำและเป็นหัวหน้าโครงการที่พยายามหาทางออกสำหรับการจัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และยกระดับคุณภาพผลผลิต ซึ่งโครงการนี้กำลังอยู่ในช่วงพัฒนาโครงการ และรอความพร้อมองค์ประกอบของนักวิจัยที่จะสามารถมาช่วยกันขับเคลื่อนงานได้ บรรลุวัตถุประสงค์

(10) โครงการแนวทางการพัฒนาเครือข่ายป้าชุมชนลุ่มน้ำแม่ทาตอนบนเพื่อลดความเสี่ยงต่อความมั่นคงอาหาร

หัวหน้าโครงการ นายจักรพันธ์ เพียรพนัสลัก

เป็นโครงการที่มีการพัฒนามาจากโครงการการจัดการความรู้ลุ่มน้ำแม่ทาตอนบน ที่ได้มีการทบทวนปัญหาสถานการณ์ของลุ่มน้ำแม่ทาตอนบน ทำให้พบว่า การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในลุ่มน้ำแม่ทาตอนบนซึ่ง

เป็นแหล่งทรัพยากรและเป็นที่มาของอาหารที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ และสร้างรายได้ให้กับคนลุ่มน้ำแม่ทาตอนบนอย่างมากมาย ทั้งนี้การจัดการทรัพยากรป่าของชุมชนในลุ่มน้ำแม่ทาตอนบนยังเป็นการจัดการเฉพาะพื้นที่ ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างทั่วถึงในขณะที่มีผืนป่าผืนเดียวกันอยู่ติดกัน ซึ่งหากว่าถ้าต่างชุมชนต่างจัดการกันเองหรือทำแบบไม่ทั่วถึงก็จะทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าเพิ่มขึ้น และส่งผลให้เกิดความหลากหลายของป่าลดลงและทำให้อาหารที่ได้จากป่าลดลงเช่นกัน โครงการนี้กำลังพัฒนาโครงการ และรอความพร้อมของทีมวิจัยที่จะมาช่วยกันขับเคลื่อนโครงการวิจัยให้บรรลุผลต่อไป โดยจะเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำแม่ทาตอนบน (อบต.ทาเหนือ อบต.แม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลตำบลทาปลาดุก เทศบาลตำบลสบชัย และเทศบาลตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน)

(11) โครงการวิจัยการจัดการป่าชุมชนด้วยวิถีปวาเกอญอเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของเครือข่ายลุ่มน้ำแม่ขนาดตอนบน ตำบลทาภาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายอนุวัฒน์ วนารัตนชัยกุล

โครงการนี้พัฒนาต่อยอดมาจากโครงการแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านแม่สะแงะ หมู่ 15 ตำบลทาภาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ซึ่งได้พบว่าชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาในวิถีของตนเอง(ปวาเกอญอ) ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อรักษาฐานอาหารของชุมชนเองมาช้านาน ในขณะเดียวกันการรุกคืบของธุรกิจทั้งในชุมชนและนอกชุมชน กับการทำลายทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่(หน่อไม้) ทำให้ต้นไม้น้อยลงทุก ๆ ปี หากชุมชนไม่ร่วมมือกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาแล้ว คนปวาเกอญอที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำแม่ขนาดตอนบน ก็จะไม่มีความมั่นคงด้านอาหารที่จะดำรงชีพและสร้างรายได้ โดยได้มีการรวมตัวกัน 3 หมู่บ้านในเขตลุ่มน้ำแม่ขนาดตอนบน (บ้านปางผาง บ้านแม่สะแงะ และบ้านผาด่าน) ในการหาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนลุ่มน้ำแม่ขนาดตอนบนตามวิถีของชาติพันธุ์ปวาเกอญอ โดยความร่วมมือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง(บ้านดอยยาว) และเทศบาลตำบลทาภาศเหนืออำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ในการจัดทำโครงการวิจัยนี้ ซึ่งอยู่ในระหว่างการพัฒนาโครงการและเตรียมความพร้อมองค์ประกอบของนักวิจัยให้เหมาะสม

(12) โครงการวิจัยชุมชนผลิตพืชผักทางเลือกเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร บ้านห้วยไซสุขสวัสดิ์ ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายณัฏฐดนัย ประเทืองบริบูรณ์ และนายสวัสดิ์ ไชยวรรณ

โครงการนี้ได้เข้าสู่เวทีพิจารณาโครงการจากศูนย์ประสานงานจำนวน 2 รอบ และจากผู้ทรงคุณวุฒิในเวทีเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือมาแล้ว 2 ครั้ง โดยล่าสุดได้นำเสนอให้ปรับข้อเสนอโครงการและส่งเข้าเวทีพิจารณาในรอบต่อไป โดยมีข้อคิดเห็นล่าสุดดังนี้ ในภาพรวมโครงการ การเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดลำพูน มีชุดความรู้ในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก ควรทบทวนและอธิบายเพิ่มเติมว่างานนี้มีความจำเป็นหรือจะมีชุดความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร เนื่องจากโจทย์วิจัยเป็นปัญหาทั่วไปของชุมชน ความยากอยู่ที่การปรับวิธีคิด จึงควรออกแบบกิจกรรมให้ชัดเจน และควรมีข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ที่จะสร้างการกระตุ้นให้ได้ ยังขาดความไม่ชัดเจนว่าจะเลือกจะเน้นลดเพื่อสุขภาพ หรือปรับระบบการผลิต หากทำเรื่องสุขภาพ อาจทำเพียงการปรับพฤติกรรมบริโภคแต่คงไม่ถึงเชิงพาณิชย์ แต่ถ้าต้องการปรับระบบการผลิตอาจเชื่อมโยงไปถึงเชิงพาณิชย์ การออกแบบกิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย ควรเปิดกว้างให้มี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรปลอดสาร และกลุ่มเกษตรกรปลอดภัย เพื่อให้เป็นทางเลือกสำหรับเกษตรกร ในการหาข้อมูลด้านพืชผักในพื้นที่ วิธีการคัดเลือกชนิดผักในการปลูก ตรงนี้เป็นการพัฒนาไปสู่ระบบเกษตรผสมผสาน เลือกผักที่เหมาะสมกับท้องถิ่น เลือกจากพื้นฐานของท้องถิ่น ต้องออกแบบให้มีการประเมินความสัมฤทธิ์ผลของมาตรฐานนั้น เช่น คุณภาพผลผลิต ถ้ามองเรื่องปลอดสารจะมีตัวชี้วัดเรื่องระบบนิเวศ และเมื่อมีระบบชัดเจนก็สามารถมองเรื่องหนี้สิน ค่าใช้จ่าย สุขภาพ ได้ชัดเจนขึ้น หากมองในเชิงพาณิชย์ ควรมีการเฝ้าระวัง ตรวจสอบสารพิษก่อนจำหน่าย สมาชิกกลุ่ม ช่วยตรวจสอบกันเอง เพื่อสืบค้นก่อนจะไปพบปัญหา และควรมีมาตรฐานรับรอง แต่ก่อนจะถึงตรงนั้น มีขั้นตอนให้กลุ่มรับรองตนเองจากการผลิตที่ชัดเจน สิ่งที่ควรพิจารณา เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีการเปลี่ยนแปลงในการปรับเปลี่ยน ปรับเปลี่ยนด้านอะไรบ้าง อะไรที่ปรับไม่ได้ ปรับได้มีเหตุปัจจัยอะไร เกิดองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนในเรื่องใดบ้าง และสิ่งสำคัญในการออกแบบกิจกรรม หวังคนที่มีจิตสำนึกในการสร้างคนผลิตอาหารปลอดภัย กระบวนการต้องทำให้คนผูกติด โครงการวิจัยต้องหาคำตอบ ผูกติดด้วยการตรวจเลือด การทำบัญชีครัวเรือน การเห็นเพื่อนทำ เป็นต้น

(13) โครงการแนวทางการทำเกษตรแบบพึ่งตนเองตามหลักธรรมชาติของเกษตรอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายมนัส กายาเมา

โครงการนี้ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณของเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ และจากเวทีการพิจารณาของศูนย์ประสานงานฯ โดยมีข้อเสนอให้พัฒนาโครงการ และปรับปรุงโครงร่างวิจัยและนำเข้าสู่เวทีพิจารณาโครงการในรอบต่อไป โดยมีข้อเสนอแนะต่อศูนย์ประสานงานฯ ควรประมวลสรุปความรู้ในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อมองช่องทางการต่อยอดขยายผล ไม่ควรเป็นโจทย์วิจัยซ้ำเดิม เนื่องจากมีองค์ความรู้จากการดำเนินงานนวัตกรรมเครือข่ายฯ จึงควรมีการต่อยอดขยายผลกับองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง ในการ Co-working , Co-funding ในภาพรวมของโครงการ โครงการวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อการขยายผลการทำเกษตรกรรมยั่งยืน โดยใช้การใช้เกษตรกรต้นแบบ 5 ราย ทั้งนี้ควรมีรายละเอียดว่าจะใช้เป็นต้นแบบอะไร จะมีเกษตรกรที่จะเข้าร่วมเรียนรู้มีกี่คน กี่กลุ่ม เพื่อให้เกษตรกรที่มีภาวะหนี้สิน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำเกษตรกรรมยั่งยืน และเกษตรกรกลุ่มไหนจะมีโอกาสปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรกรเชิงพุทธ ควรแทรกประเด็นเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปเสริมการทำเกษตรเชิงพุทธ ควรพิจารณาว่า จะมีฐานทุนภายนอกชุมชนจะเข้ามามีบทบาทหนุนช่วยได้อย่างไร การผลักดันให้เข้าสู่แผนงานพัฒนาของอปท. การออกแบบกิจกรรม ควรมีการกำหนดเกณฑ์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อให้สามารถประเมินผลการเปลี่ยนแปลง (ก่อนทำ/หลังทำ) ควรศึกษากระบวนการออกแบบการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรเคมีและเกษตรกรเชิงพุทธ ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ในกระบวนการเรียนรู้ควรทำให้เห็นสาเหตุของการให้เกษตรกรเปลี่ยนแปลงว่าเป็นอย่างไร ควรมีตัวอย่างรูปธรรมของคนในเรื่องระบบการบริโภค การสร้างรายได้ การดูแลสุขภาพ การช่วยสังคมได้อย่างไร ควรวิเคราะห์การบริหารจัดการในการเลือกพืชที่เหมาะสมกับตลาด(พืชระยะสั้นระยะยาว) การจัดการพื้นที่ การค้ำทุน ฯลฯ ในการทำงานเกษตรควรให้น้ำหนักเรื่องพืชเศรษฐกิจและพืชทั่วไป เนื่องจากหัวหน้าโครงการเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง จึงวางแนวทางในการผลักดันให้เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างเข้ามาสนับสนุนและต่อยอดงานวิจัย รวมถึงการขยายผลกับโครงการการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนต่อไป

(14) โครงการวิจัยแนวทางการผลิตเครื่องเงินใจงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเครื่องเงินใจงาม ตำบลนาทราย อำเภอสี จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางธีรนาถ น้อยแสง

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการที่พัฒนาร่วมกับสถาบันวิจัยพื้นที่สูง(องค์การมหาชน) ซึ่งได้มีการพัฒนาโครงการในพื้นที่มาแล้ว 3 ครั้ง และได้เข้าสู่เวทีพิจารณาโครงการจากผู้ทรงคุณวุฒิเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งได้เสนอให้กลับไปพิจารณาและแก้ไขปรับปรุงข้อเสนอโครงการ โดยมีข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็น ดังนี้ โดยภาพรวมโครงการ ในความเป็นไปได้ มีความยากหากจะเคลื่อนย้ายได้เรื่องวิสาหกิจชุมชน เพราะต้องมีเรื่องจิตวิญญาณของสิ่งที่ทำเข้าไปหนุนช่วย เนื่องจากเรื่องพื้นฐาน คือ การรวมกลุ่มยังไม่สามารถร่วมคิดร่วมคุยกันได้ โจทย์วิจัยยังไม่ชัดเจน ว่าชุมชนต้องการจะบริหารจัดการกลุ่มผลิตเครื่องเงิน หรืออยากจะอนุรักษ์การผลิตเครื่องเงินให้ลูกหลาน สิ่งสำคัญ คือ งานนี้ต้องเชื่อมโยงกับคุณค่า คำสอนของครูบา ถ้าเห็นสิ่งที่เป็นคุณค่าก็จะเห็นคนที่เกี่ยวข้อง (ทั้งคนที่ยังทำและเลิกทำไปแล้วมีอีกเป็นร้อยคน คนเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมได้ แต่ถ้าทำเรื่องลายจะมีแค่ 35 รายที่ยังทำอยู่เข้ามาร่วม) ดังนั้น จึงควรเช็คโจทย์ปัญหาอีกครั้งว่า สิ่งใดที่เป็นปัญหาหลัก ปัญหารอง และควรจะเลือกปัญหาใด เพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหาใหญ่ๆ ได้ เช่น หากชุมชนมองว่า ปัญหาสำคัญ คือ การไม่มีเงินทุน ปัญหารองคือ ในกลุ่มเครื่องเงินไม่มีใครเสียสละตนเองเพื่อทำงานกลุ่ม ดังนั้น หากพิจารณาเลือกปัญหา (ที่ผ่านการวิเคราะห์) หากไม่มีเงินทุนซื้อเมล็ดเงิน ก็ไม่สามารถทำได้ ซึ่งเป็นปัญหาปัจเจกของแต่ละคน และหากไปเสาะหาแหล่งทุนก็ต้องหาเป็นปัจเจกคน แต่หากคนทำเครื่องเงินสามารถรวมกลุ่มกัน อย่างเหนียวแน่น และเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งก็สามารถต่อรอง หรือแสวงหาแหล่งทุนโดยมีกลุ่มเครื่องเงินเป็นการค้ำประกันให้กับแหล่งทุนได้ เป็นต้น ฉะนั้นโจทย์ที่เลือกทำการวิจัยก่อน ก็ควรจะเป็นโจทย์ของการรวมกลุ่มเครื่องเงิน อาจพิจารณาองโจทย์ใหญ่ที่การรวมคนให้ได้ก่อน แล้วค่อยนำไปสู่การจัดการเรื่องอื่นๆ ต่อไป เช่น เรื่องลายเครื่องเงินพระบาทห้วยต้ม น่าจะเป็นโจทย์ที่เคลื่อนได้ ซึ่งจะสามารถทำให้เกิดกับสิ่งเหล่านี้ได้ ควรนำจุดแข็งเรื่องความศรัทธาของชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อเรื่องพุทธศาสนา สอดแทรกเข้าไปในทุกกิจกรรม ในขอบเขตเนื้อหา ควรศึกษาเครื่องเงินกะเหรี่ยงที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตวัฒนธรรมตั้งแต่เกิดจนตาย พัฒนาการการผลิตและการเปลี่ยนแปลง แต่ละช่วงเกิดจากอะไร เพราะอะไร และลายเครื่องเงินที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนพระบาทห้วยต้ม (วิธีการ ใช้การสำรวจทุกครัวเรือน ถ่ายรูป ศึกษาสัญลักษณ์ การใช้ความหมาย การตีความ ความประณีต วัตถุดิบ ขั้นตอนการทำ เทคนิคการทำ>ชุดความรู้ย่อยของเครื่องเงิน) เช่น ลายที่มีความโดดเด่นในมุมมองของคนใน อาจเป็นตัวแทน นำไปเป็นตัวอย่างของ(1)ความประณีตในการทำ ดึงคนที่อยากยกระดับฝีมือเข้าอบรม (2)เป็นครูให้กับนักเรียน โดยข้อ(1)ถึง(3) จะตอบโจทย์เรื่องการยกระดับฝีมือและเรื่องลาย (3)ลองทำสินค้าเลียนแบบ แล้วทดลองการตลาด พัฒนาสินค้าสองแบบ คือ ทำลายเดิม และทำเลียนแบบแนว

ใหม่ ชุมชนอาจหันมาทำเองไม่รับจ้างทำอีกต่อไป เพราะน่าเบื่อ ไม่มีคุณค่าความหมาย ในหลักการและเหตุผล ควรเพิ่มเติมสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ชัดเจน เช่น การเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใจงาม แตกต่างจาก วิสาหกิจที่อื่นอย่างไร ควรอธิบายเพิ่มเติมว่าที่ผ่านมาชุมชนต้องการทำแบรนด์ใจงามของชุมชนเอง ชายที่ ชุมชน มีเรื่องราว มีการรองรับจาก สวพส. ที่จะช่วยเรื่องมาตรฐาน บรรจุภัณฑ์ การตลาด แต่ทำไมกลุ่มไม่ สามารถบริหารจัดการได้ การให้คุณค่าของเงิน ปัจจุบันการทำเครื่องเงินเพื่อเป็นอาชีพ แต่ในอดีตเป็นพุทธ บูชาส่งต่อเป็นเครื่องประดับ ไม่รู้ว่ามีถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่อย่างไร ข้อมูลประวัติศาสตร์เบื้องหลังการส่งคนไป พม่าเพื่อเรียนทำเครื่องเงินแล้วกลับมา เบื้องหลังความคิดนั้นคืออะไร เชื้อเรื่องการใช้ภาษา หมอ เป็นใคร (กับ คำว่าหม่อง เป็นคำเดียวกันหรือไม่อย่างไร) กลุ่มที่สำเร็จ ทำขายเองได้ มีเส้นทางการผลิตเครื่องเงินอย่างไร ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดความสำเร็จคืออะไรควรเพิ่มเติมการอธิบายเชื่อมโยงในการประยุกต์ใช้หลักพุทธ ชุมชนได้นำ หลักคำสอนของครูบามาสอดแทรกอยู่ในวิถีชีวิตอย่างไร การประกอบอาชีพอย่างสุจริตหรือที่เรียกว่าสัมมาชีพ นั้น กล่าวได้ว่าเป็นการนำหลักพุทธมาปรับใช้แล้วหรือไม่ อย่างไร

(15) โครงการวิจัย บทบาทผู้นำในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และ เทศบาลตำบล สันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

หัวหน้าโครงการ นางสาวเปรมใจ บัวไสย

โครงการนี้ทางหัวหน้าโครงการที่มีตำแหน่งเป็นรองปลัดในองค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้สนใจในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เห็นว่าจะสามารถเป็นเครื่องมือในการจัดการและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลสันกลาง ที่มีปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่ถือว่าเป็น ปัญหาที่วิกฤติเป็นอย่างยิ่ง แต่หลังจากที่ได้มีการพัฒนาโครงการร่วมกันในพื้นที่แล้ว พบว่ามีปัญหาที่ซับซ้อน มากกว่าที่นี้ ทั้งนี้บทบาทของผู้นำในชุมชนท้องถิ่น มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างความร่วมมือกับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมกันแก้ไขและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งโจทย์วิจัยยังต้องมีการพิจารณา ให้เหมาะสมโดยไม่มุ่งเป้าไปที่ปัญหาขยะโดยตรง เนื่องจากเกรงจะเกิดปัญหาด้านความขัดแย้งตามมา ทางศูนย์ ประสานงานฯ กำลังร่วมกับโครงการวิจัยร่วมกันพัฒนาโครงการเพื่อความเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีระยะทางห่างจากพื้นที่จังหวัดลำพูนประมาณ 20 กิโลเมตร

(16) โครงการวิจัยแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าเพื่อพัฒนาถิ่นฐานของนกกุง และความมั่นคงด้านอาหารของชุมชน

หัวหน้าโครงการ นายคุณากร จันทรตา

หลังจากที่ได้มีการปรึกษาหารือ และได้มีการพัฒนาโครงการวิจัยร่วมกันในพื้นที่บ้านแม่ป๋อกโน ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการหารือและพัฒนาโครงการวิจัยอยู่จำนวน 15 คน ประกอบด้วย พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกเทศบาล ประธานผู้สูงอายุ และคณะกรรมการหมู่บ้าน ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์นกกุง โดยมีคุณนิคม พุทธา อดีตเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า ได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยน โดยได้มีการพูดคุยกันถึงเรื่องบ้านแม่ป๋อกโน ที่ชาวบ้านได้มีการจัดการป่าชุมชนมีการกันพื้นที่ไว้สำหรับการทำมาหากินและหาของป่า มีนกกุงประมาณพันกว่าตัว ซึ่งเป็นนกกุงเขียว นกกุงสายพันธุ์ไทย ซึ่งพื้นที่นี้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ชาวบ้านเป็นคนดูแล อะไรเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้นกกุงยังคงอยู่และแพร่กระจาย และจากสถานการณ์ คือ ทางกรมป่าไม้ประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า การออกกฎหมายกระทบต่อการทำมาหากินของชาวบ้าน และทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนได้นำเงินทุนจากห้างบีกซีมาสร้างหอดูสัตว์ สร้างอาคาร ห้องน้ำ ซึ่งตรงนี้เป็น การอนุรักษ์นกกุงจริงหรือไม่ การท่องเที่ยวมีคนเข้ามาเที่ยวจริงหรือไม่ ชาวบ้านได้ประโยชน์อะไร การมีส่วนร่วมของชาวบ้านมีมากน้อยแค่ไหน ในอนาคตจะเป็นอย่างไร และอีกส่วนหนึ่งคือ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า มีการทำเรื่องอนุรักษ์นกกุง ให้เหตุผลเรื่องการถูกล่าทำลาย การลงมาทำกิจกรรมในพื้นที่เพื่อเป็นข้ออ้างในการระดมทุน เช่น การปลูกพืชอาหารให้นกกุง การมอบทุนให้กับเด็กนักเรียน การสร้างแหล่งอาหารให้นกกุงเหมือนกับการดึงนกกุงออกมาจากป่า นกกุงขาดการทำหน้าที่ในการกินพืชอาหารป่า การแพร่ขยายพันธุ์พืช ความหลากหลายของป่า เป็นการดึงนกกุงออกจากป่ามาอยู่ในพื้นที่ของนายทุน หากนายทุนปิดทำรั้วกันนกกุงก็เป็นของนายทุน ชาวบ้านอยู่ตรงไหน อีกเรื่องที่น่าสนใจคือสถานการณ์ในชุมชน ทุนเดิมที่มีการเคารพนับถือ ความเชื่อวัฒนธรรม มีการดูแลป่าชุมชนเนื้อที่ 1,811 ไร่ ชาวบ้านสามารถจัดการได้ แต่เรื่องการพัฒนางบประมาณที่ผ่านมา การจัดการท่องเที่ยวที่วนั้นลงมาโดยไม่ได้ผ่านชาวบ้าน ไม่ผ่านประชาคม ไม่มีการชี้แจงค่าใช้จ่ายใด ๆ รวมทั้งองค์กรที่ลงมาสนับสนุนลงมาในพื้นที่นายทุน ชาวบ้านไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เกรงว่าหากมีการปล่อยปละละเลยจะส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนระยะยาวได้ ซึ่งหากได้นำเอากระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือเพื่อให้ชุมชนได้ลุกขึ้นมาจัดการตัวเอง โดยเริ่มจากประเด็นนกกุง การอนุรักษ์นกกุง นกกุงกับวิถีชีวิตชุมชนบ้านแม่ป๋อกโน ซึ่งในตัวนกกุงนั้นเชื่อมโยงกับพื้นที่ป่า เชื่อมกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยทางชุมชนได้มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน และตกลงหรือมีมติร่วมกันว่าจะร่วมกันขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อการ

อนุรักษ์ รักษาพันธุ์นกยูง และวิถีชีวิตของชุมชน การจัดการป่าโดยชุมชน ซึ่งจะมีการพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกัน อีกครั้งหนึ่ง

2) การดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

เป็นการดำเนินงานในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ท้องถิ่น การจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและหน่วยงาน องค์กร การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน การดำเนินงานระยะที่ 1 ได้มีการดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินโครงการวิจัยร่วมกัน ซึ่งจะนำเสนอการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรในภาพรวมก่อน โดยจะสรุปให้เห็นภาพการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรแต่ละแห่งในการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ ผลการดำเนินงานระยะที่ 1 สามารถสรุปได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 วันที่ 24 ตุลาคม 2556 ณ บ้านห้วยไซ สุขสวัสดิ์ อ.บ้านธิ เวทีพัฒนาวิทยากรกระบวนการสู่ความเป็นมืออาชีพและการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เข้าร่วมเวทีพัฒนาวิทยากรกระบวนการสู่ความเป็นมืออาชีพและการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ณ บ้านห้วยไซสุขสวัสดิ์ หมู่ที่ 15 ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ซึ่งโครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักส่งเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง และชมรมผู้ผ่านการฝึกงานเกษตรจากประเทศญี่ปุ่น กระบวนการครั้งนี้เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนได้คิด ได้พูดนำเสนอ การเห็นต้นทุนที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อคิดแผนการพัฒนาชุมชนต่อไป โดยช่วงแรกเป็นการแนะนำตัวเอง การจัดกลุ่มผู้เข้าร่วมแต่ละคนว่าอยู่ในกลุ่มอะไรบ้าง เช่น ส่วนราชการ ท้องถิ่น กรรมการหมู่บ้าน เกษตรกร เป็นต้น จากนั้นให้แต่ละคนเตรียมประเด็นในการออกมาพูดนำเสนอ คนละ 5-7 นาที ประเด็นที่ให้เลือกและแบ่งกลุ่มในการแลกเปลี่ยนมี 3 กลุ่ม คือ 1) การกินดี คือ มีอาหารเพียงพอหรือไม่ ทำอย่างไรให้เพียงพอ การผลิตอาหารที่มีคุณภาพปลอดภัยเป็นอย่างไร 2) การอยู่ดี คือ สภาพแวดล้อมที่ดี การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ การทำงานที่ถูกสุขลักษณะ และ 3) สิ่งที่จะทำเพิ่มรายได้ในภาคเกษตร โดยการนำเสนอเริ่มจากการแนะนำตัวเอง ทำอะไร(3 กลุ่มที่เลือก) พัฒนาชุมชนอย่างไร หลักการนำเสนอ คือ ก.กระตุ้นความสนใจ ข.ข้อมูลนำเสนอเป็นระบบ ค.มีความคึกคัก และ ง.สรุปประเด็นชัดเจน จากนั้นแบ่งกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนและคัดผู้ที่จะมานำเสนอจำนวนประมาณ 6 คน จากการนำเสนอข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทำให้เห็นต้นทุน ของดีในชุมชนบ้านห้วยไซเป็นอย่างมาก ไม่ว่าเรื่องการทำ

สวนไผ่ การเพิ่มมูลค่าจากยางรถยนต์ (กระถาง/หงส์) การทำปุ๋ยชีวภาพ การปลูกหญ้าเนเปียเพิ่มรายได้ การทำสวนสุขภาพในชุมชน ฝึกปลอดภัย และด้านสุขภาพ นอกจากนี้ประเด็นที่ผู้เข้าร่วมนำเสนอเป็นเรื่องการปลูกพืชอินทรีย์ การทำน้ำหมักคาวย การปลูกพืชสมุนไพร การปลูกมะม่วง และการทำกระถางจากยางรถเก่า สิ่งเหล่านี้เป็นต้นทุนในชุมชนที่จะต้องนำมาพูดคุยกัน และพัฒนาเป็นแผนกิจกรรมของชุมชนต่อไป

กิจกรรมที่ 2 เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2556 การจัดเวทีวิเคราะห์กลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาแผนกิจกรรมโครงการกองทุนฟื้นฟูเกษตรกรรมในแต่ละพื้นที่ การจัดเวทีวิเคราะห์กลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาแผนกิจกรรมโครงการกองทุนฟื้นฟูเกษตรกรรมในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรบ้านดงเจริญ ตำบลวังผาง อำเภอยางทอง จังหวัดลำพูน กลุ่มเกษตรกรบ้านแพะใต้ ตำบลหนองล่อง อำเภอยางทอง จังหวัดลำพูน คณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรบ้านดงเจริญและบ้านแพะใต้ กลุ่มเกษตรกรบ้านทุ่งยาว ตำบลศรีบัวบาน อำเภอมือ จังหวัดลำพูน กลุ่มเกษตรกรบ้านแม่ลีและบ้านวังหมื่น ตำบลวังผาง อำเภอยางทอง จังหวัดลำพูน กลุ่มเกษตรกรบ้านดงหลวงและบ้านดงเหนือ ตำบลวังผาง อำเภอยางทอง จังหวัดลำพูน

กระบวนการดำเนินกิจกรรม ให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ 1) จุดแข็ง ต้นทุน ศักยภาพ ความรู้ที่มีอยู่ 2) จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค และสาเหตุ และ 3) กิจกรรมที่อยากจะทำโดยดูจากต้นทุนที่อยู่และเพื่อแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเห็นแต่ละพื้นที่มีทุนความรู้ด้านการเกษตรค่อนข้างมาก ทั้งเรื่องการเลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก การทำปุ๋ยหมัก การรวมกลุ่ม ทรัพยากรดิน น้ำ และการรับการสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ ปัญหาเป็นเรื่อง การขาดเงินทุน ต้นทุนการผลิตสูง (ค่าปุ๋ยค่ายา ค่าแรงงาน ค่าน้ำมัน ค่าเมล็ดพันธุ์) ผลผลิตตกต่ำ ราคาไม่แน่นอน ตลาดรองรับไม่แน่นอน บางพื้นที่มีเรื่องภัยธรรมชาติ น้ำท่วม น้ำแล้ง แนวทางที่ต้องการทำ คือ การเพิ่มรายได้ การมีอาชีพเสริม เช่น เลี้ยงวัว เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ทำสวนผสมผสาน การปลูกพืชสวนครัวพืชปลอดภัย และในช่วงสุดท้ายเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการยกตัวอย่างพื้นที่ที่ทำการเกษตรเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน การสร้างพลัง สร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานด้านเกษตรในพื้นที่ จังหวัดลำพูน

กิจกรรมที่ 3 วันที่ 3 ธันวาคม 2556 ณ หอประชุมยุทธศาสตร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
 อบจ.ลำพูน เวที ประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6 และพัฒนาประเด็นสู่ที่
 ประชุมสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน ทางคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) ได้มีมติให้การจัดการประชุม
 สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6 ขึ้นระหว่างวันที่ 18 – 20 ธันวาคม 2556 เพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะ และ
 ขอความร่วมมือจากคณะกรรมการสุขภาพจังหวัดลำพูน (คจ.สจ.) ดำเนินการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อร่าง
 มติสมัชชาสุขภาพครั้งที่ 6 เพื่อนำข้อสรุปเข้าสู่สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ โดยการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อ
 ร่างมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6 และพัฒนาประเด็นสู่ที่ประชุมสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน มี
 วัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อสร้างความเข้าใจบทบาทของสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูนพร้อมพัฒนาเครือข่ายองค์กร
 ภายในจังหวัดลำพูน สู่การออกแบบนโยบายสาธารณะในที่ประชุมสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน 2. เพื่อร่วมให้
 ข้อเสนอแนะต่อร่างมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6 จำนวน 8 ระเบียบวาระ 3. เพื่อร่วมวิเคราะห์ต้นทุน
 ทางสังคม สถานการณ์ปัจจุบัน และปัญหาเชิงโครงสร้างของจังหวัดลำพูน เริ่มจากนายจรูญ คำปันนา
 ประธานคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน กล่าวเปิด การประชุมรับฟังความคิดเห็น พร้อมทำ
 ความเข้าใจบทบาทของสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูนและชี้แจงแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคเครือข่ายต่อ
 กระบวนการสมัชชาสุขภาพ จากนั้น โดยทีมคณะทำงานสถาบันวิจัยทรัพยากรฯ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อ
 ท้องถิ่นจังหวัดลำพูนทำหน้าที่วิทยากรกลุ่มย่อย เป็นการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นต่อร่างมติสมัชชา
 สุขภาพแห่งชาติ 8 ระเบียบวาระและร่วมวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ จังหวัดลำพูน ช่วงบ่าย วิทยากรโดย
 อาจารย์นพพร นิลณรงค์ และตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอ สุดท้ายร่วมแลกเปลี่ยนเพิ่มเติม ร่างมติสมัชชาฯ ชาติ
 8 ระเบียบวาระ และประเด็นสถานการณ์ลำพูนในปัจจุบัน(รายละเอียดติดตามได้รายงานของสถาบันวิจัยห
 ทรัพยากรฯ)

กิจกรรมที่ 4 วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557 ณ ห้องเรียนรวมปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.)วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เวที การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จังหวัดลำพูนเพื่อการปฏิรูป ผู้เข้าร่วม 32 คน มาจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ประชาชน สื่อ โดยมีอาจารย์สวิง ตันอุด กลุ่มเชียงใหม่จัดการตนเอง ได้ร่วมแชร์ประสบการณ์การผลักดันเชียงใหม่จัดการตนเอง ว่าร่างกฎหมายมหาชน เชียงใหม่ได้เสนอไปยังสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เพราะคิดว่าการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางทั้งหมดเป็นสิ่งที่ไม่ทันสมัยแล้ว ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้ ซึ่งร่างกฎหมาย มหานครเชียงใหม่ นั้น การบริหารจัดการทุกอย่างเป็นหน้าที่ของท้องถิ่นทั้งหมด รัฐบาลมีหน้าที่ 4 ด้านหลัก คือ ด้านความมั่นคง ระบบศาล ยุติธรรม การต่างประเทศ และระบบเงินตรา ส่วนการจัดเก็บรายได้นั้น 70% เป็นของท้องถิ่น และ 30% เป็นของรัฐบาล จากที่ขณะนี้ท้องถิ่นได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียง 28% เท่านั้น ซึ่งท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการอะไรได้มากนัก ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ โดยมี นายอนันต์ ปันยารชุน เป็นประธาน จากการศึกษาของคณะกรรมการได้ข้อสรุปว่า จะต้องปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ เพราะการรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลางจะเป็นการสร้างความเสี่ยงอำนาจให้คนกลุ่มน้อยกุมชะตากรรมของคนหมู่มาก ขาดการถ่วงดุลอำนาจ เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม ประกอบกับขณะนี้ปัญหาของประเทศมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ทางออกจะต้องให้ประชาชนเป็นผู้แก้ปัญหาของประชาชนเอง โดยรัฐบาลเป็นผู้สนับสนุน ด้วยการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น ยกเลิกราชการส่วนภูมิภาคให้เป็นราชการส่วนกลาง และมีเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพราะส่วนกลางยังมีหน้าที่ในการดูแลท้องถิ่นอยู่ โดยที่ท้องถิ่นเป็นคนจัดการเองทั้งหมดทั้งในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม โดยรัฐบาลมีหน้าที่ดูแลการบริหารจัดการในระดับชาติ และการถอดถอนผู้บริหารนั้นจะต้องใช้วิธีอื่นๆตุลาการ

โดยท้องถิ่นนั้นแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ท้องถิ่นระดับจังหวัด (เหมือน อบจ.ในขณะนี้) และท้องถิ่นระดับเทศบาล อบต.ซึ่งรัฐบาลจะต้องกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้ถึงชุมชนมากที่สุด และโปร่งใสที่สุด โดยมีแนวทางการปฏิรูปของอาจารย์หมอบุรเวศ วสี ที่เสนอให้มีการปฏิรูป 8 เรื่อง ได้แก่ 1) ปฏิรูประบบการปกครอง 2) ปฏิรูประบบการเมืองและระบบราชการ 3) ปฏิรูประบบคอร์ปชั่น 4) ปฏิรูปการจัดสรรทรัพยากรให้เป็นธรรม 5) การปฏิรูประบบความยุติธรรม 6) ปฏิรูประบบเศรษฐกิจ 7) ปฏิรูปปัญหาของชาติ(การศึกษา-การวิจัย-การสื่อสาร) 8) ปฏิรูปการจัดคอร์ปชั่น ในจังหวัดลำพูนนั้นโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) โดยนายกนิรันดร์ ด่านไพบูลย์ พร้อมทั้งจะให้การหนุนเสริมกระบวนการ โดยให้การสนับสนุนให้สามารถใช้งบประมาณและสถานที่ของ อบจ.ในการขับเคลื่อน ข้อสรุปให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อน ในแต่ละ

ด้าน ซึ่งสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนในการหนุนเสริมการขับเคลื่อน การปฏิรูป โดยมีพื้นที่รูปธรรมที่เกิดจากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 5 วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2557 ณ มูลนิธิสวนพุทธธรรม เวทีจัดทำแผนแม่บทพัฒนา เกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ผู้ทำการเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดลำพูน และจังหวัด เชียงใหม่ เกษตรกรที่ทำเกษตรเคมีที่สนใจทำเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดลำพูน ตัวแทนผู้ประกอบการเกษตร อินทรีย์ ได้แก่ บ.อดัมส์ออร์แกนิก อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน บ.ชิตาออร์แกนิก อ.ป่าซาง สวนพุทธธรรม ร้านอาหาร ครัววันดี ร้านอาหาร แอ็ดอัฟ อ.เมือง ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อินทรีย์โดยตรง ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดลำพูน และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน วัตถุประสงค์ของเวที 1. เพื่อรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลบริบทที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืนในจังหวัดลำพูน 2. เพื่อค้นหา ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการทำเกษตรกรรมยั่งยืนในจังหวัดลำพูน 3. เพื่อกำหนดแผนแม่บทในการ พัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดลำพูน กระบวนการเริ่มจาก การชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุม โดย ประธานสภาเกษตรจังหวัดลำพูน จากนั้น การสร้างความเข้าใจกระบวนการในเวที แลกเปลี่ยนเพื่อทบทวน คุณค่า ความหมาย “เกษตรกรรมยั่งยืน” ทบทวนข้อมูลสถานการณ์เกษตรยั่งยืนจังหวัดลำพูน โดย คุณอรุณี เวียงแสง ผู้อำนวยการสถาบันปัญญาวิถี จากนั้นเป็นการนำเสนอข้อมูล ความรู้ แผนงาน/โครงการ และ ยุทธศาสตร์ของหน่วยงานด้านเกษตรยั่งยืน หน่วยงานภาครัฐ โดยคุณนิติศักดิ์ โตนิติ จากนั้นเข้าสู่กระบวนการ ระดม ข้อมูล ความรู้ และความคิดเห็นในประเด็น 1) ศักยภาพและทุนเดิมที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อการขับเคลื่อน งานเกษตรยั่งยืนจังหวัดลำพูน 2) ปัจจัยภายในที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานฯ (จุดอ่อน) 3) วิเคราะห์ PEST ที่เป็นปัจจัยภายนอก ที่เอื้อ หรือเป็นข้อจำกัดต่อการขับเคลื่อนงานเกษตรยั่งยืน จ.ลำพูน (โอกาส และ ข้อจำกัด) โดยคุณนิติศักดิ์ โตนิติ และทีมวิทยากรกระบวนการ จากนั้นเป็นการนำเสนอเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน สุดท้าย เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้เครื่องมือ SWOT และ PEST

กิจกรรมที่ 6 วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2557 ณ ห้องประชุมยุทธศาสตร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน เวที ประชุมคณะทำงานการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จังหวัดลำพูนเพื่อการปฏิรูป ประชุมคณะทำงานขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์จังหวัดลำพูนเพื่อการปฏิรูป มีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(นายกำธร เนตรผาบ) เป็นประธานเปิดการประชุม โดยมีประเด็นการประชุมคือ 1) การเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักเคลื่อนไหวทาง สังคมเพื่อการปฏิรูป 2) ทบทวนกลไกการขับเคลื่อนปฏิรูปจังหวัดลำพูน โดยมีเป้าหมายในเบื้องต้นเพื่อนำเสนอ แนวทางในวันที่ 24 มิถุนายน 2557 ซึ่งในปัจจุบัน ในแต่ละหน่วยงานองค์กร กระแสการปฏิรูป ทั้งในส่วนภาค ประชาชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลายแห่งได้มีการพูดคุยกันในการขับเคลื่อนการปฏิรูป แต่ ดูเหมือนต่างคนต่างทำ แต่ละองค์กรมีกระบวนการเป็นของตนเอง ซึ่งควรมีการนำมาบูรณาการเพื่อให้เกิด “สภา ประชาชนลำพูน” โดยที่ประชุมได้ให้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานขับเคลื่อน 4 ฝ่าย ได้แก่ 1) ฝ่าย อำนวยการ/ประสานงาน (จรรยา) 2) ฝ่ายภาคี/เครือข่าย (พิรุณ) 3) ฝ่าย ก.ม. /แผนงาน/วิชาการ (สถาบันหรื วิทยาลัย /วิเศษณ์) 4) ฝ่ายสื่อ (ชัชวาลย์) **ข้อสรุป** คณะทำงานทุกท่านถือว่าได้ลงเรือลำเดียวกัน ต้องขอให้มา ช่วยกันขับเคลื่อนซึ่งต้องผ่านธงที่ตั้งไว้วันที่ 24 มิถุนายน ในเบื้องต้น นายจรรยา คำปันนา จะคงดำรงเป็นหัว เรือในการขับเคลื่อนต่อไป โดยให้มีคณะทำงานขับเคลื่อน 7 คน ในการออกแบบงาน และวางแผนการ ขับเคลื่อน ให้แต่ละฝ่ายไปทบทวน/วางแผนการขับเคลื่อนของแต่ละองค์กร

กิจกรรมที่ 7 วันที่ 12 มีนาคม 2557 ณ ม.แม่โจ้ เวทีบันทึกความร่วมมือทางวิชาการเรื่องการสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ระหว่างมหาวิทยาลัยแม่โจ้ กับเครือข่ายและผู้ประกอบการ เข้าร่วมเวทีบันทึกความร่วมมือทางวิชาการเรื่องการสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ระหว่างมหาวิทยาลัยแม่โจ้ กับเครือข่ายและผู้ประกอบการ โดยทางจังหวัดลำพูนมีเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนที่ได้ไปบันทึกความร่วมมือร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีเนื้อหา ดังนี้ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เรื่อง การสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทำขึ้น ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2557 โดย นางกัลยา ใหญ่ประสาน ผู้ประสานงานเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน นายอดิศักดิ์ จันทะราชา ประธานมูลนิธิสวนพุทธธรรมลำพูน เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนกับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ รองศาสตราจารย์ดนุวัต เพ็งอ้น ผู้อำนวยการสถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ โดยเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน เป็นศูนย์ประสานความร่วมมือในด้านต่างๆ ระหว่างกลุ่มเกษตรกรและหน่วยงานอื่นๆ เครือข่ายฯ จึงได้ตระหนัก และเห็นความสำคัญของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งเป็นสถาบันที่มีงานศึกษาด้านเกษตรอินทรีย์ที่ยอมรับในระดับสากล ทั้งสองฝ่ายได้ทำบันทึกข้อตกลงที่จะร่วมมือในการพัฒนาในภาคส่วนต่างๆ บรรลุถึงประโยชน์ต่อประเทศ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1. มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จะร่วมสนับสนุนความรู้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลในระดับสูงสุดของโลก 2. มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จะร่วมให้ความรู้วิธีการทำเอกสารตามระบบควบคุมภายใน (ICS) ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ 3. มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จะร่วมแนะนำการใช้ปัจจัยการผลิตที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ 4. ทั้งสองฝ่าย สนับสนุนการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี 5. ทั้งสองฝ่าย สร้างความมั่นคงทางคุณภาพอาหารและมาตรฐานมุ่งสู่ครัวโลกที่ดี 6. ทั้งสองฝ่าย สนับสนุนคัดเลือกบุคคลที่มีใจมุ่งมั่นการทำเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล 7. ทั้งสองฝ่าย ตกลงว่าการดำเนินกิจกรรมใดๆ ภายใต้ความร่วมมือนี้ จะได้มีการหารือและตกลงร่วมกันในรายละเอียดของการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสม 8. ข้อตกลงนี้มีกำหนดเวลา 4 ปี นับจากวันลงนาม หากฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งจะยกเลิกขยายเวลา หรือ แก้ไขข้อตกลง จะต้องแจ้งอีกฝ่ายหนึ่งทราบเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าอย่างน้อย 90 วัน

กิจกรรมที่ 8 วันที่ 10 เมษายน 2557 ณ ห้องประชุม สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชั้น 5 คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การประชุมเพื่อหารือการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการทำงานร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวงประชุมหารือระหว่างมูลนิธิโครงการหลวง และ สกว. ประเด็นหารือ คือ 1. สถานการณ์การดำเนินงาน 4 โครงการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนลาหู่บ้านดอยมดในการศึกษาทุน

ชุมชน เพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ ศูนย์ฯ ห้วยน้ำริน ดำเนินงานวิจัยเสร็จสิ้นทั้งระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เรียบร้อยแล้ว 2) แนวทางการอนุรักษ์ประเพณีการรำมะหน่าว (MANAU) ของชนเผ่าคะฉิ่นในชุมชนบ้านใหม่สามัคคีคะฉิ่น หมู่ 14 ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ฯ แม่ทาเหนือ ดำเนินงานวิจัยเสร็จสิ้นระยะที่ 1 เรียบร้อยแล้ว (ไม่ต่องานระยะที่ 2) 3) แนวทางการทำการเกษตรพึ่งตนเองของชุมชนบ้านใหม่ดอนแก้ว หมู่ 2 ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ฯ แม่ทาเหนือ ดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1 เสร็จสิ้นแล้ว คงเหลือการทำงานในระยะที่ 2 ขณะนี้การดำเนินงานระยะที่ 2 ทาง สกว. สนับสนุนทุนวิจัยเรียบร้อยแล้ว แต่ทางมูลนิธิโครงการหลวงยังไม่ได้สนับสนุนทุนวิจัย ปัจจุบันการทำงานวิจัยและพัฒนาของโครงการหลวง ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้ประสานแต่ละสาขา ที่จะขับเคลื่อนงานภายใต้ตัวชี้วัด ดังนั้นการเสนอโครงการวิจัยเพื่อเสนอขอทุนจะต้องมีการหารือเพื่อให้งานวิจัยและพัฒนาดำเนินการควบคู่กัน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่องานของมูลนิธิฯ กิจกรรมของโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตรทางศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ทาเหนือ สามารถสนับสนุนได้ รวมถึงสามารถให้การสนับสนุนบุคลากรนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของทางศูนย์ฯ เข้าไปให้ความรู้หรือร่วมโครงการวิจัยด้วย การดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 2 (ภายใต้งบประมาณของสกว.) นั้น ทางเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ได้หารือกับนักวิจัยชุมชน โดยมีการปรับวิธีการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 2 ให้สอดคล้องกับงบประมาณของโครงการวิจัย แต่ยังคงให้สามารถค้นหาคำตอบเพื่อหาแนวทางในการทำการเกษตรพึ่งตนเองของชุมชนบ้านใหม่ดอนแก้วได้ ทั้งนี้ ภายใต้โครงสร้างการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทางมูลนิธิโครงการหลวง จักได้เข้าร่วมหารือทิศทางการสนับสนุนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (ทดลองแปลงสาธิต) กับนักวิจัยชุมชนและ เจ้าหน้าที่จากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนอีกครั้งการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 2 ในส่วนเนื้อหาเชิงวิชาการจะดำเนินการโดยพี่เลี้ยง สกว. โหนดลำพูน โดยใช้งบประมาณสนับสนุนจาก สกว. สำหรับกิจกรรมงานวิจัยด้านการเกษตรแปลงสาธิตจะสนับสนุนโดยศูนย์ฯ แม่ทาเหนือ นัดหมายลงพื้นที่ เพื่อประชุมชี้แจง แนวทางการดำเนินงานวิจัยร่วมกับนักวิจัย กำหนดเบื้องต้นวันที่ 29 เมษายน 2557 โดย นายธีรศักดิ์ วรรณวิจิตร ตำแหน่ง ผู้ประสานงานพัฒนาสังคมและผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ทาเหนือ เป็นตัวแทนในส่วนของโครงการหลวง 4) แนวทางการจัดการหนี้สินของครัวเรือนโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มเด็กและเยาวชนบ้านห้วยยาบ หมู่ที่ 5 ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ฯ แม่ทาเหนือ ดำเนินงานวิจัยเสร็จสิ้นระยะที่ 1 เรียบร้อยแล้ว คงเหลือการทำงานในระยะที่ 2 ขณะนี้การดำเนินงานระยะที่ 2 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจากทั้ง 2 แหล่งทุน แต่ด้วยเจ้าหน้าที่ในส่วนของโครงการหลวงที่รับผิดชอบหลักได้ลาออกจึงต้องหาเจ้าหน้าที่มาดำเนินงานต่อให้เสร็จสิ้น ปัจจุบันคงค้างกิจกรรม 2-3 กิจกรรมสุดท้าย คือ กิจกรรมการดูงาน การวิเคราะห์ สรุปผล จัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชน และจัดทำรายงาน การบริหารจัดการงบประมาณโครงการวิจัยส่วนของมูลนิธิฯ ขณะนี้ได้ทางโครงการวิจัยได้แจ้งขอเงินเหลือปีไว้จำนวน 45,461 บาท ใช้ถึงเดือนเมษายน 2557 นี้ ปัจจุบันเนื้อหาการทำงานวิจัย ได้ดำเนินงานมาถึง 2 กิจกรรมสุดท้ายแล้ว คงค้างการวิเคราะห์ สรุปผล จัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชน และจัดทำรายงานในส่วนเนื้อหาเชิงวิชาการจะดำเนินการโดยพี่เลี้ยง สกว. โหนดลำพูน สำหรับส่วนของมูลนิธิโครงการหลวง ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหลัก (นางสาววาสนา ยอดสุวรรณ) ของทางโครงการหลวงได้ลาออก จึงต้องมอบหมาย

งานให้เจ้าหน้าที่ในส่วนงานพัฒนาสังคมของโครงการหลวงมาดำเนินการต่อให้โครงการเสร็จสิ้น การบริหารจัดการงบประมาณโครงการวิจัยส่วนของมูลนิธิฯ จะต้องทำหนังสือขอขยายระยะเวลา และการใช้งบประมาณ พร้อมแนบแผนการดำเนินงานมายังงานวิจัยฯ เพื่อประสานไปยังฝ่ายการเงินและบัญชี มูลนิธิฯ ต่อไป การทำงานเชิงวิชาการร่วมกับโหนดลำพูน นายธีรศักดิ์ วรรณวิจิตร มอบหมายให้นายเดชา วิทยาบารุง เข้ามารับผิดชอบร่วมเพื่อสรุปรายงานส่งมูลนิธิฯ การบริหารจัดการงบประมาณโครงการวิจัยส่วนของมูลนิธิฯ ด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ ทางเจ้าหน้าที่งานวิจัยส่วนกลางยินดีจะเข้ามาช่วยดูแลในส่วนของการเอกสารการเบิกจ่ายของโครงการวิจัย 2. ประเด็นหรือเพิ่มเติม แนวทางการนำเสนอข้อมูลผลงานวิจัย เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารงานทั้ง 2 หน่วยงาน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลและหาแนวทางหยิบเอาไปใช้ประโยชน์ต่อยอด รวมถึงเปิดโอกาสให้นักวิจัยหรือผู้ร่วมวิจัยได้นำเสนอบทบาทการเป็นนักวิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ดังนั้นเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยทั้ง 4 โครงการ ควรจัดให้มีเวทีนำเสนอผลงานวิจัยดังกล่าว แนวทางการจัดเวทีนำเสนอข้อมูล 3 แนวทาง ดังนี้ 1) การใช้เวทีประชุมวิชาการผลงานวิจัยประจำปีของมูลนิธิโครงการหลวง โดยที่ผ่านมามีฝ่ายวิจัยจะมีการจัดประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยประจำปี ช่วงปลายปี (ตุลาคม หรือ พฤศจิกายน) เป็นประจำทุกปี หากยังคงมีการจัดประชุมดังกล่าวจะสามารถเชิญทั้ง 4 โครงการ มานำเสนอผลงานวิจัยได้ 2) การจัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยแยกให้ทั้ง 4 โครงการได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 3) ใช้เวทีที่ประชุมโครงการหลวงประจำเดือน ช่วงบรรยายพิเศษ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม จากภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทำให้บทบาทของฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง เปลี่ยนแปลง การจัดเวทีประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ในปี พ.ศ.2557 นี้ จึงยังไม่มีคำตอบว่าจะมีการจัดประชุม และยังคงรูปแบบการประชุมแบบเดิมหรือไม่ โดยแนวโน้มการจัดและรูปแบบจะทราบภายหลังจากที่งานวิจัยและศึกษาดูงานต่างประเทศได้หารือร่วมกันกับหัวหน้าฝ่ายพัฒนา โดยการจัดประชุมอาจเป็นลักษณะเชื่อมงานวิจัยและงานพัฒนาเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการนำผลการวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ได้จริง เบื้องต้นยังไม่มีคำตอบเรื่องแนวทางดังกล่าว การจัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยเสนอให้มีการแยกจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัยภายใต้การ MOU ระหว่าง สกว. และ มูลนิธิโครงการหลวง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของทั้ง 2 หน่วยงานและ นักวิจัยทั้ง 4 โครงการ ได้มีประสบการณ์ในการนำเสนอผลการวิจัยของแต่ละโครงการ พร้อมทั้งการนำเสนอถึงผลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่หลังงานวิจัยสิ้นสุด (ทั้งคน ความรู้ กระบวนการมีส่วนร่วม การพัฒนาพื้นที่ การเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น) รวมถึงเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และ การเติมเต็มความรู้จากหน่วยงาน สกว. และ มูลนิธิโครงการ เพื่อให้เกิดการผลักดันผลงานวิจัยของชุมชนไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้ อนึ่ง โดยปกติทาง สกว. มีการจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัยของของกลุ่มเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (ภายใต้การจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัยของเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ) อยู่แล้ว ดังนั้น โครงการวิจัยทั้ง 4 โครงการ (ภายใต้การ MOU ระหว่าง สกว. และ มูลนิธิโครงการหลวง) สามารถเข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัยได้ แต่หากเป็นไปได้อยากให้ทางมูลนิธิฯ จัด ก็จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อมูลนิธิฯ เพราะวัตถุประสงค์หลักของการจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัยทั้ง 4 โครงการ นั้น คือ ต้องการให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องของทั้ง 2 หน่วยงานรับทราบและนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อ ทั้งนี้หากสามารถจัดการประชุมแยกออกมาเฉพาะ (ไม่จัดร่วมกับงานประชุมการนำเสนอผลงานวิจัยประจำปี

ของมูลนิธิโครงการหลวง) ก็น่าจะเป็นประโยชน์กว่า หรือ สามารถจัดการนำเสนอผลงานวิจัยภายใต้การใช้เวทีที่ประชุมโครงการหลวงประจำเดือน ช่วงบรรยายพิเศษที่ผ่านมาได้ตัดวาระบรรยายพิเศษออกแล้ว หากต้องการนำเสนอจะต้องประสานไปยังฝ่ายสำนักงาน เพื่อเพิ่มเติมวาระโดยนายธีรศักดิ์ฯ รับไปหารือ หัวหน้าฝ่ายพัฒนา ในแนวทางการจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัยดังกล่าว

กิจกรรมที่ 9 ระหว่างวันที่ 30 เมษายน ถึงวันที่ 2 พฤษภาคม 2557 ณ มูลนิธิสวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน โครงการการอบรมแกนนำโครงการส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษ โครงการการอบรมแกนนำโครงการส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกร ผู้ผลิต และผู้บริโภค มีสุขภาพและคุณภาพที่ดี เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการผลิตสินค้าเกษตรตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และนำความรู้ไปปฏิบัติได้ ซึ่งสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมเตรียมความพร้อมเกษตรกรเป็นการสร้างความสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมอบรม เป็นการให้ผู้เข้าอบรมทำความรู้จักกันโดยให้ผู้เข้าอบรมมีการแลกเปลี่ยนชื่อกัน สอบถามกัน ผู้เข้าอบรมจะได้คุ้นเคยกันและง่ายต่อการทำกิจกรรม ทั้งนี้มีผู้เข้าอบรมจำนวน 35 คน กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและการเป็นผู้นำ โดยคุณกัลยา ใหญ่ประสาน และคุณกานพพงศ์ ไชยวรรณ ก่อนการทำกิจกรรมมีการเปิดวิดีโอเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของคุณกัลยา ใหญ่ประสาน ให้ผู้อบรมเห็นกระบวนการการทำเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสาน อาทิ การปลูกข้าว ปลูกพืชสวนครัว และสมุนไพร หลังจากนั้นคุณกานพพงศ์ ไชยวรรณ ได้กล่าวถึง การพัฒนาศักยภาพและการเป็นผู้นำที่ดี การเป็นผู้นำต้นแบบ โดยมีการนำเสนอข้อมูลการเป็นผู้นำและผู้พูดที่ดี และจะต้องยึดหลักเทคนิคผู้นำ 3 ช ช. ที่หนึ่งพูดให้คนชอบ ช. ที่ที่สอง พูดให้คนเชื่อ และตัวที่สามพูดให้คนช่วย ช่วยทำ ช่วยปฏิบัติในสิ่งที่เราปฏิบัติ ข้อเสียของการเป็นผู้นำ บางทีจะพูดเยอะพูดนอกกรอบมากเกินไป ดังนั้นเราจะมาฝึกการพูดที่ถูกหลัก การอ่านออกเสียง ต้องมีความดังพอเหมาะ มีจังหวะพอดี มีชีวิตชีวพูดภาษาที่ถูกต้องชัดเจน การกล่าวคำนำ อาจจะเป็นคำถาม คำนำที่ใช้สุภาพดี คำคม หรือทำให้ผู้ฟังสงสัยและกล่าวถึงความสำคัญของเรื่อง การกล่าวสรุปลงท้าย ลงท้ายแบบสรุปความ แบบให้ข้อคิดแบบเปิดเผยตอนสำคัญแบบใช้สุภาพดี คำคม หรือลงท้ายแบบชักชวนเรียกร้อง การกล่าวสรุปแบบต้องห้าม คำว่า จบแล้ว แค่นี้ ขอโทษ และขอบคุณ การใช้สายตา จงอย่าลืมว่า "ดวงตาเห็นหน้าต่างของหัวใจ" ผู้พูดต้องใช้สายตาเพื่อแสดงความเป็นกันเองกับผู้ฟังให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณพูดอยู่กับเขาอย่าพยายามหลบตาผู้ฟังจะทำให้ผู้ฟังจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณพูดหรือเอาใจใส่ผู้ฟัง กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้เกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน เป็นกิจกรรมที่ทบทวนศูนย์การเรียนรู้ของตัวเอง มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ และหาแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการแบ่งกลุ่มตามศูนย์การเรียนรู้ และมีวิทยากรผู้รับผิดชอบประจำกลุ่ม ระดมสมองแล้วส่งตัวแทนมานำเสนอ ในประเด็นทบทวนตัวเอง มาตรฐานศูนย์เรียนรู้ แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ จากที่ได้ทำการเสนอการพัฒนาศักยภาพศูนย์การเรียนรู้ เกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนของเครือข่ายแม่ทา เครือข่ายบ้านธิ เครือข่ายเวียงหนองล่อง และเครือข่ายบ้านสันตติเตา อำเภอบ้านโฮ่ง พบว่า เครือข่ายมีองค์ความรู้ในด้ายสมุนไพร ด้านการเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงเป็ด เป็นต้น ด้านเกษตรกรรม มีการทำนา ปลูกมะนาวนอกฤดู ปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกผักหวานป่า ด้านสารชีวภัณฑ์ เช่น น้ำส้มควันไม้ การทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น เครือข่ายมีแหล่งเรียนรู้ในการ

ปฏิบัติงานจริง มีปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถให้ความรู้ในด้านต่างๆ มีหลักสูตรการเรียนรู้และมีการทำกิจกรรมต่างๆในศูนย์การเรียนรู้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ศูนย์การเรียนรู้ในแต่ละเครือข่ายยังมีจุดอ่อนที่เห็นได้ชัดเจน คือ การสนับสนุนของภาครัฐ การยอมรับศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ความเข้าใจของสมาชิกในเรื่องของเกษตรกรรมยั่งยืนและการรวมกลุ่ม การเข้ามาใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้น้อย ศูนย์การเรียนรู้ขาดสื่อการเรียนรู้ ขาดความรู้ในด้านการปฏิบัติที่ถูกต้อง และขาดงบประมาณในการดำเนินการ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ได้ข้อสรุปดังนี้ การพัฒนาคนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา การพัฒนาคนนี้รวมไปถึงปราชญ์ชาวบ้าน วิทยากร บุคลากรของศูนย์ เกษตรกร นักวิชาการ และคนรุ่นใหม่ จะต้องมีการพัฒนาให้ตนมีความรู้ ความสามารถในการทำงานเพื่อให้เกิดความเชื่อถือจากบุคคลภายนอกและให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ จะต้องมีการกระจายในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนร่วมกันและมีการทดลองทำจริงเพื่อให้มีความหลากหลายของแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนาการจัดทำฐานข้อมูล จะต้องมีความรู้ที่สามารถจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ มีผู้ที่มีความสามารถและมีทักษะเฉพาะตัวให้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแหล่งเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ได้ชัดเจนและละเอียดมากขึ้น วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ จะต้องมีความพร้อมที่สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา ศูนย์การเรียนรู้จะต้องมีโครงสร้างเพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน และมีการสร้างการยอมรับศูนย์การเรียนรู้โดยให้หน่วยงานรับรององค์ความรู้ของเกษตรกร ศูนย์การเรียนรู้จะต้องสร้างกำลังใจ ความมั่นคงให้เกษตรกร และให้ความสำคัญของการรวมกลุ่ม กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมแนวทางการปฏิบัติในโครงการสัมมนาเชิงเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ โดยอาจารย์อรรถวุฒิ สัยเจริญ กล่าวว่า สวนพุทธธรรมมีการรวมตัวของเครือข่ายเกษตรกรในจังหวัดลำพูนหลังได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเกษตรแผนใหม่ทำให้ละทิ้งการเกษตรแบบยังชีพ เลี้ยงตัวเองมาปลูกพืชเชิงเดี่ยวจนมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้นเพราะต้นทุนจากการใช้สารเคมีและปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ขณะที่ราคาผลผลิตคงที่และบางฤดูกาลลดลง ส่งผลให้เกษตรกรหันกลับมาทำเกษตรกรรมยั่งยืนโดยเน้นการเกษตรอินทรีย์ บางแห่งรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือเครือข่ายและขยายผลไปยังผู้บริโภคที่ต้องการบริโภคพืชผักอาหารปลอดภัย อาทิ โครงการสัมมนาเชิงเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธธรรม ซึ่งเป็นโครงการและกิจกรรมของมูลนิธิสวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน ที่ทำเกษตรอินทรีย์พืชผักปลอดภัยตั้งแต่ปี 2545 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผักสลัด 9 ชนิด

และฝึกตามฤดูกาล เช่น หน่อไม้ ถั่ว ถั่ว ฯลฯ โดยนำรายได้จากการจำหน่ายพืชผักส่งห้างแมคโคร 11 สาขา ทั้งกรุงเทพฯ เชียงใหม่ ลำพูน และเพชรบูรณ์ มาร่วมขับเคลื่อนโครงการสนับสนุนงานสัมมาภิบาลเพื่อ พระพุทธศาสนาและแผ่นดิน และผู้ร่วมโครงการจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมอันดี มุ่งมั่นในการทำเกษตร อินทรีย์เพื่อให้เกิดความยั่งยืน จึงต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติของ “คน” ก่อนจะปรับเปลี่ยนพื้นที่ และสร้างเมล็ดพันธุ์ดี ๆ ให้งอกเงยสู่สังคม จนได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อินทรีย์ (Organic Thailand) จากกรม วิชาการเกษตร และหากพืชผักมีอายุเกิน 7 วันก็จะไม่ส่งขายเพราะไม่มีคุณค่าทางอาหารแล้วมีแต่เพียงไฟเบอร์ สำหรับต้นกล้าทางมูลนิธิจะทำการเพาะให้เกษตรกรโดยไม่คิดเงินซึ่งเป็นการทำบุญและสร้างความปลอดภัย ทางอาหารทั้งแก่เกษตรกรผู้ปลูกและผู้บริโภค

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรการปลูก(แปลง สาธิต) โดยเจ้าหน้าที่สวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน ซึ่งมีการใช้กระบวนการแบ่งกลุ่มเพื่อให้ผู้เข้าอบรมลงฐาน การเรียนรู้ในแต่ละฐาน ผู้เข้าอบรมได้มีการปฏิบัติจริงในเรื่องของการเพาะปลูก การเตรียมแปลง การเตรียม ปุ๋ย และการคัดบรรจุ(โรงคัดบรรจุ) เป็นให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้ในการผลิตผักปลอดสารพิษแบบวิถีพุทธ

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมการเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และการรับรองมาตรฐานในแต่ละระดับ สู่สากล AEC โดย รศ. ดนุวัต เพ็งอ้น สถาบันการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ จากมหาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ รศ. ดนุวัต เพ็งอ้นได้กล่าวไว้ว่า ผมต้องขอภัยที่สอนเกษตรผิดมาโดยตลอด เพราะจากการใช้สารเคมี ในพืช ผลทางการเกษตรในปัจจุบันทำให้ดินในการทำการเกษตรแข็ง ดินปนเปื้อนจากสารเคมีในน้ำที่ไหลลงสู่แปลง ของเกษตรกร ทำให้พืชดูดซึมเข้าไปดังนั้น การทำเกษตรอินทรีย์จึงไม่ให้ปลูกใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรมเพราะ น้ำที่ปล่อยลงจากโรงงานอาจมีสารเคมีปะปนมาด้วย เกษตรอินทรีย์จึงไม่นิยมใช้สารเคมีและยาคลุมหญ้า ฆ่า หญ้า และฆ่าเหี้ย จากการวิจัยพบว่า การปลูกพืชแบบอินทรีย์พืชส่วนใหญ่จะมีอายุยืนยาวกว่า แต่ผิดจากการทำ เกษตรแบบการใช้สารเคมีพบว่าเกษตรกรมีสารตกค้างภายในร่างกายและทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ได้หันมาทำ เกษตรอินทรีย์อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพราะปัจจัยดังกล่าวทำให้เกษตรกรหันมาปลูกแบบไร้สารเคมี และพืช ผัก ผลไม้ ที่ปลูกจากเคมี และทำการปลูกแบบเกษตรอินทรีย์จะมีอายุการเก็บรักษาที่แตกต่างกันอย่างได้เห็น ได้ชัดว่าผักที่ปลูกแบบอินทรีย์จะมีอายุการเก็บได้นานกว่า การปลูกด้วยสารเคมี และผักที่ปลูกแบบอินทรีย์จะมี สารอาหารและแร่ธาตุมากกว่าการปลูกแบบการใช้สารเคมี โทษจากสารเคมีให้โทษหลายอย่าง เช่น โรคมะเร็งผิวหนัง สารพิษตกค้างในร่างกาย การทำเกษตรแบบอินทรีย์มีการใช้วิทยาศาสตร์เข้ามาช่วย ในการ ตรวจสอบสารที่ปนเปื้อนอยู่ในผัก และมีการตรวจสอบสินค้าย้อนหลังได้ด้วย ถ้าหากพบสารพิษปนเปื้อนในผัก ของเกษตรกรหลายโคจะจะมีการตรวจสอบย้อนหลังได้ทันที ดังนั้น เราต้องเปลี่ยนการกินแบบใหม่จากการกิน อาหารที่มีสารเคมี โดยหันมากินพืช ผักที่ปลอดสารเคมีไร้สารตกค้างการทำเกษตรอินทรีย์ แปลงปลูกต้อง รักษาป้องกัน สิ่งแวดล้อม ห้ามใช้ยาและปุ๋ยเคมีด้วยเด็ดขาด ส่วนโรงเก็บ และการบรรจุภัณฑ์ต้องไม่มีสารเคมี มาปนเปื้อนในโรงเก็บ และการใช้ปุ๋ยไม่ควรใช้ปุ๋ยขยะเพราะมีสารเคมีตกค้างจากวัสดุที่มีสารเคมี เช่น ถ่านไฟฉาย ย่ำฆ่าแมลง การเก็บเกี่ยวต้องใช้กระสอบใหม่เท่านั้นในการบรรจุใส่ การปลูกทุกขั้นตอนควรมีการ จดบันทึกทุกขั้นตอนวิธี เพราะสินค้าเกษตรแบบอินทรีย์ต้องเป็นพืช ผัก ที่ปลอดสารพิษอย่างแท้จริง

กิจกรรมที่ 7 การประเมินผลการดำเนินโครงการ โดยแจกกระดาษให้กับผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นต่อการเข้าร่วม กิจกรรมในครั้งนี้ ได้เรียนรู้อะไรบ้าง มีข้อเสนอแนะกับทางทีมงาน ต่อการจัดกิจกรรมครั้งต่อไปอย่างไรบ้าง

กิจกรรมที่ 10 วันที่ 24 พฤษภาคม 2557 ณ ห้องดอยเหนือ โรงแรมแคนทารีฮิลล์ จังหวัดเชียงใหม่ การประชุมเพื่อจัดทำแผนงานวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงด้านอาหาร สกว. งานวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Research Issue :SRI) เป้าหมายการประชุม เพื่อให้การดำเนินการวิจัยด้านความมั่นคงอาหารของ สกว. มีความเป็นเอกภาพ และสอดคล้องประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการขับเคลื่อนให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารทั้งในระดับพื้นที่ และระดับชาติ ทั้งในเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการตระหนักรู้ของชุมชน ซึ่งความมั่นคงด้านอาหารเป็นประเด็นวิจัยของหลายฝ่ายในสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ทั้งฝ่ายเกษตร(ฝ่าย 2) ที่รับผิดชอบ SRI ด้านความมั่นคงด้านอาหารและความปลอดภัยอาหารโดยตรง ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น(CBR) ที่ได้จัดทำโครงการความมั่นคงด้านอาหารสู่ชุมชน ฝ่ายสวัสดิภาพสาธารณสุข(ฝ่าย 3) ที่ดูแลงานวิจัยด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ(ฝ่าย 1) ที่มีโครงการเชื่อมโยงกับASEAN

วัตถุประสงค์การประชุม

- 1) เพื่อเป็นเวทีในการสื่อสารและทำความเข้าใจในหลักการและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงด้านอาหารในระดับชาติ และระดับพื้นที่ และแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และมุมมองของมิติความมั่นคงด้านอาหารในเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ และการปรับตัวของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น ระหว่างนักวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2) เพื่อให้เกิดแนวคิดและทิศทางในการจัดทำแผนงานวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงด้านอาหารของฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับ สกว.

ผู้เข้าร่วมการประชุม : นักวิจัยด้านความมั่นคงด้านอาหารของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การสนับสนุนของ สกว. และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ฝ่ายเกษตร รศ.ดร.จันทร์จรัส เรียวเดชะ รอง ผอ.สกว. /ผอ.ฝ่ายเกษตร รศ.สพญ.ดร.ประภาพร ขอไพบูลย์ ผู้ประสานงานชุดโครงการ “ความมั่นคงและความปลอดภัยอาหาร” มีผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ รศ.ดร.สมพร อิศวิลานนท์ นักวิชาการอาวุโส สถาบันคลังสมองและผู้ประสานงานสำนักวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายวิจัย นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ (มช. ราชภัฏเชียงใหม่ มหิดล) จากหน่วยงานราชการ(สนง.เกษตรจังหวัดเชียงใหม่ สนง.พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ) รวมถึงตัวแทนจากฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากจังหวัดน่าน ลำพูน และมหาสารคาม(อภิสีหะ – สุทธิรา-วันเพ็ญ-สุเมธ)

รศ.ดร.จันทร์จรัส เรียวเดชะ ได้นำเสนอหลักการและแนวคิดประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Research Issues : SRI) มีหลักสำคัญ 2 ด้าน คือ

- 1) ด้านประเด็นการวิจัย มีความสำคัญ ถูกทิศทาง (ตรงกับความต้องการของประเทศ) มีพลวัตรสูง ประกอบด้วยเรื่องหลักการ(theme) เรื่องรอง(sub-theme) มุ่งเน้นผลลัพธ์และผลกระทบคือ sustainable Growth)
- 2) ด้านยุทธศาสตร์การทำงาน ต้องมีเป้าหมายชัดเจน มุ่งผลลัพธ์ ต้องทำให้สำเร็จภายใน 5 ปี จึงต้องขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ต้องบูรณาการการทำงานจากหลายฝ่าย

โดยสรุปในการนำเสนอหลักการและแนวคิดจะเน้นการบูรณาการงานวิจัยของ สกว.ทุกฝ่าย เพื่อให้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานวิจัยความมั่นคงอาหารไปในทิศทางเดียวกัน และไม่ซ้ำซ้อน โดยวางกลไกการติดตาม กำกับดูแลไว้ เช่น กลไกภายใน ควรมีการประชุมSRI ระหว่างฝ่ายต่าง ๆ อย่างน้อยทุก 4 เดือน โดยให้มีการสื่อสารภายในระหว่างนี้ นำเสนอสถานะ ผลการดำเนินงานในที่ประชุมผู้บริหารปีละ 1-2 ครั้ง อาจเวียนกันเดือนละ 1SRI ให้มีการรายงานผลต่อบอร์ด สกว.ในเวลาที่เหมาะสม และรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ส่วนกลไกภายนอก อาจมี steering committee และการเชื่อมโยงกับหน่วยงานผู้ใช้งาน อาจใช้กลไกอื่น เช่น policy dialogue

ในด้านมิติความมั่นคงอาหารและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ยึดแนวทางหลักใน 4 ด้าน คือ ความเพียงพอ (Availability) ความยั่งยืน (Sustainable) การเข้าถึง (Accessibility) และการใช้ประโยชน์(Utility) โดยวางวัตถุประสงค์ SRI : Food Security ในกรอบประเด็นวิจัยความมั่นคงอาหาร(ระยะเวลา 3-5 ปี) 1) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องความมั่นคงด้านอาหารในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับชุมชน ระดับจังหวัด(พื้นที่) ระดับชาติ 2) สร้างเครื่องมือและกระบวนการในการประเมินความเสี่ยงด้านความมั่นคงอาหารในระดับต่าง ๆ 3) กำหนดแนวทางในการจัดการความเสี่ยงนั้นจากผู้ที่มีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน และ 4) สื่อสารความเสี่ยงและแนวทางในการจัดการความเสี่ยงเหล่านั้น เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงอาหารของชุมชน /จังหวัด และระดับชาติ มีกลไกการทำงานร่วมกันโดยมี ฝ่าย 2 และชุดโครงการความมั่นคงอาหารเป็นเจ้าภาพในการเชื่อมประสาน

ในที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนและนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์งานวิจัยความมั่นคงด้านอาหารของ สกว. สรุปได้ คือ

TRACK 1 ฝ่าย 2 ดำเนินการในด้าน Tech, Business Model, Market assess, ตัวสินค้า, Risk /safety, Security, Quality **ฝ่าย CBR** ดำเนินการด้าน ภูมิปัญญา คน/ชุมชน วัฒนธรรมชุมชน / ทรัพยากร และระบบนิเวศ

TRACK 2 ด้านชุมชน/ฐานทรัพยากร

TRACK 3 ความเสี่ยงของการอยู่ร่วมกันเชิงการผลิตในระบบนิเวศ /ชุมชน การนำเสนอองค์ความรู้สู่ระดับ

นโยบาย (รายละเอียดเพื่อเชื่อมต่อคณะกรรมการอาหารแห่งชาติดูได้จากเว็บไซต์)

TRACK 4 การจัดทำระดับนโยบาย จังหวัด และZoning

ซึ่งการขับเคลื่อนงานความมั่นคงอาหารในหลายระดับนั้นโจทย์การทำงานเรื่องเกษตรกรรมยั่งยืน(SA) เป็นโจทย์ที่ยากที่สุดในสังคมเกษตรกรรมของประเทศไทย และเป็นเรื่องที่ท้าทายที่ สกว.ควรจะต้องคิดแนวทางหาทางออก เป้าหมายการเคลื่อนงานมี 2 ระดับ คือ ระดับพื้นที่(ชุมชน ตำบล จังหวัด) และระดับชาติ ในฐานการผลิตให้ครอบคลุม แหล่งผลิตอาหารทั้ง 2 ระดับ คือเกษตรกรรายย่อย และรายใหญ่ ซึ่งต้องครอบคลุมระบบห่วงโซ่อาหาร

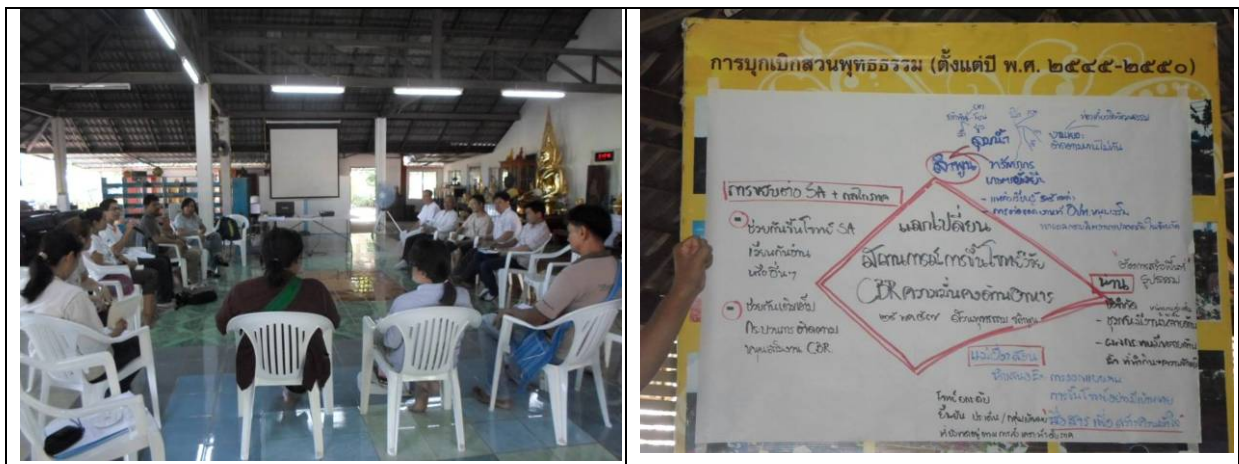
ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมการประชุมได้แลกเปลี่ยนความรู้ และให้ความรู้ ข้อคิดเห็น โดยเฉพาะ รศ.ดร.สมพร อิศวิลานนท์ ได้ให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับการขับเคลื่อนงานวิจัยความมั่นคงอาหารของ

CBR เช่น ต้องศึกษาถึงสถานการณ์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอาหาร เช่น การทำลายทรัพยากร ทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่การผลิตอาหารลดลง การแปรปรวนสภาพดินฟ้าอากาศ เกษตรกร รายย่อยมีความเสี่ยงมากกว่าเกษตรกรรายใหญ่ การขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคเกษตร(การเพิ่มขึ้นของปัจจัย การผลิต การแข่งขันทางการตลาด ทรัพยากรน้อยลง) การลงทุนภาคเกษตรมีน้อย การละเลยต่อการคุ้มครอง สิทธิชุมชน การแทรกแซงกลไกตลาดของรัฐ การขาดแคลนแรงงาน พฤติกรรมของคนท้องถิ่น(กลไกตลาด ท้องถิ่น การเผชิญปัญหาเกษตรกรรายย่อย ความเสี่ยงของครัวเรือนและท้องถิ่น) ความมั่นคงอาหารไม่ได้ เหมือนกันในทุก ๆ ที่ของประเทศ มันมีความแตกต่าง และหลากหลายตามภูมินิเวศ ชาติพันธุ์ ตาม factor (ฐานทรัพยากร การผลิต วัฒนธรรม และการซื้อขาย) ยังรวมถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เป็นภัยคุกคามต่อความ มั่นคงอาหาร เช่น ค่าใช้จ่ายที่เป็นปัจจัยการผลิต ค่านิยมต่อการบริโภคอาหาร การเข้าถึงอาหาร แรงงานการ ผลิต พันธุกรรม คุณค่า คุณภาพ เป็นต้น สำหรับแนวทางการทำงานร่วมกัน ทางชุดโครงการความมั่นคง อาหาร และฝ่ายเกษตร จะนำเอาไปกำหนดแนวทางและหารือร่วมกันต่อไป

กิจกรรมที่ 11 วันที่ 25 พฤษภาคม 2557 ณ มูลนิธิสวนพุทธธรรมจังหวัดลำพูน ประชุมหารือการ ขับเคลื่อนงานความมั่นคงด้านอาหารภาคเหนือ ปี 2557-60 (น่าน –ลำพูน – แม่ฮ่องสอน และกลไกภาค) ผู้เข้าร่วม โหนดแม่ฮ่องสอน น่าน ลำพูน และกลไกภาคเหนือ ช่วงแรกทบทวนงานเดิมและความก้าวหน้าของ แต่ละพื้นที่ ทบทวนความคาดหวังของผู้เข้าร่วม คือ อยากเรียนรู้เรื่องความมั่นคงด้านอาหาร รู้จักเพื่อน การ ขึ้นงานวิจัยด้านความมั่นคงด้านอาหาร กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในการแก้ไขปัญหาชุมชน การ สร้างแหล่งอาหารปลอดภัย การปรับทัศนคติ การแลกเปลี่ยนร่วมกัน เพื่อสร้างเครือข่ายสร้างสายสัมพันธ์ ร่วมกัน จากนั้นเป็นการให้ข้อมูลจากการเข้าร่วมเวทีความมั่นคงด้านอาหารกับทางสกว.ฝ่าย ๒ คุณอรุณี เวียง แสง ได้นำการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดห้วยแม่อองสอน ประเด็นเคลื่อนตามกรอบ “ห่วงโซ่ใน ระบบอาหาร” ทรัพยากร(ดิน น้ำ ป่า) การผลิต การแปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม การกระจายเข้าถึง การบริโภค และสุขภาพ สิ่งที่ทำท้าทายสำหรับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น กรอบสังคมโลกขยายในอัตราที่เร็วมากงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นจะขยายอย่างไร เพื่อลดเวลาให้เหลือ ๔ ปี การสร้างความคิดที่เป็นระบบเพื่อเข้าใจภาพกว้าง ความสัมพันธ์และบทบาทของภาพเล็กในภาพใหญ่ จนเข้าใจพฤติกรรมและสามารถกับพฤติกรรมของระบบให้ ไปในทางที่เหมาะสมได้ สิ่งที่ทำท้าทาย คือ การเรียนรู้ KM และ วิจัยใน KM เพื่อ KM ที่เหมาะสมในสังคมไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือขยายผล งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น : การรู้กว้างจากโลกภายนอกที่กระทบชุมชนมากกว่าแค่ เพียงการแก้ปัญหาตนเอง วิจัยทั่วไปเพื่อ เรียน(วิชา) รู้(วิชา) งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เรียน(คิด) รู้(คิด) เรียนวิธี แก้ปัญหาโดยใช้ปัญญาจากข้อมูลและหลักการ จากนั้นเปิดเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พื้นที่น่าน ประเด็นความมั่นคงด้านอาหารมีพื้นที่บ่อเกลือเป็นชุมชนเผ่าละวะ งานวิจัยที่ลงไปมากที่สุด เน้นการใช้พื้นฐาน ทรัพยากรในการดำเนินชีวิต ๔ ฐาน การให้ชุมชนรับรู้กระแสการพัฒนา พร้อมทั้งตั้งรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ได้ ปัญหาหลักพื้นที่เป็นปัญหาเรื่องน้ำแล้ง งานเริ่มจากการมีพื้นที่รูปธรรมสร้างจากพื้นที่เล็ก ๆ แล้วค่อยขยาย ออกไป เห็นว่าการขึ้นโจทย์วิจัยคนอื่นมักจะมองว่ามีการทำไปเรื่อย ๆ แต่จริง ๆ มีการขับเคลื่อนเยอะ ซึ่งยัง ขาดการนำเสนอที่เป็นระบบ การทำให้เห็นทุนเดิมที่มีอะไรบ้าง ขึ้นโจทย์เรื่องอะไรเพื่ออะไร ความรู้ที่จะได้ จากโครงการวิจัยเป็นอย่างไร สื่อสารให้กับผู้ทรงคุณวุฒิและคนอื่น ๆ ได้รับรู้ก่อนนำเสนองานวิจัยให้เห็น

ภาพรวมมากขึ้น พื้นที่ลำพูน จากการวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีการสนับสนุนประเด็นที่หลากหลาย วัฒนธรรม ทรัพยากร อาหาร เกษตรกรรมยั่งยืน ได้มีการพัฒนาเป็นเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ทำให้มีข่ายที่แน่นขึ้น สร้างกลุ่มสร้างคนเข้าระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมากขึ้น ยุทธศาสตร์ในการหนุนงานในพื้นที่ มีเรื่อง ทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน ความมั่นคงด้านอาหาร และการเชื่อมงานวิจัยเชิงพุทธธรรม ช่วงหลังมีการปรับรูปแบบกลไกการพิจารณาโครงการวิจัย การเชิญผู้รู้มาช่วยในการเติมเต็มให้ข้อคิดเห็นงานวิจัย ช่วยดูภาพรวมงานวิจัยลำพูน งานย่อยที่เข้ามาเกี่ยวข้องจะตอบภาพรวมของจังหวัดอย่างไร

การเรียนรู้ร่วมกัน การขึ้นใจพร้อมกัน ประเด็น การตลาด การบริโภค และสุขภาพ การผลิตทั้งการกระจายผลผลิต และการจัดการด้านตลาด เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากองค์ความรู้ ภูมิปัญญา การวิเคราะห์ ใจพร้อม ต้องมีการทบทวนข้อมูลพื้นฐาน การติดตามงานต้องมีการสร้างทายาท มีกระบวนการหนุนเสริมงานวิจัย สร้างพลังในการขับเคลื่อนงานให้มากขึ้น จากการประชุมครั้งนี้เห็นความสำคัญในการมาพูดคุยกัน ได้มีการทบทวนทุนเดิมของพื้นที่ รูปแบบการหนุนเสริมของกลไก ลักษณะการจะจัดเวทีพิจารณาโครงการวิจัย เช่น ในสำนัก พื้นที่จัดเชิญผู้ทรงเข้ามาให้ข้อคิดเห็น ต้องมีการจัดระบบกลไกการพิจารณาขึ้นใจพร้อมและรายงานความก้าวหน้า การใช้สื่อออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันมากขึ้น

กิจกรรมที่ 12 การจัดกิจกรรมการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)ที่ผ่านมาได้มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลตำบลทากาศเหนือ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ เทศบาลตำบลดงดำ จังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น โดยที่ผ่านมามีการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันหลายกิจกรรม เช่น การดำเนินกิจกรรมการจัดทำแผนแม่บทชุมชนตำบลอุโมงค์ ร่วมกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ การพัฒนาโครงการวิจัยร่วมกัน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลดงดำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและต่อยอดผลการวิจัยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ในการจัดทำโครงการเกษตรอินทรีย์วิถีลำพูน(เกษตรปลอดภัย) โดยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เกษตรกรรมยั่งยืน และการขยายผลกับเกษตรกรพื้นที่จังหวัดลำพูนในปีงบประมาณ 2557 จำนวน 1.5 ล้านบาท การทำงานร่วมกับ อบจ. เน้นการให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการออกแบบการทำงาน เน้นเรื่องการเชื่อมโยงการผลิต

สู่ผู้บริโภค และการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรโดยการรับจ้างจากองค์กรภายนอกนั้นไม่เพียงพอ เน้นเรื่องการทำงานวิจัย ทำให้มีความเข้มข้นมากขึ้น ใช้กระบวนการวิจัยมาสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างกลุ่มให้เข้มแข็งมากขึ้น ตอนนี้กำลังมีการพัฒนาโครงการอยู่อีกหลายพื้นที่ เน้นก้าวไปช้าๆ แต่มั่นคง ซึ่งได้มีเวทีแลกเปลี่ยนกันตลอดเวลา เพื่อให้เห็นความสำคัญของงานวิจัย การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับพื้นที่ สร้างความชัดเจนนิยาม เกษตรอินทรีย์ การดึงทีมกลางมาคิดวิเคราะห์ภาพรวมทั้งหมด เน้นคุณภาพและไม่ละเลยคนใหม่ ๆ เป็นต้น

ในวันที่ 16 เดือนมิถุนายน 2557 องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ได้ทำข้อตกลงร่วมกับสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการ “ทุนทางวัฒนธรรมชุมชน” โดยมีภารกิจในการจัดกิจกรรมให้ความรู้และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 57 แห่งในจังหวัดลำพูน ดำเนินการสืบค้น ทบทวน พัฒนา ยกระดับ ขยายผล และสืบทอด ทุนทางวัฒนธรรมชุมชน โครงการนี้นับว่าเป็นโอกาสในการทำงานร่วมกับ อปท.ในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยอปท.แต่ละแห่งร่วมกับแกนนำชุมชน เยาวชน ประชาชนผู้รู้ ได้ดำเนินกิจกรรมและเสนอเป็นโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) (อปท.ละ 200,000 บาท) เป็นการแสวงหาทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละแห่ง นำทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดลำพูน สร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างผลิตภัณฑ์ และบริการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เป็นวัฒนธรรมสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นด้วยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัดลำพูนและสร้างความตระหนักรู้ให้กับคนในชุมชนให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมชุมชนของตนเองที่มีอยู่ ศูนย์ประสานงานภายใต้การดำเนินงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แกนนำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และเยาวชนได้ทบทวน สืบค้นทุนทางวัฒนธรรมชุมชนในตำบลซึ่งได้ให้ความหมายของทุนทางวัฒนธรรมชุมชนไว้จำนวน 7 ประการด้วยกัน ได้แก่ 1) ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ความมั่นคงด้านอาหาร (food security) การจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ระบบการผลิต แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม (ข้าว กับข้าว พืช สัตว์) การเข้าถึง การกระจาย (ขนส่ง ตลาด) เช่น ตลาดท่าเป้าเปา การบริโภค และสุขภาพ (สะอาด ปลอดภัย) / แพทย์ทางเลือก 2) ด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน ได้แก่ ตีเหล็ก จักสาน หมวก กว๊วย ตระกร้า ฯลฯ ผ้าทอมือ / สิ่งทอ เครื่องเงิน (เครื่องประดับ) สาดแห้ง แกะสลัก เป็นต้น 3) ด้านการจัดการทรัพยากร (หน้าหมู่บ้าน) ได้แก่ ป่าชุมชน เหมืองฝาย ไม้ใหญ่ ไม้โบราณ ไม้ประจำบ้าน ไม้ดั้งเดิม (ไม้ซี้เหล็ก ต้นยาง ขะจาว สลัด) ถนนสายวัฒนธรรม แผนที่ต้นไม้ ฯลฯ 4) ด้านศิลปะพื้นบ้าน ได้แก่ ดิด สี ตี เป่า วรรณกรรม (นิทาน ตำนาน เรื่องเล่า) ฟ้อน รำ การละเล่น กีฬา ฯลฯ 5) ด้านประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ/ ประวัติศาสตร์ ได้แก่ ตานก๋วยสลาก เลี้ยงผี ฟ้อนผี ฟ้อน รำ เพื่อบูชา ฯลฯ 6) ด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ ภูมิโนวัฒนธรรม Cultural landscape ได้แก่ ภูมิสถาปัตยกรรม Cultural Architecture บ้านโบราณ วัดโบราณ (หน้าตาของคนลำพูน ..โจทย์สำคัญ) และ 7) ด้านจารีต วิถีปฏิบัติ ได้แก่ ข้อปฏิบัติ กฎระเบียบชุมชน หลักการอยู่ร่วมกัน กฎหมายชุมชน การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (การจัดการความปรองดอง) การจัดการภายในร่วมกัน / ประชาธิปไตยชุมชน มุ่งหวังให้ประชาชนได้เกิดความตระหนักรู้ ร่วมกันรักษา และสืบทอด วัฒนธรรมที่มีค่าของชุมชนต่อไป

ในโอกาส การสนับสนุนงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.)ครั้งนี้ ทำให้ได้มองเห็น ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ในแต่ละแห่ง ซึ่งเมื่อได้ดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งทำให้ค้นพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)ที่มีพื้นที่หรือผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาแล้วจะเป็นพื้นที่ที่มี ศักยภาพมากกว่าที่อื่นเนื่องจากมีต้นทุนทั้งองค์ความรู้ บุคลากร และพื้นที่การเรียนรู้ เป็นการยกระดับองค์ ความรู้ของงานวิจัยที่มีอยู่ให้เกิดการขยายผล ทั้งนี้ได้มีการวิเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) อีก ครั้งหนึ่งเมื่อดำเนินการไปได้ในปีที่ 3(2558) ของโจทย์วิจัยที่ตั้งไว้

3) ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยธนบุรี(ศูนย์การศึกษาภาคเหนือลำพูน)

ในการเรียนการสอนวิชาการศึกษาอิสระทางการบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาการบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ หลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตร์พุทธศาสตรบัณฑิต(รัฐศาสตร์) ที่เป็นกระบวนการเรียนการสอนของผู้ ประสานงาน ในการให้นิสิต มจร. ได้ลงมือทำวิจัยและเรียนรู้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการเน้นในเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาเป็นกรอบในการดำเนินการศึกษาอิสระทางการบริหารรัฐกิจ ซึ่งสามารถนำไปขยายผล และการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในหลายโครงการ เช่น โครงการวิจัยแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอด พิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านแม่สะแง๊ะ หมู่ที่ 15 ตำบลทากาศ อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน โครงการวิจัยการจัดพิธีกรรมงานศพที่ลดผลกระทบต่อชุมชนเขตบริเวณนาปลง สถานบ้านหลวย อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน โครงการวิจัยการสืบสานความเชื่อวิถีวัฒนธรรมตามครุฑาชัยยะ วงศาของชุมชนบ้านใหม่บ้านดงชุมพู่ ตำบลป่าไผ่ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน การพัฒนาโครงการวิจัยขยายผลจาก หมู่บ้านแม่สะแง๊ะไปอีก 2 หมู่บ้านในลุ่มน้ำแม่ขนาดตอนบน ตำบลทากาศ อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน รวมถึง การสนับสนุนให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นร่วมกับชุมชน ได้แก่ โครงการวิจัยสุขภาพดี ด้วยการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตสู่ระบบการผลิตการเกษตรทางเลือกของชุมชนบ้านห้วยไซสุขสวัสดิ์ หมู่ที่ 15 ตำบล ห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยมีนายณัฐดนัย ประเทืองบริบูรณ์ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยธนบุรี ศูนย์การเรียนรู้ภาคเหนือลำพูนเป็นหัวหน้าโครงการร่วมกับแกนนำชุมชน และโครงการการสืบสานภูมิปัญญา ท้องถิ่นผ้าฝ้ายทอมือที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเงือก ตำบลแม่แรง อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีนางสาวศราญนิตย์ เล็กสุทธิ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เป็นหัวหน้าโครงการ ทั้งนี้ได้มีการพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกันในการขับเคลื่อนงานวิจัย เชิงพุทธธรรม ทั้งในกระบวนการเรียนการสอนในวิชาการศึกษาอิสระทางการบริหารรัฐกิจ(IS) ของ มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และวิชาการวิจัยทางธุรกิจ ของมหาวิทยาลัยธนบุรี ที่ผู้ประสานงาน ของศูนย์ประสานงานฯ ได้

รับผิดชอบในการเรียนการสอนรายวิชา โดยได้กำหนดแนวทางการศึกษาอิสระของนักศึกษาให้ใช้โจทย์วิจัย และกระบวนการศึกษาในการนำเอาความเชื่อความศรัทธาตามหลักของศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินการ

4) การสรุปบทเรียนเพื่อทบทวนการทำงานที่ผ่านมาและกำหนดทิศทางการดำเนินงานระยะต่อไป

วันที่ 23 กรกฎาคม 2557 เวทีสรุปบทเรียนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานฯ ร่วมกับผู้อำนวยการ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น(ผศ.ดร.บัญชากร แก้วส่อง) และคณะทำงานศูนย์ประสานงานที่ประกอบด้วยทีม สนับสนุนและคณะที่ปรึกษา ได้แก่ คุณนพพร นิลนรงค์ คุณวิเศษณ์ สุจินพรัหม คุณกัณธ ธิชลาต คุณบุญส่ง เวศยาสิรินทร์ คุณกัลยา ใหญ่ประสาน โดยได้มีการสรุปการดำเนินงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน และรับฟังข้อเสนอแนะต่อทิศทางการดำเนินงานในปี 2558 ประเด็นการขับเคลื่อนยังเหมือนเดิม เน้นการเชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม ต้องมีการสังเคราะห์งานให้ได้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสร้างคนให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างไร ความรู้ที่ได้น่าจะเป็นเรื่องอะไร เช่น การจัดการทรัพยากร เกษตรกรรม ตรงนี้เป็นประเด็นเด่นของโหนด ต้องมีการชี้เป้าการเปลี่ยนแปลงให้ได้ ทั้งด้านวัฒนธรรม คุณธรรมความดี เพิ่มเรื่องเวทีเสวนาเรื่องชุมชนกับการวิจัยเชิงพุทธธรรม คู่มือทางงานวิจัยเชิงพุทธธรรมในพื้นที่ควรเป็นอย่างไร เพิ่มเรื่องการหนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิในการหนุนเสริมเรื่องการพิจารณารายงาน การพัฒนาโจทย์ให้คม ให้ชัดในพื้นที่ ทะลวงโจทย์พุทธธรรม ใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นฐานรากในการขับเคลื่อนงานอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดลำพูน

รวมทั้งได้มีการถอดบทเรียนการทำงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ได้มีการจัดเวทีเพื่อถอดบทเรียนร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิหรือคณะกรรมการสถาบันวิจัยหรือศูนย์ นักวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2557 ณ วัดบ้านโง้งหลวง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การทบทวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การทำงานของศูนย์ประสานงานฯ ปี 57-59 ยังคงมีการขับเคลื่อนงาน งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่หลัก 4 กลุ่มน้ำ (น้ำปิง น้ำกว๊าน น้ำลี้ และน้ำแม่ทา) โดยความร่วมมือของหน่วยงานองค์กร ในประเด็นทรัพยากรเกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร มีการวางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมในพื้นที่รูปธรรมโดยการดำเนินงานร่วมกับ หน่วยงานองค์กร 2) การพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน 3) การพัฒนาบุคลากรนักวิจัย และในหน่วยงานภาคี และ 4) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์

ในกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัย เน้นการหารูปแบบการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพุทธธรรม เนื่องจากทาง สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีข้อเสนอแนะต่อประเด็นงานวิจัยเชิงพุทธธรรม เนื่องจากเห็นว่าหนองลำพูน มีสำนักงานอยู่ในบริเวณของ มจร. และมีความคุ้นเคยเป็นอันดี ประกอบกับทาง มจร. มีเป้าหมายในการสร้างผลงานเชิงวิชาการ จึงเริ่มมีการแลกเปลี่ยนหาแนวทางการทำงานร่วมกัน โดยในเบื้องต้นเป็นการพัฒนาโจทย์ของดุสิตนิพนธ์/โจทย์วิจัย ของการค้นคว้าอิสระ รายวิชาการศึกษาศีลธรรมทางการบริหารรัฐกิจ ซึ่งผู้ประสานงานหนองลำพูน เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชานี้ โดยทาง มจร. เห็นประโยชน์การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของทางหนองลำพูน จึงประสานให้ทางผู้ประสานงานหนอง กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกัน ซึ่ง มจร. กำหนดเป้าหมายกว้างๆ ของคณะสังคมศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โดยทางผู้ประสานงานหนองลำพูน ได้บรรยายเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้กับนักศึกษา และทุกคนต้องทำวิจัยหรือการค้นคว้าอิสระ (IS) หากทางนักศึกษาคนไหนได้มีการทำวิจัยร่วมกับชุมชนพัฒนาข้อเสนอโครงการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และสามารถรับการสนับสนุนทุนการวิจัยจาก สกว.ฝ่ายวิจัยท้องถิ่นได้ ถือว่าผ่านเกณฑ์ในรายวิชานี้โดยไม่ต้องทำรายงานส่ง 5 บทเหมือนเพื่อน ๆ โดยทาง มจร.คาดหวังให้อาจารย์ของ มจร.ได้เรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเนื่องจากทาง มจร. เริ่มเปิดรับนักศึกษาที่เป็นชาวบ้านทั่วไปมากขึ้น ปีที่ผ่านมาได้มีการสนับสนุนทุนวิจัยให้กับอาจารย์ทำวิจัยร่วมกับชุมชนในหมู่บ้านหนองเงือกคือโครงการวิจัยการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายทอมือที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเงือก ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ทั้งนี้ต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญหรือมีความรู้ในประเด็นการวิจัยเชิงพุทธธรรมให้การปรึกษาและการแลกเปลี่ยนความรู้กับศูนย์ประสานงานอื่น ที่ได้มีการนำเอาหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น **โดยแนวทางการการดำเนินงานปี 2557** ในการพัฒนาโจทย์วิจัยยังเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เดิมที่วางไว้จากข้อเสนอดังที่กล่าวมาข้างต้น ในการมุ่งเน้นเรื่องการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานองค์กร และสถาบันการศึกษา การบูรณาการและการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธ ทั้งนี้ยังเน้นการสนับสนุนโครงการวิจัยในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร บนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น โดยมีการประสานแลกเปลี่ยนกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีเป้าหมายคล้ายกัน คือ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน และพี่เลี้ยงแสนผะหลูญ่าปาง โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยหนุนเสริมในประเด็นเชิงพุทธธรรม มีแนวทางการสนับสนุนโครงการวิจัย 2 แนวทาง คือ 1) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยงานเดิมที่มีอยู่จำนวน 20 โครงการ และ 2) การพัฒนาโครงการวิจัยใหม่ในปี 2557 จำนวน 6-9 โครงการ รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน (หัววัดวิจัย) ในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สำหรับการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยหรืองานกลางน้ำหลังจากที่ได้รับการอนุมัติโครงการวิจัยแล้ว นอกจากเจ้าหน้าที่สนับสนุนโครงการวิจัยของศูนย์ประสานงานฯแล้วยังมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือคุณธรรมการ

สถาบันวิจัยหรือศูนย์ ฝ่ายวิชาการ ได้แก่ คุณกำธร อินลาด คุณบุญส่ง เวศยาสิรินทร์ คุณนพพร นิณณรงค์ คุณวิเศษณ์ สุจินพรีหม และคุณกัลยา ใหญ่ประสาน ได้ร่วมดำเนินการสนับสนุนโครงการวิจัยด้วยพร้อมทั้งเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนหรือหัววัดวิจัยที่มีตัวแทนอยู่ทุกอำเภอได้มีส่วนร่วมให้การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยในแต่ละพื้นที่ โดยสรุปผลการวิเคราะห์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ดังนี้

เป้าหมายในการขับเคลื่อน งานวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นเรื่อง ความมั่นคงด้านอาหารบนฐานนิเวศวัฒนธรรมชุมชน โดยมีกิจกรรมในการขับเคลื่อน ได้แก่

- การพัฒนาโครงการ หาโจทย์ หาคน
- กิจกรรมร่วมกับ อปท./ภาคีเครือข่าย
- ผ่านกระบวนการเรียนการสอน จากทาง มจร. และ ม.ธนบุรี
- เวทีประชุมประจำเดือน
- เวทีพิจารณาโครงการ
- การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และนักวิจัย
- การติดตามหนุนเสริมโครงการ
- การแลกเปลี่ยน “หัววัดวิจัย”
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- การประชาสัมพันธ์

ปัจจัยเอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

- การประชุมประจำเดือนของเครือข่ายนักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่สนใจ
- การเชื่อมโยงประสานงานกับการทำงานร่วมภาคีต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดลำพูน ในการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การต่อยอดความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน นักเคลื่อนไหว ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนงาน
- การสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ ในช่องทางสื่อต่าง ๆ เช่น Face book วิทยุ การดนิทรรศการ เป็นต้น
- การสนับสนุนจากเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ และกลไกวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ

ปัจจัยอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

- บทบาทภาระหน้าที่ ของคนทำงานในศูนย์ประสานงานฯ มีหน้าที่หลายบทบาททำให้เวลาในการดำเนินกิจกรรมไม่ได้เต็มที่เท่าที่ควร รวมทั้งปัญหาวิกฤติครอบครัวของคนทำงาน(การเจ็บป่วยของสมาชิกครอบครัว) ก็เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมไม่ตรงกับเงื่อนไขในระยะเวลาที่กำหนด
- ความรู้ความเข้าใจต่อแนวทางการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังเข้าใจไม่ตรงกัน และไม่เท่ากัน สำหรับผู้ที่ผ่านกระบวนการและไม่ได้ผ่านกระบวนการวิจัย ทำให้เสียเวลาในการสร้างความเข้าใจ
- การเมืองการปกครอง ทั้งการเมืองระดับประเทศ และการเมืองในท้องถิ่นส่งผลต่อการขับเคลื่อนงาน บางกิจกรรมต้องหยุดชะงักหรือชะลอลง
- ประเพณี วัฒนธรรม และฤดูกาลผลิต การเก็บเกี่ยวในชุมชน เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยที่ทำให้กิจกรรมของโครงการล่าช้า
- เหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง เช่น การเจ็บป่วย การเสียชีวิตของนักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาข้อขัดแย้งในชุมชน ทำให้โครงการประสบกับปัญหาต่อการขับเคลื่อนงาน

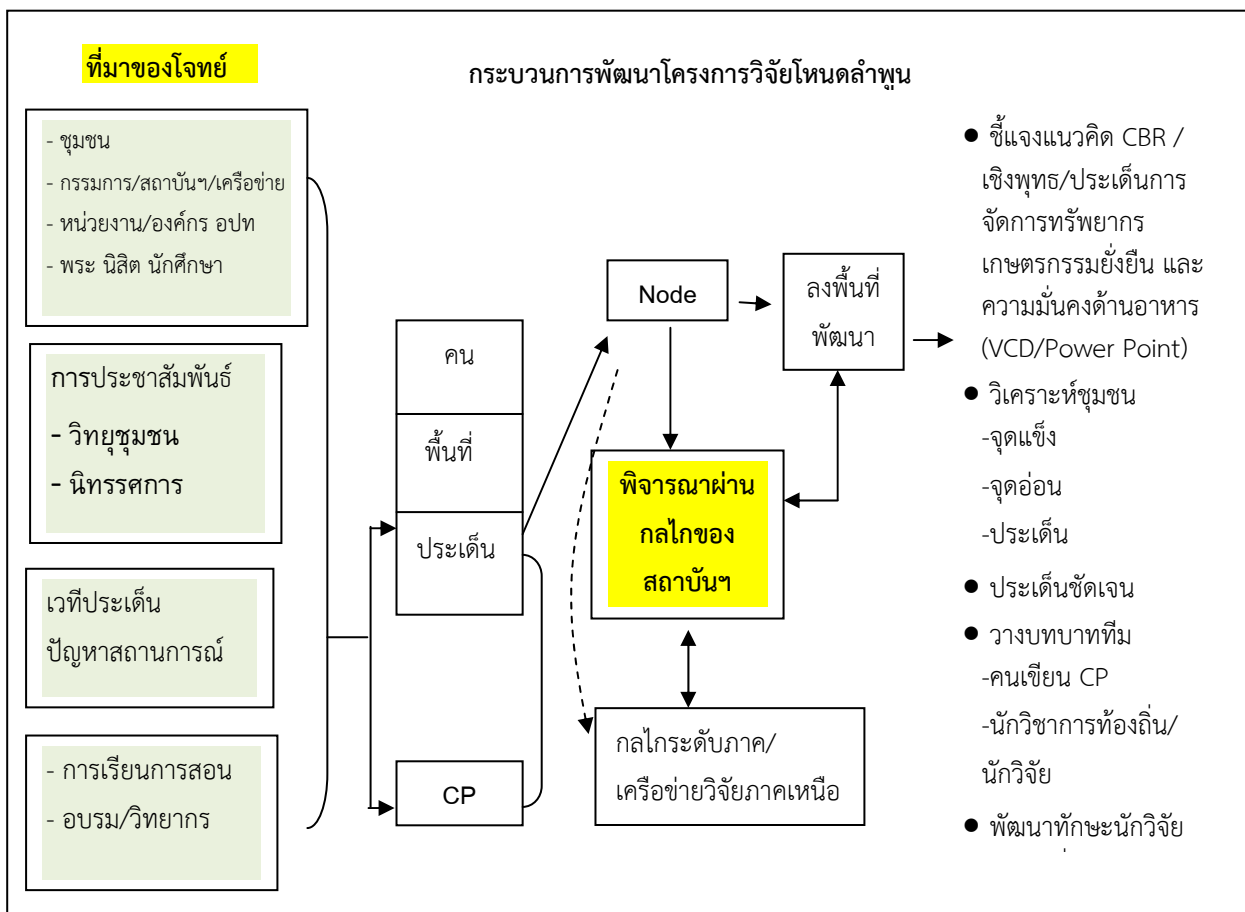
หน่วยงานองค์กรที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในปี 2557 หรือผู้อุปถัมภ์ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า(สคล.) สำนักงานกองทุนฟื้นฟูจังหวัดลำพูน สำนักงานวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(สวพส.) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(ปปส.)

ผลที่ได้ /Output /Outcome /Impact

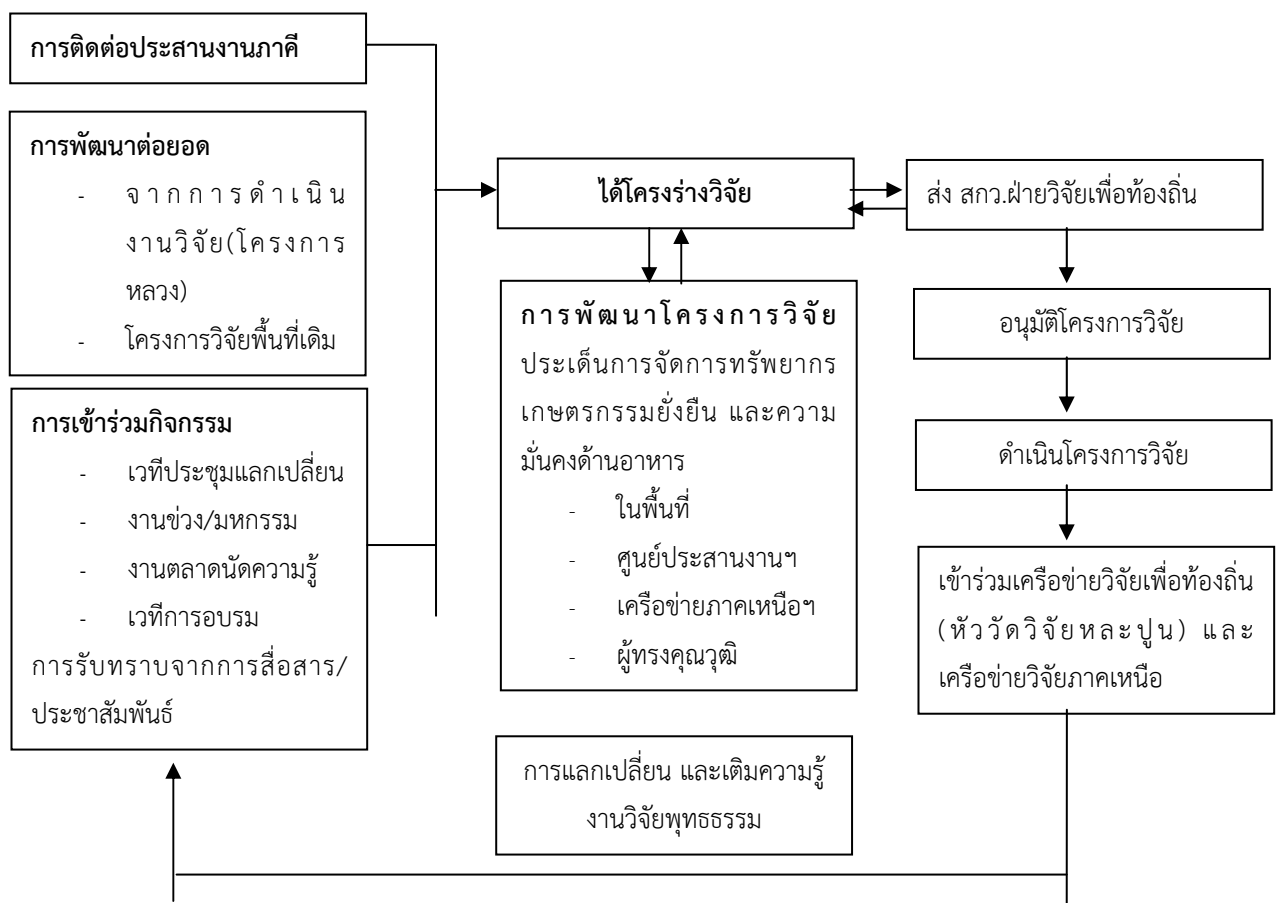
ในเชิงปริมาณ ดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จำนวน 6-9 โครงการ โดยมีการนัดตั้งงบประมาณจำนวน 4 โครงการ และอยู่ในระหว่างการนำเสนอต่อกลไกภาคเหนือ จำนวน 2 โครงการ ได้เขียนงานวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือ RE จำนวน 7 เรื่อง เกิดพี่เลี้ยงโครงการในหน่วยงาน ในเทศบาลตำบลบ้านกลาง เทศบาลตำบลเวียงยอง เทศบาลตำบลศรีเตี้ย และเทศบาลตำบลต้นธง จำนวนไม่ต่ำกว่า 3 คน ในหน่วยงาน เกิดนักวิจัยรุ่นใหม่ การติดตามโครงการวิจัยของจำนวน 24 โครงการ ในปี 2557

เชิงคุณภาพ ในองค์ความรู้ ที่ได้ ได้แก่ การพัฒนารูปแบบเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม การพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการ รูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับ อบท./ชุมชน และการพัฒนาแนวทางการติดตามสนับสนุน การได้รับงบประมาณหนุนเสริม เกิดภาคีเครือข่ายความร่วมมือในหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน ชนบท ส่งเสริมสุขภาพอนามัย การจัดทำธรรมนูญในองค์กร ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการบริโภคอาหารปลอดภัย เกิดการยอมรับกระบวนการทำงาน เกิดองค์กรประสานงานในพื้นที่ และนำไปสู่การจัดทำนโยบายสาธารณะ

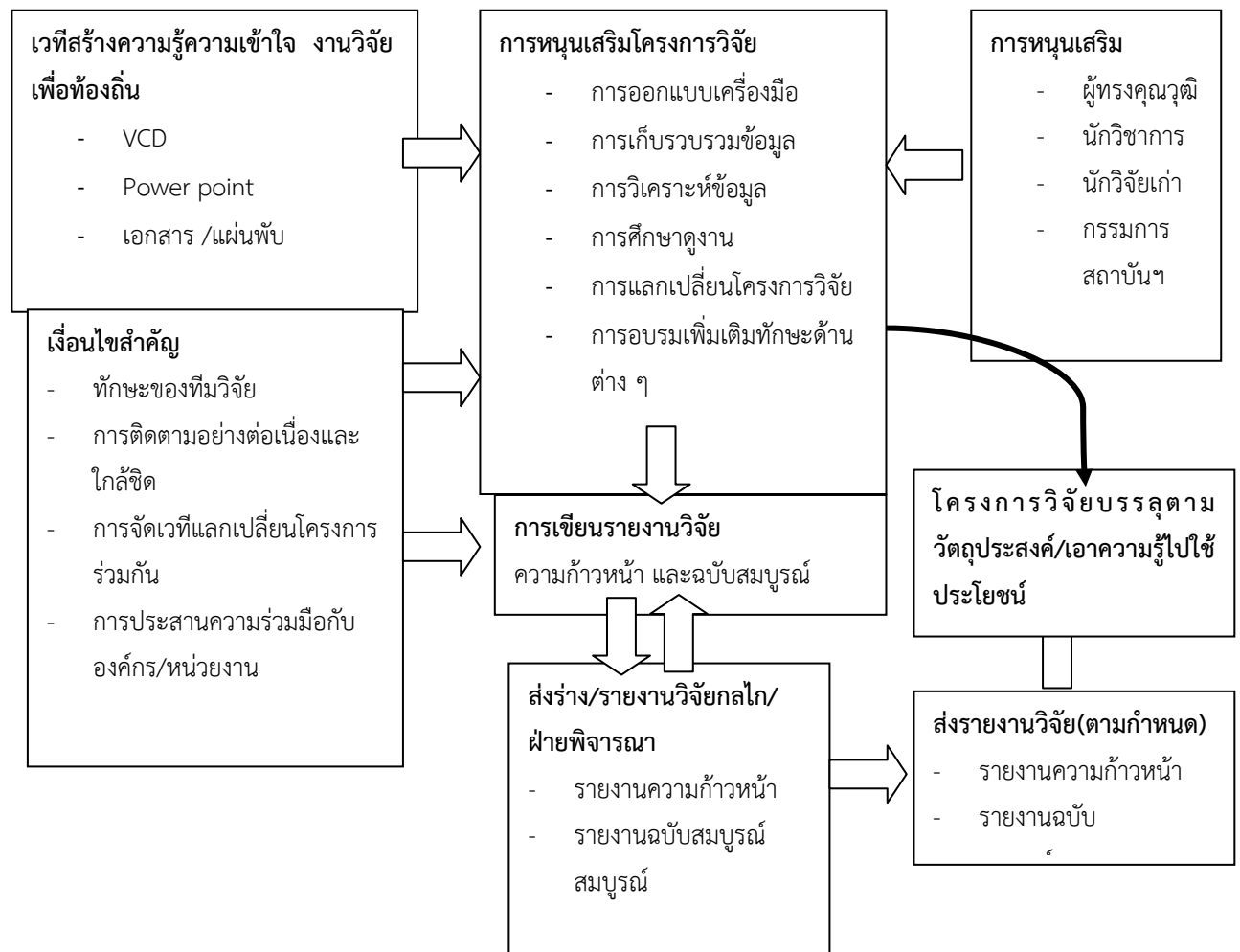
แผนภูมิ สรุปกระบวนการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

แผนภูมิ รูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ปี 2557

แผนภูมิ การติดตามโครงการที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ ปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด และมีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

4.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในลุ่มน้ำหลัก 4 ลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน สรุปได้ดังนี้

1) การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะทำงาน (คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง) เป็นการจัดเวทีรับฟังข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

เป็นการจัดเวทีการประชุมของคณะทำงานที่ประกอบด้วย คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และผู้สนใจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกวันเสาร์ที่ 1 ของเดือน ผู้เข้าร่วม เป็นตัวแทนของพื้นที่ใน 8 อำเภอ ของจังหวัดลำพูน เป็นนักพัฒนา แกนนำชุมชน นักวิจัยเพื่อท้องถิ่น และผู้ที่สนใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอและติดตามผลการดำเนินงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในรอบแต่ละเดือน การแลกเปลี่ยนความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นปัญหาสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ การพิจารณาโครงการวิจัยและพัฒนา เวทีการประชุมคณะทำงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยจึงเป็นเสมือนกลไกอันสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น งานวิจัย และงานพัฒนาอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดลำพูน เป็นการเติมเต็มและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้คนในทุกพื้นที่

2) การจัดเวทีพิจารณาโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการกลั่นกรอง ให้ข้อเสนอแนะต่อข้อเสนอโครงการวิจัย และการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นต่าง ๆ

2.1) เวทีการพิจารณา และการพัฒนาโครงการวิจัยในศูนย์ประสานงานฯ เป็นเวทีพิจารณา กลั่นกรองโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ได้นำเสนอมาอย่างศูนย์ประสานงานฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และกระบวนการวิจัยหลายระดับ เช่น นายณพพร นิลนรงค์ นายกำธร ธิฉลาด นายบุญส่ง เวศยาสิรินทร์ นายวิเศษณ์ สุจินพริหม และนางกัลยา ไชยประสาน นอกจากนี้ยังเป็นเวทีการนำเสนอแนวคิดแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยของชุมชนท้องถิ่นต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยในพื้นที่ของตนเอง ในระยะที่ 2 จะเพิ่มช่วงเวลาในการพิจารณา และพัฒนาโครงการให้มากขึ้น โดยจะดำเนินกิจกรรมเป็นประจำทุก ๆ เดือน

2.2) วันที่ 9 มิถุนายน 2557 ณ ห้องประชุม ชั้น 5 คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เวทีพิจารณาโครงสร้างโครงการวิจัยร่วมกับกลไก ภาค ครั้งนี้จังหวัดลำพูนมีการนำเสนอโครงการการจัดการความรู้ระบบการผลิตเกษตรทางเลือกสู่การลดปัญหาด้านสุขภาพของชุมชนบ้านห้วยไซสุขสวัสดิ์ หมู่ที่ 15 ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ : อ.จตุรงค์ พวงมณี (ศูนย์วิจัยระบบทรัพยากรเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) และดร.สมคิด แก้วทิพย์ (วิทยาลัยบริหารศาสตร์ ม.แม่โจ้) ตัวแทน สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น: คุณดารารัตน์ โพธิ์รักษา กลไกไกลกลาง: คุณชีวัน ชันธรรม คุณปวีณา ราชสีห์ ภาพรวมโครงการ ต้องพิจารณายุทธศาสตร์ของโหนดและความรู้เดิมของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดลำพูน แล้วค่อยมาดูว่าความรู้ตรงไหนที่บ้านห้วยไซยังขาด เช่น กลยุทธ์การขยายผลเรื่องเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น หรือสิ่งไหนที่ทำแล้วได้ผล ไม่ได้ผล ถ้าไม่ได้ผลจะทำอะไรต่อ ขอให้บทวนว่าจะทำตัวไหนเป็นตัวหลัก จะเอาตัวระบบการผลิตทางเลือก หรือจะเอาเรื่องสุขภาพเป็นตัวตั้ง ชวนมองภาพรวมของสิ่งที่ชุมชนอยากจะทำ เรื่องที่ 1 ต้องดูเรื่องสุขภาพของคนในชุมชนว่าเป็นโรคใดบ้าง เช่น การตรวจเลือด เบาหวาน ความดัน มะเร็ง ไชมันในเลือด ไต ฯลฯ เรื่องที่ 2 เช็กสุขภาพว่าเป็นอย่างไร 2 และเรื่องที่ 3 คู่มือการบริโภค(กินอะไร กินอย่างไร) จากนั้นคู่มือการผลิต(ผลิตอะไร อย่างไร) เมื่อรู้โจทย์ย่อยทั้ง 3 ส่วนแล้ว นำทั้ง 3 ส่วนมาวิเคราะห์หาความเชื่อมโยง โดยมองย้อนกลับ เรื่องที่ 3 และ 2 เป็นเหตุ ส่วนเรื่องที่ 1 เป็นผล โดยต้องวิเคราะห์ให้เห็นความรู้ (วิธีการผลิตเชิงพุทธเปลี่ยนจากวิเคราะห์หนี้สินไปเป็นวิเคราะห์พฤติกรรมการเงิน) ถ้าจะเฝ้าระวังรักษาและป้องกันโรคจะต้องกินอย่างไร จะผลิตอย่างไร โดยต้องดูผลหลังการปฏิบัติออกแบบ เช่น การบริโภคใหม่ เป็นต้น ควรใช้หลักธรรมที่อธิบายได้ง่าย ไม่ต้องใช้คำใหญ่ เช่น หลักแม่เมตตาให้ดิน น้ำ อยู่เย็นเป็นสุขให้พระแม่ธรณี เพราะชุมชนต้องการจะฟื้นฟูระบบการผลิต พื้นวิถชุมชน การออกแบบกิจกรรมต้องถอดความรู้ระบบการผลิตทั้ง 3 ระบบ คนที่อยู่ในระบบปลอดภัย จะพัฒนาสู่ระบบอินทรีย์สามารถทำได้ แต่ถ้าเลือกอยู่ทั้งระบบปลอดภัยและระบบอินทรีย์ ไม่ควรทำเพราะจะเป็นการถอยหลังเข้าคลอง งานนี้จึงควรมีการพัฒนาไปสู่กลุ่มที่สูงกว่า มีระดับการผลิตที่สูงขึ้น ควรมีการศึกษาข้อมูลว่าแต่ละระบบมีเกษตรเท่าไร และจะมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบปลอดภัย ระบบอินทรีย์ ได้เท่าไร การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ระบุไว้ จะมีการนำความรู้คัดจากสิ่งที่ดีที่สุดมาปฏิบัติ คือ “แปลงผลิต” แล้วนำมาสู่ระดับไร่นา แต่ควรเพิ่มเรื่อง “แปลงเรียนรู้” ของสมาชิก ควรคัดเลือกคนที่เก่งที่ติมาดูแลแปลงเรียนรู้ ประโยชน์ คือ เป็นการเอาความรู้จากเอกสารแปลงสู่ไร่นา แต่ต้องอาศัยอาสาสมัครเข้ามาเป็นแกนนำระบบละ 1-2 คน ซึ่งจะเป็นคนที่มีศักยภาพพอสมควร เมื่อสมาชิกมีปัญหา ก็ให้แกนนำช่วยกัน แล้วค่อยขยายไปสู่การเรียนรู้ของคนระดับตำบล

อำเภอดำเนินต่อไป หากมีแต่แปลงผลิต เมื่อผลิตแล้วก็เสร็จสิ้น แต่ถ้าทำแปลงเรียนรู้เป็นการคัดสรรสิ่งที่ดีและสร้างให้แกนนำช่วยตนเองได้ บริหารจัดการได้ ต่อไปแปลงเรียนรู้จะเข้มแข็งด้วยความเข้าใจและสามารถสนใจสมาชิกเข้ามาร่วมพัฒนาระบบการผลิตได้ ซึ่งการทำแปลงเรียนรู้ จะเป็นการพัฒนาศักยภาพคนในท้องถิ่น จากผู้ปฏิบัติมาเป็นเทรนเนอร์ในยังไม่เห็นการออกแบบเพื่อไปสู่การการลดปัญหาเรื่องสุขภาพ **ข้อสรุป** ขอให้หนดพิจารณาปรับแก้ไขข้อเสนอโครงการวิจัย แล้วนำเสนอให้กลไกกลางพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งอาจเป็นการเข้าพิจารณาในเวทีระดับไหนหรืออาจเป็นการพิจารณาผ่านช่องทางอีเมล จะแจ้งให้ทราบภายหลัง

2.3) วันที่ 3 กรกฎาคม 2557 ณ ห้องประชุมสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เวทีพิจารณาโครงการวิจัยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นครั้งนี้มี 2 โครงการ ได้แก่ โครงการการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ คุณกัณธร อินลาด คุณกัลยา ไชยประสาน คุณวิเศษณ์ สุจินพรม์ คุณนพพร นิลณรงค์ และคุณบุญส่ง เวศยาสิริพันธ์ มีข้อคิดเห็น คือ **ภาพรวมโครงการ** บทเรียนการทำงานเรื่องการจัดการขยะมีเยอะมาก แต่การจัดการยังไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ มองเห็นความล้มเหลวในการจัดการขยะ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ตัวอย่างของเทศบาลตำบลอุโมงค์ มีการผลักดันเรื่องการจัดการขยะสู่กองสาธารณสุขสุข เริ่มณรงค์จากอสม. การจัดการ “คน” โดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเสริมแรง **ความเป็นมาของโครงการ** เริ่มจากการเขียนงานของพื้นที่ที่ทำ ทำอะไรมาบ้าง ขาดการทำเรื่องอะไร เพื่อนำไปสู่ประเด็นในการทำงานวิจัยครั้งนี้ การจัดการขยะมีมาก งานวิจัยมีมาก แต่โครงการไม่ได้อ้างอิงงานของ สกว. อบต. มีการส่งเสริมมากแต่ได้รับความร่วมมือน้อย เริ่มนับจากข้อตกลง คือ มีการจัดการขยะเรื่องอะไรบ้าง นำไปสู่การวิจัยอย่างไร เช่น ขยายที่ผ่านมามีหน่วยงานมีการทำอะไรมาบ้าง ทำแล้วผลเป็นอย่างไร ชาวบ้านเหมือนเดิมขาดตระหนักรู้ ชุมชนในอดีตมีการจัดการขยะอย่างไร จากการพูดคุยกันทำให้ชุมชนได้มีการเรียกร้องในการจัดการของตนเอง จนได้มีการพัฒนาเป็นโครงการวิจัย เป็นต้น **กลุ่มเป้าหมาย** การมีส่วนร่วมในการวิจัยขาดผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นโครงการ น่าจะมีการตั้งองค์กรชุมชน เช่น เครือข่ายกลุ่มแม่บ้าน สวัสดิการชุมชน หรือสภาองค์กรชุมชน ทีมวิจัยเดิมเป็นผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต. อยากให้เพิ่มคนที่เกี่ยวข้อง อสม. กองสาธารณสุข เข้าร่วมด้วย ดูขนาดพื้นที่และวิธีการเก็บข้อมูล การจัดการร่วมโครงการวิจัยในรูปคณะทำงานและบทบาทหน้าที่แต่ละฝ่าย และการประเมินความเป็นไปได้ที่จะดำเนินโครงการวิจัยให้สำเร็จ นักวิจัยมีบทบาทสำคัญในการจัดเก็บข้อมูล **ประเด็น** ระบบคิด เรื่องการพัฒนาตำบล อยากเห็นการมีส่วนร่วมในการทบทวน 1) พัฒนาการจัดการขยะของชุมชน เช่น การคัดแยกขยะแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร 2) พัฒนาการของ อบต. เช่น ความคิดในการจัดการขยะของผู้นำที่ผ่านมา(เช่น นายกคนที่ 1-2-3-----ปัจจุบัน)เป็นอย่างไร การแสวงหานวัตกรรม เรื่องการสำนึกร่วมของตำบล การค้นหาความรู้ เช่น การจัดการแยกขยะ ยาก/ง่ายอย่างไร เทคนิคในการแปรรูปขยะอย่างไร หรือมองถึงการเผาในที่บ้าน บ่งบอกถึงปริมาณแผลง ขยะมีมากน้อยแค่ไหนอย่างไร **การออกแบบการวิจัย** ปรับกรอบคิดจากการมีส่วนร่วมมาเป็นกรอบคิด การจัดการตนเองเป็นการกระจายอำนาจการจัดการขยะในระดับครัวเรือนสู่ชุมชน ซึ่งงานวิจัยจะชี้ให้เห็นความหลากหลายในการจัดการแบบบูรณาการ ตามศักยภาพของแต่ละฝ่าย ซึ่งจะต้องมีการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับขยะใหม่มา

สนับสนุน ไม่ว่าปริมาณขยะต่อวัน ที่มาของขยะ การแยกประเภทของขยะ การจัดการที่ผ่านมาวิเคราะห์ให้เห็นถึง การจัดการขยะของแต่ละแบบทั้งฝั่งกลบ แบบ 3R เผา ฯลฯ **สรุปข้อเสนอแนะ** ทบทวนวรรณกรรม โดยเฉพาะ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้มากขึ้น การปรับใช้แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในการเป็นโจทย์งานวิจัย การทบทวนพื้นที่ต้นแบบสู่การกำหนดตัวชี้วัด การแบ่งบทบาทหน้าที่ และเพิ่มสัดส่วนของนักวิจัย เช่น อสม. กองสาธารณสุข

จากนั้นหารือโครงการรูปแบบการจัดการเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดลำพูนของเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดลำพูน เป้าหมาย เห็นศักยภาพที่มีอยู่ของกลุ่ม/เกษตรกร ในการพึ่งตนเอง การปรับตัว โดย พัฒนางค์ความรู้เดิมให้สอดคล้องกับวิชาการสมัยใหม่ ผลที่คาดว่าจะได้ คือ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เส้นทาง การกระจายผลผลิต การพึ่งตนเองของเกษตรกร ผลกระทบที่ตามมา คือ การเป็นลำพูนโมเดล หรือการประกาศ นโยบายสาธารณะท้องถิ่น กระบวนการ เริ่มจากการพัฒนานักวิจัยปรับแนวคิดสร้างความเข้าใจร่วมกัน พัฒนางค์ความรู้เกษตรกร โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ 14 ศูนย์เรียนรู้ มีการทดลอง การควบคุมมาตรฐาน เป็นต้น โดยข้อมูลส่วน นี้ทางคุณกัลยา ใหญ่ประสาน และคุณกัณธร ธิฉลาด นำไปร่างเป็นโครงร่างโครงการวิจัยต่อไป ในช่วงท้ายนัด หมายในการจัดงานมหกรรมคนหละปูน อาหารปลอดภัย ประมาณ วันที่ 10-11 กันยายน 2557 โดยจะมีการ หารือเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง

2.4) วันที่ 8 กรกฎาคม 2557 ณ ห้องประชุมสถาบันวิจัยหริภุญชัย เวทีหารือร่วมกับกลไกภาคเหนือใน การขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในช่วงแรกเป็นการพิจารณาโครงการร่วมกันทั้งหมด 4 โครงการ ได้แก่ 1) การฟื้นฟูระบบการผลิตโดยวิถีพุทธธรรมของเกษตรกรอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน 2) การบริหารจัดการวัสดุ เหลือใช้ในท้องถิ่นเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นมาใช้ในการลดต้นทุนการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิง จังหวัดลำพูน-เชียงใหม่ 3) แนวทางการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตเครื่องเงินใจงามพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน 4) การจัดการความรู้ระบบการผลิตเกษตรทางเลือกสู่การลดปัญหาด้านสุขภาพของชุมชนบ้านห้วย ไชยสุขสวัสดิ์ หมู่ที่ 15 ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน สามารถสรุปข้อคิดเห็นได้ดังนี้

(1) การฟื้นฟูระบบการผลิตโดยวิถีพุทธธรรมของเกษตรกรอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน การให้นิยาม ไปให้กลับ กลับให้ตื่น ฟันให้ดี หนีให้พ้น เป็นอย่างไร ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้อง ทำให้เห็นภาพที่เป็นรูปธรรม ไปให้กลับ คือ การเปลี่ยนวิธีคิด “เห็นทุกข์” หลังให้ตื่น คือ การปรับวิธีทำ “สมุทัย” ฟันให้ดี คือ เห็น/สร้างเป้าหมาย “นิโรธ” และหนีให้พ้น คือ หลุดพ้น มีการจัดการตนเอง พึ่งตนเอง “มรรค” นอกจากนี้ควรเพิ่มกระบวนการชวนชาวบ้านวิเคราะห์หลักวิธีการทำกับหลักเชิงพุทธในระหว่างทางในการทำโครงการวิจัย

(2) การบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นมาใช้ในการลดต้นทุนการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิง จังหวัดลำพูน-เชียงใหม่ เป็นการทบทวนวัสดุเหลือใช้ในชุมชน ระบบการผลิตของชุมชน และความรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในท้องถิ่น และวิชาการ เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นเพื่อการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ผลที่ได้คือ สูตรปุ๋ยอินทรีย์ ลดต้นทุนการผลิต/สร้างรายได้ ได้กลไกการจัดการในท้องถิ่น และมีการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น ขยะลดลง การจัดการดีขึ้น

(3) แนวทางการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตเครื่องเงินใจงามพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน กลไกสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่ สวส. ที่มีความตั้งใจ ประเด็นร่วมจากการพัฒนาการรวมกลุ่ม การออกแบบกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้ผลิตเครื่องเงิน เพิ่มกระบวนการพัฒนาศักยภาพ การเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม

(4) การจัดการความรู้ระบบการผลิตเกษตรทางเลือกสู่การลดปัญหาด้านสุขภาพของชุมชนบ้านห้วยไช้สุขสวัสดิ์ หมู่ที่ 15 ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เป้าหมายเน้นเรื่องสุขภาพ ควบคู่กับการพัฒนาการผลิตของพื้นที่ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตสู่การผลิตแบบเกษตรกรรมทางเลือกเป็นอย่างไร ต้องมีการทบทวนวิถีเดิมทั้งการผลิต สถานการณ์ด้านสุขภาพ การเข้าถึงอาหาร และการบริโภค เพื่อหาแนวทางการปรับเปลี่ยนให้มีสุขภาพที่ดี ทางที่ประชุมมีข้อเสนอให้ปรับชื่อเป็น สุขภาพดีด้วยการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตสู่ระบบการผลิตการเกษตรทางเลือกของชุมชนบ้านห้วยไช้สุขสวัสดิ์ หมู่ที่ 15 ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน จากนั้นหารือเรื่องการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การขึ้นโครงการภาคเหนือยังไม่ถึงเป้าหมาย ในส่วนของลำพูนมี ๔ โครงการที่พร้อมยกร่างสัญญา ส่งภายในวันที่ 15 สิงหาคม 57 และในวันที่ 23 กรกฎาคม 2557 ผอ.ฝ่ายวิจัยจะลงมาในพื้นที่ช่วงเช้าลงพื้นที่ นำเสนอโครงการนวัตกรรมองค์กรกับการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ณ มูลนิธิสวนพุทธธรรม ช่วงบ่ายเป็นการหารือร่วมกับโหนดลำพูน เตรียมเนื้อหาสรุปงานปีที่ผ่านมา และแนวทางในขับเคลื่อนปี 2558

(วิมุติ) 5. ความผ่อนคลาย – ไม่คาดหวัง 6. ทางสายกลาง คือ เหนือสุข เหนือทุกข์ 7. อยู่กับตัวเองได้อย่างมีความสุข เป็นต้น

2.6) วันที่ 28 กรกฎาคม 2557 ณ ห้องประชุมสถาบันฯ เวที พิจารณาโครงสร้างโครงการวิจัยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เวทีพิจารณาโครงการการพัฒนาข้อกำหนดการอยู่ร่วมกันของชุมชนศีล 5 ของบ้านพระบาทห้วยต้ม หมู่ที่ 8 และบ้านชัยวงษา หมู่ที่ 22 ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ระยะที่ 2 และโครงการการฟื้นฟูวิถีปวเกอญอสู่ความมั่นคงด้านอาหาร บ้านผาด่าน หมู่ที่ 10 บ้านปงผาง หมู่ที่ 14 และบ้านแม่สะแง หมู่ที่ 15 ตำบลทาगत อำเภอมะมาต จังหวัดลำพูน โดยสามารถสรุปข้อคิดเห็นต่อโครงการ ดังนี้

1) โครงการการพัฒนาข้อกำหนดการอยู่ร่วมกันของชุมชนศีล 5 ของบ้านพระบาทห้วยต้ม หมู่ที่ 8 และบ้านชัยวงษา หมู่ที่ 22 ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ระยะที่ 2 ในระยะที่ 1 มีการศึกษา 2 หมู่บ้าน ในระยะที่ 2 เป็นการขยายออกไปเป็น 10 หมู่บ้าน โดยเริ่มจากการทบทวนระเบียบเดิมนำมาปรับปรุงให้สอดคล้องมากขึ้น มีการหารือ โดยเป้าหมายใหญ่ คือ นโยบายสาธารณะของชุมชนห้วยต้ม ที่ประชุมมีข้อเสนอปรับแนวทางในระยะที่ 2 คือ 1) ประชุมทีมวิจัย/พัฒนาทักษะนักวิจัย 2) นำเสนอบทเรียนระยะที่ 1 3) ทบทวนพัฒนาข้อกำหนด/วิถีชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน 4) ถอดความรู้ ผู้นำจิตวิญญาณ(ตะก๊ะ/พระสงฆ์) การควบคุมข้อกำหนด การรับคำสอนของครูบา รูปแบบวิธีการสอน 5) การพัฒนาความรู้ ทักษะในการอยู่ร่วมกัน วิธีการสืบทอดต่อ ๆ กันมา เป็นการรับสมัครรายคน แยกเป็นข้อกำหนดในการทำสัญญาให้ตัวเอง 6) การทดลองใช้ข้อกำหนด 7) การทำสัญญาประจักษ์ นอกจากนี้อาจประเด็นเรื่องการยกย่องคน/ครอบครัวรักษาศีล การเชื่อมกับทางโรงเรียน เห็นคุณค่าของคำสอนต่อคนรุ่นใหม่ ครูรุ่นใหม่กลับมามีบ้านเกิดมาสอนเด็กในโรงเรียน เป็นต้น

2) โครงการการฟื้นฟูวิถีปวเกอญอสู่ความมั่นคงด้านอาหาร บ้านผาด่าน หมู่ที่ 10 บ้านปงผาง หมู่ที่ 14 และบ้านแม่สะแง หมู่ที่ 15 ตำบลทาगत อำเภอมะมาต จังหวัดลำพูน ควรเพิ่มประเด็นสถานการณ์ความมั่นคงด้านอาหาร คือ เดิมการได้มาของอาหารมาจากแหล่งใด ได้อย่างไร ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านใดบ้าง เพราะเหตุใด ซึ่งจากข้อมูลต้องชวนชุมชนวิเคราะห์เห็นว่าควรมีแนวทางแก้ไขเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารได้อย่างไร โดยที่ประชุมปรับตัวอุปสรรค เป็น เพื่อทบทวนวิถีปวเกอญอที่นำไปสู่ความมั่นคงด้านอาหาร และเพื่อหาแนวทางการฟื้นฟูวิถีปวเกอญอที่เอื้อต่อการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร กระบวนการต้องมีการทบทวนระบบห่วงโซ่อาหาร การสำรวจ สัมภาษณ์ การจัดเวทีแลกเปลี่ยน ทั้งเรื่องทรัพยากรป่า การผลิต การแปรรูป การถนอม

อาหารทดแทนการนำเข้า อาหารที่หายไป ชวนมองเห็นปัญหาที่เป็นอยู่ให้มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการใช้ยาฆ่าหญ้า เป็นต้น กิจกรรมเพิ่มเติมคือ เวทีสร้างความเข้าใจทั้ง 3 หมู่บ้าน เพิ่มเติมนักวิจัยให้มีความครอบคลุมมากขึ้น

2.7) วันที่ 20 สิงหาคม 2557 ณ ห้องประชุมชั้น 3 อาคาร มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เวทีแลกเปลี่ยนเพื่อการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม ครั้งที่ 1 “ทิศทางการวิจัยเชิงพุทธธรรม” สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน พี่เลี้ยงแผนผะผญา ลำปาง ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ได้ร่วมกันจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ การสนับสนุน การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพุทธธรรม หรือการนำเอาหลักธรรมความเชื่อความศรัทธาต่อพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นๆมาขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีงามโดยมีปัญญเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกับชุมชนท้องถิ่นอันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมได้อย่างสงบสุขและยั่งยืนต่อไป รวมทั้งเป็นการวิจัยเพื่อฟื้นฟูพระพุทธศาสนาให้กลับมาเป็นพลังในทางปัญญาและคุณธรรม วัตถุประสงค์ของเวทีครั้งนี้ คือ 1. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้การดำเนินโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม 2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาโจทย์วิจัย กรอบการดำเนินโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น(NODE) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น 3. สร้างความรู้ความเข้าใจการดำเนินโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมให้กับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักวิจัย สถาบันการศึกษา และผู้ที่สนใจ 4. เพื่อสร้างความร่วมมือของหน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการจัดเวทีครั้งนี้มีเป้าหมายผลที่คาดว่าจะเกิด ดังนี้ 1. เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ การดำเนินโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม 2. ได้แนวทางการพัฒนาโจทย์วิจัย กรอบการดำเนินโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมของศูนย์ประสานงานฯ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น 3. ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักวิจัย สถาบันการศึกษา และผู้ที่สนใจ เกิดความรู้ความเข้าใจการดำเนินโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม 4. แนวทางความร่วมมือของหน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม

เริ่มจาก พิธีเปิดและปาถกฐาโดย พระราชปัญญโมลี เจ้าคณะจังหวัดลำพูน และเข้าสู่เวทีเสวนาในหัวข้อ “ทิศทางการวิจัยเชิงพุทธธรรม” โดยมีวิทยากรแลกเปลี่ยนได้แก่ พระครูพิพิธสุตาทร (พระมหา ดร.บุญช่วย สิริธ

โร) พระครูสิริสุตานุติ ผู้อำนวยการ มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน พระครูสุจินนันทกิจ ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน และศ.ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์ ดำเนินรายการโดย อาจารย์นพพร นิลณรงค์ ผู้ทรงคุณวุฒิเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บทเรียนการดำเนินโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมของ NODE และพี่เลี้ยงงานวิจัย และข้อเสนอแนะจากวิทยากร และผู้รู้ในเวที ซึ่งสรุปจากบันทึกการเสวนาโดย นางสาวดารารัตน์ โพธิ์รักษา เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ดังนี้

เริ่มปาถกฐาโดย พระราชปัญญาโมลี เจ้าคณะจังหวัดลำพูน ความว่า

สำหรับการวิจัยเชิงพุทธ ตามความเห็นของพระราชปัญญาโมลี คือ การค้นหาสิ่งที่ต้องการอยากรู้ (สาเหตุ) ว่า สิ่งที่เป็นแบบนี้ เพราะเหตุเป็นแบบนี้ และสิ่งที่เป็นอย่างนั้น เพราะเหตุที่เป็นแบบนั้น โดยในส่วนของหน้าที่พระสงฆ์ ถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญในจังหวัดลำพูนในการขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนฆราวาสจะเป็นผู้ที่สนับสนุนการทำงานร่วมกับพระสงฆ์ ซึ่งหากกล่าวถึง การวิจัยเชิงพุทธ ควรเป็นดำเนินโครงการวิจัยที่เรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก ที่จะสามารถค้นหาสิ่งที่อยากรู้ได้ทุกพื้นที่ และในทุกพื้นที่ที่มีข้อมูล มีความรู้อยู่ทุกที่ รวมถึงหากสามารถให้ชาวบ้านได้นำธรรมะ (หลักธรรม ที่จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับชุมชนนั้นๆ) ไปปฏิบัติให้เป็นวิถีอยู่เนืองๆ ก็จะสามารถช่วยลดปัญหาของชุมชนได้ เช่น ลดการฆ่าตัวตาย การผิดศีลข้อ 5 เพื่อที่จะทำให้จังหวัดลำพูนมีความสงบ สันติ และนำธรรมไปขับเคลื่อนได้ตามวิถีชีวิตของตน

ช่วงเริ่มเวทีเสวนา โดยมีผู้ร่วมเสวนา คือ

- 1) พระครูพิพิธสุตาทร (พระมหา ดร.บุญช่วย สิริธโร)
- 2) พระครูสิริสุตานุติ ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลำพูน
- 3) พระครูสุจินนันทกิจ(สมคิด จารณธมโม) ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน
- 4) ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 5) อาจารย์นพพร นิลณรงค์ นักวิชาการอิสระ
- 6) ทนายนชาญ อุทริยะ พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
- 7) คุณฉัตรชัย โรจน์เรืองโร ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ
- 8) คุณสุนันทา โรจน์เรืองโร (โสภานะโรจน์)ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ
- 9) คุณพนา นาคราช พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดพุทธธรรม จังหวัดนครราชสีมา
- 10) ผู้สนใจเข้าร่วมแลกเปลี่ยน ได้แก่ พระสงฆ์ พระนิสิต นักศึกษา เครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ที่ปรึกษาของศูนย์ประสานงานฯ จังหวัดลำพูน เจ้าหน้าที่จากศูนย์ประสานงานฯ น่าน ลำปาง
- 11) สกว.

จากมุมมองการเสวนาแลกเปลี่ยนในประเด็น 1) งานวิจัยเชิงพุทธธรรม จะมีทิศทางการก้าวเดินอย่างไร ภายใต้ประสบการณ์การดำเนินงานของพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ 2) ถ้าจะวิจัยเชิงพุทธธรรม จะมีวิธีการทำงานอย่างไร 3) พุทธธรรมกับทางโลก ในฐานะฆราวาสจะมีแนวทางก้าวเดินอย่างไร

อนึ่ง จากมุมมองการเสวนาแลกเปลี่ยน ดังโจทย์คำถามข้างต้น ในมุมมองของ “พระครูสิริสุตานุติ” ได้กล่าวว่า การจะนำเอาหลักธรรมพุทธธรรมมาพูดคุยกับพระนิสิต และชาวบ้านนั้น ที่ผ่านมา ทาง มจร. ได้ปรับเป็นหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน ทั้งในส่วนของการเผยแผ่ทางตรง คือ การเรียนการสอนของพระนิสิต เช่น การสอนพระธรรมวินัย ส่วนในทางอ้อม คือ การตีความหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เช่น มงคลสูตร และหลักธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นองค์ประกอบ มาสร้างเป็นตัวชี้วัดในการกำหนดการดำรงชีวิตของชาวบ้าน แต่ผู้ที่

นำไปเผยแพร่ นั่น ต้องตีหลักการให้แตก / สื่อความหมายในมุมมอง-สร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้าน หรือ ทำธรรมะ ให้เป็นภาษาของชาวบ้าน / เป็นวิถีของชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้นำหลักการไปปฏิบัติในวิถีชีวิตการดำรงชีพของตน และหากชาวบ้านนำหลักการมาแก้ไขปัญหของตน ก็ถือว่า เป็นงานวิจัยเชิงพุทธแล้ว ฉะนั้น การทำวิจัยเชิงพุทธจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานการดำรงชีพของชาวบ้าน

ส่วนในมุมมองของ “พระครูพิพิธสุตาทธ (พระมหาบุญช่วย สิริธโร)” ได้กล่าวไว้ว่า พุทธธรรมเป็นเรื่องของความจริง ที่ผู้รู้ไปค้นพบมา เป็นความจริงเป็นที่ใครไม่สามารถปฏิเสธได้ ดังนั้น หน้าที่ของพุทธะจึงมีหน้าที่มาเผยแสดง มากล่าวบอกผู้อื่น ซึ่งทุกขนั้นมีแนวทางในการดับทุกข์ได้ด้วยวิถีแห่งการดับทุกข์ (ความพ้นทุกข์ ความเป็นเหตุ เป็นผล คือหลักทางวิทยาศาสตร์) หรือ แสดงธรรมะที่เป็นกุศล เป็นอกุศล (เรื่องดี เรื่องชั่ว และที่เป็นกลาง) ฉะนั้น ธรรมะจะเป็นผู้แสดงที่ชี้ให้เห็นว่า สามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ดี ในสิ่งที่ไม่ดี เพื่อที่ตนเองจะเลือกหาวิธีการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (หรือเป็นเจตสิกและสัมพันธ์กับจิตได้อย่างไร) ซึ่งหากมองพุทธธรรมที่พระพุทเจ้ามาแสดงนั้น จะแบ่งเป็น ความเป็นกลาง เช่น กฎแห่งธรรมชาติ กฎแห่งวัตถุ หรือ ความโน้มเอียง (มัชฌิมาปฏิปทา) ดังนั้น ธรรมะ คือ ความจริง ซึ่งหากจะแก้ทุกข์ได้ เราต้องเป็นผู้เห็น ผู้กำหนดรู้ และหาทางพ้นทุกข์ด้วยตัวเอง (เมื่อรู้เหตุแห่งทุกข์) นั่นคือ อริยสัจสี่ (ทุกข์ สมุทัย จะทำอย่างไรที่จะ เลิกได้ นิโรธ จะทำอย่างไรพ้นความโกรธ มรรค หาทางพ้นทุกข์)

และในส่วนมุมมองของ “พระครูสุจินนันทกิจ(สมคิด จารณธโม)” กล่าวว่า การทำงานที่ผ่านมาของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่านนั้น เน้นนำไปที่การใช้จิตใจ เป็นตัวนำร่อง/แรงจูงใจในการทำงานและการแสวงหาเครื่องมืออะไรมาช่วยนำทาง เพื่อจะได้มุ่งหาคำตอบ ทางสว่างให้กับชุมชน ฉะนั้น สิ่งแรกที่ดำเนินการ คือ การค้นหาปัญหาของชาวบ้านว่าเป็นอย่างไร จะมีเครื่องมืออะไรเป็นผู้หาทางออก และจะเอาคำตอบที่ได้มานั้น เป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ให้กับชาวบ้านอีกครั้งหนึ่ง เช่น พื้นที่น่าน มีปัญหาเรื่องทรัพยากร แต่จะแก้ไข ปัญหาทรัพยากรได้นั้น จำเป็นต้องสร้างความเป็นอยู่ให้ชาวบ้านได้อยู่ดี กินดี แล้วเชื่อมโยงสู่การแก้ไขปัญหาทรัพยากร เพราะแหล่งอาหาร ปัจจัยสี่ ก็คือ ทรัพยากร รวมถึง การใช้ธรรมะ เป็นเครื่องมือการค้นหาสาเหตุของปัญหา การวิเคราะห์ถึงที่มาของปัญหา/ที่มาของความทุกข์ ความจน ที่เป็นปัญหาหลักของชาวบ้าน โดยที่ผ่านมาชุมชนไม่เห็นความสำคัญของปัญหาเล็กๆ น้อยๆ รวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหาลittleๆ น้อยๆ ที่สามารถแก้ไขได้ และเมื่อแก้ไขปัญหาลittleๆ น้อยๆ ได้จึงจะสามารถโยงสู่การแก้ไขปัญหาใหญ่ๆ ได้ตามมาเช่นกัน ดังนั้น ถือว่า ธรรมะที่เป็นหลักคำสอน ธรรมะที่เป็นหลักการปฏิบัติ เป็นการคืนสู่ธรรมชาติ เปรียบเสมือน การทำงานในการแก้ไขปัญหของชุมชน จะต้องวางอยู่บนปัญหาของชาวบ้าน และใช้หลักการมาประยุกต์ให้เกิดการแก้ไขปัญหาลोकิกะ โลกุตระ

ส่วนมุมมองของ “ศ.ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์” กล่าวว่า หากจะนิยามพุทธธรรม หรือ ศาสนาว่า คือ หลักศาสนา คือ การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสรรพสิ่ง ในกระบวนการจัดระบบความสัมพันธ์ เพื่อให้มนุษย์กับสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบและ สันติ และเพื่อให้การจัดระบบมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสรรพสิ่งอยู่ร่วมกันได้นั้น ศาสนาก็จะสร้างแนวทางการปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของศาสนานั้น หรือสมาชิกของชุมชนนั้น และแนวทาง/วิธีการปฏิบัติก็จะแตกต่างกันไป ซึ่งเสน่ห์หรือพลังของศาสนา คือ การทำให้พลังการปฏิบัติตนของแต่ละศาสนา แต่ละสมาชิกของศาสนาหรือสมาชิกของชุมชนนั้นๆ โดยการสร้างความเชื่อมโยงความหมายของตัวตนในขณะนั้น เชื่อมโยงกับอดีตที่ไกลโพ้น และขณะเดียวกัน ก็เชื่อมโยงอนาคต ก็คืออุดมคติสูงสุดของชีวิตมนุษย์ในหลักศาสนานั้น นีคือ หลักศาสนาของทุกศาสนา เป้าหมาย คือการสร้างแนวทาง

ปฏิบัติการของมนุษย์ที่จะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยเชื่อมโยงความหมายจากอดีตอันไกลโพ้นถึงปัจจุบันและที่สำคัญเชื่อมโยงถึงอุดมคติของชีวิตที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งหากเราเข้าใจถึงหลักการและ หลักพุทธศาสนานี้ ซึ่งต่อไปสิ่งที่ต้องคิดถึงว่า จะทำอย่างไรที่จะให้เกิดการประยุกต์เอาศาสนาที่จะเอื้ออำนวยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นหลักการและอุดมคติของมจร.แห่งนี้ ฉะนั้น เราต้องสร้างจินตนาการร่วมกันของมนุษย์ทั้งหลายมาเชื่อมโยงอดีตถึงปัจจุบันของตัวเอง และสร้างอุดมคติกับวิถีชีวิต ที่ต้องสร้างจินตนาการมาสู่แนวทางการปฏิบัติ ทั้งนี้ หากมีการลำดับการดำเนินชีวิตอาจแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับของพระอริยะ หรือ ระดับของพระสงฆ์ และระดับคนธรรมดาอื่น อดีต ปัจจุบันและ อนาคตของคนทั้งสองกลุ่มหรือ ทั้งสามกลุ่มนี้ ย่อมต้องแตกต่างกันไม่มากนักน้อย เราไม่สามารถที่จะยึดอุดมคติของพระอริยะลงสู่คนธรรมดาได้ ในอดีตพระมหากษัตริย์ที่ได้เริ่มสร้างและ สถาปนาพระธรรมยุต ซึ่งสิ่งที่ท่านตรัส ก็คือ ศีล 5 ทั่วๆ ไปก็ยากอยู่ ฉะนั้นให้ทำศีล 5 ขั้นต่ำ และหากเรานำสิ่งเหล่านี้มาขยับเป็นแนวทางการวิจัยด้วยแนวทางของพระพุทธศาสนาเราจะคิดอย่างไร

การวิจัยคือ การแสวงหาความรู้ ที่เกิดขึ้นมาจากคำถาม คำถามนั้นจะเป็นการนำไปสู่การแสวงหาความรู้ หรือ คำตอบ งานวิจัยใดจะเกิดขึ้นไม่ได้หากเราไม่มีคำถาม การที่จะเกิดคำถามที่จะโยงสู่การวิจัยได้ อย่างน้อยจะถูกโยงไปใน 3 มิติ คือ **มิติแรก**จะต้องเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพราะความเปลี่ยนแปลงนี้เองจะนำไปสู่ปัญหา ถ้าหากเราไม่เข้าใจของความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เราก็จะมองปัญหาอย่างผิวเผิน และเราจะแสวงหาคำตอบอย่างผิวเผิน ไม่ลึกซึ้ง ฉะนั้น การอธิบายจะอยู่ที่สังขธรรม (การเกิด แก่ เจ็บ ตาย) ถูกสร้างและอธิบายบนสังขจะของศาสนาหนึ่งๆ ก็มีสวนแตกต่างกันไป ดังนั้น หากเราเข้าใจสังขจะของสังคมที่มีความแตกต่างกันในเวลา สถานการณ์นั้นๆ ก็จะสามารถยกระดับมาอธิบายถึงปัญหาของสังคมปัจจุบันที่มีความแตกต่างกันได้ซึ่งข้อควรระวัง คือ ห้ามกระโดด/ด่วนไปสรุปข้อสรุปอย่างง่าย ๆ ฉะนั้น เราต้องพัฒนาและสร้างความเข้าใจที่ซับซ้อนของสังคม บนความเปลี่ยนแปลงของสังคม **มิติที่สอง** คือพยายามทำความเข้าใจ/ความรู้และต้องแสวงหาแนวทางเชิงปฏิบัติการ คือ เน้นการปฏิบัติการ (อาจใช้ศีล 5 เป็นผู้กำกับ) ปฏิบัติการเพื่อควบคุมเรา เพื่อให้เราคิดอยู่เสมอว่าเราจะไปกระทบกระเทือนคนอื่นอย่างไรศีลทั้งหมดคือ การสร้างการกำกับตัวเรา เพราะถ้าเราไม่กำกับตัวเรา เราจะไปกระทบผู้อื่นอย่างไร จะเกิดเหตุต่อสังคมอย่างไรที่ทำให้สังคมมันอยู่ร่วมกันไม่ได้ ซึ่งการทำความเข้าใจในการปฏิบัติในมิติที่สองนี้ ถือว่าสำคัญมากๆ ซึ่งเสมือนว่า การวิจัยเชิงพุทธศาสนานั้น คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่ต่างประเทศโดยทั่วไปใช้กันอยู่ แต่การวิจัยเชิงพุทธของเราคือ การสร้างการผลักดันให้เกิดจินตนาการเชื่อมระหว่างคนกับสังคมได้มากและใน**ส่วนมิติที่สาม** คือ การผลักดันให้พุทธศาสนาฝังลึกในจิตใจของคน ซึ่งข้อปฏิบัติการหรือข้อปฏิบัติต่างๆ จะต้องเข้าไปอยู่ในจิตใจคน เช่นให้รู้สึกว่ เราล่วงละเมิดผู้อื่นไม่ได้ ซึ่งงานวิจัยเชิงพุทธ ควรตั้งเป้าหมายไปที่ **การสร้างแนวคิดที่สามารถควบคุมจิตใจ / ฝังลึก ให้ประชาชนเกรงกลัวต่อบาป**

ข้อสังเกต : การทำวิจัยของนิสิตปรัชญา / พระนิสิต นิยมใช้หลักสังขจะ มาวางไว้ มาเป็นทฤษฎีการกำกับเสมือนเป็นการวางทฤษฎีสังคมศาสตร์ไว้ แล้วนำเอาข้อมูลมายัดใส่ ซึ่งคำตอบก็คือ แล้วเป็นอย่างไรต่อ นั้นแสดงถึงความไม่เข้าใจของสังขจะของพระพุทธองค์ รวมถึง ศาสนาทุกศาสนาไม่สามารถให้บรรลธรรมด้วยการสอน ซึ่งสังเกตได้จากประเทศไทยมีการสอนธรรมะอย่างยาวนาน แต่สังคมไม่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการสอนมีค่าก็ต่อเมื่อผู้เรียนโหยหาความรู้ทางธรรม และธรรมนั้นสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนรู้อยากเรียนรู้ จึงจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ และได้คำตอบอย่างมีคุณค่า หรือ มีกลุ่มคน โดยเฉพาะชนชั้นกลาง ที่โหยหาคำตอบของชีวิต และเราสามารถหาธรรม คำตอบของอุดมคติ คำตอบของชีวิต

มุมมองของ**หนานชาญ อุทัยะ** ในฐานะที่เป็นพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ทดลองช่วยงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นวิถีพุทธ คือ การใช้ประสบการณ์ การทดลองปฏิบัติกับตนเองแล้วนำประสบการณ์ที่ได้ไปสร้างศรัทธาให้ผู้อื่นได้ เห็นความสำคัญของการละ เลิก ในสิ่งที่ผิดศีลธรรม ซึ่งค่านิยมของหลักธรรมของตนเองคือ เป็นการศึกษาตามหลักธรรมชาติดังนั้น หลักธรรมที่ใช้หนุนงานวิจัย คือ 1) ใช้ข้อห้าม (หลักศีล บาป บุญ ความเชื่อ) มาเป็นตัวกำหนดในการปฏิบัติในวิถีชีวิต 2) ใช้ข้อปฏิบัติมาเป็นแนวทางขับเคลื่อน ซึ่งมันเป็นสิ่งที่ยากในการขับเคลื่อน ซึ่งหากจะนำเอาธรรมะมาโยงสู่การปฏิบัติ นั้น จึงใช้ตัวเองมาเป็นผู้ทดลองเปลี่ยนปฏิบัติจนเกิดความรู้ แล้วจึงไปสร้างศรัทธาขับเคลื่อนกับผู้อื่นเช่น การขับเคลื่อนให้คนเลิกเหล้าก็ต้องเปลี่ยนตัวเองก่อน แล้วจึงนำผลจากการปฏิบัติของตนเองมาเป็นประสบการณ์แลกเปลี่ยนกับผู้อื่น ให้เลิกเหล้าได้ และพยายามแสวงหากระบวนการความรู้เรื่องต่างๆ จากผู้อื่น ผู้รู้/เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ มาช่วยขับเคลื่อนขยายสู่พื้นที่ชุมชนได้ ฉะนั้น สังคมจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ต้องสนับสนุนให้คนในสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี รวมถึง จากคำสอนของพระพุทธเจ้าที่แสดงถึง ธรรมะ คือ ธรรมชาติ และพระพุทธเจ้าได้ศึกษาค้นพบความจริงและ นำไปเผยแพร่ รวมถึง การใช้หลักศรัทธา มาเป็นตัวเชื่อมร้อยให้ชาวบ้านได้เห็น และแสวงหาความเป็นธรรมชาติ (ศึกษาความเป็นจริงของธรรมชาติ) แต่จะให้เห็นความจริงของธรรม ก็ใช้หลักธรรม มาวิเคราะห์ ให้เห็น อริยสัจสี่ หรือ เป็นเครื่องมือเพื่อแสวงหาคำตอบต่อไป

ส่วนประสบการณ์การหนุนงานวิจัยเชิงพุทธในมุมมองของ**ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของจังหวัดชัยภูมิ** ที่ผ่านมานั้น เริ่มจากการใช้กิจกรรมการเดินธรรมยาตราเป็นการสร้างกัลยาณมิตรในการทำงาน และการศึกษาพื้นที่ องค์ประกอบ (บุคคลหลัก / ความเชื่อ / ความศรัทธา)ของคนในชุมชน โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจในของศาสนา การสร้างความคิดเชิงบวก การอยู่กับปัจจุบัน ซึ่งหากพื้นที่ใดมีองค์ประกอบเหล่านี้ ทางศูนย์ประสานงานฯ จึงเข้าไปสร้างเวทีการพัฒนาจิตวิสัย และจะให้ความสำคัญของการพัฒนาจิตวิสัยเป็นหลัก ซึ่งถือว่าเป็น งานต้นน้ำที่สำคัญ รวมถึง ในระหว่างการทำงาน (ช่วงกลางน้ำ) ก็จะแสวงหาและ หาผู้รู้ในด้านธรรมมาเติมเต็มให้กับชุมชน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ประสานงานฯ ก็จะมีการพัฒนาศักยภาพตัวเองไปพร้อมๆ กัน เช่น การปฏิบัติ/การถือศีล 8 เป็นต้น ส่วนนิยามในการทำงานเชิงพุทธของศูนย์ประสานงานฯ ชัยภูมิ คือ สร้างความคิดเชิงบวก / การสร้างกุศล / การอยู่กับปัจจุบัน เพื่อให้เห็นสภาวะ / การยอมรับความจริง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นทักษะเชิงพุทธที่จะนำมาปฏิบัติในการทำงานเชิงพุทธ

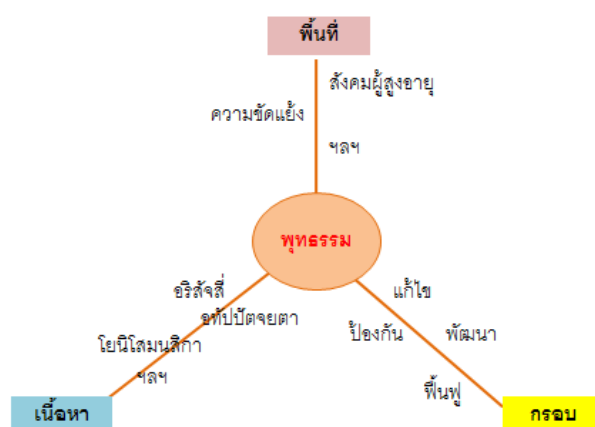
รวมถึง ประสบการณ์การทำงานการหนุนงานวิจัยเชิงพุทธในมุมมองของ**พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดพุทธธรรม จังหวัดนครราชสีมา**ที่ผ่านมานั้น มีการทำงานที่ใช้หลักการ “หลักเกณฑ์ธรรมนำเป็นตัวตั้ง เพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหาชุมชน” ผ่านการใช้กิจกรรม “เดินบ้าน” เป็นการจัดธรรมะเวียนภายในหมู่บ้าน และให้เจ้าบ้านนั้นๆ มาเป็นผู้นำในการสนทนาธรรมกับพระสงฆ์ แต่พบว่า การทำงานวิจัยเชิงพุทธของชาวบ้านนั้นไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจาก การตีความหมายของหลักธรรมที่ไม่แตกฉาน รวมถึง ทำให้ชุมชนเกิดความคิดว่าชุมชนมีแต่สิ่งที่ผิดกฎศีลธรรม (มีเกณฑ์เป็นตัวกำหนด รวมถึง ทำงานยากขึ้น)แต่เมื่อเปลี่ยนเอาปัญหาของชาวบ้านเป็นตัวตั้ง สร้างกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความศรัทธาร่วมกันของคนในชุมชนมาสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและ ใช้หลักธรรมมาวิเคราะห์ตีความของผลสำเร็จของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ชาวบ้านรู้สึก ว่า ตนเองมีคุณความดี ซึ่งสิ่งที่เป็น หัวใจสำคัญของการทำงาน คือ ทีมงานต้องเข้มแข็ง และมุ่งมั่นสู่การทำงาน และความรู้จะได้ก็

ต่อเมื่อต้องปฏิบัติ และ ตัวเองต้องทำเป็นตัวอย่างที่ดี และองค์ประกอบที่ดีจะต้องมีพระสงฆ์ มาเป็นผู้ร่วมโครงการวิจัยด้วย จึงจะสร้างศรัทธาชาวบ้านได้ดียิ่งขึ้น

ส่วนในมุมมองของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ที่ขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพุทธ คือ ที่ผ่าน มาศูนย์ประสานงานฯ ไม่เคยหนุนเสริมโครงการวิจัยเชิงพุทธ แต่เริ่มมีการหนุนวิจัยเชิงพุทธตามข้อเสนอแนะจาก ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเมื่อปี 2556 ที่มองว่า ศูนย์ประสานงานฯ ตั้งอยู่ใน มจร. ลำพูน และยังเป็นอาจารย์สอนให้กับ พระนิสิต ดังนั้น เริ่มแรกของการทำงานของศูนย์ประสานงานฯ จึงใช้กรอบการสอนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้กับพระ นิสิตที่ทำวิทยานิพนธ์เชิงพุทธ และมีการบูรณาการเอาหลักธรรมมาเป็นกรอบความคิดงานวิจัยบนปัญหาของชุมชน ซึ่งที่ผ่านมามีงานวิจัยเชิงพุทธ ที่ขับเคลื่อนในพื้นที่จังหวัดลำพูน เช่น ชุมชนศีล 5 ที่คนในชุมชนนั้นมีการฝังธรรมในวิถี ชีวิตของตนเองอยู่แล้ว จึงสามารถขับเคลื่อนเชิงพุทธได้ง่าย แต่หากชุมชนไหนไม่มีการฝังธรรมในจิตใจของคนใน ชุมชนก็ทำให้งานวิจัยเชิงพุทธในชุมชนนั้นขับเคลื่อนได้ยาก เป็นต้น รวมถึง มีการเอาหลักความเชื่อ ความศรัทธามาเป็น ตัวกำหนดในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาวิจัย

อนึ่ง จากมุมมองการแลกเปลี่ยนของผู้เข้าร่วมประชุมต่อการหาทิศทางงานวิจัยเชิงพุทธ คือ หลักพุทธ การ เข้าใจในวิถีพุทธที่ต้องใช้เวลาอันยาวนาน ซึ่งหากมองในมุมการวิจัยนั้น จะเป็นผสมผสานที่มีความแตกต่างกันระหว่าง ความรู้ทางตะวันตกและ ความรู้ทางตะวันออกของพุทธธรรม จะมาบูรณาการกันอย่างไร รวมถึง เป้าหมายในการ ขับเคลื่อนงานวิจัยนั้น ควรต้องมีการทบทวนความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (ทบทวนปัญหา ทบทวนกระบวนการ แก้ปัญหา เจือปนไขที่เกี่ยวข้อง) และที่สำคัญอยู่ที่กระบวนการเรียนรู้เรื่อยๆ พัฒนาตนเองอยู่เสมอภายใต้ธรรมะที่ ง่ายๆ ค่อยๆ เรียนรู้

ดังนั้น จากการแลกเปลี่ยนมุมมองการเสวนาในครั้งนี้จึงมีข้อสรุปว่า ทุกวันนี้ เรากำลังสู้กับตัวตน (ความดี ความชั่วของตนเอง) ท้ายสุด คือ ธรรมจะอยู่ที่วิถีชีวิตของแต่ละบุคคล ชุมชนนั้นๆ ซึ่งหากเราไม่แก้ไขของทุกๆ ชุมชนนั้นๆ ก็ไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาของปัจเจกคนได้ เพราะทุกสิ่งจะเชื่อมโยงกัน (นั่นคือ สังคม)ดังกรอบ ความคิด ดังรูปภาพนี้

ฉะนั้น จึงมีคำถามต่อไปอีกว่า “จะพัฒนางานวิจัย เพื่อให้ใกล้เคียงกับ พุทธธรรมนั้น ควรจะเป็นอย่างไร และจะมีวิธีวิทยา (ขนาดไหน)จะดูหลักอะไร กระบวนการหนุนเสริมวิจัยเชิงอย่างไร”

3) **การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และนักวิจัย** ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากรเกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร เช่น ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน และพี่เลี้ยงแสนพระญาลำปาง ในระยะที่ผ่านมาได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ สรุป ดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 27 – 29 พฤศจิกายน 2556 ณ บ้านกลางดอยริสอร์ท อ.หางดง จ.เชียงใหม่ การอบรมเชิงปฏิบัติการการบริหารโครงการวิจัย : Project Management เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการโครงการ Project Management โดยในวันแรกเป็นการแลกเปลี่ยนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานแต่ละพื้นที่ ทบทวนบทเรียนสำคัญของการทำงานปีที่ผ่านมา เป้าหมายการทำงานปี 2557 จุดเด่นหรือไฮไลน์ของงานกลยุทธ์/แนวทางเพื่อบรรลุเป้าหมาย และความสำเร็จที่อยากเห็นจากงานปีนี้ บทเรียนที่สำคัญของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เรื่องการผลักดันผลงานวิจัยสู่ อบจ./จังหวัด การพัฒนาเครือข่ายจังหวัดข้อจำกัดทำงานร่วมกับหน่วยงาน เป้าหมายปี 2557 เน้นการทำงานบูรณาการหน่วยงาน/ภาคี การถอดบทเรียนการทำงานเชิงพุทธ ร่วมกับเครือข่าย 3 จังหวัด (ลำพูน ลำปาง น่าน) กลยุทธ์เน้นภาคีการทำงาน ทั้งส่วน อบท. รัฐ สถาบันการศึกษา ประชาคมจังหวัดลำพูน โดยเป้าหมาย คือ ความสำเร็จที่อยากเห็น คือ ลำพูนเมืองอาหารปลอดภัย และการจัดการโครงการตรงตามเวลาเงื่อนไข จากนั้นแลกเปลี่ยนการหนุนเสริมกลไกภาคเหนือและข้อเสนอแนะต่อกลไกภาคเหนือและสกว. ในวันที่สองและสามเป็นการเรียนรู้การบริหารจัดการโครงการ เริ่มจากการให้ความรู้เรื่องแนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยการดูวีดิทัศน์และแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้ สิ่งที่เป็นหัวใจของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จากนั้นเป็นการพัฒนาโจทย์วิจัย เป้าหมายเพื่อให้วิจัยมีหลักคิดในการเลือกทำโครงการวิจัยและวางแผนการทำโครงการให้บรรลุความสำเร็จ โดยมีขั้นตอน คือ 1) การทำความเข้าใจชุมชน (การทำแผนที่ชุมชน) 2) การสำรวจปัญหาในการทำโครงการวิจัย 3) การเลือกโจทย์ปัญหาในการทำโครงการ 4) การวิเคราะห์เหตุผลที่เลือกโจทย์ปัญหาในการทำโครงการ 5) การวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพ 6) การวางแผนกิจกรรม 7) การวางแผนการบริหารจัดการโครงการ เช่น การบริหารจัดการเวลา และการบริหารจัดการคน งาน เงิน และทรัพยากร โดยในช่วงอบรมนี้ทดลองทำแค่การพัฒนาโจทย์ถึงการกำหนดกิจกรรมเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ชวนแลกเปลี่ยนความแตกต่างของงานพัฒนาและงานวิจัย งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือ กระบวนการที่คนในชุมชน ได้มาร่วมคิด ทบทวนสถานการณ์ มีการตั้งคำถาม วางแผนข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปคำตอบ และถอดบทเรียนเพื่อปรับปรุงงานต่อไป

ครั้งที่ 2 วันที่ วันที่ 6 – 7 ธันวาคม 2556 ณ ห้องข้าวหอมมะลิอาคารเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เวที การสัมมนาวิชาการนานาชาติ Asia Today ทางมหาวิทยาลัยแม่โจ้มีการเฉลิมฉลองครบรอบการก่อตั้ง 80 ปีภายใต้ชื่องาน “แม่โจ้ 80 ปี ฝากความดีไว้ในแผ่นดิน” ได้จัดเวทีการสัมมนาวิชาการนานาชาติ เรื่อง The 2 Maejo University International Intergrated Conference” ระหว่างวันที่ 5 – 7 ธันวาคม 2556 โดยการจัดงานครั้งนี้ได้เชิญองค์กรภาคีเครือข่าย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทั้งภายในและต่างประเทศเข้าร่วม เพื่อร่วมกันสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย ร่วมกันร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาสู่ความเป็นอยู่ที่ดี (Well - being) เสนอต่อผู้บริหารประเทศ และเพื่อประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานต่างๆ ได้รับทราบถึงทิศทางการพัฒนาของมหาวิทยาลัยในอนาคต วัตถุประสงค์ของการจัดงานคือ 1. เพื่อสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายนักวิชาการด้านเกษตรอินทรีย์ในอาเซียน 2. เพื่อร่วมจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับชาติและอาเซียน 3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร และได้รับรู้แนวคิดทิศทางการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย การปาฐกถาโดยผู้นำประเทศไทย และภูฏาน ฐานภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และชุมชนแม่ทา กิจกรรมภายในงานฉลอง 80 ปี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สัมมนาวิชาการนานาชาติ การออกร้าน นิทรรศการ บูธแสดงผลงานวิชาการเกษตรอินทรีย์ แสดงผลงานวิจัยและนวัตกรรม Show & Share นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

ครั้งที่ 3 วันที่ 17 ธันวาคม 2556 ณ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น แลกเปลี่ยนการเขียนเล่มเล็กของ สกว. แลกเปลี่ยนการเขียนเล่มเล็กของ สกว. หัวใจของการเขียนเล่มเล็ก คือ สื่อกระบวนการวิจัย การนำเรื่องราวที่ได้ทำมานำเสนอให้เข้าใจง่ายและสามารถหยิบอ่านพจนานุกรมได้ง่ายขึ้น ส่วนประกอบของการเขียนเล่มเล็ก คือ 1) ชื่อเรื่องต้องเชื่อมโยงกับเรื่องที่เขียน น่าสนใจ ทำให้อยากหยิบขึ้นมาอ่าน เป็นคำที่สละสลวย มีคำหลักในชื่อเรื่องที่จะนำไปสู่การวางโครงเรื่องได้ 2) คำนำ ขึ้นต้นอย่างไรให้คนสนใจเข้าไปอ่านเนื้อหา 3) เนื้อหา สื่อเข้าใจง่าย เห็นกระบวนการวิจัยที่เกิดขึ้น และ 4) สรุป ต้องสรุปให้ประทับใจ ท้ายเล่มเพิ่มเรื่องความรู้สึกการเปลี่ยนแปลงของทีมวิจัย ตัวแทนชุมชน พี่เลี้ยงเข้าร่วมด้วย เขียนด้วยกระดาษ A4 ประมาณ 30-50 หน้า ซึ่งโดยปกติแล้วใช้เวลาในการเขียนประมาณ 3 เดือน เริ่มตั้งแต่การทบทวนเอกสารที่มี การลงไปสัมภาษณ์เพิ่มเติม การส่งต้นฉบับ ปรับปรุงแก้ไข แล้วส่งให้ทีมสื่อของ สกว. เพื่อจัดพิมพ์ต่อไป

ครั้งที่ 4 วันที่ 21 ธันวาคม 2556 ณ ห้องประชุมเทศบาลเมืองบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เวทีนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการประเด็นการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนล่าง จากการเข้าร่วมเวทีนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการประเด็นการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนล่าง ทำให้ได้เรียนรู้การทำงานโครงการวิจัยทั้ง 2 โครงการ เห็นความตั้งใจของคนทำงาน โครงการศึกษาอัจฉริยภาพชุมชนโบราณเมืองบางขลังเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและ อบต. เมืองบางขลัง เห็นภาพการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ อบต. การสร้างความอยากรู้ สร้างความตื่นตัวในการลงไปเรียนรู้ให้กับคนทำงาน เรื่องประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ต้องลงไปพูดคุยแลกเปลี่ยนกับหลากหลายคนเชื่อมกับสถานที่สำคัญ ๆ ที่มีอยู่

โครงการวิจัยบูรณาการประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมของชุมชนโบราณสู่การพัฒนาจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พื้นที่ความดีความงามในด้านต่าง มาสู่การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการแลกเปลี่ยนในเวทีทำให้เห็นความหลากหลายโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการมาเรียนรู้ร่วมกัน การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์เพื่อทำให้รู้จักตัวเองมากขึ้น การศึกษาประวัติศาสตร์ไม่ใช่แค่เรื่องอดีตแต่ตอบปัญหาปัจจุบันให้ได้ วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ต้องแบ่งกลุ่มอายุคนเพื่อดูจุดเปลี่ยนสิ่งที่เปลี่ยน แล้วนำมาร้อยเรียงหาข้อสรุปในเวทีร่วมกัน ความถูกต้องข้อมูลนั้นให้ได้ 100 % นั้นไม่จำเป็น ขอแค่ให้เกิดการมีส่วนร่วม มีการตรวจสอบร่วมกัน และเกิด “ความทรงจำร่วมกัน” ตรงนี้สร้างพลังได้ รวมทั้งเชื่อมกับโรงเรียน ให้เด็กเข้ามาร่วมสร้างเป็นเป็นเรื่องที่สำคัญ ส่วนการท่องเที่ยวนั้นมีหลากหลาย สามารถหยิบหลายๆ เรื่องมาเป็นประเด็นได้ เช่น สุขภาพ อาหาร ศิลปะ วัฒนธรรม นอกจากนี้ได้แนวทางในการลงไปให้คำแนะนำกับโครงการวิจัยในพื้นที่ของตนเอง ในการศึกษาประวัติศาสตร์ วิธีการเก็บข้อมูล การนำเสนอข้อมูลในรายงาน เช่น สรุปวิธีการหาความรู้ให้ชัดเจน บอกถึงสิ่งที่ทำได้อย่างไร ทำอย่างไรให้คนอื่นสนใจ นำเสนอเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักวัย การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญกับชุมชน

ครั้งที่ 5 วันที่ 9 – 10 กุมภาพันธ์ 2557 ณ โรงแรมฮอลิเดย์การ์เดน จ.เชียงใหม่ การประชุมเครือข่ายคนหนุ่มงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 1 / 2557 ผู้เข้าร่วมเวที ได้แก่ เจ้าหน้าที่สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทีมคณะทำงานกลไกกลางภาคเหนือ โหนดลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน น่าน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พี่เลี้ยงลำปาง พี่เลี้ยงพิษณุโลก วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2557 เริ่มจากการชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุมโดย รศ.ดร.จิราพร กุลสาริน คณะกรรมการกลไกกลางภาคเหนือ จากนั้นเป็นการระดมความคิดเห็นเพื่อเตรียมข้อมูลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ สำหรับนำเสนอในงานประชุม RC ระดับประเทศ (วันที่ 28 – 29 เมษายน 2557) ในประเด็น ดังนี้

ทบทวนความรู้ (เชิงเนื้อหา วิถีวิทยา การบริหารจัดการของโหนด) การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ 16 ปีที่ผ่านมา ในการเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 16 ปีที่ผ่านมาเรารู้เท่าทันต่อสถานการณ์สังคมภายในชุมชน ประเทศหรือไม่ อย่างไร ในปี 17 และปีต่อไป การเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจะมีทิศทางการเคลื่อนงานอย่างไร (วิถีวิทยา เนื้อหาความรู้ การบริหารจัดการของโหนด) ที่สอดคล้องต่อนโยบาย สกว. สถานการณ์สังคมไทย สถานการณ์โลก การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนั้น สามารถตอบสนองต่อชุมชน สังคมได้มากในระดับใด ทันต่อสถานการณ์หรือไม่ อย่างไร ช่วงท้าย เป็นการนำเสนอผลการระดมความคิดเห็น และช่วงท้ายเป็นการแลกเปลี่ยนและหารือสถานการณ์โครงการวิจัยภาคเหนือ (งานขาขึ้น งานขาลง RE) วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557 เริ่มจากทบทวนเนื้อหาการประชุมเมื่อวาน และการชี้แจงนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของสกว. โดย ผศ.ดร.บุญชู แก้วส่อง ผู้อำนวยการ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จากนั้นเป็นการนำเสนอภาพรวมการดำเนินงานของกลไกกลางภาคเหนือ ปี 4 (งานคุณภาพ งานพัฒนาศักยภาพ งานยกระดับ และงานความรู้) โดยคณะทำงานกลไกภาคเหนือ ช่วงท้ายเป็นการสรุปประมวลผลการประชุมทั้งสองวัน และทีมกลไกกลางได้นัดหมายพี่เลี้ยงและโหนดส่งข้อเสนอโครงการภายในวันที่ 2 มีนาคม 2557 และนัดหมายเวที พิจารณาโครงร่างโครงการวิจัยในวันที่ 12 มีนาคม 2557 ณ ห้องประชุมชั้น 5 สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต่อไป

ครั้งที่ 6 วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2557 ณ อาคารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดลำปาง เวที 6 วัสดุวิจยะท้องถิ่น วิชาการรับใช้สังคมสู่การใช้ประโยชน์ทางการศึกษา เข้าร่วมเวที 6 วัสดุวิจยะท้องถิ่น วิชาการรับใช้สังคมสู่การใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ช่วงแรก ศ.นพ.สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ ผอ. สกว. กล่าวเปิดและบรรยายพิเศษ การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จากนั้นตัวแทนนักวิจัยออกไปแสดงทัศนะเรื่องบทบาทและทัศนะของงานวิชาการที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ผลการเปลี่ยนแปลงและการใช้ประโยชน์ต่อเนื่องจากงานวิจัย จากนั้นเสวนาเรื่อง วิชาการรับใช้สังคมสู่การใช้ประโยชน์ทางการศึกษา การวิจัยช่วยทำให้การปฏิบัติงานที่ดีขึ้น อาจารย์ลงไปเรียนรู้กับชุมชนมากขึ้น การบริการวิชาการของสถาบันการศึกษา ต้องมีนโยบาย สร้างการมีส่วนร่วม เกิดจากความ ต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหา คนทำงานวิจัยเป็นคนเดิม ๆ งบประมาณในการทำจะเอามาจากไหน ทำแล้วได้ประโยชน์จริงหรือไม่ แนวทาง กรอบความชัดเจนของมหาวิทยาลัย บุคลากรที่เข้ามามีส่วนร่วมต้องชัดเจน เน้นความยั่งยืน ได้ประโยชน์ทุกฝ่าย นอกจากนี้ในงานมีการจัดนิทรรศการและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ครั้งที่ 7 วันที่ 17-20 มีนาคม 2557 ณ ร่มสักกรีสอร์ท ต.หนองควาย อ.หางดง จ.เชียงใหม่ อบรมเชิงปฏิบัติการ “แนวประยุกต์การจัดการความรู้สู่การทำงานวิจัยกับชุมชน” เข้าร่วมอบรมการประยุกต์การจัดการ ความรู้สู่การทำงานวิจัยกับชุมชน โดยมี ดร.จิราพร แซ่แห้ว อาจารย์สาขาการจัดการความรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นวิทยากร กิจกรรมช่วงแรกเป็นการทบทวนบทบาทในการทำงานกับ ชุมชน เครื่องมือ เทคนิค ชวน/ช่วยให้ชุมชนคิด มุมมองการจัดการความรู้ ความคาดหวังต่อการจัดการความรู้เพื่อ ช่วยการทำงานที่เลี้ยงงานวิจัยสู่ชุมชน การแลกเปลี่ยนกระบวนการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การจัดการ ความรู้จะเพิ่มตรงไหนได้บ้าง กระบวนการจัดการความรู้ มี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การบ่งชี้ความรู้ ขั้นที่ 2 ออกแบบแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 3 การรวบรวมความรู้ ขั้นที่ 4 การคัดแยกความรู้ ขั้นที่ 5 การจัดเก็บและแบ่งปัน ความรู้ และขั้นที่ 6 การวัดและประเมินผลการจัดการความรู้ การจัดการความรู้เกี่ยวข้อง 3 เรื่อง คือ คน กระบวนการ และเทคโนโลยี จากนั้นให้แต่ละพื้นที่ได้เลือกโครงการวิจัยมาทดลองทำ พบว่า ส่วนใหญ่แล้วยังสับสน เรื่องการจัดการความรู้ เพราะข้อมูลที่ได้มีหลากหลายประเด็นมาก และเป็นข้อมูลเห็นแต่ส่วนประกอบยังไม่เป็น ความรู้ KM เป็นอย่างไร ทำไม แล้วไง ต้องใช้ประกอบการมาร่วมด้วย ถ้าบอกเหตุผลได้ถึงจะเป็นความรู้ และเมื่อ สดทาง อ่านแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ได้

ครั้งที่ 8 วันที่ 21 เมษายน 2557 ณ ห้องประชุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 เวทีการอบรม หลักสูตรการพัฒนาเครื่องมือวิจัยแบบมีส่วนร่วม โครงการ การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้เครือข่าย โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก กรณีศึกษา : เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอเมืองลำพูน ที่ 1 มีนักวิจัยเข้าร่วมการอบรม จำนวน 20 คน ประกอบด้วย คณะครู ผู้บริหารโรงเรียน และ ชุมชน เวทีอบรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อทบทวนการวิเคราะห์ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก แนวคิด โจทย์ และวัตถุประสงค์โครงการวิจัย 2) เพื่อฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เริ่มจากชี้แจงวัตถุประสงค์ และความเป็นมาโดยอาจารย์เยี่ยมลักษณะซึ่งการอบรมครั้งนี้เป็นการหนุนเสริมกระบวนการวิจัย เพื่อให้ให้นักวิจัยได้ รู้จักเครื่องมือ มีทักษะในการเก็บข้อมูลเพิ่มขึ้น รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และอาจารย์สุวัฒน์

ญาณะโค หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวต้อนรับและแนะนำตัวผู้เข้าร่วมเวที เป็นคณะครู ผู้บริหารโรงเรียน และชุมชน ทั้ง 8 พื้นที่

จากนั้นเข้าสู่กระบวนการ โดยมี คุณวรลักษณ์มาเป็นวิทยากรในการจัดกระบวนการ เริ่มจากการทบทวนปัญหาและแนวคิดโครงการวิจัย ประเด็น คือ 1) ให้เลือกภาพวาดที่สอดคล้องกับโครงการวิจัยนี้ ถามว่าสอดคล้องอย่างไร 2) นำเข้าสู่การทบทวนปัญหาสำคัญของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นที่มาของการวิจัยครั้งนี้ 3) การแลกเปลี่ยนและสรุปแนวคิดเป้าหมายโครงการวิจัย ซึ่งโครงการ การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้เครือข่ายโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก กรณีศึกษา : เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเมืองลำพูน ที่ 1 มีค่าสำคัญ คือ การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา เครือข่ายโรงเรียน พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ปัญหาที่พบคือ ความไม่เชื่อมั่นในโรงเรียนขนาดเล็กทำให้ผู้ปกครองส่งลูกไปเรียนต่อในโรงเรียนดัง ๆ ในเมือง แต่จากการสอบถามข้อดีจุดแข็งของโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กนั้นเป็นของชุมชน สามารถเข้าถึงได้ง่าย เปิดโอกาสให้เด็กด้อยโอกาส อยู่ใกล้ชุมชน งานวิจัยครั้งนี้ใช้เครือข่าย 8 โรงเรียนในการสร้างความเชื่อมั่น สร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น เด็กเก่งและเป็นคนดี การทำงานต้องนี้เริ่มจากคนที่มีใจ การเชื่อมกันระหว่างครู ชุมชน และนักเรียน ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น

จากนั้นเป็นการทบทวนโจทย์วิจัยและการแตกกรอบประเด็น โดยการให้เครื่องมือแตกกรอบประเด็น โดยการแบ่งกลุ่มย่อยฝึกแตกกรอบในกลุ่มย่อย กลุ่มที่ 1 เป็นเรื่องจุดแข็ง-ของดีของโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มที่ 2 สภาพปัญหาของโรงเรียน และกลุ่มที่ 3 เครือข่ายโรงเรียน โดยวิทยากรได้ให้ตัวอย่างเรื่องคุณภาพการศึกษา ซึ่งหากมีการเก็บข้อมูลด้านนี้ต้องดูเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมการศึกษาทั้งในโรงเรียนและชุมชน หลักสูตร ความรู้ในการศึกษา การจัดการกระบวนการศึกษาเรียนรู้(จำนวนครู ความรู้ ทักษะ กระบวนการจัดการ) และผลจากการจัดการศึกษา(นักเรียน) จากนั้นเป็นการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม ซึ่งในการนำเสนอขึ้นยังเห็นเรื่องการนำข้อมูลมาตอบคำถามมากกว่าการตั้งคำถามที่จะไปหาคำตอบ วิทยากรเติมเต็มเรื่องวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อตอบโจทย์วิจัย เช่น เอกสารมือสองเป็นการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่ผ่านมา รายงาน สถิติ การสังเกตและร่วมปฏิบัติการ การสัมภาษณ์(แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก) การสนทนากลุ่มย่อย กระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีประชาคม การใช้เครื่องมือ PRA การสำรวจ การทดลองปฏิบัติ และการเก็บตัวอย่าง เป็นต้น โดยช่วงท้ายเป็นการใช้เครื่องมือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยการให้เครื่องมือเพื่อนักวิจัยจะได้นำไปฝึกปฏิบัติการร่วมกับชุมชน เครื่องมือ คือ 1) เครื่องมือวิเคราะห์ปัญหาการศึกษา (วงจรการเรียนรู้ของเด็กไทยในอดีตกับปัจจุบัน) 2) เครื่องมือวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ตุ๊กตาเด็ก/ครู 3) เครื่องมือวิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน (โรงเรียนในฝัน ดอกไม้ชุมชน ตารางแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน)

ข้อสังเกต เนื่องจากช่วงเวลาและความพร้อมของนักวิจัยที่ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหาร ครู การไม่อยู่ร่วมตลอดกระบวนการ ระยะเวลาในการประชุมอบรมค่อนข้างน้อย จากกระบวนการ 2 วัน เป็นครั้งวันกว่า ๆ ทำให้การจัด

กระบวนการต้องรวบรัด เน้นการให้ตัวอย่างเครื่องมือ ขาดการทดลองนำเครื่องมือที่ได้มาทดลองใช้และ แลกเปลี่ยนบทเรียนร่วมกัน จึงทำให้ไม่แน่ใจว่านักวิจัยที่เข้าร่วมจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เองมากน้อยเพียงใด

ครั้งที่ 9 วันที่ 6 – 8 สิงหาคม 2557 ณ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สะเรียง เวทีแลกเปลี่ยน เครือข่ายโหนดภาคเหนือประเด็นความมั่นคงด้านอาหารครั้งที่ 2 เวทีแลกเปลี่ยนเครือข่ายโหนดภาคเหนือ ประเด็นความมั่นคงด้านอาหารครั้งที่ 2 โหนดเข้าร่วม 3 พื้นที่ คือ โหนดน่าน โหนดลำพูน และโหนดแม่ฮ่องสอน ช่วงแรกเป็นการชวนพูดคุยถึงพลังในการขับเคลื่อนงาน ชุมพลังในตัวเอง การเข้ามาทำงานตรงนี้เป็นการพัฒนา ตนเอง พัฒนาชุมชน ทำงานแล้วมีความสุข เห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งถือว่าเป็นทุนที่สำคัญ ทำด้วยใจ ทำด้วยความสนุก การสร้างพลังต้องมีการวางเป้าหมายที่ชัดเจน มีการผลักดันให้เกิดความร่วมมือ มีการทำงาน ภาคีในพื้นที่ จากนั้นหารือการขับเคลื่อนการทำงานของแต่ละพื้นที่ หาประเด็นการทำงานร่วมกัน มุ่งไว้ 4 ฐาน คือ ทรัพยากร การผลิต การแลกเปลี่ยน/ตลาด การบริโภคและสุขภาพ การเข้าถึงอาหาร ความต่างกันของพื้นที่ ความรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์ โดยมีการพูดคุยอย่างสม่ำเสมอ มีนักวิชาการมาช่วยเติมเต็ม จากนั้นคุยเรื่องกระบวนการหนุนเสริมการทำงาน ยึดหลักหัวใจงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือ โจทย์มาจากชุมชน ชุมชนเป็นทีมวิจัยการมีส่วนร่วม และมีการปฏิบัติการ เน้นการทำงานหลากหลาย ชุมชนมีการจัดการตัวเองได้ การขึ้นโจทย์วิจัย ต้องมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายมากขึ้น พัฒนาโจทย์ยกระดับ โดยดูข้อมูลของพื้นที่ว่ามีประเด็นใดที่ทำไปแล้ว และยังคงมีประเด็นใดที่น่าสนใจที่จะขับเคลื่อนต่อ หรือทำในวงกว้าง ผลักดันระดับนโยบายได้ เป็นต้น ในวันที่สองเป็นการทดลองพัฒนาร่างโครงการวิจัยเป็นโครงการการวิจัยปวเกอญูกับความมั่นคงด้านอาหารบ้านปางผาง แม่สะแงะ และผาด่าน และโครงการรูปแบบการจัดการเศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน

ครั้งที่ 10 วันที่ 31 สิงหาคม - 1,2 กันยายน 2557 ณ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูนและลำปางของเครือข่ายที่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือตอนบน วันแรกลงพื้นที่เรียนรู้โครงการวิจัยแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ไทลื้อ) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่" ซึ่งเป็นการเรียนรู้ของชุมชนไทลื้อลวงเหนือร่วมกับเทศบาลตำบลลวงเหนือ ในการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชาวไทลื้อ ศึกษาประวัติศาสตร์ของตนเอง กระบวนการวิจัยที่มีการแบ่งบทบาทชัดเจน มีการแบ่งทีมเก็บข้อมูล เพื่อกระจายไปพูดคุยกับผู้รู้ในชุมชน เกิดการสานสัมพันธ์ เกิดความตระหนักรัก惜ในความเป็นชาติพันธุ์ไทลื้อ และสร้างความภูมิใจให้กับผู้รู้ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกหลาน ซึ่งระหว่างการทำงานมีหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนหลายส่วนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผ่านประเด็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งต้องค้นหาของดีและอัตลักษณ์ของชุมชน กำลังใจและสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ไทลื้อของคนลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นเดินทางเรียนรู้โครงการวิจัยกระบวนการฟื้นฟูอาหารพื้นบ้านมอญสู่การเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชน องค์ความรู้ท้องถิ่นและความมั่นคงด้านอาหารของชุมชนบ้านหนองคู่-บ่อควา ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซางจังหวัดลำพูนจากกระบวนการเรียนรู้ของงานวิจัยที่สืบค้นข้อมูลเรื่องอาหารมอญ ซึ่งเป็นความรู้ที่ยังไม่มีการรวบรวมไว้ อาหารที่เป็นมากกว่าอาหาร อาหารคือวิถีชีวิต สอดแทรกความรู้ความเชื่อภูมิปัญญาของคนมอญไว้ในอาหารที่เน้นผักและปลา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ มีการคัดกรองข้อมูลโดยยึดว่าหากอาหารหรือวัตถุดิบชนิดใดที่มีคำเรียกเป็นภาษามอญ ทีมวิจัยจึงเชื่อมั่นว่านั่นคือสิ่งที่เป็ข้อมูลที่ใช้ได้จริงจากการเรียนรู้ของชุมชน ขยายสู่โรงเรียน เด็กนักเรียนได้เรียนรู้อาหารมอญผ่านหลักสูตรท้องถิ่น การนำเสนอผ่านการแสดงในงานของจังหวัด การเรียนรู้ภาษามอญ และความพยายามในการประยุกต์ดนตรีของคนมอญและเครื่องดนตรีสมัยใหม่ให้เด็กเยาวชนได้หันมาสนใจศิลปวัฒนธรรมแบบร่วมสมัยงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสร้างความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์มอญบ้านหนองคู่-บ่อควารวมถึงคนภายนอกต่างภูมิและชื่นชมในวิถีของชาวมอญหนองคู่-บ่อควา อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

วันที่ 2 ลงพื้นที่เรียนรู้การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยการมีทุนเสริมจากภาคธุรกิจ คือ SCG ร่วมกับชุมชน ในพื้นที่ชุมชนบ้านแป้นใต้ จังหวัดลำพูน ได้เรียนรู้แนวคิด และแนวทางการนำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้งาน CSR โดยทีมงาน SCG จากโครงการวิจัยการฟื้นฟูและอนุรักษ์วิถีการบริโภคอย่างยั่งยืนบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปางความตระหนักต่อปัญหาสุขภาพที่เกิดจากพฤติกรรมบริโภคและการทำการเกษตรที่ใช้สารเคมี ทำให้ทีมวิจัยบ้านแป้นใต้ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ SCG ร่วมกันพัฒนาโจทย์วิจัย และเรียนรู้การ

ทำงานวิจัยที่สร้างกระแสการกินอาหารจากผักพื้นบ้าน และการปรับเปลี่ยนวิถีการเกษตร ในส่วนของ SCG มีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยเสริมเรื่องงานพัฒนาเข้าไปเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผลที่เกิดขึ้นนอกจากจะทำให้คนในชุมชนมีการปรับพฤติกรรมบริโภคแล้ว ยังขยายผลสู่โรงเรียน และหมู่บ้านใกล้เคียง ต่อยอดสู่การจัดตั้งโรงสีข้าวกล้องของชุมชน จากนั้นเรียนรู้การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยนักวิชาการในพื้นที่ชุมชนบ้านปงสนุก และร่วมแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายนักวิชาการรับใช้สังคมจังหวัดลำปาง ผ่านโครงการวิจัยรูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมชุมชนบ้านปงสนุก อำเภอเมือง จังหวัดลำปางในครั้งนี้ทางตัวแทนจากเครือข่ายนักวิชาการรับใช้สังคม จ.ลำปาง ได้ฝากถึงพี่เลี้ยงที่ได้มีโอกาสทำงานวิจัยร่วมกับนักวิชาการว่าต้องเป็นเสมือนกัลยาณมิตร เป็นพี่เป็นน้อง มีน้ำใจ สร้างโอกาสในการเรียนรู้ และมีการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้ความรู้ของชุมชนและความรู้ในเชิงวิชาการเอื้อต่อการทำงานอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

วันที่ 3 เป็นได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการวิจัย 4 โครงการ ซึ่งเป็นโครงการวิจัยที่มีการการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยชุมชนชาติพันธุ์ ได้แก่ การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนไตลื้อบ้านหลวงเหนือ อาหารพื้นบ้านมอญบ้านหนองคู้ - บ่อควา และโครงการวิจัยการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยนักวิชาการ/ การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยองค์กรธุรกิจ ได้แก่ การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดย SCG ร่วมกับชุมชน ในพื้นที่ชุมชนบ้านแป้นใต้และเรียนรู้แนวคิด และแนวทางการนำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ในงาน CSR โดยทีมงาน SCG การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยนักวิชาการในพื้นที่ชุมชนบ้านปงสนุก และร่วมแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายนักวิชาการรับใช้สังคม จ.ลำปาง โดยมีการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ พลังคุณค่าความสุขที่เห็น การนำไปปรับใช้ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาศักยภาพคนหนุ่มนักวิจัยในอนาคต ทั้งนี้ได้มีการเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องคนหนุ่มนักวิจัยภาคเหนือและสุดท้าย สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นชี้แจงโหนดและพี่เลี้ยงในทิศทางการทำงาน ปี 2558 ให้ส่งโครงร่างโครงการวิจัยของศูนย์ประสานงาน ภายในวันที่ 20 กันยายน 2557 และส่งร่างรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ และสรุปรายงานการเงิน ภายในวันที่ 30 กันยายน 2557 และรายงานโหนดพี่เลี้ยงให้แนบผลงานเชิงคุณภาพของโหนด (เนื้อหาจำนวน 2 หน้ากระดาษ A4) ปีหน้า 2558 กรณี กลไกภาคเหนือจะปรับรูปแบบเวที พิจารณาโครงการวิจัยโดยจะให้ทางศูนย์ประสานงานหรือโหนดเป็นหลักในการจัดการโดยทีมฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจะให้เวทีพิจารณารอบสุดท้ายก่อนขึ้นสัญญา และมีแนวโน้มที่จะขึ้นงานวิจัยเป็นชุด โดยจะมีการปรับบทบาทกลไกกลาง คือ ทำงานเชิงเนื้อหา งานสังเคราะห์ จะโอนระบบของกลไกทุกเรื่อง เช่น คุณภาพ/งานความรู้ให้ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นรับผิดชอบแทน ข้อเสนอ/ข้อแลกเปลี่ยนในเวที มีดังนี้ 1. สร้างวัฒนธรรมองค์กร (การสื่อสาร การเรียนรู้ร่วมกัน สร้างสัมพันธ์ เครือข่ายโหนด พี่เลี้ยง สร้างความเข้าใจร่วมกัน) 2.การออกแบบระบบการทำงาน.ร่วมระหว่างฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับโหนด/พี่เลี้ยง จะเป็นไปในลักษณะใด 3. ขอให้ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นแจ้งในเชิงการจัดการที่โหนดต้องรับผิดชอบเพื่อระบุและตั้งงบประมาณในโครงร่างโครงการโหนด/พี่เลี้ยง

4.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูน
ในภูมินิเวศลุ่มน้ำ (ห้วยวัดวิจัย) ดำเนินการระยะ 2 (ปีที่ 2) เนื่องจากมีกระบวนการติดตามในพื้นที่และแลกเปลี่ยนจากการเข้าร่วมกิจกรรมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากแล้วในระยะที่ 1 ทั้งในส่วนของงบประมาณโครงการวิจัย และจากการสนับสนุนหน่วยงานองค์กร เป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการวิจัย หรือห้วยวัดวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เวทีห้วยวัดวิจัยหละปุน) และเวทีการนำเสนอแลกเปลี่ยนการดำเนินงานโครงการวิจัย เช่น การจัดกิจกรรมห้วยวัดวิจัย (สัญจร) และการถอดความรู้รูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมินิเวศลุ่มน้ำ (ห้วยวัดวิจัย) ในช่วงปีที่ผ่านมาได้มีการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม การถอดความรู้รูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมินิเวศลุ่มน้ำ(ห้วยวัดวิจัย) ได้แก่

1) วันที่ 14 กรกฎาคม 2557 ณ วัดบ้านโง้งหลวง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน เวทีประชุมสัญจรเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน(ห้วยวัดวิจัย) เป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนโครงการวิจัยและนักวิจัย หลังจากได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) ในการเดินทางไปศึกษาดูงานที่เมืองยอง เขตรัฐฉานตะวันออก และเมืองเชียงตุง ประเทศพม่า เมื่อวันที่ 16-19 พฤษภาคม 2557 ที่ผ่านมาในช่วงแรก เป็นการแลกเปลี่ยนในการนำเสนอความเป็นมาของโครงการ ประเด็น ขอบเขตการทำงาน ผลการดำเนินโครงการวิจัยในแต่ละพื้นที่ ได้แก่พื้นที่โครงการวิจัยในเขต อำเภอบางช้าง บ้านโง้ง อำเภอลี้ และทุ่งหัวช้าง ซึ่งมีทั้งโครงการวิจัยที่กำลังพัฒนาโครงการ โครงการวิจัยที่กำลังจะปิดโครงการ จากนั้นช่วงบ่ายเป็นการสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานที่เมืองยอง เมืองเชียงตุง ประเทศพม่า ให้แต่ละคนนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ ทั้งด้านเรื่องทรัพยากร การตลาด วัฒนธรรม การปกครอง เห็นว่าวัฒนธรรมเริ่มเปลี่ยนไป สภาพบ้านเปลี่ยนไป สินค้าไทยเข้าไปมาก การรับสื่อมาทางไทยเป็นส่วนใหญ่ ด้านทรัพยากรยังมีอยู่ ป่าไม้เริ่มหายไป การปลูกยางพาราเข้าไปมากขึ้น แต่ด้านอาหารยังสมบูรณ์อยู่ ในเมืองยองเห็นบทบาทพระสงฆ์น้อยกว่าเชียงตุง ทั้งเรื่องการให้การศึกษา การสื่อสารกับชุมชน ช่วงท้ายให้แต่ละคนเขียนกระดาษการ์ด เห็นอะไร มีข้อกังวล ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงต่ออย่างไร ซึ่งสรุปผลจากการศึกษาดูงานเห็นถึงการสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ ความเชื่อทางพุทธศาสนา เห็นภูมิปัญญาด้านภาษา ความมีจิตใจดีงามของคนในชุมชน แต่สิ่งที่ขาดไปคือ ขาดการดูช่วงเทศกาล การเข้าวัดในวันสัปดาห์ เห็นสิ่งที่เปลี่ยนไป คือการแต่งกาย ที่อยู่อาศัย วัยแรงงานเข้ามาทำงานในเมืองไทยมากขึ้น สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป พบว่า สิ่งที่เราไม่รู้ไม่ใช่สิ่งที่เราเห็น การเตรียมชุมชนการทำความเข้าใจชุมชน การทำให้เห็นของดีในพื้นที่เป็นเรื่องที่สำคัญ การรักษาวัดเป็นสิ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ การได้ประโยชน์จากคนที่มาดู ความเชื่อศรัทธาของชาวพุทธ การรักษาวัดวัฒนธรรมชุมชนทำให้เกิดการอุ้มชูทางเศรษฐกิจได้ โดยเฉพาะความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา และสิ่งที่ได้พบเห็นในด้านโครงสร้างของประเทศเป็นปัจจัยสำคัญ เห็นทั้งพื้นที่การปกครอง พื้นที่วิถีชีวิต การรักษาซากของวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญ ดูว่าอะไรที่ยังอยู่ อะไรที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร การดูรากของวัฒนธรรมต้องดูทุกมิติ ทูทางวัฒนธรรมเป็นทุนที่อยู่กับที่ทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น ต้องมีการกลับไปเรียบเรียงสิ่งที่ได้ศึกษามาก สิ่งที่ได้เห็น อะไรยังอยู่ อะไรที่หายไป เลือกทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์กับชุมชน เขาได้และเราก็ได้

ประโยชน์ร่วมกัน งานวัฒนธรรมต้องอาศัยความร่วมมือ ข้อดีไม่แบ่งพื้นที่ด้วยผลประโยชน์ ต้องมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

2) วันที่ 24 มิถุนายน 2557 ณ ห้องเรียน นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยา (มจร.) วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน จัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนหัวัดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน มีโครงการเข้าร่วมแลกเปลี่ยนจำนวน 5 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายทอมือที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเงือก ตำบลแม่แรง อำเภอลำปาง จังหวัดลำพูน 2)โครงการจัดการแหล่งน้ำสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน 3) โครงการการปรับเปลี่ยนสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตำบลเวียงยอง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน 4) โครงการแนวทางการพัฒนาเกษตรกรตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักอัทธิปัจจยาตา และ 5)โครงการการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแพะยันต์ดอยแช่ ตำบลทากาศ อำเภอมือทา จังหวัดลำพูน โดยให้แต่ละโครงการนำเสนอผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป จากนั้นเปิดเวทีแลกเปลี่ยนและให้ข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

สามารถสรุปข้อสังเกตจากผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการ ดังต่อไปนี้

(1) โครงการการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายทอมือที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเงือก ตำบลแม่แรง อำเภอลำปาง จังหวัดลำพูน

- น่าจะมีการแบ่งระดับภูมิปัญญา อ้างอิงในสิ่งที่มียูในพื้นที่ บันทึกเรื่องราวที่มีอยู่ การทบทวนอยากเห็นระบบผ้าฝ้ายมากขึ้น อยากให้ย้อนหลังกลับไปมากขึ้น เช่น ความเพื่องฟูของผ้าฝ้าย เงื่อนไขที่ทำให้เปลี่ยนไป
- แนวทางการอนุรักษ์สืบสานกับหลักพุทธธรรม น่าจะมีการกำหนดหลักธรรมให้ครบลง
- สิ่งที่สำคัญ คือ ข้อค้นพบ ได้พบอะไรที่ได้จากโครงการ การนำเสนอน่าจะมีการนำเสนอว่า มีการทำอะไรทำไมถึงทำ เกิดอะไรขึ้น มีเงื่อนไขอย่างไร ได้ข้อค้นพบอะไรที่สำคัญ มีการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก

- ปัญหาการสืบทอดภูมิปัญญา โลกเปลี่ยนไป สิ่งที่ทำหาย คือ ทำอย่างไรกับคนรุ่นใหม่ให้มีการสืบทอด
- การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพของผู้เข้าร่วม จิตสำนึก ความอยากรุกขึ้นมาจัดการ กระบวนการสร้างการเรียนรู้ โรงเรียนในบ้าน ความหวายหาสิ่งที่เป็นธรรมชาติมีมากขึ้น

(2) โครงการการจัดการแหล่งน้ำสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

- ข้อมูลการจัดการน้ำที่ได้มาตรฐานมีหรือไม่ น่าจะมีการทำสื่อเพื่อนำเสนอ สามารถเผื่อแพร่ให้คนอื่น ๆ รู้ เป็นการจุกจุก
- เห็นความสัมพันธ์ การทบทวนเห็นความเปลี่ยนแปลง ความหมายของแหล่งน้ำ เห็นโครงสร้างของคน ประชากรแฝง ชาวบ้านที่ทำมาหากินกับแหล่งน้ำ และการใช้วัฒนธรรมมาสู่การปฏิบัติทางสังคม
- อยากเห็นข้อมูลที่ทำให้คนเกิดการตื่นตัว เสริมทางวัฒนธรรม กลไกชุมชนภายในยังใช้ได้ อยู่ เช่น เหมืองฝาย ถ้าทำภาพนี้เกิดขึ้นได้ ทำให้เห็นภาพเทศบาลทั้งรับใช้คนที่ทำงานนิคม และรับใช้คนในชุมชนจริงๆ
- ระยะ ๒ ทำอย่างไรให้คนที่อยู่ชั้นใต้ดินมาอยู่ได้ด้วยตนเอง กลไกชุมชนต้องเคลื่อนไหว การสร้างการซึมซับให้เยาวชน การจัดเวทีแต่ละครั้งมีข้อคิดเห็นอย่างไร การฟื้นฟูจิตสำนึก การปฏิบัติการทางสังคม
- การปฏิบัติการในเชิงสังคม ทำอย่างไรเมื่อรู้แล้วเกิดการปฏิบัติการทางสังคม จากภูมิปัญญา ความรู้ที่มีอยู่ ระยะที่ ๒ เอาผลกระทบมาแปลให้เป็นการปฏิบัติการ แปลผลร้ายให้เป็นเชิงบวก

(3) โครงการการปรับเปลี่ยนสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตำบลเวียงยอง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

- การทำสื่อ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจและเห็นความสำคัญมากขึ้น
- เวียงยองกับบ้านกลางมีการเชื่อมโยงกัน การต่อจิ๊กซอร์เขตอำเภอมือง การใช้พื้นที่ในการดำรงได้อีกใช้หนึ่ง คือ ผู้บริโภคที่ไม่ถนัดเรื่องการผลิต ต้องมีการหารูปแบบที่สอดคล้องและชัดเจนมากขึ้น
- เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน มีกระบวนการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน มีการรับรองมาตรฐาน การยกระดับแหล่งเรียนรู้ และหารูปแบบตลาดที่เหมาะสม ซึ่งต้องมีการเชื่อมโยงกับพื้นที่ต่อไป

(4) โครงการแนวทางการพัฒนาเกษตรกรตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักอหิแปชา

- มีโครงการเกษตรเรื่องผักปลอดภัยและลำไยนอกฤดู ยกตัวอย่างกลุ่มเกษตรกรลุ่มน้ำลี้ใช้งานวิจัยในการเก็บข้อมูล คัดกรองคนที่เข้าร่วม มีการวางมาตรฐานการจัดการฟาร์ม
- ทำให้เห็นภาพของกลุ่มการทำเกษตรอินทรีย์ให้ได้ คนที่ทำจริง ๆ กลไกการตลาดตามมา สร้างความมั่นใจให้เกษตรกร คนที่สนใจจริง ๆ ทำให้เห็นผลชัดเจน เป็นตัวอย่าง
- ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ๖ ระบบ เกษตรกรรมมี ๓ ระดับ คือ เกษตรอินทรีย์ ๑๐๐ % ช่วงปรับเปลี่ยน และกลุ่มที่ยังไม่ปรับเปลี่ยนยังมีการใช้สารเคมี ด้านการรับรองมาตรฐาน เริ่มจากการรับรองกันเองก่อน แล้วจึงเข้าสู่มาตรฐานสากลต่อไป
- อยากฝากเรื่องระบบความสัมพันธ์ ระบบห่วงโซาอาหาร ความมั่นคงด้านอาหาร เห็นการเชื่อมโยง ดิน - น้ำ - การจัดการทรัพยากร - การตลาด - การแปรรูป - การบริโภคและสุขภาพ
- การอธิบายของหลวงพ่พุทธทาส เกษตรกรรมเป็นการทำเพื่อเลี้ยงดูตัวเอง การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ค้าขาย เห็นพัฒนาจากอดีตสู่ปัจจุบัน อยากให้มีการเปรียบเทียบการทำเกษตรแต่ละอย่าง สร้างความ

เชื่อถือให้คนหวนกลับมาทำเกษตรอินทรีย์ การดึงดูดคนมาประชาสัมพันธุ์ การสร้างตัวอย่าง ใช้หลักพุทธธรรม นำเสนอหลักพุทธธรรมแบบชาวบ้านได้อย่างไร เป็นหลักพุทธธรรมที่เข้าใจง่าย

(5) โครงการการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแพะยันต์ดอยแช่ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

- การวิเคราะห์ระบบห่วงโซ่อาหาร เพิ่มเนื้อหาเชิงวิชาการ
- โรงเรียนไต้ถุนบ้าน สอนแบบธรรมชาติ การบูรณาการการเรียนการสอน ความผูกพันของคนในครอบครัวคนดั้งเดิมมีมาก การมองอนาคตของเด็ก สร้างงานสร้างอาชีพในชุมชน ดึงเด็กให้อยู่ในชุมชน ไม่ออกไปทำงานไกลบ้าน
- หลักธรรมมีการอธิบายในเชิงเอกสาร แต่การอธิบายให้เด็ก ให้เป็นธรรมชาติ ง่าย ๆ เข้าใจง่าย
- มาตรฐานการศึกษา คุณครูดอกไม้ ถือว่าเหนือมาตรฐาน เห็นทั้งคุณภาพเด็ก คุณภาพงาน ทำอย่างไรให้ได้เหนือมาตรฐาน
- การเรียนรู้ธรรมชาติ ปัจจุบันมีโรงเรียนที่สอน แต่ค่าเรียนแพงมาก
- ธรรมะสอนให้กับเด็กนักเรียน ฝากไว้ว่าที่มูลนิธิสวนพุทธธรรม มีการสอนธรรมะทุกวันเสาร์ กระบวนการทางพุทธธรรมที่ทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้

3) งานมหกรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เสนอผลยากำกั๊ตหละปุ่น) การจัดตลาดนัดความรู้/ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น เวทีรายงานผลการดำเนินงาน การสรุปบทเรียนการดำเนินงาน การนำเสนอข้อมูลความรู้กับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานองค์กร

วันที่ 10-11 กันยายน 2557 ช่วง “ความมั่นคงทางอาหารเพื่อสุขภาวะคนหละปุ่น” ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เทศบาลเมืองลำพูน

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยการใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ คือ องค์ความรู้จากงานวิจัย คนวิจัย พื้นที่วิจัยและเครือข่ายภาคีความร่วมมือ ซึ่งได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงาน ปี 2554-2556 ในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นหรือ CBR ภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่หลัก 4 ลุ่มน้ำ (น้ำปิง น้ำกวง น้ำลี้ และน้ำแม่ทา) โดยความร่วมมือของหน่วยงาน ในประเด็นทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้าน

อาหาร ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ศูนย์ประสานงานฯ “เป็นสถาบันที่มุ่งสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ของท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในอันที่จะส่งผลให้ชาวบ้านสามารถรวบรวมองค์ความรู้ และพัฒนาภูมิปัญญาไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ และรับใช้วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีพลัง” โดยมีการวางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2) การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยการใช้ฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่น 4 กลุ่มน้ำ ในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร บนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น 3) การพัฒนาบุคลากรนักวิจัย และในหน่วยงานภาคีและ 4) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ซึ่งในปีที่ 1(2554) ได้เน้นการแสวงหาแนวทางการจัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานองค์กร และศูนย์ประสานงานในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ปีที่ 2(2555) เน้นการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในหน่วยงานภายใต้ฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่น และปีที่ 3(2556) เน้นการขยายแนวทางความร่วมมือในหน่วยงานในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นการวางกรอบการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือในการขับเคลื่อนเชิงประเด็นและตอบโจทย์ด้านความมั่นคงด้านอาหาร

การดำเนินงานในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ได้ดำเนินการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ปัญหาสถานการณ์ และบริบทของพื้นที่จังหวัดลำพูนตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานที่ได้วางไว้ โดยมีการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น ในพื้นที่ลุ่มน้ำหลักที่สำคัญ 4 กลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำกว๊าน ลุ่มน้ำทา และลุ่มน้ำลี้ ในฐานะวัฒนธรรมของชาติพันธุ์หลัก 4 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ยอง(ลื้อ) ยาง(กระเหรี่ยง) โยน(โยนก) และเม็ง(มอญ) ตามฐานกลุ่มอาชีพ สองกลุ่ม หลักคือ อาชีพการเกษตร และรับจ้างในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ(ลำพูน) สิ่งสำคัญที่เป็นความท้าทายในการทำงานของศูนย์ประสานงานวิจัยอย่างต่อเนื่องจาก ปี 2554 ซึ่งสืบเนื่องมาจากทิศทางการสนับสนุนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่มีนโยบายการสนับสนุนทุนวิจัยโดยเน้นให้เกิดความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ในลักษณะ Co-working และ Co-funding หรือสามารถนำเอากระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปสู่(Install)การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) และหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ และมุ่งผลักดันให้ศูนย์ประสานงานต่างๆ ค้นหาแนวทางในการพัฒนาตัวเองไปเป็นหน่วยจัดการความรู้โดยอิสระมากขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาจากการดำเนินงานในด้านองค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ทั้งนี้จังหวัดลำพูน ได้ถูกเลือกให้เป็นพื้นที่รูปธรรมระดับจังหวัด เป็นตัวแทนของนิเวศ “ที่ราบ”ในการขับเคลื่อนงาน “ความมั่นคงด้านอาหาร” ในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการอาหารและสุขภาพ

ทั้งนี้โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูนได้มีการดำเนินโครงการวิจัยมาตั้งแต่ปี 2543 จนถึงปัจจุบันมาไม่ต่ำกว่า 60 โครงการแล้ว โดยทั้งนี้ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และสมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ในนามสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ได้ร่วมกับคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพ

จังหวัดลำพูน และภาคีเครือข่าย จะได้จัดกิจกรรม “ช่วง ความมั่นคงด้านอาหารเพื่อสุขภาวะของคนลำพูน” เพื่อที่จะได้นำเสนอองค์ความรู้จากโครงการวิจัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่น และการจัดจำหน่าย สินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้กับชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างยั่งยืนต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัด ลำพูน 2) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร การบริโภคและสุขภาพในพื้นที่จังหวัดลำพูน และ 3) เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะในร่างมติความมั่นคงทางอาหารเพื่อสุขภาวะคนหละปูน กลุ่มเป้าหมาย มาจาก โครงการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน เครือข่ายสมัชชาสุขภาพ จังหวัดลำพูน เครือข่ายภาคีทั้งจากภาครัฐ และภาคประชาสังคม เกษตรกร และผู้ที่สนใจ ผู้บริโภค และ ผู้ประกอบการ รูปแบบการจัดงาน ได้แก่ การจัดนิทรรศการ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรกรรมยั่งยืน สินค้า และผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมืองของชุมชนท้องถิ่น เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ และเวทีการรับร่างมติสมัชชาสุขภาพ จังหวัดลำพูน การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน การสาธิตการผลิตทางการเกษตรยั่งยืน ลานชั้นโตก การตรวจหา สารพิษตกค้างในผลผลิต และในร่างกาย การนำเสนอองค์ความรู้ของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน ผลการจัดกิจกรรมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร การบริโภคและสุขภาพใน พื้นที่จังหวัดลำพูน ได้มีการรับ และให้ข้อเสนอต่อร่างมติความมั่นคงทางอาหารเพื่อสุขภาวะคนหละปูน การจัด จำหน่ายผลผลิตและสินค้าเกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกร และการพบปะแลกเปลี่ยนระหว่างเกษตรกรผู้ผลิต เกษตรยั่งยืน และผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการ ซึ่งนับว่าเป็นการยกระดับความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การ จัดทำเป็น นโยบายสาธารณะของจังหวัดลำพูน

4.4 วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อถอดความรู้จากการวิเคราะห์การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการดำเนินการระยะ 2(ปีที่ 2)

โดยได้ทำการการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงาน จากการดำเนินงานที่ผ่านมาในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) การถอดองค์ความรู้แนวทางการพัฒนาความร่วมมือการทำงานร่วมกับ อปท. และหน่วยงานในลักษณะสร้างข้อตกลงร่วมกัน รูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยโดยการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัย เช่น การจัดเวทีสรุปบทเรียนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) การดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ของศูนย์ประสานงานฯ ได้แบ่งการดำเนินงานอยู่ 3 ลักษณะ คือ การดำเนินงานร่วมกันในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น การต่อยอดองค์ความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการดำเนินงานของ อปท.ในการนำเอาวิธีการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปปรับใช้ในองค์กร

1) การดำเนินงานร่วมกันในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในปีที่ผ่านมาเมืององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ได้แก่ เทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลตำบลเวียงยอง เทศบาลตำบลต้นธง เทศบาลตำบลริมปิง เทศบาลตำบลบ้านกลาง และเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลบ้านธิ และ อบต. ห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลทากาศเหนือ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อบต.ตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน อบต.นาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลบ้านโฮ้ง เทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โดยมีการสนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของ อปท.เข้ามามีส่วนร่วมเป็นนักวิจัย เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินโครงการวิจัย ได้แก่ เทศบาลตำบลเวียงยอง เทศบาลตำบลต้นธง เทศบาลตำบลบ้านกลาง เทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลตำบลศรีเตี้ย เทศบาลตำบลทากาศเหนือ อปท.ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมเช่น การใช้สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนการเดินทาง การเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น ได้แก่ อบต.ห้วยยาบ เทศบาลตำบลบ้านธิ เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง เทศบาลตำบลบ้านโฮ้ง เป็นต้น

2) การดำเนินงานในการต่อยอดองค์ความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งในปี 2557 ที่ผ่านมาศูนย์ประสานงานฯ ได้มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับ อปท.หลายพื้นที่ เป็นการต่อยอดองค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และงานอื่น ๆ ผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์ประสานงานฯ เช่น การดำเนินโครงการ โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรระดับจังหวัดลำพูน ปี 2557 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) ในการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยการต่อยอดองค์ความรู้จากงานวิจัยด้านเกษตรกรรมยั่งยืนของศูนย์ประสานงานฯภายใต้เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน โดยได้ดำเนินกิจกรรมการอบรมพัฒนาศักยภาพเกษตรกรจำนวนทั้งหมด 15 ศูนย์การเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมยั่งยืนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการวิจัยนวัตกรรมองค์กรเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ซึ่งการสนับสนุนเป็นการลักษณะการสนับสนุนงบประมาณการฝึกอบรม และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้จำนวนทั้งหมด 1,500,000 บาท

และองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) เทศบาล และอบต. ในพื้นที่จังหวัดลำพูนจำนวนทั้งหมด 57 แห่ง ได้ดำเนินกิจกรรมผ่านโครงการทุนทางวัฒนธรรมชุมชน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนในการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินการโครงการโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดลำพูน มาสร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างผลิตภัณฑ์ และบริการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

ให้เป็นวัฒนธรรมสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นด้วยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัดลำพูน เป็นโครงการที่พัฒนาต่อยอดมาจากโครงการสืบสานชื่อบ้านนามเมือง ที่ทางศูนย์ประสานงานฯ ได้ดำเนินร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการโครงการมาตั้งแต่ปี 2552-2555 ซึ่งได้มีการจัดทำสารานุกรมชื่อบ้านนามเมือง จำนวน 303 หมู่บ้าน ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) ได้รับรางวัลจากสถาบันพระปกเกล้า ซึ่งทำให้ อบจ. ลำพูนได้จัดทำโครงการเพื่อต่อยอดจากโครงการเดิม

เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ โครงการแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าบ่ออุโมงค์ อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน และโครงการโครงการแนวทางลดค่าใช้จ่ายงานศพโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน นำไปสู่การเชื่อมโยง กับเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งระดับภาคและระดับประเทศ สู่การจัดทำแผนแม่บทชุมชนของเทศบาล การกำหนดข้อกำหนดร่วมกันของชุมชนในตำบลอุโมงค์ในการจัดการงานศพของชุมชน เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำโครงการต้นแบบตำบลสุขภาวะของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) ขยายผลสู่ตำบลอื่น ๆ อีก 23 ตำบล ทั่วประเทศ

3) การนำรูปแบบ/แนวคิด วิจัยเพื่อท้องถิ่น(CBR)ไปปรับใช้ใน อบต. จากการที่บุคลากรที่ผ่านกระบวนการCBR ในอบต. การเกิดพื้นที่รูปธรรม ในตำบลจากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การพัฒนาบุคลากร เช่น เทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลตำบลทากาศเหนือ และเทศบาลตำบลทาทุ่งหลวง ที่ได้นำเอาแนวทางงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปปรับใช้ในการขับเคลื่อนงานขององค์กร อบต.ในด้านอื่น ๆ โดยการสนับสนุนงบประมาณ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ การศึกษาดูงาน การจัดเวทีการประชุม ฯลฯ การจัดทำแผนการพัฒนาตำบลในด้าน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน(ป่าชุมชน ควันไฟ ฝุ่นละออง เสี่ยงเลี้ยวไม้ ฯลฯ) การจัดการน้ำแม่ทา(ฝายใต้ทราย) การต่อยอดความรู้งานวิจัยลดค่าใช้จ่ายในงานศพมาจัดทำโครงการลดเหล้าในงานศพ โดยการประสานความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(พมจ.ลำพูน) นำมาขับเคลื่อน และกำหนดข้อกำหนดการจัดงานศพในชุมชนทั้ง 6 ชุมชนในตำบลทาทุ่งหลวง เป็นต้น เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้ดำเนินการต่อยอดจากงานวิจัยทั้ง 2 โครงการที่ผ่านมา สนับสนุนบุคลากรขององค์กรในการเรียนรู้กระบวนการวิจัยในการขับเคลื่อนงานพัฒนาร่วมกับชุมชนใน 11 ตำบล ของตำบลอุโมงค์ โดยนำเอาแนวทางงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลดำเนินโครงการการจัดทำแผนแม่บทชุมชน 11 ชุมชน ซึ่งส่งผลให้เทศบาลตำบลอุโมงค์เป็นตำบลต้นแบบของการจัดทำแผนแม่บทชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนอย่างแท้จริงผ่านการใช้เครื่องมืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ได้มีการเรียนรู้ร่วมกันจากการดำเนินโครงการวิจัยมา และมีบุคลากรของศูนย์ประสานฯ ทำหน้าที่ในการเป็นพี่เลี้ยงให้กับบุคลากรและชุมชนในการขับเคลื่อนโครงการการจัดทำแผนแม่บทชุมชนดังกล่าว

สำหรับการดำเนินกิจกรรมร่วมกับอบต.ที่ผ่านมาในปี 2557 ศูนย์ประสานงานฯ ได้มีการวิเคราะห์ อบต. ในการดำเนินโครงการทุนทางวัฒนธรรมชุมชน Community cultural capitalโดย ที่มีเป้าหมายมุ่งสู่การสร้างมั่นคงทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม เป็นเมืองลำพูนนครแห่งทุนทางวัฒนธรรมชุมชน เป็นการยกระดับ คุณค่า สุนทรียภาพ “เศรษฐกิจชุมชน” สร้างรายได้ และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วม(อบต.+ชุมชน(ปราชญ์

ผู้รู้)+เยาวชน) ความมีสำนึกชุมชนของคนในชุมชน ทูทางวัฒนธรรมชุมชน “เชิงประเด็น” มุ่งสู่การจัดการอย่างยั่งยืน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่เยาวชน (ใน+นอกโรงเรียน) แกนนำ (ทางการ /กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ประชาชน (ผู้รู้ ผู้เฒ่าผู้แก่ พระ) อบต. ผู้บริหาร สท. อบต. และเจ้าหน้าที่ องค์กรในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีระยะเวลาดำเนินการ เดือนกรกฎาคม – กันยายน 2557 ทั้งนี้ได้มีการจัดกลุ่มทางวัฒนธรรมชุมชนจำนวน 7 กลุ่ม ได้แก่

1. วิถีชีวิตชุมชน หรือในในความหมายของความมั่นคงด้านอาหาร การอยู่การกิน หายู่หากินได้อย่างเพียงพอ ทั้งถึง การจัดการ-การรักษา ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ระบบการผลิต แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม(ข้าว กับข้าว พืช สัตว์) การเข้าถึง การกระจาย(ขนส่ง ตลาด) เช่น ตลาดหาป่าเปา การบริโภค และสุขภาพ (สะอาดปลอดภัย) / แพทย์ทางเลือก
2. หัตถกรรมพื้นบ้าน ดีเหล็ก จักสาน หมวก กว๊าย ตระกร้า ฯลฯ ผ้าทอมือ / สิ่งทอ เครื่องเงิน (เครื่องประดับ) สาดแห่ยก แกะสลัก ฯลฯ
3. การจัดการทรัพยากร(น้ำหมุ่) ป่าชุมชน เหมืองฝาย ไม้ใหญ่ ไม้โบราณ ไม้ประจำบ้าน ไม้ดั้งเดิม (ไม้ซี้เหล็ก ต้นยาง ขะจาว สลิด) ถนนสายวัฒนธรรม แผนที่ต้นไม้
4. ศิลปะพื้นบ้าน ได้แก่ ดิด สี ดี เป่า วรรณกรรม (นิทาน ตำนาน เรื่องเล่า) ฟ้อน รำ การละเล่น กีฬา เป็นต้น
5. ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ความศรัทธา และประวัติศาสตร์ร่วม ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น
6. โบราณสถาน โบราณวัตถุ ภูมินิเวศวัฒนธรรม Cultural landscape ภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ Nature landscape ภูมิสถาปัตยกรรม Cultural Architecture บ้านโบราณ วัดโบราณ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
7. จารีต วิถีปฏิบัติ ได้แก่ ข้อปฏิบัติ กฎระเบียบชุมชน หลักการอยู่ร่วมกัน กฎหมายชุมชน การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (การจัดการความปรองดอง)การจัดการภายในร่วมกัน / ประชาธิปไตยชุมชน

จากการดำเนินงานร่วมกันกับ อบต.ตามโครงการทุนทางวัฒนธรรมชุมชน ได้มีการประเมินความเข้มแข็งหรือศักยภาพของ อบต.ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 21 แห่ง คงค้างอีก 29 แห่ง (โดยอีก 10 แห่ง มีทางโฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนาดำเนินการ) ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การวัดความเข้มแข็ง/ศักยภาพของ อบต. ได้แก่

1. การร่วมเป็นเจ้าของโครงการ จำนวนผู้เข้าร่วม(ความหลากหลาย การอยู่เข้าร่วมครบกระบวนการ มีตัวแทนทุกหมู่บ้าน มีการแสดงแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความเข้าใจต่อโครงการ)
2. บทบาท อบต. การประสานผู้เข้าร่วม การเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ /ผู้บริหาร การอำนวยความสะดวก (Facilitator)
3. เนื้อหา/ประเด็นในโครงการ
 - เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรมใน 7 ด้าน
 - เห็นผลผลิตของทุนในตำบล(outcome)
4. กลไกการขับเคลื่อนโครงการ
 - คนรุ่นใหม่

- แคนนำชุมชน
- กิจกรรมที่ อปท.ทำสนับสนุน/ทุนเดิม

เกณฑ์การประเมินองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ในการดำเนินโครงการทุนทางวัฒนธรรมชุมชน

อปท.	เกณฑ์			หมายเหตุ / ข้อเสนอแนะ
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	
1. ทต.ประตูป่า		√+		ปรับปรุงเนื้อหา
2. ทต.หนองช้างค้ำ		√-		ปรับปรุงเนื้อหา บทบาท อปท./เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบ ในการสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อน
3. อบต.ป่าสัก	√-			ปรับปรุงเนื้อหา(ประวัติโดยย่อ /การอ้างอิง)
4. ทต.หนองหนาม		√		ปรับปรุงเนื้อหา พร้อมกับการเชื่อมโยงกับทุนอื่นๆ ในตำบล(น้ำพริกตาแดง/ไส้อั่ว) วางแนวทางการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจน / ทบทวนสืบค้นครุภูมิ ปัญญา
5. ทต.บ้านแป้น		√-		เนื้อหาเชื่อมโยงกับ อปท.อื่น(ท่าทุ่งหลวง บาตรไม้) ขาดกลไกการขับเคลื่อนโครงการ การฟื้นฟู สืบสาน หลักสูตรการสอน
6. ทต.เหมืองจี้			√	ขาดกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการจัดเวทียังไม่ ครบ(วิเคราะห์ทุนชุมชน) ไม่มีการเชื่อมโยง บทบาท อปท.
7. ทต.เหมืองง่า		√		ปรับปรุงเนื้อหา และกลไกการขับเคลื่อนโครงการ
8. ทต.ริมปิง	√			ควรเชื่อมโยงกับทุนฯในตำบลอื่น ๆ
9. ทต.ท่าปลาตุก		√		ปรับปรุงเนื้อหา และกลไกการขับเคลื่อนโครงการ
10. ทต.ทาสบเส้า			√	ปรับปรุง ข้อ 2,4
11. ทต.ท่าแม่ลอบ		√		ขาดกลไกการขับเคลื่อนโครงการ
12. ทต.ท่าชุมเงิน		√-		ขาดกระบวนการมีส่วนร่วม และกลไกการขับเคลื่อน โครงการ
13. ทต.ท่าทุ่งหลวง	√			พัฒนาผลิตภัณฑ์ และเชื่อมโยงกับตำบลอื่น ๆ เช่น ทำกระดุมไม้ บาตรไม้
14. ทต.ท่ากาศ(ใต้)		√+		ขาดกลไกการขับเคลื่อนโครงการ

อปท.	เกณฑ์			หมายเหตุ / ข้อเสนอแนะ
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	
15. ทต.ป่าซาง		√		ปรับปรุง ข้อ 1,3,4
16. ทต.นครเจดีย์		√-		ปรับปรุง ข้อ 3,4
17. ทต.มะกอก	√			เชื่อมโยงกับทุนอื่น- อปท.อื่นการท่องเที่ยว
18. ทต.ทุ่งหัวช้าง		√		ข้อ 1,3,4
19. อบต.ทุ่งหัวช้าง	√			เชื่อมโยงทุนกับ อปท.อื่นๆ
20. อบต.ห้วยยาบ		√		อปท.ผูกขาดจัดการมากเกินไป

4) วิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)

ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานร่วมกับ อปท.

1. วิสัยทัศน์และแนวคิดของหัวหน้าองค์กร(นายก /ผู้บริหาร) หรือหัวหน้าส่วนราชการใน อปท. ที่เข้าใจในทิศทางการทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสและสนับสนุนองค์กรเจ้าหน้าที่ขององค์กรเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร
2. บุคลากรขององค์กร อปท. ที่มีความสนใจใฝ่รู้ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ
3. บทบาทในการหนุนเสริมของพี่เลี้ยง เป็นเรื่องการสื่อความหมายรูปแบบของการทำงานรูปแบบใหม่ เพื่อให้เห็นความแตกต่างและผลที่เกิดขึ้นนำไปสู่วิธีคิดใหม่ การออกแบบการทำงานร่วมกัน และการเพิ่มเทคนิค ทักษะ การหนุนเสริมการทำงาน
4. การจัดกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่องร่วมกันกับอปท. ที่ทำให้เห็นถึงความร่วมมือการทำงานร่วมกันจากเรื่องหนึ่งไปสู่เรื่องหนึ่ง เกิดความต่อเนื่อง สร้างความรู้ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
5. เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานของ อปท.ที่มีในทิศทางเดียวกัน เช่น อบต.ห้วยยาบ ได้วางแผนทางการจัดทำศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เทศบาลตำบลอุโมงค์กำหนดแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมของตำบลในแผนการพัฒนาตำบล เทศบาลตำบลเวียงยองกำหนดแผนการพัฒนาเกษตรปลอดภัยในแผนของเทศบาล เป็นต้น

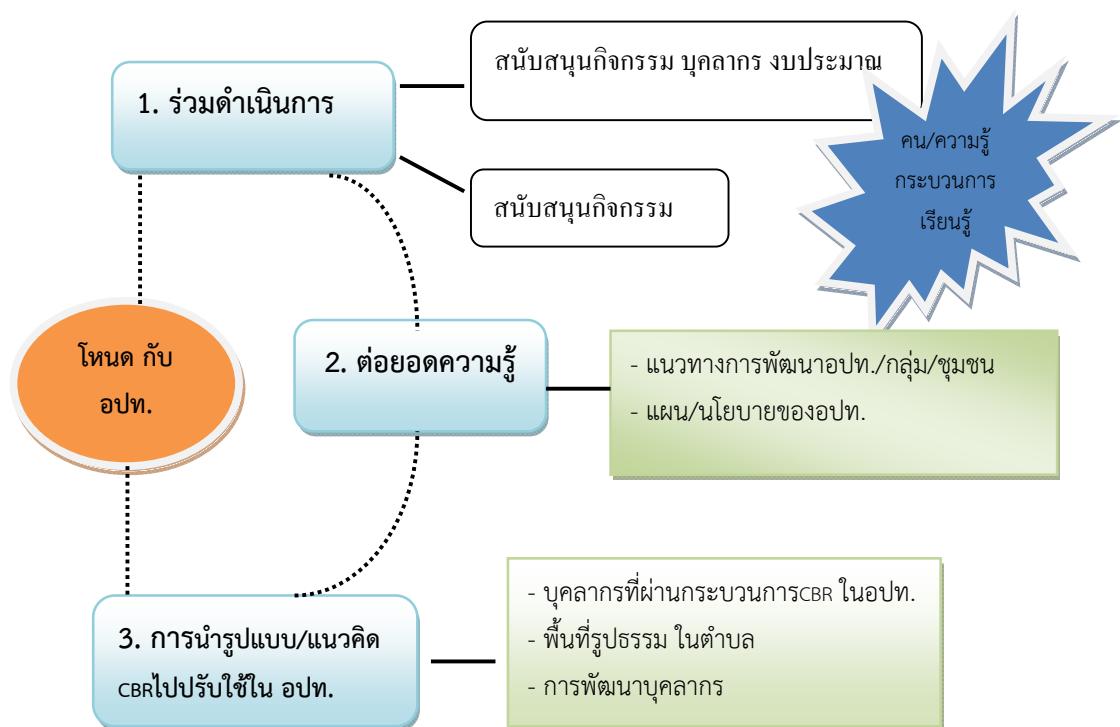
ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการ ดำเนินงานร่วมกับ อปท.

1. วิสัยทัศน์ และความเข้าใจต่อแนวทางการดำเนินงานของผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน อปท. เช่น ความเข้าใจในกระบวนการทำงานที่เน้นเรื่องการสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. เงื่อนไขของเวลาในการดำเนินงานร่วมกับ อปท.ในช่วงระยะเวลาที่จำกัด ทำให้ต้องรีบเร่งในการดำเนินกิจกรรมส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
3. รูปแบบและโครงสร้าง และวัฒนธรรมองค์กรของ อปท.

แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะ

- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจและให้มองเห็นความสำคัญการสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
- การให้ความสำคัญ กับหน่วยงาน / องค์กรในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
- การดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนการบังคับบัญชาของหน่วยงาน/องค์กร เช่น การทำหนังสือ ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในองค์กร เป็นต้น

กรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกับ อปท.ของศูนย์ประสานงานฯ

4.5 วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 เพื่อติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

การติดตามโครงการวิจัยฯ เป็นเวทีติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยในพื้นที่ในการหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัย การประสานหน่วยงานองค์กร ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การแนะนำให้คำปรึกษากับนักวิจัย และเวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน ในการดำเนินโครงการวิจัยระยะที่ผ่านมา สามารถสรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัย(ฯลง)

กิจกรรมในการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัย ในโครงการวิจัยที่อยู่ในระหว่างดำเนินการระยะที่2 และโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างดำเนินงานระยะที่ 1 เพื่อติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ และสามารถปิดโครงการได้ในระยะเวลาตามสัญญา โดยได้มีการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมของแต่ละโครงการวิจัย ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557 ดังนี้

1.1) โครงการที่อยู่ระหว่างการดำเนินการระยะที่ 1 จำนวน 4 โครงการ

(1) โครงการวิจัยสุขภาพดีด้วยการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตสู่ระบบการผลิตการเกษตรทางเลือกของชุมชนบ้านห้วยไซสุขสวัสดิ์ หมู่ที่ 15 ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายณัฐดนัย ประเทืองบริบูรณ์ และนายสวัสดิ์ ไชยวรรณ

สถานภาพโครงการ ดำเนินงานระยะที่ 1

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากนักวิจัยที่มีศักยภาพที่หลากหลาย เช่น มีนักวิชาการมาช่วยจัดทำเอกสาร รายงาน มีแกนนำ	- การประสานเชื่อมโยงและการสนับสนุนกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ม.ธนบุรี อบต.ห้วยยาบ เป็นต้น - การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการ ในการดำเนินโครงการวิจัย

ชุมชนช่วยในการประสานงาน การบริหารจัดการ • ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ อย่างเป็นทางการ นักวิชาการ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล(ส.อบต.)	ที่เข้ามาเป็นนักวิจัย และที่ปรึกษาโครงการวิจัย • การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน -	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัยหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การผลักดัน และเชื่อมโยงกับหน่วยงานองค์กรอื่นๆ เช่น อบต.ห้วยยาบ โรงเรียนบ้านห้วยยาบ - ความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และเครือข่ายเกษตรกรมัยยืนทั้งในระดับจังหวัดและระดับภาคเหนือ

(2) โครงการวิจัยการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ในห้องถิ่นเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ในห้องถิ่นมาใช้ในการลดต้นทุนการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิง จังหวัดลำพูน-เชียงใหม่

หัวหน้าโครงการ นายทองดี อินตะ

สถานภาพโครงการ ดำเนินงานระยะที่ 1

จุดแข็ง ● ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีนักวิจัยหลายคนเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้และประสบการณ์ในประเด็นการวิจัย ● ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ อย่างเป็นทางการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกสภาเทศบาล(สท.) และมาจากหลายพื้นที่	ศักยภาพ/โอกาส ● การหนุนเสริมของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบลประตูป่า เทศบาลตำบลริมปิง เป็นต้น ● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน -	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการเคลื่อนงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัยหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การผลักดัน และเชื่อมโยงกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ เช่น เทศบาลตำบลริมปิง เทศบาลตำบลประตูป่า โรงเรียนจักรคำคณาทร - ความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งในระดับจังหวัด

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
	ระดับภาค และระดับประเทศ

(3) โครงการวิจัยการฟื้นฟูระบบการผลิตโดยวิถีพุทธธรรมของเกษตรกรอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายมนัส กายาเมา

สถานภาพโครงการ ดำเนินงานระยะที่ 1

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
- ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากนักวิจัยที่มีแกนนำชุมชนช่วยในการประสานงาน การบริหารจัดการ เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ และประสบการณ์ในประเด็นการวิจัย(การทำเกษตร) - แกนนำนักวิจัยที่มีศักยภาพและประสบการณ์การดำเนินโครงการวิจัยอื่นมาแล้ว	- การหนุนเสริมของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบลตำบลทุ่งหัวช้าง อบต.ทุ่งหัวช้าง อบต.ตะเคียนปม เป็นต้น - การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน	ข้อจำกัด
-	-

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัยหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ	- การผลักดัน และเชื่อมโยงกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ เช่น เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อบต.ทุ่งหัวช้าง อบต.บ้านปวง และอบต.ตะเคียนปม - ความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์

- การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กร เพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของ โครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับ เครือข่ายนักวิจัยลำพูนและ เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งในระดับจังหวัด และระดับภาคเหนือ
--	--

(4) โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตเครื่องเงินใจงามพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย
อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางธีรนาถ น้อยแสง

สถานภาพโครงการ ดำเนินงานระยะที่ 1

จุดแข็ง • ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากนักวิจัยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทักษะการประกอบอาชีพเดียวกัน • หัวหน้าโครงการ แขนงนำนักวิจัยที่มีศักยภาพและประสบการณ์การดำเนินโครงการวิจัย	ศักยภาพ/โอกาส • การหนุนเสริมของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) อบต.นาทราย เป็นต้น • การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน -	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัยหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การผลักดัน และเชื่อมโยงกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ เช่น ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) อบต.นาทราย เป็นต้น - ความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน

1.2) โครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการระยะที่ 2 จำนวน 6 โครงการ

(1) โครงการ การจัดการแหล่งน้ำสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
 หัวหน้าโครงการ นายพิรุณ ศิริทองคำ

สถานภาพโครงการ ดำเนินงานระยะที่ 2

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
---------	---------------

● ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิธีคิด ทักษะการเขียน การประสาน) ● ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ รวมถึงบุคลากรในหน่วยงานเทศบาลตำบลบ้านกลางที่หัวหน้าโครงการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสิ่งแวดล้อม และมีประสบการณ์งานวิจัยมาก่อน อาจารย์จาก ม.ธนบุรี สนง.การนิคมฯ เป็นต้น	● การประสานเชื่อมโยงและการสนับสนุนกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ม.ธนบุรี สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แกนนำที่เกี่ยวข้องในชุมชน เป็นต้น ● การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย ● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน - การกิจของการเป็นหัวหน้าหน่วยงานองค์กร และการเรียนทำให้หัวหน้าโครงการ มีเวลาจำกัดในการขับเคลื่อนงาน	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การผลักดันให้นำไปสู่การแก้ไขปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม(เทศบาลตำบลบ้านกลาง) - ความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และ อปท. - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน

(2) โครงการการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายทอมือที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเงือก ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางสาวสละคุณนิตย เล็กสุทธิ

สถานภาพโครงการ ดำเนินงานระยะที่ 2

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
● ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย โดยเฉพาะหัวหน้าโครงการที่เป็นอาจารย์ และมีความสนใจในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ● ต้นทุนเดิมของชุมชนที่มีอยู่ ในองค์ความรู้ประสบการณ์ที่มีอยู่	● การประสานเชื่อมโยงและการสนับสนุนต่อยอด กับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียนบ้านหนองเจ็อก ม.ชนบุรี มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ● การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย ● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน	ข้อจำกัด
-	-

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการเคลื่อนงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและ	- ความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และ อปท. - การนำไปจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้าน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
องค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรม โครงการวิจัย	หนองเงือก - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน

(3) โครงการการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาร่วมกันในโรงเรียนขนาดเล็กของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเมืองลำพูนที่ 1
หัวหน้าโครงการ นายสุวัฒน์ ญาณะโค

สถานภาพโครงการ ดำเนินงานระยะที่ 2

จุดแข็ง ทีมวิจัยมีเป็นผู้มีทักษะความรู้ และมีประสบการณ์การทำวิจัยมาแล้ว ความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ และมีประสบการณ์งานวิจัยและงานพัฒนา (ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารในโรงเรียน)	ศักยภาพ/โอกาส - การหนุนเสริมของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง - การประสานเชื่อมโยงและการสนับสนุนกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา - การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย - การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน - ความพร้อมของทีมวิจัยที่อยู่ในหลายพื้นที่ / โรงเรียน - ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการและ	ข้อจำกัด โครงการวิจัยครอบคลุมหลายพื้นที่ ทำให้การประสานงาน การจัดการ มีข้อจำกัด

ชุมชนในแต่ละโรงเรียน	
----------------------	--

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินการ การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารโครงการ การจัดทำรายงาน เพื่อการเคลื่อนงานของโครงการวิจัยให้สามารถปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด - การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และอปท. - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และภาคเหนือในประเด็นโรงเรียนขนาดเล็ก

(4) โครงการการปรับเปลี่ยนสู่ระบบเกษตรยั่งยืนโดยชุมชนตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
หัวหน้าโครงการ นายเกตุ ภูเวียง

สถานภาพโครงการ ดำเนินงานระยะที่ 2

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
• ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ	• การประสานเชื่อมโยงและการสนับสนุนกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบลเวียงยอง สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง/จังหวัดลำพูน(ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี) • การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนิน

	โครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย ● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน - ทักษะของนักวิจัยในการจัดเก็บข้อมูลที่ยังไม่ครอบคลุม	ข้อจำกัด - ภาระหน้าที่ที่มีอยู่ของนักวิจัยที่มีข้อจำกัดต่อการเคลื่อนงานโครงการวิจัย

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการเคลื่อนงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น แนวคิดเกษตรกรรมยั่งยืน ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารโครงการ การจัดทำรายงาน เพื่อการเคลื่อนงานของโครงการวิจัยให้สามารถปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด - การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และอปท. (ทบ.เวียงยอง) - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งในระดับจังหวัดและระดับภาคเหนือ

(5) โครงการ “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักธรรมอัมปิปัจจุตา”

หัวหน้าโครงการ นางขวัญฤทัย รัตนพรหม

สถานภาพโครงการ ดำเนินงานระยะที่ 2

จุดแข็ง ● ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิธีคิด ทักษะการเขียน การประสาน) ● ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ รวมถึงบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ และมีประสบการณ์งานวิจัยและงานพัฒนา (ข้าราชการที่มีประสบการณ์ด้านการส่งเสริมเกษตรกรรมมาก่อน) ● แหล่งเรียนรู้/พื้นที่รูปธรรมหลายแหล่งของนักวิจัย	ศักยภาพ/โอกาส ● การประสานเชื่อมโยงและการสนับสนุนกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น อบจ. ม.แม่โจ้ เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน มูลนิธิเกษตรกรรมภาคเหนือ ฯลฯ ● การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย ● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน - ทักษะของนักวิจัยในการจัดเก็บข้อมูล	ข้อจำกัด - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ยังไม่เห็นความสำคัญยังแยกออกจากส่วนงานที่มีอยู่

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการเคลื่อนงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น แนวคิดเกษตรกรรมยั่งยืน ทักษะ	- การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารโครงการ การจัดทำรายงาน เพื่อการเคลื่อนงานของโครงการวิจัยให้สามารถปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด - การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และอปท.

การวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งในระดับจังหวัดและระดับภาคเหนือ
---	--

(6) โครงการการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของนักเรียนโรงเรียนพะเยานต์ดอยแช่ ตำบลทาगत อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางดอกไม้ ปานพาน

สถานภาพโครงการ ดำเนินงานระยะที่ 2

จุดแข็ง ● ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิธีคิด การประสานงาน) ● ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ รวมถึงบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ● แหล่งเรียนรู้/พื้นที่รูปธรรมหลายแหล่งของนักวิจัย	ศักยภาพ/โอกาส ● การประสานเชื่อมโยงและการสนับสนุนกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่ เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ทบ.ทาगतเหนือ ฯลฯ ● การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย ● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน - ทักษะของนักวิจัยในการจัดเก็บข้อมูล	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
----------------------------	------------------------------------

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น แนวคิดเกษตรกรรมยั่งยืน ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารโครงการ การจัดทำรายงาน เพื่อการเคลื่อนงานของโครงการวิจัยให้สามารถปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด - การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาคการศึกษา(ภาครัฐ) และอปท.ในการจัดทำสาระการเรียนรู้ของโรงเรียน - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งในระดับจังหวัด และระดับภาคเหนือ

1.3) โครงการที่อยู่ระหว่างจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ จำนวน 2 โครงการ

(1) โครงการ แนวทางการทำการเกษตรพึ่งตนเองของชุมชนบ้านใหม่ดอนแก้ว หมู่ 2 ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
 หัวหน้าโครงการ นายสำราญ กันติมูล

สถานภาพโครงการ

อยู่ระหว่างจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
---------	---------------

● ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาชุมชน ● ความพร้อมของทีมวิจัยในการเรียนรู้ของการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิถีคิด) ● ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ ● ทีมที่เลี้ยงโครงการวิจัยที่มาจากหน่วยงาน 2 หน่วยงาน(มูลนิธิโครงการหลวง และจากศูนย์ประสานงาน ฯ	● การหนุนเสริมจากหน่วยงานทั้ง 2 หน่วยงาน(สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และมูลนิธิโครงการหลวง) ● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ ● การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ตระไคร้
จุดอ่อน -	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
● การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น	- การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารโครงการ การจัดทำรายงาน เพื่อการดำเนินงานของโครงการวิจัยให้สามารถปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด ● การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน

(2) โครงการกระบวนการจัดการหนี้สินของครัวเรือน โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มเด็กและเยาวชน บ้านห้วยยาบ หมู่ 5 ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
หัวหน้าโครงการ นางสาวจันทนา ศรีทองคำ

สถานภาพโครงการ อยู่ระหว่างจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
- ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหา ร่วมกับชุมชน (ทีมเยาวชน) - ความพร้อมของทีมวิจัยในการเรียนรู้ของการดำเนินโครงการวิจัย (ทีมเยาวชน) และการหนุนเสริม จากที่ปรึกษาโครงการวิจัย ที่มีประสบการณ์การทำงานวิจัยมาก่อน - ทีมพี่เลี้ยงโครงการวิจัยที่มาจากหน่วยงาน 2 หน่วยงาน (มูลนิธิโครงการหลวง และจากศูนย์ประสานงาน ฯ	- การหนุนเสริมจากหน่วยงานทั้ง 2 หน่วยงาน (สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และมูลนิธิโครงการหลวง) - การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ - การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ต๋ะไคร้
จุดอ่อน	ข้อจำกัด
-	-

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น	- การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารโครงการ การจัดทำรายงาน เพื่อการเคลื่อนงานของโครงการวิจัยให้สามารถปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน

1.4) โครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างปรับแก้รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ จำนวน 5 โครงการ

(1) โครงการ กระบวนการฟื้นฟูอาหารพื้นบ้านมอญสู่การเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชนองค์ความรู้

ท้องถิ่นและความมั่นคงด้านอาหารของชุมชนบ้านหนองตู-ป่อควา ต.บ้านเรือน อ.ป่าซาง จ.ลำพูน
 หัวหน้าโครงการ นายจันทร์ เขียวพันธ์

สถานภาพโครงการ อยู่ระหว่างปรับแก้รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
• ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาชุมชน • ความพร้อมของทีมวิจัยในการเรียนรู้ของการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิถีคิด) • ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ รวมถึงบุคลากรในโรงเรียนบ้านหนองตู(ผู้อำนวยการโรงเรียน)	• การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย เช่น นักวิชาการอิสระ นักวิจัยจากสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากหอจดหมายเหตุสุโขทัย • การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ • การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรือน องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอป่าซาง
จุดอ่อน	ข้อจำกัด
-	-

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการเคลื่อนงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
• การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน	• การขยายผลและเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอป่าซาง

การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น	ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๕๒ จังหวัดลำพูน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน ฯลฯ ● การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านหนองคู ● การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน
--	---

(2) โครงการแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้วยวิถีพุทธธรรมในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์สตรี ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางสาวอาภาภรณ์ พุทธปวน และนางอรรณฎา กันทะธง

สถานภาพโครงการ อยู่ระหว่างปรับแก้รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จุดแข็ง ● ทีมวิจัยที่มีความพร้อม และความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาชุมชน ● ทีมวิจัยและที่ปรึกษาโครงการ มีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ	ศักยภาพ/โอกาส ● การหนุนเสริมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลต้นธง) จากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนิน ● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ ● การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์จังหวัดลำพูน
จุดอ่อน -	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
● การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น	● การขยายผลเพื่อสู่แผนการพัฒนากลุ่มสตรีของเทศบาลตำบลต้นธง และกองทุนพัฒนาสตรีตำบลต้นธง ● การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน

(3) แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านแม่สะแงะ หมู่ 15 ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายทวี สูงพนา

สถานภาพโครงการ อยู่ระหว่างปรับแก้รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
● ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเยาวชน ● ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ	● การหนุนเสริมของ มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูนในเรื่องบุคลากรของ มจร.ที่เข้ามาเรียนรู้และหนุนเสริมในการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ ● การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ป่าดอยผาเมือง เทศบาลตำบลทากาศเหนือ
จุดอ่อน	ข้อจำกัด
- ความพร้อมของทีมวิจัยที่อาศัยอยู่ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ทำให้เกิดความไม่	- ด้านพื้นที่ของโครงการวิจัยที่อยู่บนที่สูงถนนเดินทางลำบาก ยานพาหนะ(รถยนต์)ไม่สามารถเข้าไปได้

พร้อมเพรียงของทีมวิจัยในการขับเคลื่อนโครงการวิจัย	- การสื่อสารของชุมชนกับคนภายนอกที่มีข้อจำกัดด้านการใช้ภาษา(กระเหรี่ยง)
---	--

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
● การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินการ การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน การเขียนรายงานวิจัย เป็นต้น ● การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ● การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	● การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ เช่น หน่วยงานอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ป่าดอยผาเมือง(เขตพื้นที่ป่าเลา) ● การเชื่อมโยงกับเครือข่ายลุ่มน้ำแม่ทา และเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และเทศบาลตำบลทาภาคนเหนือ ● การขยายผลการจัดการทรัพยากรเชิงพื้นที่ของชุมชนไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง(หมู่บ้านปางผาง และผาด่าน) ● การเชื่อมโยงกับ มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูนในหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการคั่นคว้าวาสระทางการบริหารรัฐกิจ

(4) โครงการการจัดการป่าชุมชนที่เอื้อต่อวิถีชีวิตของชุมชนในการสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนตำบลดงคำ อ.ลิ้ จ.ลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายรุ่งโรจน์ อัจหาญ

สถานภาพโครงการ อยู่ระหว่างปรับแก้รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
● ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาชุมชน	● การหนุนจากผู้นำชุมชนในตำบลดงคำในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย

● ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ	● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ ● การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบลดงคำ โรงเรียนบ้านห้วยหญ้าไซ
จุดอ่อน - ทีมวิจัยยังมีจุดอ่อนสำหรับการเขียนรายงานการวิจัยเนื่องจากนักวิจัยที่เป็นเยาวชนไม่สามารถเข้ามาหนุนเสริมได้เต็มที่(ไปเรียนหนังสือ)	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
● การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิด การวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น ● การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ● การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	● ความพร้อมของทีมวิจัยที่จะดำเนินงานของโครงการวิจัย ● การเชื่อมโยงและการขยายผลการจัดการทรัพยากร(ป่าชุมชน)กับชุมชน/หมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลดงคำ หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ● การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และเทศบาลตำบลดงคำ

(5) โครงการการจัดพิธีกรรมงานศพที่ลดผลกระทบต่อชุมชนเขตบริการมาปณิกสถานบ้านหลายตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ระยะที่ 1
หัวหน้าโครงการ พระวีระศักดิ์ หลวงไผ่

สถานภาพโครงการ อยู่ระหว่างปรับแก้รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
• ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาชุมชน • ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ รวมถึงบุคลากรในเทศบาลเมืองลำพูน(รอง ปลัดเทศบาล)	• การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย เช่น อาจารย์จาก มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน • การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ • การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลเมืองลำพูน สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า(สคล.)
จุดอ่อน	ข้อจำกัด
-	-

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการเคลื่อนงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
• การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น	• ความพร้อมของทีมวิจัยที่จะเคลื่อนงานของโครงการวิจัยในระยะแรก • การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ เช่น เทศบาลเมืองลำพูน • การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน

1.4) โครงการที่อนุมัติปิดโครงการสมบูรณ์ จำนวน 7 โครงการ

(1) โครงการแนวทางการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำลำชี ตำบลตะเคียนปม อำเภอกงหรา จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายปิ่นคำ ปืดแค

สถานภาพโครงการ ปิดโครงการ

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
• ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาชุมชน • ความพร้อมของทีมวิจัยในการเรียนรู้ของการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิถีคิด) ทั้งภายในชุมชนและนักวิชาการจากภายนอกชุมชน • ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ รวมถึงบุคลากรใน อบต.ตะเคียนปม หน่วยอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ป่า	• การหนุนเสริมของ อบต.ตะเคียนปม ทั้งในเรื่องงบประมาณ และบุคลากรในการดำเนินโครงการวิจัย • การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย • การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ • การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตร หน่วยอนุรักษ์ สมาคมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
จุดอ่อน	ข้อจำกัด
-	-

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การ หนุน เสริม ใน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การ หนุน เสริม กระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย	- ความพร้อมของทีมวิจัยที่จะเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ป่า - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายลุ่มน้ำแม่ทา และเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และสมาคมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

เช่น แนวคิดการวิจัย เพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงาน และองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน และองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	
--	--

(2) โครงการ นวัตกรรมองค์กรกับการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน
หัวหน้าโครงการ นายไมตรี นันตะจันทร์

สถานภาพโครงการ

ปิดโครงการ

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
● ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิถีคิด ทักษะการเขียน การประสาน) ● ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ รวมถึงบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ และมี	● การหนุนเสริมของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง ● การประสานเชื่อมโยงและการสนับสนุนกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สนง.เกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน มูลนิธิเกษตรกรรมภาคเหนือ ฯลฯ ● การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนิน

ประสบการณ์งานวิจัยและงานพัฒนา (ข้าราชการบำนาญที่มีประสบการณ์ด้านการ ส่งเสริมเกษตรกรรมมาก่อน)	โครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริม ทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และ โครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน -	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการ คิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การ หนุน เสริม ทักษะ การ ดำ เนิน โครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น แนวคิดเกษตรกรรมยั่งยืน ทักษะ การวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับ ชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับ โครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและ องค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรม โครงการวิจัย	- ความพร้อมของทีมวิจัยที่จะเคลื่อนงานของ โครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ทั้ง ภาครัฐ เอกชน และอปท. - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และ เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งในระดับจังหวัด และระดับภาคเหนือ

(3) โครงการการพัฒนาข้อกำหนดการอยู่ร่วมกันของชุมชนศีล 5 ของบ้านพระบาทห้วยต้ม
หมู่ 8 และบ้านชัยวงษา หมู่ 22 ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ระยะที่ 1

หัวหน้าโครงการ นางสาวอาภากร ปัญญา

สถานภาพโครงการ ปิดโครงการ ระยะที่ 1 และจัดทำร่างโครงร่างวิจัยระยะที่ 2

จุดแข็ง • ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาชุมชน • ความพร้อมของทีมวิจัยในการเรียนรู้ของการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิถีคิด) และทักษะความรู้ในด้านวิชาการ • ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ของทีมวิจัยในการปฏิบัติตามวิถีของครุบา	ศักยภาพ/โอกาส • การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นทีมวิจัย และที่ปรึกษาโครงการวิจัย • การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ • การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลนาทราย (อบต.)
จุดอ่อน -	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น	- ความพร้อมของทีมวิจัยที่จะเคลื่อนงานของโครงการวิจัยในระยะแรก - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน

(4) โครงการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายสุจินต์ ไสสอาด

สถานภาพโครงการ ปิดโครงการ

จุดแข็ง • ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาชุมชน • ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ(โรงพยาบาล) ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน	ศักยภาพ/โอกาส • การหนุนเสริมของโรงพยาบาลบ้านธิ และเทศบาลตำบลบ้านธิในการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น • การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ • การประสานเชื่อมโยง บูรณาการการแก้ไขปัญหาขยะกับการจัดการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ของชุมชน เช่น การป้องกันแก้ไขปัญหาหมอกควัน ปัญหาใช้เลือดออก
จุดอ่อน • สถานภาพของทีมวิจัยที่รับผิดชอบการจัดทำรายงาน ติดตามกิจกรรมในการคลอคลุก • ภารกิจของหัวหน้าโครงการที่มีมาก จนทำให้การดำเนินโครงการไม่ต่อเนื่อง	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน • การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิด การวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น • การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ • การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน • การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลบ้านธิ เทศบาลตำบลบ้านธิ ในการจัดการปัญหาขยะ • การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน • การขยายผลการจัดการขยะไปยังหมู่บ้านของตำบลบ้านธิ (อีก 9 หมู่บ้าน)
--	---

(5) โครงการแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าบ่อลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอนและชุมชน

หัวหน้าโครงการ นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ

สถานภาพโครงการ ปิดโครงการ

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
• ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้เพื่อที่จะปรับเปลี่ยนตนเอง และสร้างการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น • ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ รวมถึงบุคลากรในอปท.(เทศบาลตำบลอุโมงค์) • เกษตรกรนักวิจัยมีความรู้พื้นฐานมาบ้างแล้วจากการหนุนเสริมในการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้จากเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ต่าง ๆ	• การหนุนเสริมของ เทศบาลตำบลอุโมงค์ ในเรื่องงบประมาณ และบุคลากรในการดำเนินโครงการวิจัย • การหนุนเสริมจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาในฐานะที่ปรึกษาโครงการวิจัย • การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากเกษตรกร กลุ่ม หน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ • การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์จากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สนง.ปศุสัตว์ สนง.เกษตรอำเภอ ชกส. เป็นต้น • การขยายผลองค์ความรู้ของเกษตรกรโดยการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กรทั้งเทศบาล และหน่วยงาน สสส.(โครงการตำบลสุขภาวะต้นแบบ)
จุดอ่อน	ข้อจำกัด
• เกษตรกรนักวิจัยมีความแตกต่างกันในพื้นฐานของการประกอบอาชีพ ความรู้ และฐานอาชีพดั้งเดิม • ขาดความพร้อมเพรียงของนักวิจัยในการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากนักวิจัยมีความหลากหลายอาชีพทำให้มีเวลาในการดำเนินกิจกรรมไม่ตรงกัน	-

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการเคลื่อนงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
• การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น	• ความพร้อมของทีมวิจัยที่จะเคลื่อนงานของ

ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น การเก็บข้อมูล การรวบรวมข้อมูล และความรู้ความเข้าใจในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น • การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ • การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	โครงการวิจัยในระยะแรก • การเชื่อมโยงและขยายผลไปสู่การจัดการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการประกอบอาชีพเกษตรกร เช่น การจัดทำโครงการการแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำ • การขยายผลไปยังเกษตรกร 84 ครัวเรือนรุ่นที่ 3 • การจัดทำแหล่งเรียนรู้เกษตรยั่งยืนตำบลอุโมงค์ • การเชื่อมโยง กับเครือข่ายเกษตรกรยั่งยืนจังหวัดลำพูน /การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งระดับภาคและระดับประเทศ โครงการตำบลสุขภาวะ • สู่การจัดทำแผนแม่บทชุมชนของเทศบาล
---	--

(6) โครงการแนวทางลดค่าใช้จ่ายงานศพโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางฤทัยรัตน์ ชัดริ

สถานภาพโครงการ ปิดโครงการ

จุดแข็ง • ความพร้อมของทีมวิจัยในการเรียนรู้ของการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิถีคิด) • ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ รวมถึงบุคลากรในเทศบาล	ศักยภาพ/โอกาส • การหนุนเสริมของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ในเรื่องงบประมาณ และบุคลากรในการดำเนินโครงการวิจัย • การหนุนจากผู้รู้/นักวิชาการท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย เช่น ที่ปรึกษาโครงการวิจัย • การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงานจากพื้นที่อื่นๆทั้งในและนอกจังหวัดและโครงการวิจัยอื่น ๆ
จุดอ่อน • ขาดความพร้อมเพียงพอของนักวิจัยในการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากนักวิจัยมีความหลากหลายอาชีพทำให้มีเวลาในการดำเนินกิจกรรมไม่ตรงกัน	ข้อจำกัด -

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น การวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- ความพร้อมของทีมวิจัยที่จะดำเนินงานของโครงการวิจัยในระยะแรก - การเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ เช่น คณะสงฆ์ในระดับตำบล อำเภอและจังหวัด ประชาคมงดเหล้าจังหวัดลำพูน - ข้อกำหนดร่วมกันของชุมชนในตำบลอุโมงค์ในการจัดการงานศพของชุมชน

(7) โครงการ การดูแลสุขภาพด้วยอาหารพื้นบ้านของชุมชนบ้านสันตติเต่า อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางมาลัย วงศ์อำนาจ

สถานภาพโครงการ ปิดโครงการ

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
● ทีมวิจัยที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาชุมชน ● ความพร้อมของทีมวิจัยในการเรียนรู้ของการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิถีคิด) ● ทีมวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่เป็นแกนนำจากธรรมชาติ และอย่างเป็นทางการ	● การหนุนเสริมจากผู้รู้/นักวิชาการ/ข้าราชการ ในท้องถิ่นในการดำเนินโครงการวิจัย ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย เช่น ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านโฮ่ง ● การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการหนุนเสริมทักษะความรู้จากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และโครงการวิจัยอื่น ๆ

	● การสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลบ้านโฮ้ง ที่ว่าการอำเภอบ้านโฮ้ง เทศบาลตำบลบ้านโฮ้ง
จุดอ่อน	ข้อจำกัด
-	-

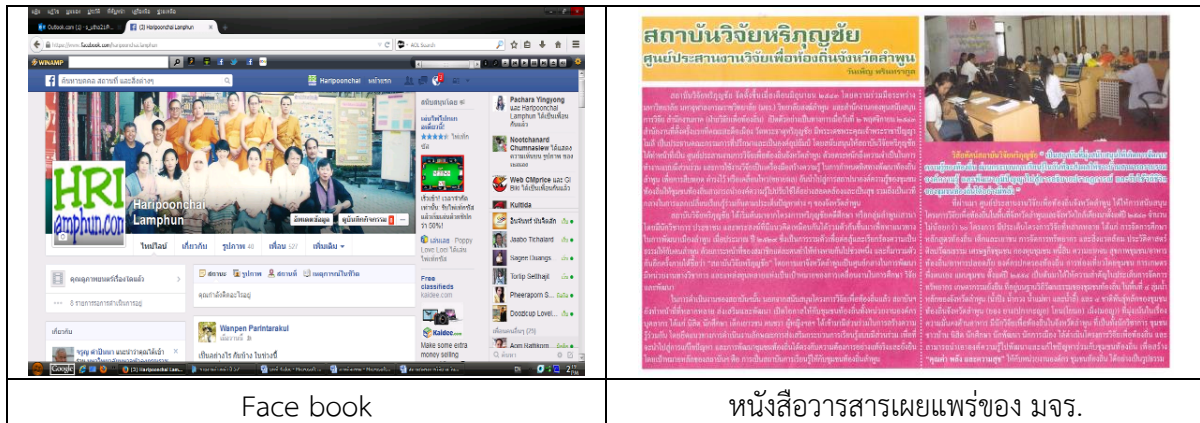
กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะ การดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารโครงการ การจัดทำรายงาน เพื่อการดำเนินงานของโครงการวิจัยให้สามารถปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด - การขยายผลและเชื่อมโยงกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ เช่น การเชื่อมโยงกับเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน เครือข่ายนักวิจัยลำพูน และสมาคมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายหมอพื้นบ้าน โรงพยาบาลบ้านโฮ้ง เป็นต้น - เป็นแหล่งเรียนรู้ การทำเกษตรแบบยั่งยืน ในด้านการผลิตพืชผักและสมุนไพร

2) การเผยแพร่การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การจัดรายการวิทยุชุมชน การประชาสัมพันธ์ website/Blog/Face book/สารคดีร่วมกับทีวีไทย การจัดนิทรรศการและหนังสือเล่มเล็ก และการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การจัดกิจกรรมงาน “ช่วง” หรือ งานมหกรรมในระดับจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานองค์กรและเครือข่ายนักวิจัย

เช่น การจัดนิทรรศการในกิจกรรมของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ รวมถึงการเผยแพร่ทางสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การจัดรายการทางเครือข่ายวิทยุชุมชนจังหวัดลำพูน และวิทยุชุมชนคนเมืองเรดิโอ เป็นการประสานความร่วมมือกับองค์กรในการพัฒนาด้านการสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ เป็นการสื่อสารประชาสัมพันธ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผ่านการจัดรายการวิทยุชุมชน ทุกวัน วันละ 1 ชั่วโมง(คลื่น 90.25 mhz) และผ่านทางเครือข่ายวิทยุชุมชนจังหวัดลำพูน(7 สถานี) ในการจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น การจัดกิจกรรมการสรุปทเรียนงานวิจัย การแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย มหกรรมงานวิจัย รวมถึงการจัดรายการทางวิทยุชุมชนคนเมืองเรดิโอ ผ่านทางweb site <http://khonmuang.org/radio.php> ทุกวันอังคาร วันละ 1 ชั่วโมง เป็นต้น ในกระบวนการและเครื่องมือภายใต้ CBR ที่นำไปใช้ : วิทยุชุมชนคนเมืองทะเลปูน เป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นผ่านการจัดรายการวิทยุชุมชนทุกวัน สามารถนำเอาการเคลื่อนไหว และองค์ความรู้จากโครงการวิจัยไปขยายผลให้กับชุมชนได้อย่างกว้างขวาง มีพื้นที่หลายแห่งได้รับทราบจากการสื่อสารในช่องทางคลื่นวิทยุชุมชนและได้มีการย้อนกลับ

มายังศูนย์ประสานงานฯ รวมถึงการประสานความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมผ่านวิทยุชุมชนกับประชาชนที่ได้รับฟัง การจัดนิทรรศการตามหน่วยงานต่าง ๆ การจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทาง Internet : Face book หนังสือวารสารเผยแพร่ของ มจร. เป็นต้น

Face book

หนังสือวารสารเผยแพร่ของ มจร.

3) การนำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์(RE)

ในช่วง 12 เดือน ได้มีการนำเอาผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยการเขียน RE สมบูรณ์จำนวนทั้งหมด 3 โครงการ และอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำและปรับแก้ จำนวน 4 โครงการ ได้แก่

(1)เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน สู่การจัดทำวาระในการจัดบริหารสาธารณะสู่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) (RDG54N007 การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ด้านการพัฒนาเกษตรกรรม)

เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน เกิดจากการดำเนินโครงการวิจัยนวัตกรรมองค์กรกับการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ซึ่งมีนายไมตรี นันตะจันทร์ เป็นหัวหน้าโครงการ โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

จากผลการดำเนินกิจกรรมในการขับเคลื่อนเกษตรกรรมแบบยั่งยืน ที่หมายถึงการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ วนเกษตร และเกษตรธรรมชาติ ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนได้ให้การสนับสนุนและมอบหมายให้เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ได้ดำเนินโครงการการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดลำพูน ปี 2556 “อาหารปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ ของดีลำพูน” และโครงการส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ ปี 2557 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้มีการผลิตสินค้าทางการเกษตรปลอดภัย เพื่อการบริโภคและจำหน่าย การดำเนินกิจกรรมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตเกษตรปลอดภัยให้กับผู้สนใจในพื้นที่ทั้ง 8 อำเภอจังหวัดลำพูน

ได้มีการขยายผลไปยังเกษตรกรที่สนใจ จำนวน 400 คน และยกระดับหรือพัฒนาเกษตรกรในเครือข่ายฯ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดลำพูนในปี 2556-2557 จำนวน 11 ศูนย์การเรียนรู้ฯ ในพื้นที่ 8 อำเภอของจังหวัดลำพูน ภายใต้งบประมาณ ปี 2556 จำนวน 1,000,000 บาท และ ปี 2557 จำนวน 1,500,000 บาท โดยการสนับสนุนงบประมาณให้กับเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนในการดำเนิน

กิจกรรมเพื่อที่จะพัฒนาให้เกษตรกร ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต จากการใช้สารเคมี เป็นการใช้อินทรีย์เพื่อการผลิตสินค้าทางการเกษตร การพัฒนาความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาคุณภาพหรือการกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรกรมยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาการรวมตัวการเป็นเครือข่ายในการทำการเกษตรแบบยั่งยืนของเกษตรกร

ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่ต้องส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีความรู้ตระหนักถึงผลดีผลเสียที่เกิดขึ้น จึงได้กำหนดแผนงานโครงการในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการผลิต สินค้าทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมี และจะทำการเชื่อมโยงถึงเรื่องสุขภาพเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะผู้ผลิตสินค้าทางการเกษตร ต่อถึงเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างชื่อเสียงของการเป็นเมืองสุขภาพ สร้างเศรษฐกิจเกิดเป็นรายได้ ที่มีความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกรต่อไป

ผลจากการดำเนินโครงการดังกล่าวทำให้เกษตรกรในจังหวัดลำพูน มีความสามารถในการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมี มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง อารมณ์ จิตใจที่แจ่มใส และภายในบริเวณพื้นที่เกษตรเป็นพื้นที่ปลอดภัยจากสารเคมี มีความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจที่สามารถเป็นผู้ผลิตอาหารที่ปลอดภัยส่งให้กับผู้บริโภค เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการที่จะวางแผนการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่เหมาะสม มีคุณภาพจำหน่ายได้ราคา สร้างการตลาดสินค้าเพื่อการบริโภคมีคุณภาพ มีสัญลักษณ์ (Brand) เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค และสามารถเพิ่มพื้นที่ทางการตลาดสินค้าอาหารปลอดภัย ประชาชนจังหวัดลำพูนมีสุขภาพที่ดี และมีการปรับกระบวนการคิดในการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องมีการขยายต่อชุมชนท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวาง เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้ดูแลสุขภาพด้วยตนเอง เพื่อป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บได้อย่างยั่งยืน ลดภาระภาครัฐด้านการรักษาพยาบาล และลดผู้ป่วยในโรงพยาบาล และจังหวัดลำพูนเป็นเมืองแห่งสุขภาพ เป็นเมืองที่มีอาหารปลอดภัย อากาศดีมีสิ่งแวดล้อมที่ดี เพราะประชาชนมีสุขภาพที่ดี จิตใจอารมณ์แจ่มใสเบิกบาน และเป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนได้ให้ความสำคัญเพราะ “สุขภาพดีไม่มีขาย อยากได้ต้องดูแลรักษาให้ถูกต้อง” โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนได้กำหนดเป็นวาระสำคัญในการจัดบริหารสาธารณะสู่ประชาชน เชื่อมโยงกับโครงการ/แผนงานด้านสวัสดิการ

โดย วันเพ็ญ พรินทรากุล
ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

(2) กระบวนการเรียนรู้ผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองบ้านสันตติเตา นำมาจัดทำเป็นอาหารกลางวันในโรงเรียนต้นแบบบ้านห้วยห้าง (RDG54N0026 งานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ)

โครงการ “การดูแลสุขภาพด้วยอาหารพื้นบ้านของชุมชนบ้านสันตติเตา อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านสุขภาพและอาหารพื้นบ้านของคนในชุมชนบ้านสันตติเตา 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคและการดูแลสุขภาพด้วยอาหารพื้นบ้านของคนในชุมชนบ้านสันตติเตา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ด้านอาหารพื้นบ้านและการดูแลสุขภาพของคนในชุมชนบ้านสันตติเตา โดยมี นางมาลัย วงศ์อำนาจ เป็นหัวหน้าโครงการ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยร่วมกับนักวิจัยที่ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) ของหมู่บ้านสันตติเตา ผู้ที่มีบทบาทคอยดูแลสุขภาพและอยู่ใกล้ชิดกับคนในชุมชนมากที่สุด โดยได้รับความร่วมมือจากปราชญ์ชาวบ้านทั้งในและนอกพื้นที่ หน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่มีความรู้ความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันคือการส่งเสริมให้คนในชุมชนดูแลสุขภาพของตนเองด้วยอาหารพื้นบ้านปลอดภัยจากสารพิษ และส่งเสริมการปลูก ผักในขอบริ้วบ้าน ลดค่าใช้จ่ายแถมยังได้คุณค่าทางอาหาร

จากการดำเนินการวิจัยที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมายคือชุมชนบ้านสันตติเตา เป็นหลัก มุ่งเน้นในประเด็นการเกิดโรคภัยไข้เจ็บอันเนื่องมาจากการบริโภคอาหารเป็นประจำทุกวัน มีการสำรวจแหล่งที่มาของอาหารในชุมชน ให้ความรู้และส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษไว้เองเพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ เกิดแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพด้วยการบริโภคอาหารพื้นบ้าน ซึ่งมีสารอาหารที่มีประโยชน์ โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยที่มาเป็นอันดับหนึ่ง เพราะทำเองจึงรับรองได้ แต่ด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ความทันสมัย เทคโนโลยีต่าง ๆ สื่อ ร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ เข้ามามากขึ้น ประกอบกับภาระที่เร่งรีบ การทำมาหากินภายนอกชุมชน การออกไปเรียนนอกชุมชน ทำให้การใส่ใจเรื่องการบริโภคลดลง เน้นเรื่องความสะดวก ความรวดเร็ว จึงหันไปบริโภคอาหารสำเร็จรูปมากขึ้น ทำให้อาหารพื้นบ้านถูกละเลยโดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ที่ไม่รู้จักและไม่ยอมรับประทานอาหารพื้นบ้านเหล่านั้น

การเห็นสภาพปัญหาด้านสุขภาพของคนในชุมชน จากการลงพื้นที่เพื่อรับทราบปัญหาด้านสุขภาพของคนในชุมชน วิเคราะห์สถานการณ์การบริโภคที่เป็นภาวะเสี่ยงต่อโรคภัยไข้เจ็บของคนในชุมชนพร้อมการตรวจสุขภาพ จึงได้มีการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรพื้นบ้าน มีการพัฒนาศูนย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน สถานศึกษา และพื้นที่ที่สนใจ การสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนหันมาใช้ชีวิตแบบภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นบ้าน

ส่งเสริมให้คนในชุมชนบริโภคและปลูกสมุนไพรผักพื้นบ้านในแต่ละครัวเรือน โดยได้มีการนำเอาผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองมาจัดทำเป็นอาหารกลางวัน มีการจัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักพื้นบ้านและสมุนไพรพื้นบ้านในโรงเรียน โดยมีนักวิจัยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียนบ้านห้วยห้าง ตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน จนนำไปสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 2 จังหวัดลำพูน และเป็นโรงเรียนแม่ข่ายของพื้นที่การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนกลาง และขยายผลไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ในการผลักดันให้นำเอาผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองมาเป็นอาหารกลางวันในโรงเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นที่ได้สืบทอดต่อกันมาอย่างช้านาน

โดย วันเพ็ญ พรินทรากุล
ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

(3) ยกระดับภูมิปัญญาผ้าทอย้อมสีธรรมชาติ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ (RDG56N0026 งานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ)

ภูมิปัญญาการทอผ้าที่เป็นการทอผ้าแบบดั้งเดิมนั้นยังมีข้อจำกัดหลายอย่าง โดยเฉพาะผ้าทอที่มีกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติของภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ต่อสุขภาพทั้ง ผู้ผลิตและ

ผู้ใช้ การย้อมผ้ายังเป็นกระบวนการที่ยุ่งยากมากกว่าการใช้สีย้อมผ้าจากสารเคมี ทั้งยังทำให้สีตกง่าย สีซีดไม่สดใส และไม่หลากหลายจึงยังเป็นที่นิยมเฉพาะคนบางกลุ่มเท่านั้น ถึงแม้จะมีข้อจำกัดอยู่หลายอย่างแต่ก็ยังมีกลุ่มคนที่ยังสนใจในการทอผ้าแบบดั้งเดิมและยังมีการอนุรักษ์รักษากฎมืปัญญานี้ไว้ ซึ่งก็ยังมีข้อกังวลว่าภูมิปัญญาเหล่านี้จะสูญหายไปถ้าหากไม่มีการนำมาพัฒนาปรับปรุง หรือเกิดการสืบทอด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ให้การสนับสนุนโครงการวิจัยการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายทอมือที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเงือก ตำบลแม่แรง อำเภอลำปาง จังหวัดลำพูน จากการดำเนินโครงการวิจัยในการทบทวนภูมิปัญญาการทอผ้าของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเงือก ตำบลแม่แรง อำเภอลำปาง จังหวัดลำพูน พบว่าองค์ความรู้ของสมาชิกกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือที่มีอยู่และได้รับการสืบทอดกันมาอย่างช้านานทั้งในรูปแบบลวดลายของผ้า ผลิตภัณฑ์ และการย้อมสีโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ยังขาดการนำมาใช้ต่ออย่างกว้างขวาง เนื่องจากผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มฯ ยังไม่เป็นที่นิยมของผู้คนโดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง สาเหตุเพราะผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีสีสันที่ไม่สดใส สีตก ผลิตภัณฑ์ก็ยังเป็นรูปแบบเดิม ๆ อยู่ รวมถึงผู้ซื้อส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญต่อลวดลายความงดงามแบบดั้งเดิม

นางสาวศราภรณ์ นิตย์ เล็กสุทธิ หัวหน้าโครงการวิจัย และอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการส่งเสริมการขาย ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี ศูนย์การศึกษาภาคเหนือลำพูน ได้นำเอาผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเงือก มาเป็นโจทย์ให้นักศึกษาได้คิดค้นในการยกระดับคุณค่าของผ้าทอมือด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดมูลค่ามากขึ้น ซึ่งจากผลการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษาดังกล่าวสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ จนสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์โดยได้นำเสนอผลงานในงานสืบสานตำนานผ้าฝ้ายหนองเงือก ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 11-12 เมษายน 2557 ทำให้ผลิตภัณฑ์ได้เป็นที่ชื่นชอบของผู้มาเที่ยวชมงาน จนเกิดการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้ซื้อ และผู้ประกอบการ ทั้งในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ และลวดลายผ้าโบราณ ที่ไม่ได้มีการทอมานานแล้ว เช่น ลายเกล็ดเต่า นำมาจัดทำเป็นโคมไฟจากผ้าฝ้ายทอมือ ชุดผ้าฝ้ายที่ออกแบบตามยุคสมัย กระเป๋าใส่ไอแพด การนำมาประยุกต์ตัดเป็นผ้าถุงเพิ่มมูลค่าจากเดิมขายราคา 350 บาท เป็น 790 บาท เป็นต้น นอกจากนี้ทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์จากเดิมมากขึ้นแล้ว ยังทำให้เห็นคุณค่าของผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ รวมถึงการนำเอาลายผ้าโบราณกลับมาฟื้นฟูสร้างมูลค่าและค่านิยมขึ้นมาใหม่

โดย วันเพ็ญ พรินทรากุล
ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

(4) การยกระดับความรู้ชุมชนศีล 5 พระบาทห้วยต้มเป็นต้นแบบหมู่บ้านศีล 5 สร้างปรองดองของคนในชาติ RDG55N0023 การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเชิงสาธารณะ เชิงวัฒนธรรม

กระบวนการวิจัย ได้มีการศึกษาค้นคว้าเอกสารเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของชุมชนห้วยต้มตามหลักศีล 5 การถ่ายทอดเรื่องศีล 5 โดยผ่านคำสอนของพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์(ครูบาวงศ์) ข้อมูลที่ปรากฏในประวัติครูบาวงศ์ และประวัติชุมชนห้วยต้ม ข้อมูลการย้ายถิ่นฐาน การทำมาหากินของปาเกอะญอในหมู่บ้านพระบาทห้วยต้ม โดยมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดย ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สตรีแม่บ้าน เยาวชน ผู้สูงอายุ และพระสงฆ์วัดพระพุทธรูปห้วยต้ม พร้อมทั้งศึกษาการพัฒนาแนวทางการอยู่ร่วมกันของชุมชนศีล 5 บ้านห้วยต้ม

ผลการวิจัยทำให้ทราบประวัติชุมชน ศีล 5 คือ เป็นชุมชนที่มีวิถีการปฏิบัติในการนำเอาศีล 5 เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตั้งแต่เริ่มมาตั้งหมู่บ้านใหม่ ๆ เมื่อประมาณปี 2506 ชุมชนห้วยต้มยังไม่ได้ตั้งเป็นหมู่บ้าน มีเพียงอาศรมอารามตั้งอยู่กลางป่าขึ้นตรงกับบ้านนาเลียง หมู่ 1 ตำบลนาทราย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน โดยมีพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (ครูบาวงศ์) จำพรรษาอยู่ที่นี่ ก่อนที่ท่านจะได้มาจำพรรษา ท่านเคยจุดธูปไปตามหมู่บ้านชาวเขา ในจังหวัดตาก จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ทำให้เป็นที่รู้จักของชาวเขาและเกิดความศรัทธาเคารพนับถือเป็นจำนวนมาก เมื่อ ปี พ.ศ. 2513 ได้มีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (ปาเกอะญอ) จากตำบลแม่ต๋น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ได้พากันอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ใกล้อาศรมพระบาทห้วยต้ม จำนวน 13 ครอบครัว 65 คน ซึ่งการที่อพยพมาในครั้งนี้ทุกคนมีความตั้งใจอยากจะมาอยู่ใกล้ครูบาวงศ์ เพื่อจะได้ทำบุญถือศีลปฏิบัติธรรมกับท่าน ครูบาวงศ์ที่ท่านได้ขอให้ชาวกะเหรี่ยงทุกคนที่อพยพมาอยู่ด้วยได้ยึดถือหลักศีล 5 เป็นหลักในการปฏิบัติ คือ ไม่รับประทานเนื้อสัตว์ ไม่นำสัตว์มาเลี้ยงในหมู่บ้าน ไม่ดื่มสุรา ไม่เสพสิ่งเสพติดทุกชนิด ประกอบสัมมาอาชีพ และการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยความศรัทธาต่อครูบาวงศ์ชาวกะเหรี่ยงทุกคนจึงยึดถือปฏิบัติกันมา ซึ่งหลังจากนั้นเป็นต้นมา ก็ได้มีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจากจังหวัดตาก เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน อพยพมาอยู่เพิ่มขึ้น ในช่วง ปี พ.ศ. 2534 –2549 หมู่บ้านพระบาทห้วยต้ม มีการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งเคร่งครัดในการถือมังสวิรัต เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนของครูบาวงศ์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ท่านมีวิธีการสอน ด้วยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง การอยู่รวมกันจำนวนมาก จึงมีการตั้งกฎกติกาขึ้นในชุมชนเพื่อให้เกิดความสงบสุข และเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสอนครูบาวงศ์ คือ ไม่บริโภคเนื้อสัตว์ ไม่ดื่ม ไม่จำหน่ายของมีนเมา และให้ทุกคนมาทำบุญฟังเทศน์ทุกวันพระมีการฟังปาฐกถาและเอื้ออาทรต่อกัน มีความสามัคคี มีการร่วมมือกันเป็นอย่างดี มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชนเผ่า เช่น การทอผ้า การแต่งกายชุดประจำเผ่าและภาษาพูด

ในผลการดำเนินวิจัยระยะที่ 1 ทีมวิจัย ได้เรียนรู้ และตระหนักถึงคุณค่าประเพณี วัฒนธรรมเก่าแก่ของห้วยต้ม และจากการที่ทีมวิจัยมีคนหลายช่วงวัยมาทำงานร่วมกัน เยาวชนได้เรียนรู้ แก่นนำหมู่บ้านได้ออกแบบเครื่องมือเก็บข้อมูลต่าง ๆ ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดสิ่งดีที่ครูบาวงศ์สั่งสอน ได้เล่าสู่ทีมวิจัยได้ทราบถึงความสำคัญของ

เรื่องราวจากอดีต จนถึงปัจจุบัน ที่ยังคงอยู่และเปลี่ยนแปลงไป องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย ได้เข้าร่วมรับการพิจารณาการเป็นแม่ข่ายตำบลสุภาพะ ซึ่งได้นำงานวิจัยท้องถิ่นโครงการฯ เข้าไปอ้างอิงเชิงวิชาการด้วย และส่งผลให้ สสส.พิจารณางบประมาณสนับสนุนให้ดำเนินการตำบลสุภาพะ เพราะเป็นประเด็นครอบคลุม เช่น วิถีครูบา เศรษฐกิจพอเพียง อาหารปลอดภัย และประเด็นงดเหล้า ซึ่งอยู่ภายใต้ศีล 5 เช่นเดียวกัน หมู่บ้านชัยวงษา ม. 22 หมู่บ้านเป้าหมายในระยะที่ 1 เมื่อทราบข้อมูล

ภายในหมู่บ้านแล้ว แกนนำหมู่บ้านมีความประสงค์จะทำงานต่อเนื่องเพื่อให้พื้นที่หมู่บ้านของพวกเขาปราศจากร้านค้าขายเหล้า และคนที่ดื่มเหล้า ได้นำผลการวิจัยบางส่วนบรรจุไว้ในหลักการและเหตุผลของโครงการหมู่บ้านชัยวงษา งดขาย งดดื่ม เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ส่งเข้ารับการพิจารณาจาก สสส. และได้รับการอนุมัติงบประมาณตามเสนอ ขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ องค์การศาสนา ตามที่สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช กรรมการมหาเถรสมาคมเจ้าคณะใหญ่หนเหนือ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ได้ปรารภในคราวการประชุมพระสังฆาธิการหนเหนือ เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด และเลขาธิการ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๗ ประชุมมติมหาเถรสมาคม มติที่ ๑๔๓/๒๕๕๖ วันพุธที่ ๘ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๗ ณ ห้องประชุมพระสังฆาธิการ ตึกเมตตาปูธิ ชั้น ๔ วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ความว่า เจ้าพระคุณสมเด็จฯ อยากจะเห็นการทำงานเชิงรุกของคณะสงฆ์หนเหนือ มุ่งเน้นสอนให้ศรัทธาประชาชนดำรงตนอยู่ในหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กล่าวคือ หลักศีล ๕ ธรรม ๕ พัฒนางานให้เป็นรูปธรรมที่สามารถทำได้ให้เป็นประจักษ์ชัดในรูปแบบของ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เพื่อเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ดังนั้น จึงประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับโครงการคณะสงฆ์ และ คสช. มีการคัดเลือกหมู่บ้านที่จะเข้าร่วมโครงการซึ่งเรียกว่า หมู่บ้านนำร่องก่อน 4 หมู่บ้าน บ้านพระบาทห้วยต้ม หมู่ที่ 8 พื้นที่วิจัย เป็น 1 ใน 4 ของหมู่บ้านเป้าหมาย ส่วนคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน ให้ชุมชนห้วยต้มทั้ง 10 หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านนำร่อง เพราะเป็นชุมชนใหญ่ ชุมชนเดียวกัน ซึ่งในการดำเนินโครงการวิจัยในระยะที่ 2 จะขยายพื้นที่เป้าหมายไปอีก 8 หมู่บ้านซึ่งเป็นหมู่บ้านห้วยต้มทั้งหมดในตำบลนาทราย

และจากการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบล(อ.ป.ต.) ที่จังหวัดลำพูนและแม่ฮ่องสอน และตรวจเยี่ยมชุมชนร่วมกับพระเทพวรสิทธาจารย์ (ธงชัย สุวณฺณสิริ) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร รองเจ้าคณะภาค 7 เมื่อช่วงปลายเดือนเมษายนที่ผ่านมา จนสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺญ) ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มีนโยบายให้คณะสงฆ์ดำเนินการโครงการหมู่บ้านศีล 5 เพื่อส่งเสริมให้คนไทยได้ปฏิบัติศีล 5 อย่างจริงจัง เนื่องจากทุกวันนี้สังคม ประชาชนขาดศีลธรรม และเกิดความแตกแยก และ เมื่อวันที่ 16 มิ.ย.2557 ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) นายพรรัตน์ เบญจวัฒน์นันท์ ผอ.พศ. เป็นประธานในพิธีลงนามข้อตกลง

ความร่วมมือการขับเคลื่อนนโยบายด้านการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ภายใต้โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ระหว่าง พศ. กับสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดทั่วประเทศ 76 จังหวัดและกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาทั่วประเทศ

นายพนรัตน์ กล่าวว่า โครงการดังกล่าวเป็นไปตามดำริของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ในฐานะประธานกรรมการมหาเถรสมาคม (มส.) ที่จะเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน พศ. ก็ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่ง ประกอบกับพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้า คสช. มีแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยความปรองดอง ดังนั้น พศ. จึงได้ขอ มติ มส.นำโครงการดังกล่าวมาสร้างความปรองดองในชาติ ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างเต็มที่ โดยมีการนำร่อง 3 จังหวัด ได้แก่ หนองคาย กาญจนบุรีและร้อยเอ็ด และขับเคลื่อนไปทุกตำบล โรงเรียนการกุศลของวัดและในสถานศึกษาตั้งแต่บัดนี้ให้เสร็จสิ้นภายในเดือน ก.ค.นี้ โดยขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละหน่วยงานด้วย “เราเอาศีล 5 ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติทำความดี ละความชั่วแบบง่ายๆ เป็นตัวนำร่อง เมื่อประชาชนเริ่มมีสติหันหน้าเข้าหากันแล้ว เราก็จะเอาหลักสูตรความปรองดองเข้าไปเสริมสร้างให้ลดละความอาฆาตแค้น รู้จักการให้อภัย เสียสละ มุ่งมั่นทำความดีร่วมกัน” ผอ.พศ. กล่าว

(อ้างอิง <http://www.komchadluek.net/detail/20140616/186602.html>)

ทั้งนี้ การนำเสนอข้อมูลชุมชนหมู่บ้านศีล 5 ของหมู่บ้านพระบาทห้วยต้มนั้น จากเดิมก่อนจะมีการดำเนินโครงการวิจัยถึงแม้จะมีวิถีปฏิบัติกันอยู่แล้วชุมชนไม่ได้มีความรู้สึกรู้สีกว่าชุมชนตนเองพิเศษกว่าชุมชนอื่น ๆ กระบวนการวิจัยได้ทำให้ผู้นำ และชุมชนเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของการถือปฏิบัติในการรักษาศีล 5 การรวบรวมข้อมูลและการจัดทำร่างข้อกำหนดการอยู่ร่วมกันของชุมชนบ้านห้วยต้มหมู่ 8 นำไปเป็นข้อมูลเพื่อนำเสนอ กับชุมชนสังคมภายนอกที่ได้นำเอาไปเป็นต้นแบบสำหรับการขับเคลื่อนดังกล่าว

วันเพ็ญ พรินทรากุล
ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
24 กรกฎาคม 2557

- (4) เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน. ยกระดับเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธธรรมสู่โรงเรียนเกษตรอินทรีย์ (Organic school) (RDG54N0007) .การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ. ด้านเกษตรกรรมยั่งยืน

โครงการวิจัย “นวัตกรรมองค์กรกับการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” (RDG54N0007) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ทุนเดิม/ศักยภาพของกลุ่มที่มีการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดลำพูน 2) เพื่อหาจุดร่วมของการทำงานระดับองค์กรในการนำไปสู่การพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดลำพูนและ 3) เพื่อวัดประสิทธิผลของการทำงานเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดลำพูนโดยคุณไมตรี นันตะจันทร์ เป็นหัวหน้าโครงการ ซึ่งผลจากการศึกษาศักยภาพของกลุ่มต่างๆ ในจังหวัดลำพูน และรวมตัวกันในนาม “เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” จนไปสู่การจัดตั้งเป็น “สมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” นอกจากทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนได้สนับสนุนและมอบหมายให้เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ดำเนินโครงการพัฒนาเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดลำพูน ปี 2556 “อาหารปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ ของดีลำพูน” และโครงการส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ ปี 2557 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนแล้ว การใช้สถานที่ดำเนินการในมูลนิธิสวนพุทธธรรม เป็นพื้นที่ต้นแบบของการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธธรรม ขยายงานสัมมากิจด้วยเกษตรอินทรีย์ คือ ทำงานเพื่อการกุศล(เป็นงานเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ๒๔ ไร่) โดยปลูกผัก ปลูกข้าวเลี้ยงตัวเอง และจำหน่ายมาเป็นรายได้ของมูลนิธิเพื่อจะนำไปสนับสนุนกิจการศาสนา เป็นวิถีสัมมากิจเพื่อเลี้ยง

ชีพโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การทำเกษตรอินทรีย์ของสวนพุทธธรรมมีการปลูกข้าวปลูกผักเลี้ยงตัวเอง แม้สมาชิกที่เข้ามาใหม่จะไม่เคยทำงานการเกษตรมาก่อนก็ตาม แต่จากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ และจากการแนะนำจากเครือข่ายพุทธบุตร และพุทธอาสาผู้มาร่วมปฏิบัติธรรมที่เป็นนักวิชาการด้านการเกษตรทั้งจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ เมื่อได้รับการรับรองมาตรฐานอินทรีย์แห่งประเทศไทย(Organic Thailand) ก็สามารถส่งพืชผักที่เลือกรับประทานบรรจุหีบห่อผลิตภัณฑ์ภายใต้ยี่ห้อ “สวนพุทธธรรม” ส่งจำหน่ายให้กับ “ผู้เชื่อถือในธรรมะ” คือ บริษัทสยามแมโครแบบขายขาดอย่างต่อเนื่องมาแล้วกว่า 5 ปีแล้ว ทั้งนี้สวนพุทธธรรมยังเป็นสถานที่ฝึกอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรในการทำเกษตรแบบอินทรีย์ครบวงจรร่วมกับกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีการขยายแนวคิดและวิธีการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมภายใต้การรับรองของสวนพุทธธรรม

ในฐานะที่มูลนิธิสวนพุทธธรรมได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนหรือสมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่ต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธธรรม และจากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยทั้งการจัดเวทีแลกเปลี่ยน การจัดงานมหกรรมเกษตรกรรมยั่งยืน การนำเสนอองค์ความรู้กับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ จึงทำให้มีหน่วยงานองค์กรหลายแห่งให้ความสนใจในการจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้ที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้นำไปเป็นแนวทางการพัฒนาอาชีพการเกษตรเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

ทั้งในด้านการผลิต การบรรจุภัณฑ์ การจำหน่าย รวมถึงการแก้ไขปัญหาจากผลกระทบของการทำการเกษตรแบบเดิมในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การดำเนินวิถีชีวิตได้อย่างมั่นคงในอาชีพต่อไป โดยได้ลงนามความร่วมมือหรือข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ โดยได้มีการยกระดับการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธธรรมของมูลนิธิสวนพุทธธรรมเป็นโรงเรียนเกษตรอินทรีย์(Organic school)

ของจังหวัดลำพูน เพื่อพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดลำพูนและใกล้เคียงให้มาเรียนรู้นำไปปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากการผลิตแบบเคมีมาเป็นการผลิตแบบอินทรีย์เพื่อที่จะสามารถผลิตสินค้าการเกษตรเข้าสู่มาตรฐานอินทรีย์ และลดผลกระทบจากการทำการเกษตรแบบเคมีที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

กำธร ธิฉลาด

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

24 กรกฎาคม 2557

(5) การวิจัยอาหารมอญหนองดู่-บ่อควากับการพัฒนาเป็นหลักสูตรพื้นบ้านอาหารมอญ โรงเรียนบ้านหนองดู่ (RDG55N0014) การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ด้านการพัฒนา

มอญเป็นชนชาติที่เก่าแก่ที่สุดชนชาติหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีเป็นของตนเอง ในพื้นที่จังหวัดลำพูน บ้านหนองดู่-บ่อควา อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีชุมชนชาวมอญตั้งถิ่นฐานกันอยู่ ปัจจุบันวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบชาวมอญยังหลงเหลือให้เห็นบ้าง แต่ก็มีเปลี่ยนแปลงไปมากตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะด้านอาหารมอญที่กำลังสูญหายไป รวมทั้งแหล่งวัตถุดิบในชุมชนเริ่มลดลงทางชุมชนจึงเห็นความสำคัญในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จึงได้ร่วมกันทำโครงการวิจัยเรื่อง “กระบวนการฟื้นฟูอาหารพื้นบ้านมอญสู่การเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชน องค์ความรู้ท้องถิ่นและความมั่นคงด้านอาหารของชุมชนบ้านหนองดู่-บ่อควา ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซางจังหวัดลำพูน” โดยมีนายจันท์ เขียวพันธุ์ เป็นหัวหน้าโครงการ เป้าหมาย คือเพื่อทบทวนและสืบค้นข้อมูลด้านอาหารพื้นบ้านของคนมอญบ้านหนองดู่-บ่อควา เพื่อค้นหาคุณค่าความหมายอาหารพื้นบ้านมอญบนฐานของวัฒนธรรมและองค์ความรู้ท้องถิ่นของชุมชนบ้านหนองดู่-บ่อควา และเพื่อหาแนวทางในการฟื้นฟูวัฒนธรรมด้านอาหารพื้นบ้านชาวมอญบ้านหนองดู่-บ่อควา โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เน้นการใช้อาหารพื้นบ้านชาวมอญเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน

กระบวนการวิจัยนำสู่การสืบค้นประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรมประเพณี อีตธอยที่ดั้งเดิมของชุมชนชาวบ้าน ที่จะส่งผลให้เด็กเยาวชน สมาชิกในชุมชนได้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า ให้ความสำคัญและรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนมอญบ้านหนองดู่-บ่อควา ให้คงอยู่คู่กับชุมชนชาวมอญไม่ให้เลือนหายไปกับวัฒนธรรม

สมัยใหม่ โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านการบริโภค ที่เปลี่ยนเป็นอาหารจานด่วน อาหารสำเร็จรูปที่มีคุณค่าทางโภชนาการค่อนข้างต่ำและไม่สอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ของชุมชน มีการสืบค้นและรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการรวบรวมข้อมูล ทั้งจากเอกสารที่มีอยู่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดมข้อมูลจากผู้รู้แกนนำชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง โดยเน้นให้เด็ก เยาวชนได้เข้ามาเรียนรู้ร่วมด้วย การสำรวจข้อมูลด้านอาหารพื้นบ้านของชาวบ้านบ้านหนองคู-บ่อควา ออกแบบให้เด็กเยาวชนได้มีส่วนร่วมเป็นหลักในการลงไปสืบค้นข้อมูล การสรุปรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเยาวชนกับคนในชุมชน

นอกจากนี้จากข้อมูลชุมชนโดยเฉพาะด้านอาหารและขนมพื้นบ้านมอญได้มีการหารือร่วมกันในการเสริมโยงสู่สาระการเรียนรู้การสอนของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนบ้านหนองคู ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยมีนางสาวประณิต วงศ์ตะตะ เป็นผู้อำนวยการ ได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยหารือร่วมกันทั้งคณะครู ทีมวิจัย และชุมชน ในการพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยกำหนดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาเพิ่มเติม วิชาอาหารพื้นบ้านมอญ เวลารวม 40 ชั่วโมง สอนในระดับ ป.4-5-6 มีการกำหนดชั่วโมงเรียนในชั่วโมงแรกเป็นการออกไปสำรวจพืชผักที่ใช้ในการประกอบอาหารในหมู่บ้าน จากนั้นเป็นการศึกษาเรียนรู้ประโยชน์ ขั้นตอนวิธีการทำทั้งด้านอุปกรณ์ ส่วนประกอบ วัตถุดิบ และการลงมือปฏิบัติ ในการทำอาหารและขนมมอญ โดยมีอาหารทั้งหมด 11 อย่าง ได้แก่ แกงดอกล้าน (พะหะลือต) แกงมะตาด(พะอะปั่ว) แกงบอน(พะกร้าว) เจียวกะเพรา(อะเซียกหั่วพราว) ขนมจีนน้ำยาปลาแห้ง(คะหน่อมดยากกะหะเตอ) ขนมจีนผัด(หั่วคะน่อม) แกงมัน((พะก้วย) แกงปลาบั้น (พะกะเกร) แกงกระเจียบ(พะหะตาดบี้) แกงซี่เหล็ก(พะปิต้าด) และแกงกล้วยดิบ(พะปราด) ขนมอีก 5 อย่าง ได้แก่ ขนมเม็ดขนุน(กวาน้งเหมียะหะเนาะ) ข้าวควบ (กกเกรียก) ขนมต้มหัวช้าง(หะหล่มด้อบโจง) ขนมลอดช่อง(หลดโจง) และขนมกล้วย(กว้ายงปราด) และในช่วงท้ายเป็นการจัดการประกวดการทำอาหารที่

นักเรียนสนใจกลุ่มละ 1 อย่าง กระบวนการเรียนการสอนโดยการเชิญภูมิปัญญามาให้ความรู้ที่โรงเรียนหรือนำนักเรียนออกไปเรียนรู้ในชุมชน ทำให้ได้รู้จักอาหารพื้นบ้านมอญ ภาควัฒนภูมิ และมีการสืบทอดความรู้ต่อไปได้

การจัดทำหลักสูตรพื้นบ้านอาหารพื้นบ้านมอญ นอกจากเด็กนักเรียนได้ความรู้เรื่องอาหาร คุณค่า ความหมาย วิธีการทำ เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ผู้รู้ในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันมากขึ้น สร้างความภาคภูมิใจให้ทั้งผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด เป็นการรักษาวินิวัติ วิธีการบริโภคของชุมชนมอญให้คงอยู่ต่อไปได้อย่างภาคภูมิใจ

ศิริขวัญ อุทา

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

(6) จากการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำปิงห่าง นำไปจัดทำเป็นนโยบายการสนับสนุนงบประมาณประจำปีของเทศบาลตำบลอุโมงค์ (RDG53N0015) งานวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย ด้านเกษตรยั่งยืน

โครงการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน โดยมี คุณสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาล

ตำบลอุโมงค์เป็นหัวหน้าโครงการ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการวิจัย คือ เพื่อศึกษา ทบทวนการทำการเกษตรที่ผ่านมาของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างตำบลอุโมงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางทำเกษตรกรรมทางเลือกอย่างยั่งยืนของ

เกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างตำบลอุโมงค์ ทั้งด้านการผลิตและการตลาด การดำเนินโครงการวิจัยในการค้นหาปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร การถอดบทเรียนการดำเนินการของเทศบาลตำบลอุโมงค์ในการหนุนเสริมเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ การหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง และหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างตำบลอุโมงค์

ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ได้มีแนวทางในการพึ่งตนเองหลาย

แนวทางของเกษตรกร ทั้งการทำเกษตรแบบผสมผสาน และการเลี้ยงสัตว์(ไก่และแม่พันธุ์หมู)เพื่อต้องการนำมูลสัตว์มาทำปุ๋ยใช้ในงานเกษตร รวมถึงได้มีการออมเงินหุ้นร่วมกันเพื่อนำไปสมทบกับโครงการเลี้ยงสัตว์ที่ทางกลุ่มเสนอของงบประมาณจากเทศบาลในการขยายสมาชิกรุ่นใหม่ เมื่อสมาชิกคืนเงินทุนแล้วก็จะนำมาสมทบเป็นเงินทุนของกลุ่มต่อไปนอกจากนั้นยังมีกลุ่มกิจกรรมย่อยในกลุ่มใหญ่ เช่น กลุ่มทำปุ๋ยหมักและน้ำหมัก กลุ่มปลูกพืชผัก การดำเนินโครงการที่ผ่านมาเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ให้การสนับสนุนกิจกรรมโครงการวิจัยและเกษตรกรนักวิจัย ทั้งในด้านบุคลากรและงบประมาณ ซึ่งในส่วนงบประมาณ เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้อนุมัติงบประมาณปี พ.ศ. 2557 ในการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมการจัดทำแผนชุมชนประจำปี ตามปัญหาและความต้องการของชุมชน และได้มีการนำเสนอแผนการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรกลุ่มน้ำปิงท่า 84 คร้วเรือน ปี พ.ศ. 2558 ในวงเงิน 100,000 บาท ซึ่งถือเป็นนโยบายในการสนับสนุนกลุ่มอย่างต่อเนื่อง หากทางกลุ่มสามารถเรียกคืนเงินทุนกลับจากสมาชิกก็จะนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มต่อไปโดยไม่ต้องส่งกลับคืนให้กับทางเทศบาล

กำธร จิณลาด

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

24 กรกฎาคม 2557

(7) โรงเรียนแพะยันต์ดอยแช่ นำเสนอผลการจัดการเรียนการสอนและการทำงานวิจัย ในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ เครือข่ายแม่ทา 2 ของสำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาจังหวัดลำพูน (RDG56N0024) การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเชิงสาธารณะ ด้านการพัฒนา

โครงการวิจัยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแพะยันต์ดอยแช่ ตำบลทาภาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีนางดอกไม้ ปานพาน เป็นหัวหน้าโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนบ้านแพะยันต์ดอยแช่ และเพื่อหาแนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของโรงเรียนบ้านแพะยันต์ดอยแช่ โดยใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแพะยันต์ดอยแช่ รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู โรงเรียน และชุมชน

โรงเรียนบ้านแพะยันต์ดอยแช่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลทาภาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน รับนักเรียนตั้งแต่อนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพื้นที่ในการดูแล 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแพะยันต์ บ้านดอยแช่ บ้านหนองบัว บ้านท้องผาย และบ้านหนองผึ่ง ปัจจุบันมีครูจำนวน 10 คน นักเรียนจำนวน 105 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กในชุมชน โรงเรียนบ้านแพะยันต์ดอยแช่เป็นสถานศึกษาในชนบทที่มีบริเวณกว้างขวาง มีสภาพแวดล้อมในชุมชนเอื้ออำนวยให้สามารถใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีได้เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำการเกษตรอยู่แล้ว แม้ไม่ได้ทำเป็นอาชีพหลักในครอบครัวแต่โดยมากก็นิยมการปลูกพืชผัก ผลไม้ รอบ ๆ บ้านเพื่อเป็นอาหารหรือให้ความร่มรื่น ดังนั้นเพื่อเป็นการปลูกฝังทักษะ และเพิ่มพูนประสบการณ์ได้เป็นแนวทางให้นักเรียนนำไปพัฒนางานอาชีพการเกษตรของตนเองหรือครอบครัวในอนาคต สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จน

สามารถปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หรือทำการเกษตรแขนงใดแขนงหนึ่งได้เป็นอาชีพหลัก หรือมีรายได้เสริมในครอบครัวเป็นการช่วยประหยัดรายจ่าย พึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้ออกกำลังกายผ่อนคลายความเครียด ในบริเวณบ้านหรือสวนของผู้ปกครองของนักเรียนเอง ที่มีการปลูกไม้ประดับหรือผลไม้

จากกระบวนการวิจัย เริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจกับคณะครู ผู้ปกครอง ผู้รู้ในชุมชน การทบทวนการเรียนการสอนของโรงเรียน ทบทวนสถานการณ์ชุมชน การค้นหาผู้รู้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การสำรวจ สัมภาษณ์ ประชุมแลกเปลี่ยนสรุปข้อมูลร่วมกัน พร้อมทั้งการให้เด็กนักเรียนได้ลงไปเรียนรู้กับชุมชน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้รู้ในชุมชน ปรับกระบวนการเรียนการสอนเชิงบูรณาการมากขึ้น

ผลการวิจัย ทำให้เด็กนักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ผู้รู้มีความภาคภูมิใจในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กนักเรียน มีการพัฒนาพื้นที่ของตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้มากขึ้น รวมทั้งทางโรงเรียนมีการนำข้อมูลที่ได้ปรับกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การเพิ่มการปฏิบัติการให้กับนักเรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง สร้างความตระหนักและความเข้าใจมากขึ้น ยึดหลักการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรม ปัญญาคุณธรรม คือ คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแห่งปัญญา ได้แก่ การเสวนาผู้รู้ ฟังดูคำสอน คิดให้แยบคาย ปฏิบัติให้ถูกต้อง

โดยเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2557 โรงเรียนพะเยานต์ดอยแซ่ได้ถูกคัดเลือกให้เป็นตัวแทนนำเสนอผลการดำเนินงานเรื่องการจัดกระบวนการเรียนการสอน ในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ เครือข่ายแม่ทา 2 ของสำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาจังหวัดลำพูน ณ โรงเรียนบ้านเหมืองลิก ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เวทีครั้งนี้มีตัวแทนโรงเรียนในเครือข่ายเข้าร่วมรับฟัง เนื้อหาในการนำเสนอเป็นเรื่องการเรียนการสอน การปรับปรุงโรงเรียนร่วมกับชุมชน การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในการเรียนวิชางานเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การนำเอาปัญญาคุณธรรม คือ คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแห่งปัญญา ได้แก่ การเสวนาผู้รู้ ฟังดูคำสอน คิดให้แยบคาย ปฏิบัติให้ถูกต้อง มาสร้างกระบวนการเรียนรู้ การปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน สร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน

ชุมชนให้เด็กได้ลงไปเรียนรู้กับผู้รู้ในพื้นที่ สร้างความสุข ความภาคภูมิใจกับผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เด็กนักเรียนมีสนุก มีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นและรู้จักชุมชนของตนเองมากขึ้น

จากการนำเสนอข้อมูล ทำให้ครูจากโรงเรียนอื่นๆ สนใจกระบวนการ บทเรียนที่โครงการวิจัยได้นำเสนอไป มีการประสานงานเพื่อเข้ามาเรียนรู้ร่วมกับทางพื้นที่ เพื่อนำไปเป็นตัวอย่าง ต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง ทำให้เป็นการขยายแนวคิดให้กว้างมากขึ้น ขยายสู่โรงเรียนอื่นๆ ในเครือข่ายพื้นที่และพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ศิริขวัญ อุทา
ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในระยะต่อไป

การดำเนินกิจกรรมของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในช่วง 12 เดือน (ตุลาคม 2556 – กันยายน 2557) ที่ผ่านมา ในปีงบประมาณ 2557 ได้มีการดำเนินกิจกรรมตามข้อตกลงที่ได้หารือร่วมกันกับฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีการวางแผนแนวทางการเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในประเด็นวิจัยเชิงพุทธธรรม เพื่อสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมการเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น กับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน) การสร้างความรู้เชิงพุทธธรรม ซึ่งโจทย์วิจัยอาจเป็นประเด็นเชิงพุทธธรรมโดยตรง หรือเป็นการบูรณาการประเด็นเชิงพุทธธรรมกับประเด็นอื่นๆ ในการพัฒนาโจทย์วิจัยจึงเป็นการปรับเพิ่มเติมในยุทธศาสตร์เดิมที่วางไว้ ในการมุ่งเน้นเรื่องการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) การบูรณาการและการสร้างรูปธรรมโครงการวิจัยเชิงพุทธ ทั้งนี้ยังเน้นการสนับสนุนโครงการวิจัยในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรม ยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหารบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานของเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ มีการประสานแลกเปลี่ยนกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีเป้าหมายคล้ายกันคือ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน และพี่เลี้ยงแสนผะหลูญาลำปาง โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยหนุนเสริมในประเด็นเชิงพุทธธรรม ความมั่นคงด้านอาหาร ซึ่งประเด็นความมั่นคงด้านอาหารเป็นประเด็นหนึ่งที่ศูนย์ประสานงานฯ ได้มีการขับเคลื่อนติดต่อกันมา 3 ปี(2554 – 2556) และเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการเคลื่อนงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน(2557 – 2559) ทั้งนี้ยังได้มีการนำเอาเครื่องมือที่เป็นการวัดความมั่นคงด้านอาหาร(FSI) มาใช้เป็นเครื่องมือในการหนุนเสริมโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดลำพูนเพื่อการพัฒนาแนวทางพัฒนาให้เกิดการผลิตอาหารให้เพียงพอต่อการบริโภคอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรที่ให้การหนุนเสริมคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) และสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน(สข.)

โดยมีแนวทางการสนับสนุนโครงการวิจัย 2 แนวทาง คือ 1) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยงานเดิมที่มีอยู่ จำนวน 24 โครงการ และ 2) การพัฒนาโครงการวิจัยใหม่ในปี 2557 จำนวน 6-9 โครงการ รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน (หัววัดวิจัย) ที่ผ่านมากะบวนการการขึ้นโจทย์วิจัยนั้น นอกจากจะมีการขึ้นโจทย์ร่วมกับชุมชน ในครั้งแรกแล้ว ยังมีการนำเสนอโจทย์มาจากหน่วยงาน และพื้นที่โดยตรงหรือเป็นเรื่องความสนใจและปัญหาที่เกิดขึ้น และหน่วยงานองค์กรในพื้นที่ที่ต้องการนำเอางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือเพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น โครงการวิจัยแนวทางการผลิตเครื่องเงินใจงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเครื่องเงินใจงาม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ที่เกิดจากความร่วมมือของสถาบันวิจัยพื้นที่สูง(สพวส.) และโครงการโครงการวิจัย บทบาทผู้นำในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และเทศบาลตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ในการดำเนินโครงการศูนย์ประสานงานฯ ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา ในการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อให้ยังไม่สามารถจัดทำสัญญาได้ในระยะแรกแต่มี การพัฒนาโครงการเพื่อให้สามารถจัดทำสัญญาได้อีกจำนวนไม่น้อยกว่า 6 โครงการ ในรอบระยะที่ 2 ของปี 2557

โดยมีข้อเสนอโครงการที่กำลังอยู่ในช่วงการพัฒนาโครงการอยู่จำนวน 16 โครงการ เข้าเวทีฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจำนวน 4 โครงการ (รอบ 4) และอยู่ในระหว่างการนำเสนอต่อกลไกภาคเหนือจำนวน 2 โครงการ การอบรมพัฒนาศักยภาพให้กับนักวิจัยและผู้สนใจในแนวทางการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการเก็บข้อมูล วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล มีการแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย (หัววัดวิจัย) และการแลกเปลี่ยนทักษะความรู้กับเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะสามารถตอบคำถามวิจัยของศูนย์ประสานงานฯ ที่ได้วางไว้ คือ 1) องค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร 2) องค์ความรู้จากการพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูนเป็นอย่างไร 3) องค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคกลุ่มน้ำ (หัววัดวิจัย) เป็นอย่างไร 4) องค์ความรู้การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เป็นอย่างไร 5) องค์ความรู้จากการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ เป็นอย่างไร

5.1 สรุปผลการดำเนินงาน

5.1.1 สรุปผลการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน

- การพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อค้นหาโจทย์วิจัย พื้นที่ และการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกับกลไกสนับสนุนเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และฝ่ายอื่น ๆ ได้มีการพัฒนาโครงการวิจัย จำนวนทั้งหมด 16 โครงการ เป็นโครงการที่ได้มีการพัฒนามาแล้วในช่วงปีก่อนจำนวน 7 โครงการ มีโครงการที่ยกเลิกโดยชุมชน 1 โครงการ ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่ได้มีการพัฒนาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน (มจร.) มหาวิทยาลัยธนบุรี ศูนย์การศึกษาภาคเหนือลำพูน มูลนิธิโครงการหลวง และสถาบันวิจัยพื้นที่สูง (สพวส.)

- การดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวนทั้งหมด 12 กิจกรรม เป็นการดำเนินงานการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ทั้งภายในและภายนอกชุมชนท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและหน่วยงาน องค์กร การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ได้มีการดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินโครงการวิจัยร่วมกัน ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้แก่ การเข้าไปเป็นวิทยากรในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ การเป็นคณะทำงานการจัดทำแผนการพัฒนาเกษตรปลอดภัย ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (อบจ.) การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาโครงการทุนทางวัฒนธรรมชุมชนร่วมกับชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 47 แห่ง การจัดเวทีพัฒนาศักยภาพบุคลากร เช่น การฝึกอบรม

ให้กับเจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ (อบต.) ห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน การพัฒนา ศักยภาพบุคลากร และนักวิจัย ให้กับนักวิจัยในโครงการวิจัย และบุคลากรของหน่วยงานอื่น ๆ

- ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน: มจร. และมหาวิทยาลัยธนบุรี ศูนย์การศึกษาภาคเหนือลำพูน) ในกระบวนการเรียนการสอนวิชาการค้นคว้าอิสระทางการบริหารรัฐกิจ ที่มีการนำเอางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปต่อยอดกับโครงการศึกษา ของนิสิต ซึ่งสามารถจะพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นหลายโครงการ ทั้งนี้ในระยะเวลาที่ผ่านมา มีโครงการจาก การพัฒนาต่อยอดจากนิสิตของ มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน จำนวน 2 โครงการ และพัฒนาโครงการร่วมกับ มหาวิทยาลัยธนบุรี ศูนย์การศึกษาภาคเหนือลำพูน จำนวน 4 โครงการ

- การจัดเวทีสรุปบทเรียนเพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและการกำหนดทิศทางการ ดำเนินงานในระยะต่อไป จากบทเรียนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานฯ ที่มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับ หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับ มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ซึ่งมีกรอบการขับเคลื่อน งานวิจัยเชิงพุทธธรรม จึงเห็นว่าการขับเคลื่อนงานควรเน้นงานวิจัยเชิงพุทธธรรม ในประเด็นที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนของศูนย์ประสานงานฯ คือการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคง ด้านอาหาร

5.1.2 สรุปผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน

- การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ (คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง) เป็นการจัดเวทีรับฟังข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

- การจัดเวทีพิจารณาโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการกลั่นกรอง ให้ ข้อเสนอแนะต่อข้อเสนอโครงการวิจัย และการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นต่าง ๆ เป็นเวที พิจารณา กลั่นกรอง โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ได้นำเสนอมาอย่างศูนย์ประสานงานฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มี ประสบการณ์ในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และกระบวนการวิจัยหลายระดับ นอกจากนั้นยังเป็นที่การ นำเสนอแนวคิดแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยของชุมชนท้องถิ่นต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประโยชน์ ต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยในพื้นที่ของตนเอง ในระยะที่ 2 จะเพิ่มช่วงเวลาในการพิจารณา และพัฒนาโครงการ ให้มากขึ้น โดยจะดำเนินกิจกรรมเป็นประจำทุก ๆ เดือน

- การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และนักวิจัย ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับศูนย์ประสานงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่นในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร เช่น ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นจังหวัดน่าน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน และพี่เลี้ยงแสนผะหลูาลำปาง ใน ระยะที่ผ่านมาได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จำนวนไม่น้อยกว่า 10 ครั้ง

- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประเด็นโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมร่วมกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นจังหวัดน่าน พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแสนผะหลูาลำปาง ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ และพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดพุทธธรรม จังหวัดนครราชสีมา โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ด้าน งานวิจัยเชิงพุทธธรรมมาแลกเปลี่ยนและให้ความรู้

5.1.3 สรุปผลการพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนใน ภูมิภาคกลุ่มน้ำ(ห้วยดิววิจัย) ดำเนินการระยะ 2 (ปีที่ 2)

5.1.4 สรุปผลการถอดความรู้จากการวิเคราะห์การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการระยะ 2 (ปีที่ 2)

เป็นการดำเนินกิจกรรมอยู่ 3 ลักษณะ คือ การดำเนินงานร่วมกันในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) การต่อยอดองค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และงานอื่น ๆ ผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์ประสานงานฯ และการนำรูปแบบ/แนวคิด วิจัยเพื่อท้องถิ่น(CBR)ไปปรับใช้ใน อปท. จากการที่บุคลากรที่ผ่านกระบวนการ CBR ในอปท. ทั้งนี้ได้มีการวิเคราะห์ศักยภาพของอปท. ผ่านการดำเนินโครงการทุนทางวัฒนธรรมชุมชนจำนวน 20 แห่ง.ในปี 2557 โดยเป็นการดำเนินงานร่วมกันในการสืบค้น ทบทวน พัฒนา และยกระดับ ทุนทางวัฒนธรรมชุมชน ของชุมชนและจากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.ลำพูน)

5.1.5 สรุปผลการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถ ดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

เป็นการจัดเวทีการประชุมคณะกรรมการของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เป็นการประชุมเพื่อติดตาม และแลกเปลี่ยนการดำเนินงานของเครือข่ายสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เป็นเวทีพิจารณาและพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการดำเนินงานในการติดตามโครงการวิจัยฯลง มี โครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการระยะที่ 1 จำนวน 4 โครงการ โครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการระยะที่ 2 จำนวน 6 โครงการ โครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ จำนวน 2 โครงการ (โครงการที่ทำงานร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวง) โครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างปรับแก้รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ จำนวน 5 โครงการ โครงการที่อนุมัติปิดโครงการสมบูรณ์ จำนวน 7 โครงการ รวมทั้งหมด 24 โครงการ และมีโครงการที่กำลังพัฒนาโครงการอีก 16 โครงการ

- การเผยแพร่การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การจัดรายการวิทยุชุมชน การประชาสัมพันธ์ website/Blog/Face book/สารคดีร่วมกับทีวีไทย การจัดนิทรรศการ และหนังสือเล่มเล็ก และการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การจัดกิจกรรมงาน ร่วมกับหน่วยงานองค์กรและเครือข่ายนักวิจัย เช่น การจัดนิทรรศการในกิจกรรมของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ รวมถึงการเผยแพร่ทางสื่อประชาสัมพันธ์

- การนำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์(RE) ในปี 2557 ได้มีการนำเอาผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยการเขียน RE จำนวนทั้งหมด 7 เรื่อง ได้แก่ 1) เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนสู่การจัดทำวาระในการจัดบริหารสาธารณะสู่ประชาชน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (อบจ.) (RDG54N007 การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ด้านการพัฒนาเกษตรกรรม 2) กระบวนการเรียนรู้ฝึกพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองบ้านสันตติเตา นำมาจัดทำเป็นอาหารกลางวัน ในโรงเรียนต้นแบบบ้านห้วยห้าง (RDG54N0026 งานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ) 3) ยกระดับภูมิปัญญาผ้าทอย้อมสีธรรมชาติ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ (RDG56N0029 งานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ) 4) โรงเรียนแพะยันต์ดอยแม่ 2 ของสำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาจังหวัดลำพูน (RDG56N0024) การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเชิงสาธารณะ ด้านการพัฒนา 5) เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ยกระดับเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธธรรมสู่โรงเรียนเกษตรอินทรีย์(Organic school) (RDG54N0007) ...การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ด้านเกษตรกรรม

ยั่งยืน....6) การวิจัยอาหารมอญหนองคู-บ่อควากับการพัฒนาเป็นหลักสูตรพื้นบ้านอาหารมอญ โรงเรียนบ้านหนองคู (RDG55N0014) การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ด้านการพัฒนา การยกระดับความรู้ชุมชนศีล 5 พระบาทห้วยต้มเป็นต้นแบบหมู่บ้านศีล 5 สร้างปรองดองของคนในชาติ RDG55N0023 การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเชิงสาธารณะ เชิงประเพณีและวัฒนธรรม และ 7) จากการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำปิงห่านนำไปจัดทำเป็นนโยบายการสนับสนุนงบประมาณประจำปีของเทศบาลตำบลอุโมงค์ (RDG53N0015) งานวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย ด้านเกษตรยั่งยืน

5.2 อภิปรายผล

การดำเนินงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงาน ปี 2557-2559 ในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่หลัก 4 ลุ่มน้ำ (น้ำปิง น้ำกวง น้ำลี้ และน้ำแม่ทา) โดยความร่วมมือของหน่วยงาน ในประเด็นทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ภายใต้วิสัยทัศน์ของสถาบันวิจัยหรือภูมูชัย คือ “เป็นสถาบันที่มุ่งสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ของท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในอันที่จะส่งผลให้ชาวบ้านสามารถรวบรวมองค์ความรู้ และพัฒนาภูมิปัญญาไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ และรับใช้วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีพลัง” มีการวางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานไว้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2) การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการใช้ฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่น 4 ลุ่มน้ำ ในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร บนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น 3) การพัฒนาบุคลากรนักวิจัย และในหน่วยงานภาคี และ 4) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์

ทั้งนี้ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (อบจ.) ในการต่อยอดความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ดำเนินโครงการการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดลำพูน ปี 2557 การดำเนินโครงการทุนทางวัฒนธรรมชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนทั้งหมด 57 แห่งในพื้นที่จังหวัดลำพูน ในปี 2557 ดำเนินการไป 20 แห่ง ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับ อบท. ชุมชนท้องถิ่นโดยการสืบค้น ทบทวน พัฒนา ยกระดับ สืบทอดทุนทางวัฒนธรรมชุมชนให้เกิดการสร้างคุณค่า มูลค่าทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น

การสนับสนุนโครงการวิจัยในประเด็นทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ในพื้นที่ลุ่มน้ำหลัก 4 ลุ่มน้ำ ในปี 2557 ได้มีการนำเอากรอบของพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อยกระดับจิตวิทยวิจัยและเพื่อให้สอดคล้องกับศูนย์ประสานงานที่ได้ทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน โดยยังคงมีประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ซึ่งเป็นประเด็นตามยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ และสามารถผลิตโครงการวิจัยตามที่ได้กำหนดไว้ในทุกปี การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นการติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ และสามารถปิดโครงการได้ในระยะเวลาตามสัญญา

ในการพัฒนาแนวทางการร่วมมือการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงาน ในลักษณะสร้างข้อตกลงร่วมกัน เป็นความร่วมมือในหลายรูปแบบทั้งในการสนับสนุนงบประมาณ (Co-funding) การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน (Co-working) ของการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยเฉพาะหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น การเข้าไปเป็นวิทยากรในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ของ

เทศบาลตำบลอุโมงค์ การเป็นคณะทำงานการจัดทำแผนการพัฒนาเกษตรปลอดภัย ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) การจัดเวทีพัฒนาศักยภาพบุคลากร เช่น การฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ (อบต.) อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และนักวิจัย ให้กับนักวิจัยในโครงการวิจัย และบุคลากรของมหาวิทยาลัยธนบุรี ศูนย์การศึกษาภาคเหนือลำพูน ซึ่งในการทำข้อตกลงร่วมกันกับหน่วยงานองค์กรทั้งในระหว่างศูนย์ประสานงานฯ กับหน่วยงานองค์กร และในระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น กับหน่วยงานองค์กรที่ได้มีการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) เช่น สกว.ฝ่ายฯ กับมูลนิธิโครงการหลวง ในการดำเนินโครงการวิจัย 2 โครงการในกลุ่มน้ำแม่ทาตอนบน (ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่) และศูนย์ประสานงานฯ กับหน่วยงานองค์กร เช่น การทำข้อตกลงร่วมกันกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และมหาวิทยาลัยธนบุรี ศูนย์บริการวิชาการภาคเหนือลำพูน โดยเป็นข้อตกลงในการสนับสนุนแนวคิดแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) การสร้างความร่วมมือขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยร่วมกับชุมชน การจัดกิจกรรมการฝึกอบรม การหนุนเสริมศักยภาพให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัย การแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย การจัดกระบวนการเรียนการสอน เป็นต้น

การนำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์มีทั้งในรูปแบบการเขียน RE (Research Exploitation) เพื่อนำเสนอสู่สาธารณะ และการนำไปขยายผลของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการเขียน RE ปี 2557 จำนวนทั้งหมด 7 เรื่อง ส่วนการนำไปขยายผลในหน่วยงานองค์กร ศูนย์ประสานงานฯ ได้วางแนวทางหลักในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นทุกโครงการที่จะต้องสามารถบูรณาการหรือเชื่อมโยงกับหน่วยงานองค์กรในท้องถิ่นเพื่อที่จะสามารถต่อยอด หรือยกระดับองค์ความรู้จากโครงการวิจัยไปขยายผลต่อไป โครงการวิจัยหลายโครงการได้นำเอาองค์ความรู้ไปสู่การจัดทำข้อบัญญัติของตำบล เช่น การยกระดับความรู้ด้านวิจัยเพื่อท้องถิ่นของศูนย์ประสานงานฯ ประเด็นความมั่นคงด้านอาหารในการจัดทำเอกสารหลักและร่างมติเพื่อนำไปสู่การจัดทำนโยบายสาธารณะของจังหวัดลำพูนเรื่อง ความมั่นคงด้านอาหารเพื่อสุขภาวะของคนลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (อบจ.) ได้ให้การอนุมัติงบประมาณในการขับเคลื่อนโครงการอาหารปลอดภัยเกษตรอินทรีย์ของดีลำพูน และให้เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนต่อเนื่องอีก 3 ปี (2557-2559) ซึ่งเป็นการขยายผลหรือต่อยอดองค์ความรู้จากโครงการวิจัยนวัตกรรมองค์กรกับการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน การสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนในการดำเนินกิจกรรมของโครงการการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่าน ICT ของศูนย์จัดการทรัพยากรเพื่อท้องถิ่น (CRC) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นต้น

การพัฒนาารูปแบบเครือข่ายเครือข่ายโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมในพื้นที่จังหวัดลำพูนและในภูมิภาคกลุ่มน้ำ เป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการวิจัย หรือหัวข้องานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เวทีห้วดวิจัย หละปูน) งานมหกรรมต่าง ๆ และเวทีการจัดงานนำเสนอแลกเปลี่ยนการดำเนินโครงการวิจัย การจัดกิจกรรมงาน “ช่วง” หรือ งานมหกรรมในระดับจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานองค์กร ในการเชื่อมโยงเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน จำเป็นที่ต้องอาศัยกลไกจากกิจกรรมอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดการเกาะเกี่ยวสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง

ในการดำเนินตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนของศูนย์ประสานงานฯ ที่มุ่งเน้นโจทย์วิจัยในด้านการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร โดยได้มีการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นทั้ง 3 ประเด็น และโจทย์เชิงพุทธธรรมในประเด็นอื่น ๆ ที่ทางศูนย์ประสานงานฯ กำลังหารูปแบบการวิจัยเชิงพุทธธรรมโดยร่วมกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน และพี่เลี้ยงเสนอแนะผลล่ำปาง

เพื่อค้นหาแนวทางการสนับสนุนโครงการวิจัย ในประเด็นยุทธศาสตร์ความมั่นคงด้านอาหารที่ได้มีการขับเคลื่อนมาในช่วง 3 ปี ที่ผ่านมาศูนย์ประสานงานฯได้มีการสนับสนุนโครงการวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหารซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ คือ ประเด็นการจัดการทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของศูนย์ประสานงานฯ เป็นการขับเคลื่อนโครงการวิจัยที่สอดคล้องกันทั้งในระดับจังหวัด ภาค และสกว.ระดับประเทศ ทำให้มีการพัฒนาและยกระดับความรู้ของศูนย์ประสานงานฯ ในการหนุนเสริมด้านองค์ความรู้ รูปแบบ และวิธีการต่าง ๆ ทั้งที่ได้จากหน่วยงาน สกว.โดยตรง จากเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดความมั่นคงด้านอาหาร การประเมินความมั่นคงด้านอาหารและความเสี่ยง ทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความมั่นคงด้านอาหาร เป็นต้น ซึ่งความรู้และการหนุนเสริมต่าง ๆ เหล่านี้ได้นำมาพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนโดยจำเป็นต้องให้การสนับสนุนในประเด็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการสร้างรูปธรรมให้มากขึ้นในพื้นที่จังหวัดลำพูน รวมถึงการพัฒนาแนวทางการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพุทธธรรมเพื่อนำไปสู่การยกระดับโจทย์วิจัยสอดคล้องกับศูนย์ประสานงานฯหรือโหนดเชิงพุทธต่อไป

5.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน

การดำเนินกิจกรรมมีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งซึ่งมีสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ มากมายสามารถแยกออกมาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) และปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของโครงการศูนย์ประสานงานฯ ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนต่องานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในหน่วยงาน

- **ด้านเป้าหมาย** และยุทธศาสตร์การดำเนินงานขององค์กร ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานของศูนย์ประสานงานฯ เช่น ยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลำพูน (อปท.) ในการสร้างเมืองลำพูนเป็นเมืองอาหารปลอดภัย ที่ตรงกับยุทธศาสตร์การทำงานของศูนย์ประสานงานในการสนับสนุนโครงการวิจัยประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร
- **ด้านบุคลากร** ได้แก่ หัวหน้าองค์กร เจ้าหน้าที่ บุคลากรในหน่วยงาน ที่มีวิสัยทัศน์ และเปิดโอกาส ใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น และการนำมาสร้างเป็นผลการดำเนินงานของหน่วยงาน (ตัวชี้วัด) รวมถึงการเป็นผู้ที่ต้องการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองของบุคลากรเหล่านั้น

ปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

- **ด้านบุคลากร** ได้แก่ หัวหน้าองค์กร เจ้าหน้าที่ บุคลากรในหน่วยงาน ที่มีแนวคิดมุมมองต่อการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นหลากหลาย แตกต่างและไม่เท่ากัน รวมถึงการ ปรับเปลี่ยนผู้บริหาร การเปลี่ยนแปลงโยกย้ายบุคลากรในหน่วยงานองค์กร การเมืองท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาต่อการดำเนินกิจกรรม และการประสานงาน ขาดความต่อเนื่อง
- **กฎระเบียบ ข้อบังคับ เวลา** การดำเนินงานของหน่วยงานองค์กร โดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

- การกิจ/ภาระหน้าที่ของหน่วยงานองค์กร ที่ทำหน้าที่หลายอย่างไปพร้อม ๆ กัน ทำให้การดำเนินงานวิจัยในหน่วยงานเกิดความล่าช้าและไม่ต่อเนื่อง
- การเลือกตั้งทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1. การจัดเวทีประจำเดือนของงานสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน เป็นการจัดเวทีการประชุมของคณะทำงานที่ประกอบด้วย คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และผู้สนใจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกวันเสาร์ที่ 1 ของเดือน ผู้เข้าร่วม เป็นตัวแทนของพื้นที่ใน 8 อำเภอ ของจังหวัดลำพูน เป็นนักพัฒนา แกนนำชุมชน นักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน (หัววัดวิจัย)และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอและติดตามผลการดำเนินงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในรอบแต่ละเดือน การแลกเปลี่ยนความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นปัญหาสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ การพิจารณาโครงการวิจัยและพัฒนา เวทีการประชุมคณะทำงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นเสมือนกลไกอันสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น งานวิจัย และงานพัฒนาอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดลำพูน เป็นการเติมเต็มและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้คนในทุกพื้นที่ การหนุนเสริมกระบวนการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนได้แก่ การเป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยที่ให้คำปรึกษาแนะนำการดำเนินโครงการวิจัยจากประสบการณ์ของตนเอง

2. กลไกการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อเครือข่ายวิทยุชุมชน วิทยุชุมชนออนไลน์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในจังหวัดลำพูน การจัดนิทรรศการในเวทีและกิจกรรมต่าง ๆ ในการนำเสนอองค์ความรู้ โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

3. การหนุนเสริมจากการเชื่อมโยงกับภาคีการทำงานได้แก่ โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเด็กและเยาวชนจังหวัดลำพูนศูนย์ป้องกันยาเสพติดภาคประชาสังคมจังหวัดลำพูน โดยการสนับสนุนจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ (ปปส.) องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (อบจ.) สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า(สคล.) โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) มหาวิทยาลัยธนบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น เทศบาลตำบลโม่งค์ เทศบาลตำบลตันธง อบต.ตะเคียนปม เป็นต้น ในการหนุนเสริมกระบวนการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนงบประมาณการดำเนินโครงการวิจัย การให้การสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่โครงการวิจัยเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน การจัดทำแหล่งเรียนรู้ของชุมชนจากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อต่อยอดเชื่อมโยง และขยายผลความรู้จากโครงการวิจัย การศึกษาทบทวนประเด็นปัญหาและสถานการณ์ชุมชนท้องถิ่น

4. คณะกรรมการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยในการหนุนเสริมและขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินกิจกรรมของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัย ซึ่งคณะกรรมการของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยมาจากบุคลากรหลากหลายวิชาชีพ มีแนวคิดที่หลากหลายทุกแง่มุม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างมากมาย ซึ่งกลไกที่สำคัญของการขับเคลื่อนงานก็คือ เวทีการประชุมของคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. กลไกพิจารณาและพัฒนาโครงการวิจัย ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ ความรู้ในกระบวนการวิจัย เพื่อพิจารณา กลั่นกรอง สร้างความรู้ความ

เข้าใจให้กับนักวิจัย โครงการวิจัยได้ตรงกับปัญหาและความต้องการ และสอดคล้องกับแนวทางการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

6. **กลไกเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ** การหนุนเสริมการดำเนินโครงการวิจัยตั้งแต่ ต้นทางจนถึงปลายทาง ทั้งแนวคิด กระบวนการ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและเชื่อมโยงการดำเนินงานของศูนย์ประสาน ได้มีการดำเนินการสนับสนุนโครงการวิจัยเป็นไปตามทิศทางและเวลาที่กำหนด รวมถึงการหนุนเสริมทักษะเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และโครงการวิจัย เพื่อให้การขับเคลื่อนงานไปในทิศทางเดียวกันตามยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือด้านความมั่นคงอาหาร และเชิงพุทธธรรม

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1. **ด้านเวลาของการดำเนินโครงการวิจัย**ของโครงการวิจัยและนักวิจัยในแต่ละโครงการ ที่แต่ละท่านมีภารกิจหลักในการประกอบอาชีพ ได้แก่ อาชีพเกษตรกร รับราชการ หรืออาชีพอื่นๆ ที่ในแต่ละช่วงเวลาการดำเนินกิจกรรมโครงการวิจัยต้องติดขัดกับภารกิจหลักของนักวิจัยและของทีมงานวิจัยในชุมชน จึงทำให้โครงการเกือบทุกโครงการวิจัยต้องมีการขยายระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม ซึ่งช่วงเวลาและภารกิจนอกจากงานอาชีพหลักแล้วงานประเพณีต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายในชุมชนก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญของการขับเคลื่อนงานวิจัยด้วย

2. **การเมืองการปกครอง** การจัดการเลือกตั้งผู้แทนอยู่บ่อยครั้งส่งผลกระทบต่อการดำเนินโครงการวิจัยในพื้นที่ที่ส่วนใหญ่ักวิจัยเป็นแกนนำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โครงการต้องหยุดชะงักทุกครั้งเมื่อมีการเลือกตั้งในชุมชน

3. **การดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาคี** เช่น การดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวง ในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ เนื่องจากมีการบริหารจัดการในงบประมาณของ 2 หน่วยงาน ทำให้โครงการวิจัยเกิดความสับสนในการบริหารโครงการ เกิดความล่าช้าในการดำเนินโครงการวิจัย เป็นต้น

5.4 แผนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2557 – เดือน กันยายน 2558 (12 เดือน)

การพัฒนาโครงการอยู่จำนวน 16 โครงการ กำลังอยู่ในระหว่างพิจารณา ร่วมกับกลไก จำนวน 2 โครงการ (เป้าหมายปี 57) การอบรมพัฒนาศักยภาพให้กับนักวิจัยและผู้สนใจในแนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการเก็บข้อมูล วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล มีการแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย(หัววัดวิจัย) และการแลกเปลี่ยนทักษะความรู้กับเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะสามารถตอบคำถามวิจัยของศูนย์ประสานงานฯที่ได้วางไว้ คือ 1) องค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร 2) องค์ความรู้จากการพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูนเป็นอย่างไร 3) องค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมินิเวศกลุ่มน้ำ (หัววัดวิจัย) เป็นอย่างไร 4) องค์ความรู้การสร้าง

พื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เป็นอย่างไร 5) องค์ความรู้จากการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ เป็นอย่างไร

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงาน ปี 2557-2559

การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่หลัก 4 กลุ่มน้ำ (น้ำปิง น้ำกว๊าน น้ำลี้ และน้ำแม่ทา) โดยความร่วมมือของหน่วยงาน ในประเด็นทรัพยากร เกษตรกรรม ยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ภายใต้วิสัยทัศน์ของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ฯ คือ “เป็นสถาบันที่มุ่งสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ของท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในอันที่จะส่งผลให้ชาวบ้านสามารถรวบรวมองค์ความรู้ และพัฒนาภูมิปัญญาไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ และรับใช้วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีพลัง” มีการวางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. การสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นและสร้างพื้นที่รูปธรรม โดยการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน
3. การพัฒนาบุคลากรนักวิจัย และในหน่วยงานภาคี
4. การสื่อสารและประชาสัมพันธ์

แนวทางการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ของศูนย์ประสานงานฯ ได้แก่

1. การพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และด้านความมั่นคงอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน

1.1 การพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมเน้นในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร ในหน่วยงานองค์กร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำในจังหวัดลำพูน

1.2 การดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)

1.3 ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยธนบุรี(ศูนย์การศึกษานอกเหนือลำพูน)

1.4 การจัดเวทีสรุปบทเรียนเพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระยะต่อไป

2. การพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่รูปธรรมเชิงพุทธธรรมบนฐานข้อมูลชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำหลัก 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดลำพูน

2.1 การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ (คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้อง) เป็นการจัดเวทีรับฟังข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 การจัดเวทีพิจารณาโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการกลั่นกรอง ให้ข้อเสนอแนะต่อข้อเสนอโครงการวิจัย และการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นต่าง ๆ

2.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และนักวิจัย ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรม ประเด็นการจัดการทรัพยากรเกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร เช่น ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน และพี่เลี้ยงแผนผะหมูลำปาง

3. การพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคกลุ่มน้ำ(ห้วยตว๊าย)

3.1 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการวิจัย หรือห้วยตว๊านวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เวทีห้วยตว๊านวิจัยหละปุน) และเวทีการจัดงานนำเสนอแลกเปลี่ยนการดำเนินงานโครงการวิจัย เช่น การจัดกิจกรรมห้วยตว๊านวิจัย (สัญจร) ในพื้นที่

3.2 งานมหกรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (แสนผะหมูลำปาง) การจัดตลาดนัดความรู้/ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น เวทีรายงานผลการดำเนินงาน การสรุปบทเรียนการดำเนินงาน การนำเสนอข้อมูลความรู้กับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานองค์กร

3.3 การถอดความรู้รูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธธรรมพื้นที่จังหวัดลำพูนในภูมิภาคกลุ่มน้ำ(ห้วยตว๊าย)

4. การถอดความรู้จากการวิเคราะห์การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

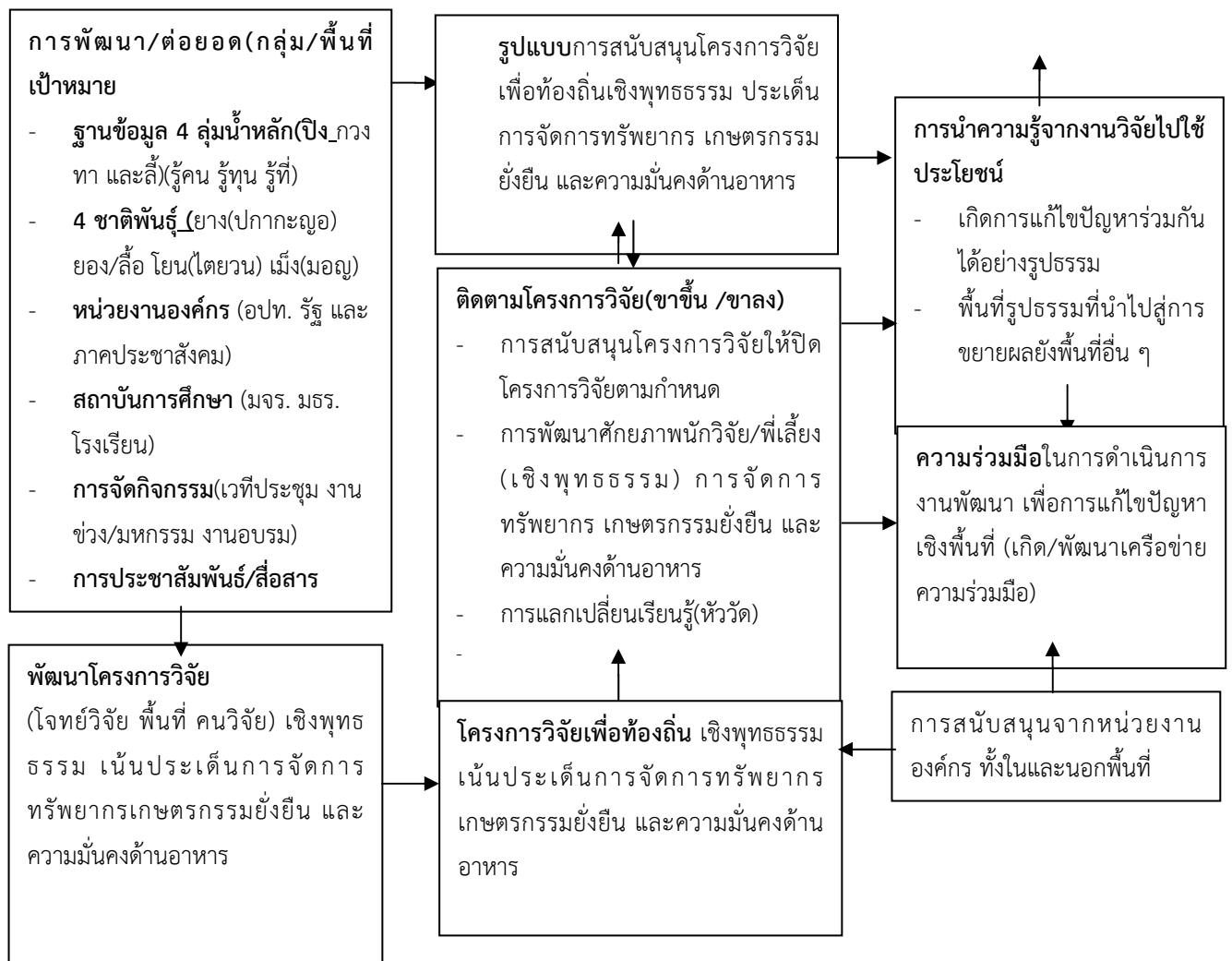
- การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงาน
- การถอดองค์ความรู้แนวทางการพัฒนาความร่วมมือการทำงานร่วมกับอปท. และหน่วยงานในลักษณะสร้างข้อตกลงร่วมกัน รูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยโดยการสร้างรูปแบบโครงการวิจัย เช่น การจัดเวทีสรุปบทเรียนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)

5. การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

- การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยในพื้นที่ในการหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัย เป็นโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างดำเนินการระยะ 1 ระยะ 2 จำนวน 10 โครงการ การปรับแก้ไขรายงานสมบูรณ์ จำนวน 7 โครงการ
- การประสานหน่วยงานองค์กร ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การแนะนำให้คำปรึกษากับนักวิจัย
- เวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน
- การนำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์(RE)

6. การเผยแพร่การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การจัดรายการวิทยุชุมชน การประชาสัมพันธ์ website/Blog/Face book/สารคดีร่วมกับทีวีไทย การจัดนิทรรศการและหนังสือเล่มเล็ก และการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การจัดกิจกรรมงาน “ช่วง” หรือ งานมหกรรมในระดับจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานองค์กรและเครือข่ายนักวิจัย

กรอบแนวทางการดำเนินการสนับสนุนโครงการวิจัยเชิงพุทธธรรมในประเด็นการจัดการทรัพยากร
เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร

บรรณานุกรม

กชกร ชินะวงศ์.งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสื่อความหมายผ่านฐานคิดและประสบการณ์.วนิดาเพลส เชียงใหม่. 2548.

กิตติ ภักดีวัฒนธรรมกุล และจำลอง ครูอุตสาหะ. คัมภีร์ระบบฐานข้อมูล กรุงเทพฯ : ดวงกมล.2542.

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR).[Online] Available:

<http://www.pathum1.net/kmc/?name=research&file=readresearch&id=6.2552>.

คู่มือ การบริหารงานและการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เล่มที่ 2. 2545. โดย ทีมโครงการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร พิมพ์ครั้งที่ 2 ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ โอฬารกรุงเทพฯ : วิชาษา 2545.

พรชัย ธรรมธรรม และจินตนา ทวีมา หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 19 พ.ศ. 2538

พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม สืบค้นจาก <http://wannapa.com/genc.html> เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเครือข่าย สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาสังคม สืบค้นจาก

[http://www.khlong-u-taphao.com/index.php?file=article&obj=forum.view\(cat_id=at-gen,id=34\)](http://www.khlong-u-taphao.com/index.php?file=article&obj=forum.view(cat_id=at-gen,id=34)) เมื่อวันที่12 กุมภาพันธ์ 2557

วลัยพร อดออมพาณิชย์, สุนีย์ ทองชัย, ธัญญา แสงอุบล. ตลาดอาหารท้องถิ่น ขบวนการเคลื่อนไหวอปีโดยอาหารชุมชน.ขอนแก่น:บริษัทขอนแก่นการพิมพ์จำกัด.2552.

สินธุ์ สโรบล. วิธีวิทยาวิจัย เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาชุมชน บทสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในประเทศไทย และประสบการณ์จากต่างประเทศ.วนิดาการพิมพ์ เชียงใหม่.2552.

สุภา ไยเมือง.อิสรภาพทางพันธุกรรม : สิทธิแห่งเกษตรกร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.2552.

สุภา ไยเมือง ตัวชี้วัดความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน. นนทบุรี.มูลนิธิชีวีวิถี.2555.

สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาสังคม.

[http://www.khlong-u-taphao.com/index.php?file=article&obj=forum.view\(cat_id=at-gen,id=34\)](http://www.khlong-u-taphao.com/index.php?file=article&obj=forum.view(cat_id=at-gen,id=34))ตุลาคม.2555.

สมพร แสงชัย แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ 2545 (หน้า12-13) สืบค้นจาก

http://economicsthai.blogspot.com/2012/06/blog-post_1787.html เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2557

ศจันต์ ประชาสันต์ การพัฒนาตัวชี้วัดความมั่นคงด้านอาหาร “ภายใต้โครงการขับเคลื่อนประเด็นเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ ตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 1 สู่การปฏิบัติ” สำนักงาน

คณะกรรมการสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ(สช.) พฤศจิกายน 2552

ศิวัช กาญจนชุม และวิชาญ หงส์บิน.ฐานข้อมูล (database).กรุงเทพฯ.ซีเอ็ดยูเคชั่นจำกัด(มหาชน).2542.

ไอลา อรุณวงศ์ เศรษฐกิจอาหารท้องถิ่น ทางเลือกและทางรอดของเศรษฐกิจ สังคม นิเวศ.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สวนเงินมา.2545.

อนุชาติ พวงสำลี .ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง นครปฐม:โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 2542.

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. การวิเคราะห์และออกแบบระบบ : System Analysis and Design.กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.2545.